COMPENDIUM ANNALIUM ECCLESIASTICORUM REGNI HIBERNIAE EXHIBENS...

Francis Porter

Digitized by Google

7
3-a
34

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
6 K
10

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

61

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

COMPENDIVM ANNALIVM ECCLESIASTICORVM REGNI HIBERNIÆ.

Digitized by Google

COMPENDIVM ANNALIVM ECCLESIASTICORVM REGNI HIBERNIÆ

Exhibens breuem illius deſcriptionem, & ſuccinctam Hiſtoriam.

Antiquitatum, rerumque magis notabilium, vtriuſque Status Eccleſiaſtici, & Ciuilis, veteris, & recentioris.

AD SS. DOMINVM NOSTRVM

ALEXANDRVM OCTAVVM

PONTIFICEM OPTIMVM MAXIMVM.

Authore Fr. Franciſco Portero Hiber. Miden. Ordinis Minorum Sacræ Theologiæ Lectore Iubilato.

ROMÆ, M. DC. XC.

Typis Nicolai Angeli Tinaſſij Impreſſoris Cameralis.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

SS.^{MO} PATRI, ET DOMINO NOSTRO

D. ALEXANDRO VIII.

PONTIFICI MAXIMO.

Nicolaus Angelus Tinaſſius fœlic.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REuireſcere nuper viſa eſt mihi ſenectus mea, SANCTISSIME PATER, cùm vnanimibus Purpuratorum Patrum ſuffragijs dignus iudicatus es Pontificio, quo nullum in Terris altius, Faſtigio. Ex inueterato quippe deditiſſimi animi mei erga SANCTITATEM TVAM obſequio factum, vt de communi in meritiſſima dudum eiuſmodi Tui exaltatione gaudio, non infimas ego partes de-

li-

libarem intimæ alacritatis. Nec in ſinu hanc diutius deliteſcere patiebatur affectus meus exultationem, quin aliquo (qualecumq; illud foret) deuotionis ſpecimine palam demonſtrarem eandem. Exit ſanè; hoc nouo anno proſperè ſub BEATITVDINIS TVÆ gubernio ineunte, è Typis meis ſuis innatis illuſtrata HIBERNIA ſplendoribus, quos inter cum magis eniteat ſuorum tum Principum, tum Populorum deuota erga Sedem Apoſtolicam, eiuſque viſibile in Mundo Caput reuerentia; cuinam, quæſo mirum videri poſſit, quod me quaſi deducente Sacris Tuis, BEATISSIME PATER, nunc aduoluatur pedibus, quòdque huius Operis dedicatione,

reue-

reuerentiſſimi cordis teſtando obſeruantiam, futuræ præludam Vniverſalis Eccleſiæ, Tuo miniſterio ſaluberrimè regendæ, fauſtitati. Tribus his equidem (quæ ſingula fortunati Regni ſunt omina:) capitibus complectatur quis apprimè felicia Tui Pontificatus primordia, qui dixerit SANCTITATEM TVAM, in admiſſione ad auditionem benignam, ac facilem, in negotiorum, Reipublicæ Chriſtianæ confectione diligentem, ac ſtrenuam, in ſupremæ demum poteſtatis vſu continentem æquè, ac integram. Ex ſolidis huiuſmodi cumulatæ vndequaque Virtutis initijs, quæ non ampliſſima publicæ ſpei Seges expectanda ab omnibus? Mihi profe-

ctò

ctò exindè certiſſima affulget fiducia, quòd, (quæ innata Tibi eſt benignitas) hanc meam propenſiſſimæ voluntatis audaciam, hæc mea vota publici Iuris ſincerè facta, æqui bonique conſules. Vale interim, PATER SANCTISSIME, Vrbis Lætitiæ, Viue Orbis Bono, & per fauſta diuturni Imperij Luſtra perge, ſed ſerò, ad Immortalitatem. Romæ ex Typographia Pontificia Kalendis Ianuarij MDCXC.

Digitized by Google

PROTESTATIO AVCTORIS.

Præuia ad hoc Compendium.

FEl. Record. Vrbani Octaui Conſtitutionem die 13. *Martij anni* 1625. *in Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis æditam circa Sanctorum nomenclaturas, Vitas, miracula obſeruaturus, profiteor me nolle cuiquam ſacrorum hominum, quorum ſeries, vel memoria in hoc Compendio refertur, per hanc elucubrationem, religioſioris cultus adſcriptum amplius, quam per Apoſtolicæ Sedis Decreta Sacroſancta liceat, neque aliam hic recenſitis Fidem petere, quam purè humanam, niſi quibus authoritas humana maior, & vt talis per Eccleſiam Romanam agnita, ſuffragatur.*

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſs. Patri Magiſtro Sac. Palatij Apoſt. Datum &c. hac die 24. menſis Aprilis 1689.

Stephanus Ioſeph Menattus Epiſc. Cyren. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Ioſeph Clarionus Reuerendiſsimi P. Fr. Thomæ Mariæ Ferrari Sac. Pal. Apoſt. Mag. Soc. Ord. Præd.

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM

Huius Operis.

Sectio I. DE *Regni Hiberniæ deſcriptione, ſiue de ſitu, quantitate, Cæli, Solique fælicitate, alijſq; adiunctis.* pag. 1

Reſponſio P. Franciſci Eſchinardi Societatis Ieſu ad P. Franciſcum Porterum Ord. Fratrum Minorum Strict. Obſeruantiæ Prouinciæ Hiberniæ S. Th. Lectorem Iubilatum. pag. 1

Cap. I. *Hiberniæ Etymon, & vnde ſic dicta, cur quandiù Scotia appellata* 9

Cap. II. *Generalis Hiberniæ deſcriptio & encomia ex varijs authoribus* 15

Cap III. *Hiberniæ deſcriptio ſpecialis, ſiue quantitas, qualitas, latitudo fines.* 21

Sectio II. *De Hiberniæ diuiſione.* 24

Cap. I. *Prouincia lageniæ.* 24

Ciuitas Dublinienſis. 25

Comitatus Dublinienſis. 26

Comitatus Mediæ ſiue Midiæ Orientalis. 27

Comitatus Midiæ Occidentalis. 28

Comitatus Louthenſis ſiue Louth. 29

Comitatus de Longford. 30

Comitatus Regis. 30

Comitatus Reginæ. 31

Comitatus de Kilkennij. 31

Comitatus Vvexfordienſis, ſiue de Vvexford. 32
Comitatus de Catarlo. 33
Comitatus de Vvicklo. 33
Comitatus de Kildar. 34
Cap. II. *Prouincia Momoniæ.* 35
Comitatus Vvaterfordiæ. 35
Comitatus Corcagienſis. 36
Comitatus Kerri, *ac Deſmonia.* 37
Comitatus Clariæ. 38
Comitatus Limiricenſis. 39
Comitatus Typperarij. 40
Cap. III. *Prouincia Conaciæ.* 41
Comitatus Galuiæ. 42
Comitatus Mayo. 42
Comitatus Sligo. 43
Comitatus Letrim. 43
Comitatus Roſcoman. 43
Cap. IV. *Prouincia Vltoniæ.* 44
Comitatus Cauan. 45
Comitatus Fermanagh. 45
Comitatus Douunegal, ſiue Tirconell. 45
Purgatorium Sancti Patricij. 46
Comitatus de Londonderrij. 47
Comitatus Antrim. 47
Comitatus Tiroen. 48
Comitatus Douun. 48
Comitatus Ardmagh. 49
Comitatus Monaghan. 50
Cap. V. *De Inſulis minoribus, quæ Hiberniæ adiacent.* 51

Cap.

Digitized by Google

Cap.VI.*De Hiberniȩ ornamentis, commodis, & priuilegijs quibuſdam ſpecialibus.* 56
Cap.VII. *Detrabitur fides ijs, quæ Giraldus Cambrenſis, & alij, vel per inſcitiam, vel per calumniam affinxerunt Hiberniæ.* 58
Cap.VIII. *Refutantur aliæ calumniæ, à quibuſdam Scriptoribus, Hiberniæ, Hiberniſque impoſitæ.* 64
Cap.IX. *Hiberniȩ promontoria, portus, mineralia.* 66
Lageniȩ promontoria, portus. ibidem
Momoniȩ, Conaciæ, Vltoniæ promontoria, portus. 67
Mineralia Hiberniæ. 68
De Marmore 69
Sectio III. *De forma Imperij olim apud Hibernos; deque ſerie, & ſucceſſione Regum ab anno mundi circiter 2488. vſque ad Chriſtum natum, & inde ad annum 1200. deque celebrioribus Hibernorum bellis, & rebus geſtis.* 70
Cap.I. *Series Regum Hiberniȩ ante, & poſt Chriſtum natum.* 71
Mantiſſa de Regibus Angliȩ. 75
Cap.II. *Inſigniora quȩdam bella per veteres Hiberniȩ Reges geſta.* 75
Cap.III. *Aliquot Hiberniæ Reges, Prouinciarumque reguli pietate, & ſanctimonia inſignes enumerantur ex Gratiano Lucio.* 80
Sectio IV. *Recenſentur bella cum Danis, & Oſtmannis Hiberniæ inuaſoribus, pro fide & patria 380. annis per Hiberniȩ Reges geſta ex Vſſerio, Vvareo, & alijs.* 92
Cap.I. *Danorum irruptio ab anno 798. ad annum 835.* 92

Cap. II. *Stratagemata Melachlini Regis contra Danos, prędia, vtriuſque geſta.* 96
Cap. III. *Varijs pręlijs Dani profligantur.* 100
Cap. IV. *Dani ad Fidem Chriſtianam conuertuntur, vario certamine vincunt, & vincuntur ad internecionem vſque.* 103
Cap. V. *Bellum Brieni Borrhumi Regis Hibernię, prę-lium Clontarfenſe, cęſa multa hominum millia, varij caſus in Hibernia, varię Danorum clades.* 106
Cap. VI. *Pręſentatio Patricij facta à Clero, & Populo ad Eccleſiam Dublinienſem, eius conſecratio per Lanfrancum Cantuarienſem, altera alterius præſentatio, Sedes Epiſcopalis Vvaterfordiæ inſtituta, Reges Hiberniæ facti, fracti fœderis pœna.* 110
Cap. VII. *Varia incendia, clades, pugnę, nonnullorum Anglorum in Hiberniam aduentus.*
Cap. VIII. *Dermitius Rex auxiliares copias ex Anglia petit, eius filia Comiti Pembrochiæ nubit, ambo declarantur hæredes Dermitij, Oſtmanni penitus quaſi in Hibernia deleti.* 117
Cap. IX. *Hibernia Romanis armis manſit intacta.* 120
Sectio V. *De rebus, & antiquitabus Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus Regni Hibernię.* 122
Cap. I. *Chronotaxis vitæ, hiſtorięque Sancti Patricij, ex Vſſerio, Colgano, Henſchenio.* 122
Cap. II. *Fructus aliqui Apoſtolatus S. Patricij, vnde Iberni aliquot exterarum gentium doctores referuntur ex Co-uęo, apud Suilliuanum.*
Cap. III. *Alij faſti referuntur.* 130

Cap.

Digitized by Google

Cap.IV.*Kalendarium à Patre Henrico Dublinenſi Societatis Ieſu accumulatum refertur, ex Suilliuano.* 139
Cap.V.*De Vniuerſitatibus, Academijs & Scholis inſignioribus Hibernię, deque alijs apud exteras nationes Hibernorum opera excultis.* 151
Cap.VI *De antiqua diſpoſitione Epiſcopat. Hibernię.* 160
Sedes Epicopales quinquaginta olim in Regno Hibrnię. 160
Sedes ſub Armacano Archiepiſcopatu. 163
Sub Dublinienſi. 164
Sub Caſſelienſi. 165
Sub Tuamenſi. 165
Cap.VII. *De Eccleſijs Cathedralibus in Hibernia, in quo orgines earum, & alię antiquitates aperiuntur ex Vvareo.* 168
In Prouincia Armacana Armachę Eccleſia S. Patricij. 168
Clonardę Eccleſia S. Finiani. 169
Duni Eccleſia S. Patricij. 172
Connerę Eccleſia S. Macnisij. 173
Glocherę Eccleſia S. Maccartini. 173
Ardachę Eccleſia S. Meli. 174
Raphoæ Eccleſia Sancti Eundani. 175
De Eccleſia S. Columbæ Deriæ. 175
Clonæ, ſiuè Clonmacnoiſæ Eccleſia S. Kiarani. 177
Kilmoræ Eccleſia S. Fedlemidi. 179

In Prouincia Dublinienſi.

Dublinij Eccleſia Sanctiſſimæ Trinitatis quæ Vulgo Ec-

cle-

cleſia Chriſti appellatur. 181
Dubliniȷ Eccleſia S. Patriciȷ. 182
Fernæ Eccleſia S. Aidani. 183
Kildaræ Eccleſia S. Brigidæ Virginis. 185
Kilkenniæ Eccleſia S. Cannici. 186
Leghlinæ Eccleſia S. Laſſeriani. 187

In Prouincia Caſſellienſi.

Caſſeliæ Eccleſia S. Patriciȷ. 189
Imelacæ Eccleſia S. Albei. 190
Limerici Eccleſia B. Mariæ Virginis. 192
VVaterfordiæ Eccleſia SS. Trinitatis. 194
Liſmoræ Eccleſia S. Carthagi. 195
Corcagiæ Eccleſia S. Barri, alias Fimbarri. 197
Clonæ Eccleſia S. Colmanni. 198
Roſſæ olim Roſſalithri Eccleſia S. Fachnani. 198
Laoniæ Eccleſia S. Flannani. 199
Ardfartæ Eccleſia S. Brendani. 200

In Prouincia Tuamenſi.

Tuamæ Eccleſia B. Mariæ Virginis. 201
Elphinæ Eccleſia S. Mariæ 203
Clonfertæ Eccleſia B. Mariæ 204
Killallæ Eccleſia S. Muredachi. 205
Anchonriæ Eccleſia S. Conrahi. 205
Duaci Eccleſia S. Colmani. 206
Cap. VIII. *De Monaſtico inſtituto in Hiberniam introductu, deq; Regula S. Martini, quam creditur S. Patricius obſeruaſſe.* 206

Cap.

Cap. IX. *De diuerſis Ordinibus Monaſticis, & Regulis olim in Hibernia.* 209
Cap. X. *De Cænobÿs, & Conuentibus in Hibernia.*

In Prouincia Armacana:

Cænobia Canonicorum Regularium S. Auguſtini 211. & *deinceps.*
Cænobia Benedictinorum in eadem Prouincia. 213
Cænobia Ciſtercienſia ibidem. 214
Cænobia præmonſtranſia. 215
Cænobia Ordinum Mendicantium in eadem Prouincia.
Ordinis Prædicatorum, & Cruciferorum. 215
Conuentus Fratrum Minorum ibidem. 216
Cænobia Ordinis Eremitarum S. Auguſtini. 217
Cænobia Carmelitarum. 217
Eandem ſeriem prædictorum ordinum inuenies in alÿs Prouincÿs Dublinienſi, Caſſellenſi, Tuamenſi.
Abbates, & Priores parlamentarÿ Regni Hiberniæ. 221
Loca militum melitenſium. 222
Sectio VI. *De Catholicorum Hibernorum, in fide conſtantia, & in perferendis perſecutionibus immobili tolerantia, à tempore ſuſceptæ Religionis huc vſq;* 222
Cap. I. *Hiberni à primitiuis Eccleſiæ temporibus Romam ſoliti recurrere, Apoſtolicam Sedem conſulturi.* 223
Cap. II. *Perſecutionum in Hibernia origo, & cauſa.* 226
Cap. III. *Prima ſub Henrico Octauo in Hibernia mota perſecutio.* 230
Cap. IV. *Perſecutiones in Hibernia motæ ſub Regina Eliſabetha.* 233

Cap.

Digitized by Google

Cap. V. *Quibus iudicijs, & miniſtris vtantur hæretici in Hibernia in catholicorum excidium ex Suilliuano.* 236
Cap. VI. *Hiberniæ perturbationis relatio ex eodem.* 239
Cap. VII. *Perſecutio vehemens Hereticorum contra fidem mota ex eodem.* 241
Cap. VIII. *Aliquot caſus perſecutionis.* 243
Cap. IX. *Motus in Hibernia ob fidei cauſam excitati quindecim annorum pepererunt bellum, in quo tamen non armis, ſed artibus catholici fuerunt ſuperati.*
Cap. X. *Continuatio perſecutionis ſub Iacobo primo.* 247
Cap. XI. *Leges in parlamento contra fidem catholicam excogitatæ ex Suilliuano.* 253
Cap. XII. *Articuli in parlamento proponendi, conſcientia docta iudicioq; proregis, & concilij.* 256
Cap. XIII. *Quemadmodum Hiberni hæreticis legibus in parlamento obſtiterint.* 258
Cap. XIV. *Hibernorum obteſtatio non deſerendi fidem Catholicam.* 264
Obteſtatio in parlamento edita. 265
Cap. XV. *Hiberni Procuratores Regem Angliæ adeunt, quos Prorex fruſtra probibere conatur.* 269
Cap. XVI. *Regis oratio habita in parlamento contra Catholicos Hibernos.* 270
Cap. XVII. *Obſeruatio, & relatio Authoris Anonymi Coloniæ impreſſi 1617. de conſtantia Hibernorum in fide Catholica in paragraphos diuiſa.* 275
§. 1. *Hibernorum propenſio ad fidem retinendam.* 275
§. 2. *Cauſæ huius conſtantiæ ibidem.*

§. 3.

§. 3. *Ruinæ Catholicis Hibernis intentatæ, & pœnæ inflictæ.* 276
§. 4. *Renouantur ruinæ in carceratis ni Miniſtros Eccleſiaſticos reuelent.* 277
§. 5. *Ridicula pſeudo præſulum cenſura pecuniariæ mulctæ ſumma ab Hibernis in odium fidei extorta.* 276
§. 6. *Regis Miniſter fatetur omnem conatum in auertendis à fide Hibernis eſſe inanem.* 279
§. 7. *De Hibernis peruertendis deſperat Prorex.* 280
§. 8. *Aliæ Machinationes contra Hibernos fruſtra excogitatæ eorum erga Regem fides.* 280
§. 9. *Hibernorum in fide conſtantia immobilis.* 281
§. 10. *Nouus Prorex inſultat, & minatur orthodoxis Hibernis quibus à Rege negatur audientia.* 281
§. 11. *Prorex deſtinat apparitores, & lictores contra catholicos noua ſtratagemata, & pœnas excogitat, carceres implet.* 282
§. 12. *Hæreſi conceſſa facultas in Anglia graſſandi.* 283
§. 13. *Nouum idolum in Anglia erectum 612. fæmina declarata caput Eccleſiæ.* 283
§. 14. *De bacchantur hæretici in Hibernos, euertunt ſtatutum Henrici Secundi; de Ordinibus, & Comitijs Regni, nouum edictum.* 284
Epilogus totius Sectionis de modo conſeruatæ, tum conſeruandæ fidei in Hibernia. 284

Appendix ad hanc Sectionem.

Cap. I. *Breue Chronicon belli Hibernici contra perduelles parlamentarios.* 286
Cap. II. *De mala Ormondij adminiſtratione, exſtorſionibus,*

Cap. V. *Quibus iudicijs, & miniſtris vtantur hæretici in Hibernia in catholicorum excidium ex Suilliuano.* 236
Cap. VI. *Hiberniæ perturbationis relatio ex eodem.* 239
Cap. VII. *Perſecutio vehemens Hereticorum contra fidem mota ex eodem.* 241
Cap. VIII. *Aliquot caſus perſecutionis.* 243
Cap. IX. *Motus in Hibernia ob fidei cauſam excitati quindecim annorum pepererunt bellum, in quo tamen non armis, ſed artibus catholici fuerunt ſuperati.*
Cap. X. *Continuatio perſecutionis ſub Iacobo primo.* 247
Cap. XI. *Leges in parlamento contra fidem catholicam excogitatæ ex Suilliuano.* 253
Cap. XII. *Articuli in parlamento proponendi, conſcientia docta iudicioq; proregis, & concilij.* 256
Cap. XIII. *Quemadmodum Hiberni hæreticis legibus in parlamento obſtiterint.* 258
Cap. XIV. *Hibernorum obteſtatio non deſerendi fidem Catholicam.* 264
Obteſtatio in parlamento edita. 265
Cap. XV. *Hiberni Procuratores Regem Angliæ adeunt, quos Prorex fruſtra probibere conatur.* 269
Cap. XVI. *Regis oratio habita in parlamento contra Catholicos Hibernos.* 270
Cap. XVII. *Obſeruatio, & relatio Authoris Anonymi Coloniæ impreſſi* 1617. *de conſtantia Hibernorum in fide Catholica in paragraphos diuiſa.* 275
§. 1. *Hibernorum propenſio ad fidem retinendam.* 275
§. 2. *Cauſæ huius conſtantiæ ibidem.*

§. 3.

Digitized by Google

§. 3. *Ruinæ Catholicis Hibernis intentatæ, & pænæ inflictæ.* 276
§. 4. *Renouantur ruinæ in carceratis ni Miniſtros Eccleſiaſticos reuelent.* 277
§. 5. *Ridicula pſeudo præſulum cenſura pecuniariæ mulctæ ſumma ab Hibernis in odium fidei extorta.* 276
§. 6. *Regis Miniſter fatetur omnem conatum in auertendis à fide Hibernis eſſe inanem.* 279
§. 7. *De Hibernis peruertendis deſperat Prorex.* 280
§. 8. *Aliæ Machinationes contra Hibernos fruſtra excogitatæ eorum erga Regem fides.* 280
§. 9. *Hibernorum in fide conſtantia immobilis.* 281
§. 10. *Nouus Prorex inſultat, & minatur orthodoxis Hibernis quibus à Rege negatur audientia.* 281
§. 11. *Prorex deſtinat apparitores, & lictores contra catholicos noua ſtratagemata, & pænas excogitat, carceres implet.* 282
§. 12. *Hæreſi conceſſa facultas in Anglia graſſandi.* 283
§. 13. *Nouum idolum in Anglia erectum 612. fæmina declarata caput Eccleſiæ.* 283
§. 14. *De bacchantur hæretici in Hibernos, euertunt ſtatutum Henrici Secundi; de Ordinibus, & Comitijs Regni, nouum edictum.* 284
Epilogus totius Sectionis de modo conſeruatæ, tum conſeruandæ fidei in Hibernia. 284

Appendix ad hanc Sectionem.

Cap. I. *Breue Chronicon belli Hibernici contra perduelles parlamentarios.* 286
Cap. II. *De mala Ormondij adminiſtratione, exſtorſionibus,*

bus, & male partis diuitijs. 291
Cap. III. *Articuli per parlamentarios fabricati ad exſcindendos penitus orthodoxos Hibernos.* 292
Cap. IV. *Breue Chronicon rerum in Anglia geſtarum durante illius rebellione.* 296

Sectio vltima de præſenti Hiberniæ ſtatu.

Cap. I. *Iacobi Secundi Virtutes, coniugium cum Sereniſſima Eſtenſi, Vvalliæ Princeps natus, Legatus Romam miſſus Nuncius Apoſtolicus ad Regem deſtinatus, Regia cura de Hibernia, Ricardo Talboto, Duci de Tyrconell Hibernia commiſſa.* 298
Cap. II. *De perfida inuaſione Angliæ per Auriacum.* 304
Cap. III. *Fel. Record. Innocentij Vndecimi litteræ ad Regem Chriſtianiſſimum, & Iacobum Regem.* 311
Cap. IV. *Inuaſionis Auriacæ Scopus. Fidei Catholicæ in Anglia & alijs partibus exſtinctio.* 314
Cap. V. *Hiberniæ Status ante Regis aduentum.* 317
Cap. VI. *Rex Iacobus proficiſcitur in Hiberniam, militibus, armis, pecuniario ſubſidio diuite ſupellectili à Chriſtianiſſimo Rege ſuppeditatis inſtructus, rerum Hibernicarum poſt Regis aduentum ſtatus.* 321
Cap. VII. *Nouæ ſuppetitiæ à Rege Chriſtianiſſimo in Hiberniam traſmiſſæ obſeſſio Vrbis Derenſis vulgo Londonderrij.* 324
Cap. VIII. *Regni Hiberniæ Comitia indicta, & celebrata Dublinij.* 330
Ludouico Decimoquarto Eucharisticon pro Hibern. 334
Cap. IX. *Regni Hiberniæ ciuilis, & militaris ſtatus, loca munita.*
Cap. X. *De ſtatu Eccleſiaſtico.* 431

HIBERNIÆ DESCRIPTIO

SECTIO PRIMA.

De Regni Hiberniæ deſcriptione, ſiue de ſitu, quantitate, qualitate, Cæli, Solique fœlicitate, alijſque adiunctis.

ANNALES Eccleſiaſticos Hiberniæ noſtræ ſcripturus, operæ pretium exiſtimaui Corographicam eius delineationem ex probatis Authoribus præmittere, nomenclaturam, ſitum, ſtatum, variaſquè dotes exhibere; vt cognita regione, cuius narratur hiſtoria, Prouincias, Loca, Ciuitates, & Oppida, quorum in decurſu Operis mentio forsàn occurret, faciliore negotio Lector intelligat, eandem porrò deſcriptionem, delineationemque ex prædictis annalibus huic noſtro prodromo inſerere viſum eſt, & præmittere ſequens Patris Eſchinardi de Hiberniæ quantitate Iudicium.

Reſponſio P. Franciſci Eſchinardi Societatis Ieſu ad Reuerendum Adm. P. Franciſcum Porterum Ordinis Fratrum Minorum ſtrictioris Obſeruantiæ Prouinciæ Hiberniæ Sac. Theologiæ Lectorem Iubilatum.

POſtulaſti à me; vt promiſſam olim ex mea vniuerſali Geographia notitiam pro noua Hiberniæ Mappa

Digitized by Google

Corographica, quam à 17. annis apud me habebam illam edere volenti, communicarem; hac potiſſimum occaſione; qua gens tua non minùs piè, quàm fortiter, & glorioſè rem Dei ſimul, & Regis, communi totius Europæ plauſu ageret: Præſto ſum igitur humaniſſimæ poſtulationi tuæ, per quam vltrò currenti ſtimulos addidiſti.

Iàm à multo tempore mihi perſuaſeram, neceſſariam huiuſmodi nouam Mappam, ob quamplurimos errores, quos deprehenderam in Mappis, quæ communitèr circumferuntur; in quibus neque fluminum curſus, neque lacuum ſitus, & figura (quibus vtriſque Hiberniæ Inſula abundat, ac proindè fæcundatur) veritati cohærent; nàm v.g. lacus Earnus communiter delineatur, tamquàm vnus; cum omninò in duos diſtinctos, atque amplos diuidatur: interiecto notabili flumine, per quod tamquam per funiculum connectuntur; & præterea vnus ab Occidente in Orientem, alter à Borea in Meridiem protendatur.

Hinc neceſſariò Vrbium; atque Oppidorum ſequitur inordinata collocatio. Hærebam tamen aliquantum dubius; cùm contra turbam tot Mapparum diuerſo tempore, & loco impreſſarum mihi eſſet pugnandum: Quare non deſtiti diligentèr inquirere; an aliqua extaret, quæ in tam multis non peccaret, cùm tandèm incidi in Mappam D. Io: Spedi; in qua diſpoſitio, & figura fluminum, & lacuum veritati ferè conſentit: Extant deindè aliquot aliæ ab illa deductæ.

Attamen ab his etiam diſcordat noua hæc Mappa in aliquibus attributis perneceſſarijs; præcipuè in gradibus latitudinis geographicæ; quod in illis ſint pauciores, quam in hac; vndè neceſſariò ſequitur minor amplitudo Inſulæ, & diſtantiæ Vrbium inter ſe multò breuiores; & quidèm in proportione valdè difformi; cùm in illis gradus borealiores latitudinis minùs à veritate diſcordent; quàm minùs boreales: quod ſanè repugnat relationi

tioni

Digitized by Google

tioni non paucorum Recentiorum, qui in ipſa Inſula commorantes diligentiùs hæc perſcrutati ſunt. Neſcio quo fato hæc Inſula anguſtias apud plures Auctores paſſa eſt; nàm primò quadratam aſſeruit Strabo (ſi credimus Cambdeno, Spedo, Ianſonio, Blaeu, cæteriſque pluribus, quamquam aliter inueniatur in pluribus Codicibus); deindè alij Oualem: Ptolomæus verò enormiter errauit cum Strabone etiam, *in aſſignanda* eius latitudine geographica; vt iam omnes fatentur: Quia verò ob nouas, & nouas experientias veritas magis patuit: tandem ex iuſtis rationibus; quas mox afferam, extendi debet Hibernia, & occupare in longitudine ſua ſex gradus, & ampliùs latitudinis geographicæ.

Contigit ſanè huic Inſulæ, quod & vniuerſo Orbi Terraqueo, cuius magnitudo per nouas, & nouas obſeruationes patuit ſemper maior; itaut vnius gradus latitudinis geographicæ ſpatium: quod ab antiquis ſexaginta milliaribus fuerat æſtimatum; nunc apud accuratiores recentiores vſque ad octuageſimum primum cum dimidio (prout notat P. Io: Baptiſta Ricciolus in ſua Geographia Reformata) excreuerit.

Rationes igitùr, quæ me maximè mouent, vt ab alijs diſcedam, ſunt ſequentes: Examinatis menſuris Recentiorum (qui minus errarunt), vidi ipſos multò magis conſentire cum hac Mappa; quam cum ſuis proprijs, quamuis enim dictæ menſuræ in eorum ſcriptis aſſertæ, conſentiant cum Chartis Prouinciarum particularibus ipſorum; tamen notabilitèr diſconcordant à Mappa integra totius Hiberniæ ab ijſdem impreſſa; ità verò huic nouæ Mappæ conſentiunt; vt hinc ſequatur in altitudine Poli eos erraſſe pluſquam per vnum gradum: Hinc neceſſariò ſequitur error ipſorum in dicta integra Hibernia quoad longitudinem geographicam; quia ipſimet aſſerunt, longitudinem Inſulæ (quæ extenditur iuxta latitudinem geographicam) eſſe duplam latitudinis eiuſ-

Digitized by Google

dem Inſulæ; ergò creſcente longitudine Inſulæ, oportet, vt paritèr creſcat eiuſdem latitudo.

Et hæc quidèm ſunt argumenta, vt ita dicam, negatiua, & ad hominem contra ipſos Recentiores, alioquin laude dignos, præ antiquioribus, qui longè maximè errauerunt;vt nunc omnes fatentur: Ex quibus fit, vt ſtando etiam ipſorum fidei,Mappa totius Hiberniæ ſit omninò corrigenda: prout factum eſt in præſenti.

Iam afferamus argumenta poſitiua. Amicus quondam meus in Hibernia natus, & educatus; atquè in huiuſmodi menſuris accipiendis non mediocriter verſatus anno circiter 1672. mihi ſeriò affirmauit, ad ſua vſque tempora omnes Mappas peccare præcipuè in aſſignanda latitudine geographica,ſcilicet altitudine Poli Hiberniæ, & à me de pluribus interrogatus ſcitè reſpondit; oſtenditque ſe exactè, ac ſæpè obſeruaſſe veram Poli altitudinem pluribus in locis dictæ Inſulæ,ac reperijſſe ex parte meridionali,in qua præcipuè erratum adhùc fuerat,initium Inſulæ incipere in gradu 50. $\frac{1}{1}$ non autem in 51. $\frac{1}{1}$ vt à ſupradictis recentioribus delineatur: Accedit authoritas P. Franciſci Moloy Viri integerrimi, & hìc Romæ quamplurimis noti, qui in manuſcripto de Hiſtoria Hiberniæ, quam ipſe componebat ad prælum, ita loquitur: Auſtralior Hiberniæ pars Anglis *Cape Clear* collocatur à Britannis in gradu quinquageſimo primo min. 30.; cum tamen deprehendatur in gradu ad plurimum 50. min. 30. quia eleuatio Poli reperta eſt Vuexfordiæ in Làgenia in gradu 52. & Dublinij in gradu 53. tametſi Britanni Dublinium collocent in gradu 54. Vuexfordiam in gradu 53. Porrò partem huius Inſulæ maximè Aquilonarem ijdem collocant ſub gradu 57. ſupponendo itaque, quod longitudo huius Inſulæ ſit à gradu 50. cum dimidio ad 57. interiacebunt ſex gradus cum dimidio &c.

Hactenùs P. Moloy: Confirmatur ex authoritate

P.Io:

P. Io: Baptiſtæ Riccioli, qui in ſua Geographia reformata ponit Dubliniuin in altitudine Poli grad. 53. min. vndecim. Iam ſi demus cum eodem Ricclio ſingulis gradibus latitudinis Geographicæ milliaria Romana antiqua, & Geometrica 81. cum dimidio, longitudo Inſulæ erit milliaria 530. circitèr, intelligendo de Geometricis. Addo me audiuiſſe à viro omni fide digno, Agrimenſores Hiberniæ prudenter quidem pro ſuo intento; ſed negligenter pro arte Geographica, menſos fuiſſe Hibernicas regiones; omiſſis ſcilicet ſæpè locis infęcundis. Tutior via ad obtinendam latitudinem Geographicam eſt obſeruatio Altitudinis Poli, potius quam per incertas menſuras milliarium. Verumtamen etiamſi illis conecderemus, menſuras huiuſmodi propè accedere ad veritatem, patuiſſet error in latitudine Geographica, ſi ſingulis particularibus Prouincijs in latere appoſuiſſent gradus latitudinis Geographicæ, cum iuxta menſuras ipſorum per milliaria, tum Anglica, tum Hibernica expreſſas, debuiſſent plures apponi gradus, quam ipſi appoſuerint in Mappa totius Inſulæ.

Libentiùs ſanè perlegiſſem apud Geographos, qui Mappam totius Hiberniæ delineauerunt, aliquanto plura de rationibus, & menſuris Geographicis, & præcipuè de exacta operatione in captanda altitudine Poli, quam exotica, tam multa aggeſta, & vndique indiſcriminatim congeſta de moribus gentis. Diſcordantia inter Mappam integram totius Hiberniæ, & cartas particulares ſingularum Prouinciarum deſignatas ab ijſdem Auctoribus non exiguam præbet ſuſpicionem erroris in gradibus latitudinis Geographicæ, totius Hiberniæ Mappæ adiunctis.

Solet plerumque accidere, vt plurima molientes, non adeo exactè aduertant ad ſingula; non enim exiguum requiritur ſtudium, vel ad vnam tantum particularem Mappam exactè delineandam: ſcio equidem, quanto mihi ſteterit delineatio Abaſſiæ, quam dicunt Æthiopiam in-

interiorem, ſine errore notabili; ſed recepto, Imperium Preteianni; cuius inter alia lacus, ſiuè mare Dambeæ in aliorum Mappis nullo modo cohæret cum relationibus ipſorum Autorum, quos vnicos ijdemmet Geographi ſequi ſe profitentur: (vt interim taceam de ijs, qui Nili curſum in partem Orientalem, pro Occidentali direxerunt, vno excepto Nicoloſio iuniore, qui ſuam reformauit ad Amuſſim iuxta meam Mappam Pariſijs editam:) Nam huius lacus longitudinem extendunt à Septentrione in Auſtrum, latitudinem verò ab Oriente in Occidentem; cum omnino è contrario longitudo, hoc eſt linea maioris extenſionis à dictis Autoribus aſſeratur ab Oriente in Occidentem; latitudo autem à Septentrione in Auſtrum.

Quod autem attinet ad longitudinem Geographicam omnes norunt, quàm hæc ſit inuentu difficilis; ſed multum ſperamus ab Academicis Pariſinis, qui ex multo tempore diligentem huic indagationi nauant operam. Qua in re, cum ex eadem Academia Doctiſſimus Io:Dominicus Caſſinus Primarius Regis Aſtronomus, pro ea, quæ intercedit inter nos antiqua amicitia, mihi curam demandaſſet, vt ſtato tempore in ipſius Ephemeride aſſignato obſeruarem Eclipſim ſatellitum Iouialium Romæ; dum interim ipſe hoc idem faceret Pariſijs: reſcripſi, me quidem id facturum exactiſſimè; ſed præterea addidi, curandum eſſe, vt vterque obſeruaremus initium, & finem huiuſmodi Eclipſis; inde enim fieret; vt in ipſum præciſum temporis momentum (quantum humana vis poterat) vterque incideremus, cuius rei ratio eſt, quia cum potuerit contingere, vt notabiliter diuerſa eſſent Teleſcopia, vel Potentiæ viſiuæ, vel Aer intermedius (nam experimentis patuit quoad hoc differentia notabilis inter Aerem Pariſinum, & Romanum) conſequenter etiam alteruter priori aliquanto tempore videret id, quod alter aliquanto poſt: Iam verò ſi obſeruaretur initium, & finis

Ecli-

Digitized by Google

Eclipſis, & inter hæc duo puncta ſumeretur medium temporis; in idem omnino momentum temporis incideret medium; nam qui perfectius videret, aliquanto prius, quàm alter, vidiſſet initium, & aliquanto tardiùs finem; è contrario alter, tardius initium, & citiùs finem; medium tamen inde deductum foret idem pro vtroque: quæ cautela poſſet etiam proportionaliter inſeruire pro Eclipſi lunari; in qua, vna ex præcipuis difficultatibus eſt, quod non facilè conueniunt Obſeruatores in ſtatuendo initio, vel fine; ſed quoad Eclipſim lunæ, alibi docui modum obſeruandi exactè ipſum medium; quod præhaberi debet initio, & fini, in quibus interueniunt Vmbrago, & penumbra cum periculo deceptionis; medium autem temporis, & obſeruationis non perfectè conueniunt.

Iam ad rem propoſitam redeamus. Quid igitur facerem, cum viderem Obſeruationes altitudinis Poli huic Mappæ concordare, à cæteris omnibus diſcordare; neque vllam obſeruationem ab illis afferri; præterea menſuras ipſas Regionis per milliaria, noſtræ potiùs, quam aliorum Mappis pro integra Hibernia conſentire, quamuis ab iiſdem Autoribus propoſitas? Dedi igitur manus Veritati, vltrò ſeſe offerenti, ac nouam delineationem inſtituendam cenſui; ita tamen, vt quam minimum fieri poſſet, & tantummodò, vbi neceſſitas id ſuaderet, à ſupralaudatis Recentioribus diſcederem. At miror ſanè Io: Ianſonium, & Blaeu à cæteris recentioribus, adeò notabiliter receſſiſſe, vt adhuc magis peccarent, quam ipſi in aſſignanda latitudine Geographica, cuius certè rei debuiſſent aliquam rationem afferre, dum non Hiberniæ tantum; ſed & Scotiæ proximæ, atque Angliæ, etiam facerent latitudinem Geographicam diuerſam, ac faciat Spedus, quem alioquin ipſi tranſcripſerunt.

Hæc habui, quæ ſcriberem pro præſenti totius Hiberniæ Mappæ. Hac tamen occaſione non poſſum omittere id, quod à multis annis publicaui; ſcilicet videri mihi opti-

Digitized by Google

optimum, ſi Geographiæ ſtudioſi curarent ſibi facienda duo Hemiſphæria plana, ponendo pro centro alterutrius Polum Arcticum, pro altero Antarcticum, vt aliquando fit, deindè vero ita collocentur affixa parieti, vt per denticulos aptatos in margine vtriuſque diſpoſitos ex motu vnius, ſequatur motus alterius ſibi proximè adaptati: Hinc enim fiet, vt ſine magno incommodo Spectator in ſcamno horizontali poſito ſingulas inſpiciat pro libito Regiones, ſeu diuiſim, ſeu coniunctim pro vtroq; Hemiſphærio: Quod verò præcipuum æſtimo in hac operatione, poterunt ſic fieri duo Hemiſphęria ampliſſima, curando ſcilicet, vt dimidium vtriuſque extet in ipſo Cubiculo, alterum verò iuxta eumdem parietem, deſcendat vſque ad inferius Cubiculum. Intelligenti pauca.

Moneo Lectorem, præmiſſam Reſponſionem P. Eſchinardi ad me directam, mihi fuiſſe perlectam ante Aprilem huius anni 1689. Imo etiam addo, ab eodem habitam eſſe lectionē Academicam in Academia Phyſicomathematica Romana apud Illuſtriſſimum D. Pręſulem Ciampinum die tertia Aprilis huius anni 1689. in qua lectione omnia, quę continentur in dicta Reſponſione publicata ſunt, & prolixius explicata; cuius rei tot ſunt Teſtes, quot ea die frequentes adfuerunt ſocij nobiliſſimę illius Academię. Hoc dictum velim, vt ſi fortè ad Lectoris manus aliundè peruenerit aliquid ſuper iſta materia, poſſit ex pleniori cognitione hac de re ſanum ferre iudicium.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT PRIMVM.

Hiberniæ Etymon, & vnde ſic dicta, alia eius nomina, cùr & quandiù Scotia appellata.

INSVLAM hanc Cæſar vocat *Hiberniam*, Orpheus, Ariſtoteles, Claudianus, *Iernam*, Iuuenalis, & Pomponius Mela *Iuuernam*. Euſtachius *Verniam Oyerniam*, & *Berniam*. Ptolomeus *Ioerniam*. Diodorus, *Irin*, vel *Iris*, Plutarchus *Ogygiram*, alij *Ioyrniam*. Auienus *Sacram Inſulam*, Iocelinus *Inſulam Sanctorum*. Britanni *Tuerdon*. Beda *Scotiam*. Angli *Irlandiam*, ſeu Irland, Incolæ autèm communitèr *Eire*, cum lingua Vernacula loquuntur, cùm verò latine, nunc *Iberniam*, & *Hiberniam* appellant. Plura alia nomina Regni noſtri, qubius à domeſticis Scriptoribus, Poetiſquè celebratur. Omitto, quorum omnium originem, vel etimologiam ne in prolixas excurram ambages, inueſtigare non eſt animus; ſolummodò vndè *Hibernia*, cur & quandiù *Scotia* vocata referre intendo, tùm ne veneranda antiquitas eclypſim patiatur in poſteris, tùm ne aliquis ſola nominum, vel veræ ſignificationis ignorantia laborans affingat, tàm celebri Inſulæ aliquid alienum à vero, vel in alias regiones transferat, quod proprio iure tantæ debetur Nationi.

Multi Scriptores rati ſunt Hiberniæ nomen indè deductum fuiſſe, quod aquæ ibi Hiberno tempore vehementi frigorum rigore ità congelentur, vt diutiùs quam par eſt congelatæ perdurent, quam imperitam deriuationem, quæ Claudianum in eum errorem impulit, vt cecinerit.

Scotorum cumulos fleuit glacialis Ierne.

Richardus Stanihurſtus de rebus Hibernicis impugnat, habet enim ea Inſula, vt inferiùs videbimus, aerem temperatum, vſque adeoùt liceat multos annos in Hibernia hybernare abſque tanto auræ rigidioris incommodo, vt pleriſque in partibus vix aliquam glaciem per totam hyemem conſpicias; Vndè Giraldo Cambrenſe teſte *eſt terra terrarum omnium temperatiſſima*. Vetùs conſtanſque noſtratum opinio eſt Hiberniæ nomen, vel ab Hibero, ſeù Ebero flumine Hiſpanienſi, vel ab Ibero Rege Hiſpanorum Secundo, vt habet Martinus Carillio, à quibus ortos eſſe Hibernos, vetuſta Hiberniæ monumenta referunt, fuiſſe iàm olim traductum.

A' præfato flumine Hibero, ſeù Ebro credunt non nulli Hiſpaniam dictam eſſe Hiberiam, aliundè tamen nomen hoc deducit Cornelius à Lapide in cap. 10. Geneſis, Tubal, inquit à quo orti ſunt Iberi quaſi Ibeli, vel Tibeli, Iberi inquam tam Aſiani iuxtà Pontem Euxinum, quam Europæi puta Hiſpani. Ità *Marianus Delrio, Oleaſter, Arias Montanus, & in cap. 38. Ezechielis eſt enim Hiberia aquilonaris regio iuxtà Pontem Euxinum inter Colchidem, & Armeniam, quæ caucaſijs Montibus circumdatur, à quibus profecti dicuntur, qui in Hiſpaniam venerunt, vndè & iſta paulatim Iberia dicta eſt*. Hæc ille ex hiſpanis authoribus, qui tenent primum Hiſpaniarum Regem fuiſse Thubal Iapheti filium, huic defuncto ſucceſſiſſe Iberum eius primogenitum, & ab hoc, vel à ſuprà dictis Iberis, Hiſpaniam appellatam eſſe Iberiam, & Hiſpanos Iberos, cumquè ſiuè ab his, ſiuè à prioribus profecti eſſent Coloni in noſtram Inſulam, inde & Hibernia cœpit dici, & Incolæ vocari Iberni, vel cum aſpiratione Hiberni, hæc fuſiùs, quàm optabam de Hiberniæ Etymo.

Supereſt Scotiæ nomen, quod à Scota Pharaonis filia Gathelo viro Principi in Vxorem data, deriuatum

eſſe

Digitized by Google

eſſe non nulli Scriptores opinantur, & indè Hibernos vocari etiam ſolitos eſſe Gathelos, & Scotos, ac Hiberniam Scotiam, ſed placet hic ſubiungere R. P. Heſnquenij de Scotiæ nomine diſcurſum in comentario præuio ad Vitam Sancti Patritij. Eſt quidem inquit etiam nobis
„ indubitatum, quod iam indè à ſæculo tertio cœperint
„ in Britanniam tranſire Scoti. Fatendum omninò eſt
„ Scotici nominis dignitatem præcipuam apud Hibernos
„ remanſiſſe ad vndecimum vſque ſæculum; quia & Be-
„ dæ, & antiquis Scriptoribus omnibus, vt rectè Vſſe-
„ rius pag. 734. in antiquitatibus Britannicarum Eccle-
„ ſiarum, Scotia ſemper vnica eſt eademq; quæ Hibernia.
„ Nam nequè Dalrieda, quæ vſq;ad annum DCCCXL.
„ Scotorum Britannicorum Sedes erat, Scotiæ nomen eſt
„ conſecuta, neque etiam integra ipſa Albania, ſtatim
„ à debellatis pictis, ſed tùm demùm cum populo vtroq;
„ in vnam gentem coaleſcente, obſoleuit planè Pidicæ
„ nationis memoria, quod, vt ante annum MC. haud qua-
„ quam factum, ita vix vllos, qui toto antecedentium an-
„ norum ſpatio vixerint poſſe produci arbitramur, qui
„ Scotiæ appellatione Albaniam deſignarint.

A quo tempore, & quãdiù Hibernia dicta eſt Scotia.

„ Tantum porrò abeſt, vt dici poſſit nomen illud
„ dumtaxat fuiſſe communicatum Hiberniæ, ideò quod
„ Coloniæ Scòtorum nonnullæ eo ſint propagatæ ex
„ Britannia, quorum tamen, & nomen, & natio priùs
„ in hac fuerit, & ad hæc vſque tempora ſit conſerua-
„ tum, vt ante tertium, quod diximus ſæculum, quam-
„ uis ſub Auguſto, & ſucceſſoribus eius tam accuratè
„ cœperit orbis deſcribi)nullus antiquorum Geographo-
„ rum, vel Hiſtoricorum Scotos in Britannia legatur no-
„ minaſſe. Etenim poſtquã hac de re inter vtriuſq; gentis
„ eruditos viros acriter eſt, velùt pro aris, ac focis de-
„ pugnatum, nihil Britannici Scoti pro ſuæ in Albania
„ commorationis antiquitate proferre potuerunt, niſi re-
„ centiorum commenta, & leuiſſimas quaſdã coniecturas,

Digitized by Google

„ qualis eſt hæc ex quodam ſomniantis Scaligeri delirio „ ſumpta, quo hic Poetæ verſus. Et *cæruleos ſcuta* „ *Brigantes*, in ſuſpicionem Mendi vocatur quaſi Sco- „ to--Brigantes, ſcriptum ab initio fuerit, verum vt hoc „ cum aliquo fundamento ſcaliger ſuſpicaretur, non ſuffi- „ ciebat dici, à Brigantibus vicinas hodiernæ Scotiæ re- „ giones fuiſſe inſeſſas, ſed ante omnia oſtendendum erat, „ Scotos in Britannia tamquam incolas fuiſſe notos Clau- „ dij Cæſaris, cùm iſte verſus ſcriberetur, æuo, quod ta- „ men eſt tam incredibile, quam certum eſt nullum Im- „ peratorem Romanorum, victoriarum etiam factarum „ titulos auidè ſectantium, licet multa cum indigenis „ barbaris extra Romanæ Prouinciæ fines muro illo no- „ minatiſſimo excluſis, bella geſſerint, Scotici ſumpſiſſe „ cognomentum, ſed omnes contentos fuiſſe ſe Britan- „ nos dici. Quod ſi in illo verſu vitiatum eſt aliquid, „ longæ veriſimiliori coniectura *cæruleos cute Brigantes*, „ iuberemur legere, cum nihil ſit apud veteres proſa, ac „ verſu notius, quàm Britannos, quorum pars non mini- „ ma Brigantes erant, ſolitos cutem corporis glaſteo, vel „ ceruleo colore depingere. Quod quia hiſce inſulis om- „ nibus comune fuit, ſic ſua quæq; in lingua nomen ab eo „ vſu ſumpſere, nam Britones quidem ita dicti ſunt, quia „ veteri lingua eorum *Brith* coloratum conſcriptumque „ ſignificat, vndè etiam hodiè *VVrith*. Anglis litteras pin- „ gere eſt. *De Scotis verò ſcribit Iſidorus lib. 9. Etimolog.* „ *cap.* 20. propria lingua nomen habere eo, quod acu- „ leis ferreis cum atramento variarum litterarum ſtem- „ mate notentur. *Schotha* enim Hibernis florem, ſeù flo- „ ridam variegationem coloris ſignificat, vt fruſtra ſint „ qui nominis originem accerſunt à Scytis quamuis Sco- „ tos Scyrtan vocitet Alfridus Rex Oroſij hiſtoriam è „ latina Saxonicam faciens; iſtam verò Hibernicæ vocis „ ſignificationem ſi Cambdenus cognouiſſet, citata Iſi- „ dori verba minus fuiſſet admiratus, hæc ille. Quo no-

mine

Digitized by Google

„ mine vndecumque tandem trahatur per multa tempora appellatam eſſe Hiberniam complures teſtantur authores. Oroſius Sancti Auguſtini diſcipulus *lib.1.hiſt.c.2.* „ Et quoniam Oceanus habet inſulas, quas Britanniam, „ & Hiberniam vocant, Hibernia Inſula inter Britan- „ niam, & Hiſpaniam ſita..... hæc propior Britanniæ „ ſpatio terrarum anguſtior, ſed Cæli, Solique tempe- „ rie magis vtilis à Scotorum gentibus colitur. Hæc Oroſius, qui floruit in fine ſæculi quarti, vbi diuerſas facit inſulas Britanniam, & Hiberniam. S. Hieronymus Oroſio Sinchronos, ſiuè vt aiunt Contemporaneus lib.3. in Ieremiam loquens de Pelagio. *Habet* (inquit) *progeniem* (viz Cœleſtium, de quo nos ſuo loco) *Scoticæ gentis de Britannorum* vicinia vtique de Hibernia, nam Scotia recentior eſt pars Britanniæ: Author operis de excidio Ieruſalem lib.5.cap.15.*quid attexam Britannas...... tremuit hos Scotia*. Vetuſtiſſimus author vitæ S. Patricij, & ipſi coæuus ſic ait..... *Cauſa hæc erat primæ peregrinationis, atque aduentus eius in Scotiam, Scotenſis exercitus &c.* & per Scotiam hic intelligi Hiberniam declarat author verbis ipſius Sancti. *Quando ego captus ſum annorum eram ſexdecim &c. & in Hiberniam adductus ſum in captiuitate. Alius author vitæ Sancti Patricij. Palladius terram Scotorum intrans in Lagenienſium fines peruenit.* Rurſus alius in eandem vitam. In diebus illis fuit quidam Rex magnus ferox regnans in Temoriæ Ciuitate, vbi etiam tunc Regni Scotorum erat caput. Temoria verò iſta eſt in Midia Orientali nunc Lageniæ adiuncta.

Teſtimonia authorum, qui Hiberniam vocāt Scotiam.

Adamnanus in Vita Sancti Columbæ. *Hic Columba anno ſecundo poſt Culodebbne bellum ætatis verò ſuæ 42. de Scotia ad Britanniam pro Chriſto peregrinari volens enauigauit*, Ven Beda lib.1. hiſtoriæ. *Hiberniam Scotorum propriam patriam vocat*. Idem habet lib.2. cap.4. lib.3.cap. 3. lib.4. cap. 4. & 26. lib. 5. cap. 16. Hibaldus in vita Sancti Liuini. *Britannia Oceani Inſula, cui adiacet Scotia,*

ſeu

Digitized by Google

ſeu Hibernia, ſic eam vocat S. Bernardus in vita S. Malachiæ: Cæſarius Monachus Ciſtercienſis in Dial. lib. 12. cap.35. Serrarius in Act. S. Kiliani. Ioannes Major lib. 1. de geſtis Scotorum fol. 16. Georgius Bucananus lib. 2. Hiſtoriæ Scotorum. Quare qui negant nomen Scotiæ attributum olim fuiſſe Hiberniæ, cogentur in ſua noua Scotia, nouas fabricare Prouincias. Scilicet Lageniam, Conaciam, Momoniam, Vltoniam. Hæ enim in Scotia de quo hactenus mentio, numerantur ab ijs ipſis, qui ſic illam indigitant. Adde Noſtrates dum loquuntur Hibernicè non aliter Scotiam vocant, quam *Albain*, vetuſto retento vocabulo, quæ omnia ſine iniuria tam celebris regionis & nationis dicta volo.

Durauit hoc nomen pro Hibernia ad annum milleſimum centeſimum, & paulatim cœpit illi Britanniæ parti, quæ dicitur *Albania*, tribui vt videre licet apud Eborenſem tomo 2. tit. de intemperantia, rarus igitur fuit vſus huius nominis Scotia, pro prædicta Albania vſque ad annum 1098. quo regnauit, in illa Rex Edgarus, qui ſolemni edicto ſuum Regnum Scotiæ nomine deinceps appellari præcepit, teſte Genebrardo ad annum 1150. edit. Pariſ. Ita tamen vt Hibernia idem nomen retineret commune cum Albania, & illa diceretur Scotia maior, vt teſtantur Serrarius, Gretzerus, Raderus in Bauaria Sancta, cuius rei celebre dat teſtimonium S. Bonauentura Doctor Seraphicus in Comitijs generalibus Narbonenſibus anno 1260. vbi enumerans Ordinis noſtri Prouincias, ſic ait *vigeſima ſexta* Prouincia Hiberniæ, ſiuè Scotiæ, habet Cuſtodias quinque. Primam Dublinenſem, ſecundam Caſſellenſem, tertiam Corcagienſem, quartam Enatenſem ſeù Enaghenſem, quintam Pontanenſem. Ita habet Vadingus noſter tomo 2. ad ſupradictum annum.

Ex his Lectores faciliùs intelligent quoties vel in annalibus Eccleſiaſticis, vel ſacris monumentis incident

in

Digitized by Google

in vitam vel nomen alicuius præclari, vel Sancti viri velut in Scotia nati, vel è Scotia egreſſi vel ibidem educati, cui regioni, vel genti ea laus debeat attribui.

CAPVT II.

Generalis Hiberniæ deſcriptio & encomia, ex varijs authoribus.

VEnerabilis Beda tomo 3. libro 1. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ gentis Anglorum cap. 1. *ſic habet, eſt autem Hibernia omnium poſt Britanniam maxima, ad Occidentem quidem Britanniæ ſita: ſed ſicut contra Aquilonem ea breuior, ita in meridiem ſe tranſillius fines plurimum protendens, vſque contra Hiſpaniæ Septentrionalia quamuis magno æquore inter iacente peruenit & infra*

Hibernia autem & latitudine ſui ſtatus & ſalubritate, ac ſerenitate aerum multum Brittanniæ præſtat, ita vt raro ibi nix pluſquam triduana remaneat, nemo propter Hyemem aut fenaſecet Æſtate, aut ſtabula fabricet iumentis, nullum ibi reptile videri ſoleat, nullus viuere ſerpens valeat, nam ſæpè illo ex Britannia allati ſerpentes, mox vt proximante terris nauigio odore aeris illius attacti fuerint, intereant; quin potiùs omnia pene quæ de eadem Inſula ſunt contra venenum valent. Denique vidimus quibuſdam à ſerpente percuſſis, raſa folia codicum qui de Hibernia fuerunt deportati, & ipſam raſuram aquæ immiſſam ac potui datam, talibus protinus totam veneni graſſantis, totum inflati corporis abſumpſiſſe ac ſedaſſe tumorem.

Mira temperies.

H bernia caret venenatis.

Diues lactis & mellis Inſula, nec vinearum expers, piſcium volucrumque, ſed & Ceruorum venatu inſignis, & in vitæ S. Columbani cap. 1. Hibernia Inſula quæ eſt in extremo Oceano ſita & ſpectat Titanis Occaſum, dum vertitur

tur

tur Orbis, & lux occiduas Ponti deſcendit in vmbras, vndè denuo peracto curſu noctis irradiat totum rediuiuo lumine Mundum: Inſulæ huius vt fertur ſitus eſt amœnus ac aduerſantium exterorum carens bello nationum, hanc & Scotorum gens incolit, gens quanquam abſque reliquarum gentium legibus, tamen in Chriſtiani vigoris dogmate florens omnium vicinarum gentium fidem præpollet. Bedæ deſcriptionem de verbo ad verbum repetit Henricus Huntingdonienſis Hiſtoriarum lib. 1. Dauiſius de ſtatu Hiberniæ, ad Iacobum primum, & cum ipſo Atlas tertia parte; Luſtraui (inquit) omnes illius Regni Prouincias, & obſeruaui bonam temperiem aeris, fertilitatem ſoli, amœnas & comodas ad habitandum ſedis, amplos ſecuroſque portus, commercio ad omnes occidui orbis partes aperto nauigabiles fluuios, piſcoſos lacus, patentes nauibus ſinus intra prædictum Regnum, qualia nullibi in Europa videre licet, ibi ingens volucrum piſciumque *copia*, addit Athlas, *Apum*, ibi tanta multitudo vt non ſolùm in Aluearijs, ſed in arborum truncis & terræ cauernis reperiantur, nullus hic anguis, nec venenatum quidquam, vt vno verbo dicam ſiuè terræ fœcunditatem, ſiuè maris, & portuum opportunitatem, ſiuè incolas reſpicias qui bellicoſi ſunt, ingenioſi, corporum lineamentis conſpicui, mirifica carnis mollitie, & propter maſculorum teneritudinem agilitate incredibili, à multis dotibus ita fœlix eſt Inſula, vt non malè dixerit Giraldus, *naturam hoc Zephiri Regnum benigniore oculo reſpexiſſe*. Alia verò eiuſdem *Giraldi verba* paulò ſuperiùs recenſet. *Terra*, inquit, *Cambrenſis*, *terrarum temperatiſſima, nec Cancri calor exæſtuans compellit ad vmbras, non ad focos Capricorni rigor inuitat, aeris amœnitate temperiequè*, tempora ferè cuncta tepeſcunt, hæc Giraldus apud Athlantem.

Hibernorũ indoles, & compoſitio.

Subiungit autem Dauiſius in fine ſuæ relationis: Ità vt deſcriptio Terræ Sanctæ Deuteronomij 8. *applicari*

Digitized by Google

ri poſſit Hibernia, vt ſit terra bona, terra Riuorum, aquarumque & fontium, ex cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyſſi, terra frumenti & hordei, terra lactis & mellis, vbi abſque vlla penuria comedes panem tuum & rerum abundantia perfrueris. Munſterus lib. 2. agens de Hibernia. Cœlum, inquit, ibi mirè temperatum ſolùm notabiliter fertile. Hiberniæ Paleſtinæ comparata.

Carolus Stephanus in lexico verbo *Hibernia*. „*Hibernia* gleba prepingui, vberique frugum prouentu „terra eſt fœlix, pecore montes, nemora feris abundant „... Inſula melle & lacte diues fluminibus egregijs ſcin„ditur & rigatur ...... lacus quoque plurimos hæc „terra habet: Falcones, accipitres & niſos, præ alijs re„gionibus copioſè producit, cum Aquilarum variarum„que omnigenum auium numero, ferarum quoque cun„ctas ferè ſpecies continet, venenoſis omnibus caret. „Terræ motus hic nunquam. Eius fecunditas. Ibi nunquã terræ motus.

Richardus Stanihurſtus in præfatione ad ſuos libros de Rebus Hibernicis, cum præmiſiſſet tam paucos de Hibernia, & illos ipſos tam ſiniſtre ſcripſiſſe, ſubiungit; „neque huiuſcè rei culpa, inquit, in florentiſſimam In„ſulam eſt conferenda cum qua quidem Cœli ſalubri„tate, agrorum fertilitate, vbertate frugum amœnitate „fontium, opportunitate fluminum, portuoſis ſtationi„bus, ſiluarum proceritate, ditiſſimis mettallorum ve„nis, paſtionis magnitudine, armentorum gregibus, „conferre paucas, anteferre nullas regiones valeas, „quod ſi in huius Inſulæ incolas oculos inferre velis, illi „quidem corporis commoditate, ingenij acumine, cæte„riſque animi ornamentis, vſquè eo præſtant vt nihil eis „aut à natura non oblatum, aut ab induſtria recuſatum *videatur*. Hæc Stanihurſtus oculatus Patriæ harumque qualitatum teſtis. Incolarum indoles.

Ioannes Brompton in Chronico, *Hibernia Inſula poſt Brittanniam maxima ... omnes Orientales pompas*

in lignis, herbis, gemmis, veſtibus, huius terræ ſalubritas, & veneni carentia compenſant.

Author inſcriptus de præſenti Hiberniæ ſtatu Londini impreſſus anno 1673. *pag.* 93.

QVatuor Prouinciæ componunt vnum Hiberniæ Regnum pro ſuâ quantitate æquè amœnum, pulchrum, iucundum ac vlla ferè in terris regio, egregijs piſcoſiſque fluminibus refertum, Inſulis & lacubus, velut fretis intermixtum, ſiluis & arboribus, ad ædificiorum nauiumquè fabricas coronatum, quæ omnia, ſi alicui principi ijs vti volenti ſuppeterent, breui totius maris & multarum regionum dominium aſſequeretur. Habet præterea Hibernia munitas arces, præclaros Portus, inſignes commoditates vſque adeò vt videantur allicere vicinos ad commercium.

Solum admodum fertile, & ferax granorum, & fructuum, Cœlum temperatum, mite, verſus Occidentem tamen nonnihil humidius. Nihil ferè differt ab Anglia, quo ad res omnes prouictu, veſtitu, delicijs, commodo, aut lucro, neceſſarias, licet aer ibi ſit ad maturandos fructus aliquantulùm tardior, telluri tamen gratiſſimus; Hyeme ventis quam niuibus, vel gelu obnoxior .....: Hæc Author ille.

Author Gallus ſub his litteris D. T. V. Y, *Geneuæ Impreſſus anno* 1665.

HIbernia, inquit, hic Author fruitur ſuaui temperatoque aere ad humiditatem tamen propendente, terra ibidem eſt adeò fertilis, vt nonnullis annis ad exteras terras frumenta tranſmittat, habet amœnas virideſque planities, montes pecoribus & armentis, viridaria, arboreta, leporaria ...., ceruis alijſque feris referta.

Habet

Habet etiam herinaces, falcones, accipitres, aquilas, grues, olores, perdices, feſanos, apes. Hiberni ſunt robuſti, agiles, magnanimi, animoſi, algoris, famis & anguſtiarum patientiſſimi, ad amorem propenſi, in exteros humani, liberales, gloriæ cupidi, iniuriarum impatientes. Hæc ille . . . ſubiungo hic Philippi Oſulleuani Hiberni narrationem.

Genium Hibernorum.

De Hiberniæ ſalubritate, fertilitate, & amœnitate.

Salubritas.

EST illa quidem mirificè temperata, nec Æſtate Leonis æſtu homines in latebras fugante, nec Hyeme aquarij algore ad focos cogente, Æſtate auræ placido ſpiritu permulcente nihil aduſta: Hyeme propter Cœli ſolique teporem, & aeris craſſitudinem vehementia frigoris minimè infeſta, ſemper adeo ſalubris, vt ibi ſint minus ægri quam alibi, & Medicorum ars, & induſtria non tam neceſſaria.

Fertilitas.

Eſt Gleba fertilis, arua frumenti vario genere, præſertim tritici affluenter feracia, montes atque ſaltus longè pabuloſiſſimi pecore armentoque abundant, ſiluæ feris complentur. Fretum circumiacens piſcibus ſcatens Hiſpanos, Gallos, Belgas Piſcatores accit. Fluuiatilibus piſcibus exuberant flumina. Conchilium multa genera ſunt. Auium vis ingens, apum longa examina, & indè mellis & ceræ affluentia. A leporum & cuniculorum incurſibus virentes frugum gladioli multis in locis non ſine moleſtia defenduntur. Ceruorum conferti greges. Hic equi pernices, robore & animoſitate præliando, &

onera portando ſunt aptiſſimi, accipitres præter cæteros optimi, moloſſi vel venatorij canes, viribus, velocitate, odio in feras, fide in dominos; corporum elegantia longè maximè inſignes. Argenti, ferri, plumbi, æris, ſtanni, argenti viui, metalla effodiuntur aurique venas latere, & gemmas inueniri, multi ſuſpicantur. Portubus tutiſſimis atque ſpatioſiſſimis Inſula vndiquè ambitur.

Amœnitas.

Hic diffuſæ & apertiſſimæ planicies ſternuntur, lacubus nauigabilibus medijs naſcentibus: fluuijs pellucidis atque piſcoſis rigantibus. Hic nemora & ſiluæ frequentes quidem, denſiſſimæ & impeditæ, ſed tamen cæduæ & fructiferæ occurrunt. Pingues colles ſeſe leniter tollunt, nec tamen deſunt montes ardui, & aſperrimi ſed herbidi, & in quorum verticibus non modo liquidi fontes, ſed etiam paludes interdum ſunt, flumina modo per planicies modo intra nemora tranquillo curſu dilata ad capiendum ſalmones, truttas, anguillas, & id generis piſces accolas inuitant nec minùs aucupium, & venatio delectat. Celeberrima flumina ſunt Sinninus, Boinus, Bannus, Siurus, Feorus, Bearuus, Ennius, duo nomine Magna, Ernius, Moeus, Liffus, Lacus, diffuſores aqua ſuaues ſunt, Nenachus, Dezgertus, Ernius, Lenus.

Ex his facilè refelluntur eorum calumniæ, qui vel liuore moti, vel ignorantia ducti, ſiue de tam inſigni regione, ſiue de Incolarum indole perperam ſcripſere.

CAP.

Digitized by Google

C A P. III.

Hiberniæ deſcriptio ſpecialis ſiue quantitas, qualitas, latitudo, fines.

IN Virgiuio Mari quod non à vergendo, vt aliqui exiſtimant, deducitur ſed à *Morvveridh*, ſic enim à Britannis vocatur, vel à *Farrighi*, quo nomine vtuntur Hiberni: Britanniæ latus occiduum claudit Hibernia, quæ inter omnes Orbis terrarum Inſulas tertium ſibi locum olim vendicauit, vt vetuſtus quidam Geographus de Iuſulis ſcribit, inter Inſulas magnitudine & celebritate primas fert *Taprobane Indica*, poſt eas *Britannia*, tertia eſt altera Britannorum, Inſula Hibernia, à Ptlomeo Britannia parua dicta.

Ab ortu Angliam turbido mari disiunctam habet, quod Hibernicum vocatur, ab Auſtro vergiuio partim Galliarum partim Biſcaye Hiſpanæ Prouinciæ fines attingente; ab occaſu immenſo Oceano Occidentali ad Septentrionales Americæ oras excurrente, à Septentrione Deucaledonio, inter Hiberniam, Scotiamque Albanenſem interiecto alluitur.

Formam Hiberniæ lenticularem nonnulli, quadratam alij ſtatuunt, qui recentius de illa ſctipſerunt.

De Hiberniæ quantitate præter illa quæ ſupra R P. Eſchinardus obſeruat, ſequentia ex Suilliuano addere placuit, qui in ſua Hiſtoria Cap.4. reiecto Cambrenſis & Stanihurſti, ſententia de Hiberniæ magnitudine ait ſe conſuluiſſe homines peritiſſimos vtriuſq; regionis nempè Angliæ & Hiberniæ de prædicta quantitate, & aſſerit Hiberniæ longitudinem quinquaginta mill. paſſ. excedere,latitudinem ad ducenta ſexaginta mill. extendi. Sententiam ſuam confirmat ex Iulio Agricola,cuius opinionem (inquit) memoriæ prodidit Plinius ſecundus libro 4. naturalis Hiſtoriæ Cap. 16. bona tamen venia Suilli-

uani

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

uani non fuit Agricola, ſed Marcus Vipſanius Agrippa Auguſti Cæſaris amicus & gener, Templi, (Romæ Pantheon dicti) fundator, cuius meminit Plinius præfato loco, *Agrippa*, inquit, *longitudinem* (Britanniæ) *octengentis millibus paſſ. eſſe, latitudinem trecentis millibus paſſ.* credit; eamdem Hiberniæ latitudinem, ſèd longitudinem ducentis mill. paſſ. minorem: & lib. 3. cap. 2. Agrippa deſcripſit Orbem Terrarum, *quo in opere*, inquit, *quis eum erraſſe credat*? ſi igitur verùm dicit Agrippa Hibernia eſt multo longior latiorque quam aliqui Scriptores hactenus affirmarunt, longitudinem Hiberniæ deſumit *Suilliuanus*, ab Inſula Bea in Comitatu de Kiery in mare verſus Hiſpaniam maximè porrecta, vel à carrino promontorio, eamque terminat in Vltonia ad *Clech Stoccanum* promontorium, è regione Scotiæ Albienſis, quam à prædicta Hiberniæ parte, anguſtum fretum dirimit, quod trium vel quatuor horarum ſpatio tranſitur, idque facilè ob reciprocum refluxum, quo bis in viginti quatuor horis ab Oriente in Occidentem, & è conuerſo æſtuat; Hiberniæ latitudinem ſumit idem Author à Binedino promontorio vulgo *Hoath* ſeptem mill. *Dublinio*, verſus *Drogbedam*, diſtante; eamque finit in Inſula *Vaccæ albæ*, vulgo *Inſibo finni*, in conacia. Hactenus ex Suilliuano. Hibernia Regio equidem eſt ſatis imbribus obnoxia, ex quibus tamen Incolæ non multum detrimenti capiunt, ita pabuloſa vt pecora ibidem niſi à paſcuis interdum arceantur, ad periculum agat ſatietas, carere venenoſis capite præcedenti vidimus, quod S. Patritio nonnulli attribuunt, quem cunctis peſtiferis animantibus Inſulam purgaſſe credunt: alij probabilius exiſtimant eam ab initio venenatis caruiſſe, quia etiam venenoſa aliundè allata ſtatim moriuntur, & toxicum aduectum vltrà medios fluctus verſus Hiberniam, vim ſuæ malignitatis amittit.

Abundat Hibernia Salmonibus cæteriſque marinis piſcibus, oſtreis, conchilijſque, in fluminibus, & mediterra-

Digitized by Google

terraneis lacubus præter varia piſcium genera, truttæ aureis maculis inſigniti reperiuntur, *Truchos* vocant Hiſpani, *Trottam* Itali, Siculique, ſaporis iucundiſſimi optimi nutrimenti, ſiluis, nemoribus, Hortis arboribuſque ſingulares ferentibus fructus, diues eſt, in quibus nuces, corylos, ceraſos, prunos, piros, mala diuerſi generis gratique ſaporis inuenias.

Aquilis, gruibus, pauonibus, coturnicibus, niſo, falcone, accipitre generoſo, volatilibus, Ceruis feriſque cibarijs nulli forte regioni ſecunda. Habet & aues Bernaces dictas, quas de lignis abietinis quaſi contra naturam natura producit, refert Brompton in ea gigni lapidem ſaxogenum, gagetem, margaritas candidas.

Certè ex capite præcedenti liquet Hiberniam eximia clementia Cœli, ſoli vbertate, copia fluminium aquarumque perennium dotari, ad hæc vel imprimis iucundo ſpectaculo ſiluoſi montes veridesque colles ad effigiem theatralem inflexi, amenas planities in caueæ formam includunt: præclare felix, luculenter beata regio, multis magniſque fluminibus irrigari ſic aquis recreari ſolita, frugum animaliumque non benigna ſolum mater, ſed & nutrix ſollicita.

Pecorum ibidem proindè Camdeno teſte, infinita multitudo, ouium greges plurimi, equi item optimi, (Hobbies vocantur) quibus non idem qui cæteris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio, Canes venatici eximij: his ſubiungo nonnullos ex verſibus Hadrianij Iunij de Hibernia loquentes.

Illa Ego ſum Graijs olim glacialis Ierna (*error*).
Dicta & Iaſoniæ puppis benè cognita nautis & poſt
En ego cum regni Sceptro Mauortia bello
Pectora.
Dedico, piſcoſos Lacus, volucrumque paludes
Omnigenum luſtris fœtas, ſtannique fodinas,
Et puri argenti venas quas terra refoſſis
Viſceribus manes imos viſura recludit.

Ha-

Habet itaque Hibernia ſtanni, ferri, argenti fodinas, habetet venas marmoris, de cæteris Hiberniæ qualitatibus agemus Sect. ſequenti, de montibus promontorijs, fluminibus, portubus rectius in diuiſione Prouinciarum loquemur.

SECTIO II.

De Hiberniæ Diuiſione.

HIbernia olim erat Pentarchia in quinque diuiſam partes, *Lageniam*, *Momoniam*, *Conaciam*, *Vltoniam*, *Midiam*. Lagenia ortum reſpicit, occaſum Conacia, Momonia Meridiem, Vltonia Septentrionem: inter quas *Midia* in medio, quaſi omnium nobiliſſimum ſortitur locum: Nunc vero Lageniæ vnitur. Hibernia modo ex quatuor conflatur Prouincijs, nempè Lagenia, Momonia, Conacia, Vltonia, in quarum deſcriptione ordinem, quo Sol in ſuo curſu Hiberniam luſtrat, obſeruabo, à Lagenia in Oriente incepturus, indè ad Meridiem, Occaſum ac Septentrionem gradum faciam.

CAP. I.

Prouincia Lageniæ.

PRouincia hæc indigenis *Leignigh*, Britannis *Leni*, in antiquis ſanctorum vitis *Lagen*, Anglice *Leinſter*, Latine *Lagenia* dicta, ad ortum tota maritima eſt, Hibernico Mari adiacet Angliæque obiacet, Conaciam verſus, Sineo flumine ad Occaſum continetur, Septentrionale Latus, Louthenſi Territorio, Auſtrale Momonia definitur.

Cœlum illi purum, mitè temperatum, neque calore nimio vti nec frigore excedens, temporibus anni, & inſitò

Digitized by Google

ſitò continentis ingenio reſpondet. Fertilis & frugifera eſt terra, carnibus, piſcibus aliјſque cibarijs diues frumento omnis generis pecore, paſcuis, altilibus venatu piſcibus ſatis felix, ſyluis probè veſtitur, fluuijs commode irrigatur.

Incolæ ipſius generoſi, animos genio loci dignos ſortiti, manſueti, natura mites, placidi, affabiles, ad cultum, & humanitatem facti, magnatibus, viris equeſtris ordinis, nobilibus frequens eſt Lagenia, nunc in duodecim diſtincta Comitatus, vt habet Iacobus Wareus de Hiberniæ antiquitatibus, qui ab eodem ità numerantur Dublinium, Louth, Midia, Weſtmidia, Longfordia, Kildaria, Comitatus Regis, Comitatus Reginæ, Caterlo, Kilkennia, Wexfordia & Wicklo. Author Anglus Londini anno *1673*. impreſſus, ait, formam eius eſſe triangularem, & continere in circuitu circiter trecenta milliaria, plures habet munitas arces, vt idem Author numero 102.

Ciuitas Dublinienſis.

Ordior ab ipſa Ciuitate Dublinienſi. Dublinium igitur, non Lageniæ ſolùm ſed totius hiberniæ princeps Ciuitas celebris quidem vrbs, & copioſa, vt ait Staniburſtus multitudine Ciuium ad ducenta [vel vt alij trecenta circiter millia, numero, ſplendore & pulchritudine ædificiorum ſumptuoſa, magnificentia Architecturæ, nitida illa ciuica vitæ, & cultus munditia, reliquis omnibus longè plurimum anteſtare cognoſcitur. Hic dicæ hic iudicia cum vnus alteri litem intentat conſtituuntur, hic publica Regni Comitia; quæ vulgò Parliamentum dicuntur frequentius celebrantur. In hac vrbe Pro-Rex regnique procuratores, vt plurimum conſident.

Liffeus amnis illic præterlabitur, & vt audio nunc per medium auctæ Ciuitatis fluit, mare item propè eſt,

verum omnes crepidines, & præſertim Portus oſtium, tam ingentibus arenæ aggeribus obturatur, vt non abſque magno naufragij periculo maiores naues ad illa loca poſſint applicari, non longo interuallò diſtat à Ciuitate *Hotbia* penè incincta mari, apud quam; vti & in territorio Malahidiæ receptacula inueniuntur, vt cumque portuoſa in quibus nauigia ſecurè ſatis fluctuare, & hærere poſſint. De locis Sacris huius vrbis infra agemus.

Denique vt Furneſius, ait, vrbs eſt ſitu amœniſſima concurrentibus mare & flumine,piſcibus carnibuſque opulenta, mercibus famoſa, planitie virente iucunda, glandiferis nemoribus ornata, ferarum luſtris circumuallata, commercijs & commeatibus noſtrarum æmula Londiniarum in quo gradu ſit Dublinium iam ſupra dictum eſt.

Comitatus Dublinienſis.

AB ortu mari Hibernico inter Angliam, & Hiberniam interpoſito totus alluitur, ab Occaſu, Comitatu Kildariæ, terminatur ab Auſtro tractibus O Toolorum & Bernorum, & quos glinnes dicunt, coniungitur, à Septentrione midiæ Orientalis Comitatu, & riuulo *Nanny* definitur, gleba ad fruges fertili, & quæ lætiſſima profundit pabula,omnium animantium genere, quæ vel domeſtica ſunt, vel venatu, & aucupio ad cibum capiuntur, abundans ſyluis plerumque ità nudus eſt Comitatus, vt ceſpite Bituminoſo vel foſſili ex Anglia carbone plerumque hactenus vteretur. Accuratior verò incolarum induſtria reperit eruitque prædicti carbonis quantitatem ex Comitatu *Caterlo*:Comitatus Dublinienſis, incolis & Oppidis eſt refertiſſimus, reliquiſque Hibernię Prouincijs diuitè cultu ac peculiari nitore præcellit. In quinque Baronias diſtinctus ſcilicet *Rath-Doune*,

Neu-

Digitized by Google

Neu-Caſtle, *Caſtle-Knocle*, *Covvloc*, *Balrodry*, in ſinum, ſeu portum Dublinenſem-*Liffius* aquas ſuas inuehit nobiliſſimus huius Comitatus fluuius, varijſque flexibus è fonte ſuo effuſus in Meridiem, Occaſum, Septentrionem, demumque in Ortum conuerſus per-*Caſtle-Knoch*, & per-*Kilmainam*, quod fuit olim militum Sancti Ioannis tranſiens tandem propè Dublinium ſe in mare exonerat.

Comitatus Mediæ, ſeù Midia Orientalis.

Hunc Comitatum à Meridie Kildarienſis ager, ab Ortu Dublinienſis, & mare, à Septentrione Loutenſis, ab Occaſu Comitatus Midię Occidentalis circumcingunt, totuſque in decem Baronias diuiditur ſcilicet, *Duliche*, *Scrin*, *Slane*, *Margallen*, *Nauan*, *Kenles*, medietatem Baronię de *Foure* iuxta *Kenlis*, *Luyn*, *Moyfeuraraghe*, *Deeſe*, *Rathouth*, *&* *Donboyn*. *Boyn* à Ptolomeo *Buuinda*, alijs Boandus fluuius nobiliſſimus è Septentrionali latere Comitatus regij fontes aperiens Midiam interfluit, alluitque Oppida-*Atrumia*, & *Nauan*, vbi *Doſſa*, alijs aqua nigra flumen ſe illi conjungit, indeque *Droghedam* Ponte Sublicio iunctam pergit, & duobus milliaribus nauigabilis in mare influit.

Midiæ Baroniæ. Boandus Flu. Doſſa Flu. Aqua nigra Flu.

Midia vt inquit Bartholomeus Anglicus quoad glebam fertilis in frumento, paſcuis, & armentis abundans in piſcibus, carnibus, & alijs victualibus, butiri, caſei, lactis, fluminibus eſt irrigua, aſpectum habet delectabilem, aerem ſalubrem, quoad ſyluas, & paludes in eius extremitatibus habet aditum valdè fortem, & ideò propter populi multitudinem, Caſtrorum, & Oppidorum fortitudinem camera vocatur Hiberniæ vulgariter propter pacem.

Et vt obſeruat quidam Anonymus author tempore Elizabethæ Reginæ in Hibernia verſatus cuius manu- Midiæ fertilitas.

Digitized by Google

verum omnes crepidines, & præſertim Portus oſtium, tam ingentibus arenæ aggeribus obturatur, vt non abſque magno naufragij periculo maiores naues ad illa loca poſſint applicari, non longo interuallo diſtat à Ciuitate *Hotbia* penè incincta mari, apud quam; vti & in territorio Malahidiæ receptacula inueniuntur, vt cumque portuoſa in quibus nauigia ſecurè ſatis fluctuare, & hærere poſſint. De locis Sacris huius vrbis infra agemus.

Denique vt Furneſius, ait, vrbs eſt ſitu amœniſſima concurrentibus mare & flumine, piſcibus carnibuſque opulenta, mercibus famoſa, planitie virente iucunda, glandiferis nemoribus ornata, ferarum luſtris circumuallata, commercijs & commeatibus noſtrarum æmula Londiniarum in quo gradu ſit Dublinium iam ſupra dictum eſt.

Comitatus Dublinienſis.

AB ortu mari Hibernico inter Angliam, & Hiberniam interpoſito totus alluitur, ab Occaſu, Comitatu Kildariæ, terminatur ab Auſtro tractibus O Toolorum & Bernorum, & quos glinnes dicunt, coniungitur, à Septentrione midiæ Orientalis Comitatu, & riuulo *Nanny* definitur, gleba ad fruges fertili, & quæ lætiſſima profundit pabula, omnium animantium genere, quæ vel domeſtica ſunt, vel venatu, & aucupio ad cibum capiuntur, abundans ſyluis plerumqueità nudus eſt Comitatus, vt ceſpite Bituminoſo vel foſſili ex Anglia carbone plerumque hactenus vteretur. Accuratior verò incolarum induſtria reperit eruitque prædicti carbonis quantitatem ex Comitatu *Caterlo*: Comitatus Dublinienſis, incolis & Oppidis eſt refertiſſimus, reliquiſque Hibernię Prouincijs diuitè cultu ac peculiari nitore præcellit. In quinque Baronias diſtinctus ſcilicet *Rath-Doune*, *Neu-*

Digitized by Google

Neu-Caſtle, *Caſtle-Knocle*, *Covvloc*, *Balrodry*, in ſinum, ſeu portum Dublinenſem-*Liffius* aquas ſuas inuehit nobiliſſimus huius Comitatus fluuius, varijſque flexibus è fonte ſuo effuſus in Meridiem, Occaſum, Septentrionem, demumque in Ortum conuerſus per-*Caſtle-Knoch*, & per-*Kilmainam*, quod fuit olim militum Sancti Ioannis tranſiens tandem propè Dublinium ſe in mare exonerat.

Comitatus Mediæ, ſeù Midia Orientalis.

Hunc Comitatum à Meridie Kildarienſis ager, ab Ortu Dublinienſis, & mare, à Septentrione Loutenſis, ab Occaſu Comitatus Midię Occidentalis circumcingunt, totuſque in decem Baronias diuiditur ſcilicet, *Duliche*, *Scrin*, *Slane*, *Margallen*, *Nauan*, *Kenles*, medietatem Baronię de *Foure* iuxta *Kenlis*, *Luyn*, *Moyſeuraraghe*, *Deeſe*, *Rathouth*, & *Donboyn*. *Boyn* à Ptolomeo *Buuinda*, alijs Boandus fluuius nobiliſſimus è Septentrionali latere Comitatus regij fontes aperiens Midiam interfluit, alluitque Oppida-*Atrumia*, & *Nauan*, vbi *Doſſa*, alijs aqua nigra flumen ſe illi conjungit, indeque *Droghedam* Ponte Sublicio iunctam pergit, & duobus milliaribus nauigabilis in mare influit.

Midiæ Baroniæ.

Boandus Flu.

Doſſa Flu.

Aqua nigra Flu.

Midia vt inquit Bartholomeus Anglicus quoad glebam fertilis in frumento, paſcuis, & armentis abundans in piſcibus, carnibus, & alijs victualibus, butiri, caſei, lactis, fluminibus eſt irrigua, aſpectum habet delectabilem, aerem ſalubrem, quoad ſyluas, & paludes in eius extremitatibus habet aditum valdè fortem, & ideò propter populi multitudinem, Caſtrorum, & Oppidorum fortitudinem camera vocatur Hiberniæ vulgariter propter pacem.

Et vt obſeruat quidam Anonymus author tempore Elizabethæ Reginæ in Hibernia verſatus cuius manu-

Midiæ fertilitas.

Digitized by Google

ſcriptum vidi hic Romæ, *Media* quoad amænitatem, & pulchritudinem nulli cuiuſuis regionis, ſiue in Hiſpania; ſiue in Gallia, ſiue in Italia tractui ſecunda, vix vllum percurras milliare quin, vel Oppidum, vel Pagum, vel Caſtrum inuenias, terra eſt aſpectu iucunda partim in planitiem explatiãs, partim in colles clementer aſſurgens fælix præ pinguibus aruis, riguo ſolo ſemperque vernanti credita ſemina multiplici reddit fœnore, nemoribus, hortis, pratis ſpecioſa, in ea frequens nobilium virorum illuſtrium, Comitum, Vice-Comitum, Baronum, Equitum Auratorum copia, itaut prædictus author numerarit mille quingentos viros primarios, & nobiles ſecundi ordinis totidem.

Incolæ Nobiles.

Celebriora Mediæ Oppida ſunt, *Trimmia*, *Nauan Kenliſa*, *Fouria*, *Nobber*, *Arabracan* Sedes Epiſcopalis *Scrinia*, *Slania* Baronum Slanienſium Sedes, *Pontana*, ſiue *Drogheda*, cis pontem Duleycheia, Rathouth, præter alia non contemnenda Caſtella, Pagos, Villas, ſedeſque nobilium copioſo numero.

Celebriora loca.

Nec eſt prætereunda *Temoria* in eminentem collem aſſurgens amæniſſima, viridiſſimaque Monarcharum Hiberniæ vetuſtiſſima Sedes nunc deſerta: hinc Boandum flumen verſus quatuor milliaribus diſtat, natale ſolũ meum vulgo *King-ſtoun*, ſiue *Villa Regis*, hæreditaria olim parentum, ac maiorum meorum cum alijs adiacentibus fundis poſſeſſio, quod ſine vanitate mihi dixiſſe liceat, & hanc breuem Patriæ meæ feciſſe memoriam.

Comitatus Midiæ Occidentalis.

Comitatus hic altera Midiæ pars ab Oriente Midiam orientalem reſpicit, ab Occidente Conaciam, ab Auſtro Regium in Lagenia Comitatum, ab Arcto Longofordienſem, quæ nec Soli fertilitate, aut amænitate, nec incolarum multitudine, nec vitæ cultu, nec in alio orien-

Midia occidentalis orientali non impar.

Digitized by Google

orientali quidquam concedit duodecim centurias, ſiuè Baronias in hoc Comitatu Camdenus enumerat, nobiliora Oppida ſunt *Athlonia*, quam inſignis ille fluuius *Sineus* interfluit, *Molingaria*, mons Fernandi, & alia plura.

Media vtraque ſuos habuit Reges, ſed Slanius Hiberniæ Monarcha, vt habet traditio ad menſam Regiam inſtruendam eius prouentus aſſignari iuſſit.

Comitatus Louthenſis ſiue Louth.

Pedem referre cogor ad Septentrionalem Midiæ Orientalis partem cui adiacet Loutenſis Comitatus in antiquis libris, *Laa*, & *Luda* Hibernicè; *Iriel*, ſiue *Vriel*, vltrà Midiam, & *Boin*, ſiue *Boan* fluuij oſtium mare hibernico obuerſus ſatis flexuoſo littore in Septentrionem procurrit, ſolo pabuloſo, & adeò fertili, vt agricolarum laboribus abundè reſpondeat: iuxtà præfatum Boini oſtium ſedet *Drogheda*, ſiue Pontana, Anglicè *Tredath*, elegans ſanè abundans, frequenſque Oppidum, à Ponte Sublicio nuncupatũ, & Boando interfluo diuiſum, habet ius mercatus, & nundinas, multas idem magnaſque libertates, & inter alia officinam monetariam Portumque nauigationi commodum? Hinc vicinum eſt Monaſterium *Mellifons* tempore Sancti Bernardi Monachis Ciſtercienſibus, à Donaldo Rege Vriel fundatum, alterum huius Comitatus Oppidum eſt *Ardith* ſeptem milliaribus Pontana diſſitum, propè extat *Dundalk* portu commodo, & mœnibus validum, octauo hinc milliario abeſt *Carling-ford* portus etiam celebris, in medio ferè Comitatus iacet Oppidum *Louz*, vndè Vice-Comites *PlunKetti* titulum ſortiuntur, Incolæ huius diſtrictus ſunt exculti, vrbani, ciuiles, liberales.

Louthia. Eius fertilitas Drogheda. Ardeht Dundalk Carlingford

Comi-

Comitatus de Longford.

Midiæ Occidentali, vt habet Camdenus ad ſeptentriones iungitur Comitatus *Longford*, quem præter labitur *Sineus* flumen illud totius Hiberniæ nobiliſſimum, quod inter Midiam, & *Conaciam* interfluit. Ptolomeo *Senus* Oroſio *Sena*, & nonnullis exemplaribus *Secana* Giraldo flumen *Senenſe Accolis Shannon* dicitur, ideſt, vt quibuſdam placet *flumen antiquum*; è Therne montibus in agros modo ſe in ſtagna effundit, modo in anguſtias ſe coarctat iterùm ſe diffundens, iterumque intra margines ſe colligens à ſpatioſo lacu *Longh Reigh*, dicto, excipitur, vbi verò lacum hunc præteruectus anguſtiore alueo intra ripas ſe reſorbet *Athlonia*, de qua ſupra illi inſidet, indè verò ſuperata ad Killaloe catharacta maximarum Nauium capax deducto alueo Limericum Vrbem amplectitur, hinc per ſexaginta circiter milliaria prædictus *Sineus*, rectus, grandis, inſulis intermixtus in Oceanum properat, & vbicunque reciprocante æſtu eſt vndoſus, præſidiariæ turres ad cohibendos prædonum excurſus diſpoſitæ ſunt, demumque in Oceanum euoluitur. Sua etiam Comitatui de Longford eſt amænitas, Cœli temperies, Soli fæcunditas, aquarum, nemorumque comoditas, Caſtella, Villæ, Oppida non infimæ notæ.

Longford.

Sineus Flu.

Comitatus Regis.

Auſtrale Midiæ Occidentalis latus claudit regio, quę proximè contermina ad Boream *Birgò* interlabente diuiſa, & quondam *Offalia* dicta in honorem Philippi Hiſpaniarum Regis, Mariæ Reginæ mariti *Regis Comitatus*, appellatur, cuius primarium Oppidum eſt *Philipſtowne*, vbi Seneſchallus cum præſidio moratur, Ager huius Comi-

Digitized by Google

Comitatus eſt fertilis, amænus, ſiluis, nemoribuſque obſitus riuis, & fontibus irriguus, Villis, Oppidis turritis, & elegantibus ædificijs ornatus.

Comitatus Reginæ.

Regio hæc *Leaſe* Hibernice à Maria æternæ memoriæ Regina in Comitatum fuit inſtituta, curante Thoma Ratcliff Suſexiæ Comite tunc Pro-Rege, cuius primarium Oppidum nuncupatur *Maryburg*, vbi cum ſuo Seneſcallo hærent præſidiarij milites, huius Comitatus ager eſt vberrimus, temperie ſalubris amænitate ſpectabilis, incolarum induſtria benè cultus, *Barouu* fluuio irriguus.

Comitatus de Kilkennij.

Comitatus hic à Septentrione, Reginæ Comitatu, de quo iam ſuprà à *Circio Oſſoria* ſuperiore, ab Occaſu *Tiperarienſi*, ab Auſtro *VVaterfordienſi*, ab Ortu *VVexfordienſi*, *& Caterlogenſi* definitur: ſolum hic Villis, Oppidis, & Caſtellis vndique ſpectatiſſimum, ac rerum omnium copia præcellens, *è Bladina* montibus, Hibernice, *Sleieu Bloemy*, iuxta Offeriam quaſi maternis viſceribus, *Suirus*, *Neorus*, *& Birgus* fluuij ſcaturiunt, & diuiſis alueijs decurrentes priuſquam Oceanum adeant infra *VVaterfordiam* concordibus ſe conſociant aquis, vndè tres *Sorores* antiquitus dictæ. *Neorus* vulgo *Neure* Comitatum Kilkennienſem quaſi medium interſecat, & prono curſu per ſuperiorem Offeriam delatus multa hinc inde propugnacula alluens Kilkenniam, ſiue Fanum Canneci præter fluit, municipium eſt nitidum, elegans, copioſum, & inter mediterranea Regni facile primum mœnibus & Caſtro firmatum, inferius ad Neorum ſedet Oppidum munitum dictum Oppidum Stî Anthonij

Suirus Neorus, Birgus Kilkenia.

nij Hibernice *Balmac-Andan* Anglice Thomas Toune: ſub hoc *Callan* fluuius in *Neorum* ſuas vndas effundit.

Comitatus VVexfordienſis, ſiue de VVexford.

Prope illud oſtium, quo *Birgus*, *Neorus*, & *Suilus* ſeſe complexi in Oceanum vnitis aquis confluunt ſe exhibet ad Ortum in promontorio, quo littus circum agitur Comitatus *VVexford* cuius caput VVexfordia Vrbs portus maritimus, mercatura, Ciuiumque opulentia celebris, in hoc Comitatu ad *Birgum* fluuium Roſſa Vrbs ampla olim floruit mercimonijs, & incolis frequēs, mœnibus magno ambitu armata, amplo, & nauigabili portu diues, magis ad Ortum, præſidiarium Caſtrum, *Duncanon* vocatum flumini ità inſidet, vt naues ne *VVaterfordiam*, vel Roſſam adeant imperet, inde ad ipſum fluminis oſtium ceruix excurrit anguſta, quæ editam turrim nauigantibus prætendit, quo tutius oſtia ſubeant, parum hinc abeſt ſinuoſo in littore *Tintern*, vbi celebre quondam Monaſterium conſtruxit Guillelmus Mareſcallus Comes Penbrochiæ, & de voto nuncupauit, quod voto de eo ædificando naufragium euaſerit, hoc ipſum promontorium ſacrum vocat Ptlomeus, & extremum illius Oppidum incolæ Beanha, quod Sacrum ſonat lingua patria vocarunt, ab hoc ſacro promontorio littus in Ortum obuerſum ad Septentrionem longo tractu procurrit, cui vadoſa obiacent in mari loca, nauigantibus inſidioſa, quæ nautæ *Thegrounds* vocant, flumen *Slane*, quod medium quaſi Comitatum interſecat ad Vrbem *VVexfordiam* in mare ſe effundit, de quo cecinit quidam.

Duncanon.

Eniſcorſim Slane Flu.

Ditat Eniſcorſum Flnmen, quod Slana vocatur
Hunc cernit VVexford ſe ſociare ſibi.

Eniſcorſi municipium eidem flumini impendet, & interius

quam Giraldini olim Caſtro munierunt. Frugifera eſt hæc Regio, colonorum labore exculta, cuius incolæ diuerſo ab alijs Hiberniæ populis vtuntur idiomatè quod Saxonicum vel vetuſtum Anglicum ſonat.

Comitatus de Caterlogh.

Comitatus hic contractè *Carlagh*, ad Orientem ſolem Kilkennienſi Comitatui adiacet totus ferè inter *Birgum*, ſiue *Barrou* & *Slane* fluuios interſitus, vberè gleba fœcundus, ſyluis opacus, duo in eo ſunt clarioris notę Oppida vtrumque ad Occiduum *Birgi* fluminis ripam, *Caterlogh* mœnibus cinctum & Caſtello munitum, & *Lechlin* Latine Lechlinia Sedes Epiſcopalis, vtrumque ſuum habet præſidium ſuoſque Conſtabularios. Huius Comitatus pars maxima iure hæreditario ad Howardos Norfolcæ duces olim ſpectauit, qui à filia Guillelmi Mareſcalli Comitis Penbrochiæ, natu maxima per VVarenniæ Comites genus traxerunt, ſed Henricus Octauus Caluo allegato prætextu eum tractum ſibi arripuit. Caterlagh. Lechlinia.

Hinc *Birgus*, ſiue *Barrou*, Baroniam *Idron* interfluit ad *Slaniam* fluuium *Tullo*, cernitur, Baronum Butlerorum titulus.

Comitatus de VVicklo.

Caterlagh adnectitur hic Comitatus ab Oppido aliàs *Kilmantan*, VVicklo dictus, vbi portui anguſto imminet rupes firmis mœnibus incluſa, cui ſuus præeſt Conſtabularius. Prædictus portus iacet eo latere Hiberniæ, quo propius VVallias reſpicit, qui in generali maris refluxu vndas recipit influentes, in reditu verò fluctuum quas recipit emittit, cumque iam ſinum elapſis vndis refluum mare deſerit, per omnem anfractum ſalſedinem

Digitized by Google

Caſtrum nouum. fluuius influens retinet. Ita Giraldus, *Nevv-Caſtle* ſiue *Caſtrum-Nouum*, inde è colle mare proſpicit videtque, puluinos arenarios quos ſupra diximus *The-grounds*, indigitari longo tractu prætenſos, qua *Bray* fluuiolus paulò ſuperiùs mare ſubit, Villa *Oldcourt* dicta cernitur: proximum huic eſt *Povverſcourt* ſiue Poeriorum amplum Caſtellum. A *Bray* oſtio littus vt ſinum admittit, ſe inflectit, & adipſum cubiti flexum, Inſula S. Benedicti quæ ad Archiepiſcopatum Dublinienſem ſpectat, obiacet. Regio hæc dorſo ſatis nemoroſo aliquibus in locis exurgit, cui vallis *Glinnes* appellatæ ſubſident cauæ, & arboribus opacæ. *Glandalagh* in hoc Comitatu eſt Sedes Epiſcopalis, Archiepiſcopatui Dublinienſi adiuncta. Habet hæc Regio Cœli Solique commoda, agros frugibus, armentis pecoribuſque alendis aptos.

Bray.

Comitatus de Kildar.

Circulum Lageniæ à Dublinienſi Comitatu, per alios in gyro deductum hic termino! Agrumque habet lætiſſimum Dublinienſi Comitatui ad iacentem, de cuius paſcuis illud Virgilij Cambrenſis vſurpat.

Kildarienſis agri felicitas.

Et quantum longis carpunt armenta diebus
Exigua tantum gelidus ros nocte reponit.

Kildaria. Kildaria Ciuitas, Epiſcopalis Sedes, Comitatui eſt caput, cui honori erat in primis Eccleſiæ Hiberniæ incunabulis Brigida virgo ſanctitate virginitate, & miraculis venerabilis, Sancti Patricij diſcipula per Hiberniam, Angliam, Scotiam nominatiſſima, cuius prodigia, & ignem tot centenis annis in extinctum, tamquam in veſtæ adytis penetralibus à virginibus ſacris aſſeruatum cinere nunquam excreſcente Authores commemorarunt.

Sunt in hoc Comitatu melioris notæ Oppida, *Naas* Op-

Oppidum mercatorium, *Athia* ad *Birgum* fluuium, *Manioth* Caſtrum Comitum Kildarienſium, *Caſtle-Martin*, *Clane*, *Caſtle-Dermot*, *Kilca*, præter Caſtella, pagos, Villaſque complures. Hæc de Lagenia ex probatioribus quos inuenire potui Authoribus.

C A P. II.

Prouincia Momoniæ.

MOmonia Lageniæ proxima ab illa *Neorio* flumine disiuncta *Vergiuio* mari ad Auſtrum exponitur, à Conacia *Senneno* fluuio ſeparata, diuiditur in Auſtralem & Borealem, Auſtralis à Corcagienſi Ciuitate, portu maritimo loco munito & ægrè expugnabili, ad confluxum trifluuiorum *Birgi*, ſcilicet *Neoru* & *Suirij*, verſus Ortum; Borealis verò à loco prope Corcagiam *Vulgo Bealach* Conglais Limiricum Vrbem protenditur. Prouincia hæc valdè eſt celebris, benigni fœcundique Soli, clementis Cœli, pelagi diuitijs copioſa, diuiditur in ſex Comitatus qui ſunt *VVaterfordia*, *Corcagia*, *Kerria*, *Limericum*, *Tipperaria* cui Crocea Tipperaria annexa, & *Clare*, olim *Tuomonia*. Author inſcriptus de præſenti ſtatu Hiberniæ numerat in hac Prouincia arces munitas ſexaginta, aitque circumferentiam eius complecti quadringenta & quadraginta milliaria.

Momonienſis Cœli, ſolique benignitas.

Comitatus VVaterfordiæ.

Comitatus VVaterfordiæ inter flumina *Broadvvater*, ab occaſu, *Suirium* à plaga Orientali, ab Auſtro Oceanum, & Tipperariam, ad Septentrionem ſubſiſtit. Regio ſua amœnitate, & fertilitate planè læta ad *Broodvvater*, vbi primum Corcagienſes deſerit. *Liſmor* cernitur Epiſcopali Sede nobilis, cui olim præfuit Chriſtianus Epiſcopus

Broadvvater. Suirus.

Digitized by Google

Sancti Bernardi diſcipulus, & Eugenij Tertij in Monaſtico inſtituto condiſcipulus Hiberniæ legatus, de quo ſuo loco agemus. Propè Oſtium fluminis *Broodvvater* eſt *Ardmor*, vicus cui territorium adiunctum *Deſſec* nuncupatum: hinc propè abeſt *Dungar-Van-Caſtro* munitum, & fida ſtatione carinis commodum.

VVaterfordia. Ad *Suiri* ripam iacet *VVaterfordia* appellata etiam *Menapia* prima, & præcipua huius Comitatus, Ciuitas Epiſcopali Sede conſpicua, Hibernice, *Port-Largi*, Anglice *VVaterford*, inter celeberrimas totius Hiberniæ merito connumeranda, ſiue opes & præſtantiam ſpectemus, ſiuè portus oportunitatem, Cœlo tamen eſt craſſiuſculo ſolo minus læto, & anguſtioribus concluſa vicis.

Comitatus Corcagienſis.

Corcagienſis Comitatus olim Regnum, omnem tractum maritimum à Ciuitate Liſmorenſi ad S. Brandanum complectitur, Deſmoniamque ad Occaſum ſpectat, habet in Mediterraneis *Muskeray*, ſilueſtrem regionem, & ad oram maritimam *Carbray*, ad mare primum occurrit

Roſſa. Roſſa, ſtatio & portus olim frequens iam obiecto puluino arenario, infrequens.

Kinſale. Inde anguſta ceruice procurrit Peninſula dicta *The-headof Kinſale*. Poſtea ad Banij fluminis oſtium in ſolo fertili, & ſatis nemoroſo eſt *Kinſale* portus percommodus & vetuſtis mœnibus munitum Oppidum, ad alteram Kinſaliæ ripam *Kerrivv-Herri*, iacet territorium olim Comitum *Deſmoniæ Geraldinorum*, iuxta præterfluit fluuuis *Daurona*, alijs *Sauronius* & *Sauerenus*, qui è Muſquereiæ montibus profuſus primariam Comitatus Vrbem Epiſcopali Sede inſignem alluit, quæ *Corcagia* La-

Corcagia. tine, Anglice *Corcke*, Hibernice *Corcach* dicitur, mœnium ambitu quaſi ouali concluſa, flumine circumfuſa,

atque

atque inter diuiſa, nec niſi per pontes peruia, & vna quaſi directa platea ponte iuncta protenſa. Emporium eſt frequens & celebre.

Sub Corcagienſi Ciuitate diuiſum flumen amplam, & per amœnam amplectitur Iuſulam & paulò inferius, *Sauarenus* iuxta Imo *Kelly* in Oceanum influit.

Et vt *Sauarenus* inferiorem prædictæ regionis partem irrigat ſic *Broadvvater*, olim *Auenmore* ideſt flumen magnum ſuperiorem perfundit, qua *Brodvvater* ſiue magnum flumen Corcagienſem & VVaterfordienſem Comitatum interfluit, in mare conditur portumque efficit. Yochelia. Extat *Ioghelia* non magna quidem, cincta muris, forma oblonga; Bifariam diuiſa, cuius Pars ſuperior & maior in Septentrionem protenſa habet Eccleſiam, & extra mœnia Monaſterium, *North-Abbay* vocatum, Pars inferior ad Auſtrum ſuum habuit Monaſterium Auſtrale dictum, portuſque comoditas, quæ ſuum habet cothonem munitum, ſiue locum quo naues applicant ad terram vſque Anglice *Kay*, & regionis vicinæ comoditas, mercatores ita inuitat, vt ſatis ſit frequens, & maiorem ſiuè prætorem pro ſummo Magiſtratu habeat, huc vſque pertingit Comitatus Corcagienſis, Deſmoniam etiam complectens.

Comitatus Kerry, ac Diſmoniæ.

Comitatus *Kerry* iuxta *Sinei* fluminis oſtium in mare, vt lingula procurrit fluctibus vtrinque infeſtantibus. Regio Auijs, & ſilueſtribus montibus edita, quibus crebræ interſunt valles cauæ aruis alibi diſtinctæ, alibi etiam nemoribus Condenſæ Comitis Palatini dignitatem, & iura Deſmoniæ Comites olim in hoc Comitatu habuere, in limine huius regionis territorium eſt, Clanmorijs à Mauritio è ſtirpe Raymundi *Craſſi*, medium fluuiolus Traly. *Dur-Trailey* Oppidum præterfluens, interſecat: iuxta iacet.

cet *Ardfeart*, Sedes Epiſcopalis dicta *Ardfeartenſis*, in extremo fere Promontorio hinc *Dingle*, portus commodus inde *Smervvick* (Contracte S. Marywick) ſtatio cernitur. A *Dingle-Icouch*, quatuor milliaribus verſus Occidentem diſtat Promontorium illud à cuius extrema parte in mare procurrente æde-*More-ni-Ghieran*, vulgo dicta ſumitur initium longitudinis Iberniæ verſus Auſtrum.

Dingle-Iconck.

Deſmonia.

Kerry Comitatui adiacet Deſmonia ad Auſtrum porrecta Hibernice *Deſvvoun*, Anglice *Deſmond* Æſtuarijs diuiſa, inter quæ præter *Kerry* tria in Affricum euagantur anfractuoſis littoribus Promontoria *Hiervvonn* incolis, Occidua *Momonia* olim nuncupata primum inter ſinum *Dingle*, & flumen *Mair* dicitur *Clancarh* habetque Caſtrum ad *Dunkeran* conditum. Secundum Promontorium inter *Maire* & *Bantrie*, ſinus continetur ſolum *Bearhe* nomine, ieiuna plerumque glarea, & lapidioſa Macie ingratum.

Clan Chare.

Tertium *Eraugh* dicitur inter *Bantrie* & *Baltimore*, vbi copioſa halecum captura, ſinus notiſſimus quo numeroſa exterorum Claſſis ad piſcandos Aſellos ipſo brumali Solſtitio quotannis confluit. Hoc *Notium* ſiue Auſtrale Promontorium vocat Ptlomeus, hodie *Miſſen-haed* dictum. Cæterum Deſmoniæ nomen longe ſuperioribus ſæculis in hoc tractu patuit, à mari vſque ad *Shanon* ſiue *Sineum* fluuium quæ etiam Auſtralis Momonia vocatur, in qua Giraldidæ ſiue Fits-Giraldes, ampliſſima habuere Latifundia.

Bearhe.

Beautrio.

Comitatus Claræ.

Aliter dicitur *Tuomon* ſiue *Tuomond*, alijque Tuetmonia,

monia, Hibernice *Touvoun*; id eſt *Septentrionalis Momonia* grandiori Promontorio. Et ſenſim renouato in mare porrigitur, ab Ortu vti ab Auſtro flexuoſo *Sinei* fluminis, quod ampliore grandeſcit Meatu, ab Occaſu, Oceano aperto ita concluſa, & Septentrione Galuiæ Comitatus attingens confinia, vt nullus terreſtri itinere, niſi per regionem Clanricard pateat acceſſus, regio eſt in qua nec à ſalo, nec à ſolo quidquam deſideres modo colonorum non deſit induſtria. *Clare* primarum Oppidum, Comitatui eſt caput, & inde hic tractus Clariæ Comitatus denominatur. Claria.

Celebrioris notæ, & nominis loca ſunt *Killeſenneragh*, *Killaloe* ſiue Laonenſis Epiſcopalis Sedes, extat hic rupes in medio *Sinei* fluminis alueo, de qua aquæ magno cum ſtrepitu, deiectæ ruunt, ſuoque obiectu impedit quominus vlterius nauigia deferat,quę ſi exſcinderetur vel canalibus circumduceretur multo longius nauigijs in magnum accolarum commodum par eſſet.Haud procul à Sinei ripa ſedet *Bunratty*, cui olim ius mercatus & nundinarum conceſſum, inde ſeptimo milliario conſpicitur *Clare* de qua ſupra. Killaloe. Bunratti.

Comitatus Limiricenſis.

A maritimis Mommoniæ Comiattibus ad Mediterraneos tranſimus è quibus Limiricenſis,à tergo Corcagienſis regionis ad Septentrionem inter Kerry *Sineum* fluuium, & Tipperarienſem agrum obiacet, fertilis & frequens regio, ſed quæ pauciora habeat celebrioris notæ loca. Pars Occidentalior, *Conilagh* dicitur: in quo inter colles *Knock-Patrick*. Patritij collis eminentior aſſurgit, & amœno in mare proſpectu, & *Sineum* ſiue *Shanon*, fluuium Oceano vergiuio vaſto oſtio illabentem è longinquo proſpectat.

Limiricum huius Comitatus, Vrbs eſt primaria, Limiricum.

quam

quam diuiſo alueo *Sineus* de quo ſæpius, circumfundit. Sedes eſt Epiſcopalis &, emporium celeberrimum à Ioanne Rege Caſtello munitum. In ſuperiore Ciuitatis parte ſita eſt Cathedralis Eccleſia, vna cum Caſtro & Binæ. Patent portæ, quæ ſuos habent è ſaxo pulchros pontes cum propugnaculis & ponticulis verſatilibus, quorum alter in Occaſum ducit, alter in Ortum, cui vlterius adiacet Oppidum mœnibus ob vallatum, cum ſuo etiam Caſtro & Propyleo ſiue porticis.

Kill-mallo. In Auſtrali huius Comitatus parte eſt *Kill-mallo*, ſecundum à Limirico, & copia de frequentia mœniumque ambitu incluſum Oppidum, & *Adara*, alterum ſimiliter munitum.

Adara.

Comitatus Tipperarij.

Comitatus hic ad Occaſum *Limiricenſi* tractu & *Sineo* flumine, ad Ortum *Kilkenienſi*, ad Meridiem *Corcagienſi* & *VVaterfordienſi*, ad Boream territorio *Ocaroll* circumſcribitur. Pars Auſtralis glebæ fertilitate eximia, & annonæ copia abundat frequentibus conſita ædificijs, Occiduam partem *Glaſon* flumen longo curſu perfundit, à cuius ora parum abeſt *Emely* ſiue *Avvon* Sedes Epiſcopalis olim, vt aiunt *Vrbs* frequentiſſima, mediam interſecat, Swirus flumen nobile qui è Bladina monte profuſus, per Oſſeriam inferiorem, quæ Buthlerij Comitis Oſſeriæ titulum & *Thurlis*, qui illis Vice-Comitis honorem præbet. Primum Sanctę Crucis celeberrimum olim Monaſterium adit, ſuiſque gaudet immunitatibus, in honorem particulæ Crucis Dominicæ ibi aſſeruatæ, olim conceſſis, confluentibus illuc religionis ergo frequentibus populis.

Imley.

Caſſelia. *Caſſeliam* inde *Svvirus* præterlabitur Archiepiſcopali dignitate, exornatam; defluit inde Inſulas ſubinde ſpargens, & circumfluit *Cabir* Caſtrum quod habet è Buthle-

Cabir.

è Buthlerorum Familia Baronem : Hinc per *Clon-mell* Oppidum mercatu celebre,munitione tutum, & *Carrick-mac-griffin*, rupi affixam vnde & nomen inditum prolabens, Tipperarienſes deſerit, & inter VVaterfordienſem & Kilkenienſem Comitatum limitis vice fungitur. Clon-mell.

Borealis huius Comitatus diſtrictus macer, & ſterilis excelſis montium cacuminibus aſſurgit ; hæc Latine *Ormondia* dicitur, Hibernice *Earvvoun*; ideſt frons Momoniæ, ſi Cambdeno credimus, vel potius Momonia Orientalis, adeoque *Earvvoum*, Anglice *Ormond*, cuius tota celebritas à Buthleris Comitibus Ormoniæ, hinc Comitatus hic Palatinus cenſetur, & hæc ad Inſtitutum noſtrum de Momonia.

CAP. III.

Prouincia Conaciæ.

PArs mihi tertia Hiberniæ, quæ Occaſum reſpicit *Shaneo* flumine, & Oceano Occidentali incluſa, Conacia Latine, Hibernice *Conaghty*, Anglice *Conaught* dicitur. Ab Auſtro Hiſpaniæ Regno obuerſa, ad Ortum *Lagenia*, ad Septentrionem *Vltonia* obiecta. Regio eſt vt alicubi læta & ferax, ita quibuſdam locis herbidis licet lacunoſa atque inde humidior ; ſyluis item opacioribus, & crebrioribus condenſa, ora illius maritima, multis ſinubus, & nauigabilibus alueis peruia accolas, ad nauigationes inuitat, & prouocat. Continet ſequentes Comitatus, videlicet *Galuia*, *Mayo*, *Sligo*, *Roſcoman* & *Letrim*. Plures habet arces munitas. Circuitus illius ex prædicto Authore conſtat quadringentis milliaribus. Temperies.

Digitized by Google

Comitatus Galuiæ.

Galuiæ Comitatus ab Auſtro Clariæ eſt confinis, ab Occaſu Oceano, à Septentrione *Mayo* Comitatui, ab Ortu *Sinco* flumini conterminus. Terra quantumuis auido, ſi gnauus eſt, nata parere colono nec minus grata paſtori. Occiduum littus intercurſantibus Æſtuarijs, Inſulis virentibus, & aſperſis rupibus ſeriè quadam diſpoſitis prætexitur, inter quas Inſulæ quatuor *Aran* dictæ Baroniam conſtituunt ab indigenis, & accolis Inſulæ viuentium nuncupatæ *Inis-caeth*, Sancti Colmanni Monaſterio olim celebris *Inis-boſinne*, ſiue albæ vitulæ. Interius eſt lacus, *Corbes*, vbi *Auſoba* fluuius cernitur 20. plus minus mill. paſſ. longitudine 3. vel 4. latitudine fuſus nauigabilis,& trecentis Inſulis graminoſis & penniferis diſtinctus, qui vicino mari in anguſtias coarctatus,
Galuia, *Galuay* ſiue *Galuiam* ſubluit. Vrbs hæc eſt huius Prouinciæ facile prima, & nulli in Hibernia maritimo portui ſecunda, elegans & ſolido ſaxo forma fere orbiculari conſtructa, & quaſi turrita ſubiectæ ſtationis beneficio, mercatoribus frequens diuerſas opes terræ mariſque facili, & quæſtuoſo permiſcet commercio.

Knoektoe. Vix quatuor hinc miliaribus abeſt *Knoctoe*, ideſt collis ſecurium ad Ortum prope adeſt *Athenri* Oppidum magno mœnium ambitu circumdatum raris,tamen habitatoribus, Baronum *Bermingam* Sedes: *Clanricard*, ſiue *Terra Filiorum Ricardi* non procul inde extat,nomen ſumptum ex Richardo quodam ex familia *de Burgo*,in hac regione eſt Archiepiſcopatus Tuamenſis.

Comitatus Mayo.

Mayo Comitatus Occiduo Oceano pulſatus à Meridie Comitatu *Galuiæ*, ab Ortu *Roſcoman*, & *Sligo* ab Aqui-

Digitized by Google

Aquilone circumſcriptus iacet. Regio fertilis, & amæna, pecore, Damis, accipitribus, copia mellis abundans, nomine *Mayo* à Sede olim Epiſcopali deſumpto, incolis quam Oppidis frequentior eſt hic Comitatus, habet lacum dictum *Loghmeske* amplum, & piſcoſum in cuius inſulis ſunt propugnacula ſatis tuta ad familiam de Burgo ſpectantia.

Comitatus Sligo.

Proximus Mayo adiacet hic Comitatus benigna paſcendis gregibus fecunditate diues totus etiam pelago obuerſus, quem ad Boream *Rauius* fluuius ex Erno lacu emiſſus ab vltonia à vicinis Comitatibus, *Letrim*, *&* *Roſcoman*, *Curleu* montes difficiles ſeparant, *Succuſque* amnis inter diuidit, pręcipuus Comitatus locus eſt *Sligo*, vbi & Caſtrum, & portuoſa ſtatio nauibus opportuna.

Comitatus Letrim.

Comitatus hic à primario illius Oppido Letrim nuncupatus ad Ortum clauditur regione Breanij totuſq; montibus aſſurgit luxurioſe graminoſis, totque alit pecora, vt anguſto illo, quo clauditur ſpatio aliquando ſupra centum viginti millia pecorum numerarit. Sedem habuit olim Epiſcopalem *Aconrie* dictam, Sineuſque Princeps fluuiorum Hiberniæ hinc Originem ducit, qui nunc anguſtior, nunc diffuſior varijs flexibus multas regiones, vt hactenus vidimus interluit.

Comitatus Roſcoman.

Sub Comitatu Letrim ad meridiem ſubiacet *Roſcoman* anguſtiore; ſed longiore ſpatio Comitatus inter Succum fluuium ab Occaſu, & Sineum fluuium ab Ortu inter-

Digitized by Google

terclusſus, & à Septentrione Curleu montibus concluſus, regio eſt in planitiem plerumque porrecta, fertilis, & quæ numeroſa paſcit armenta adhibitaque mediocri induſtria fruges abundè profundit, qua Septentrionem ſpectat, Curleu montes prærupti eminent, & imperuij donec quorumdam cura, & labore fuit exciſa via. In hoc Comitatu quatuor numerantur Baroniæ, ſub Curleu montibus *ad Sineum* fluuium Baronia *Balin-Tober*, cui adiacet Elphin Sedes Epiſcopalis, inferius *Roſcoman* Baronia *Occonor Roo*, ſiuè Rufi, in qua eſt Oppidum *Roſcoman* totius Comitatus caput Caſtro munitum, Baronia *Atlone* à præcipuò Oppido denominata, de quo in Lagenia, quod ſuum habet Caſtrum, & Pontem è viuo ſaxo pulcherrimum, & hæc de Conacia.

Elphin.

Roſcoman.

Athlonia.

C A P V T IV.

Prouincia Vltoniæ.

HÆC quarta Hiberniæ pars eſt in diuiſione à me aſſignata latinè *Vltonia*, hibernicè *Cuiguilly*, Anglicè *Vlſter*, Britannicè *Vltu*. Regio ampla multis, & immenſis ſtagnis interfuſa, denſis ſyluis vmbroſa egregijs fluminibus irrigua, portubus, fidiſque ſtationibus ad nauigantium commoda diues, alicubi ferax, alicubi macra, virore tamen ad aſpectum vbique iucunda, & pecoribus armentiſque oppleta, pars citerior in Comitatus *Doun*, *&* *Autrim* diuiditur, pars reliqua in ſeptem diuiditur videlicet *Cauon*, *Fermanag*, *Monagan*, *Ardmache*, *Londonderry*, *Tir-oen & Dounegalle*, habet in circuitu quadringenta viginti milliaria, vt author ille anno 1673. impreſſus atteſtatur triginta arces munitas, quatuordecim Oppida mercatoria, ita ille pag. 90.

Regio temperata.

Comi-

Digitized by Google

Comitatus Cauan.

Ad Vltoniæ Occaſum iacet Comitatus Cauan olim dictus *Breanij* habitatio gentis o Reilij diuiditurque in ſeptem Baronias, habet Epiſcopatum Kilmorenſem nuncupatum primarium Oppidum eſt Cauan, alia loca celebriora ſunt *Finha*, *Terbert*, *Fernan*, *Chilſandra Belluna*, *Carrighe*, *Caſtle-Hamilton*, *Tullibin*, *Sharkoke*, in hoc Comitatu eſt lacus dictus *Loghramher*, vndè fluit Aqua nigra flumen verſus Opidum Nauan in Midia.

Comitatus Fermanagh.

Poſt Cauan etiam ad Occaſum, & Septentrionem adiacet *Fermanagh* regio nemoroſa, & paluſtris in cuius medio eſt celeberrimus, & maximus ille Hiberniæ lacus Erne quadraginta mill. paſſ. extenſus, ſyluis opacis coronatus, & inſulis habitatis confertiſſimus, quarum nonnullæ centum, ducenta, & trecenta iugera continent, lucijs, trutis, ſalmonibus, & alijs piſcibus tam copioſus, vt piſcatores nimiam frequentius piſcium copiam, retiumque rupturas potius quam defectus conquerantur, diffunditur ad *Belterbert*, vicum Comitatus Cauan, ab Auſtro Septentrionem verſus longitudine 14. latitudine 4. mill. paſſ. mox in arctum coit inſtar iuſti amnis per ſex milliaria, in cuius alueo eſt *Iniskellin* præcipuum in hoc tractu propugnaculum inde in Occaſum conuerſus maximè expatiatur longus viginti, latus decem ad Belek vſque iuxta quod Cataracta, & nobiliſſimus, quem vocant Salmonum ſaltus.

Lacus Erne.

Iniskellin.

Comitatus Dovvnegal, ſiue Tireconell.

Ad Occaſum ſimiliter, & Septentrionem extat hic Comitatus regio ferè tota campeſtris, & portuoſa mari

ſci-

ſcilicet à Borea, & Occaſu pulſata ab ortu *Liſſer* flumine, & à Conacia Erno lacu diſiunčta *Liſſer* prope fontes dilatatis aquis in lacum expatiatur, in quo Inſula eminet, vbi locus, Purgatorium Sancti Patritij dictus, iacet, de quo nos in actis eiuſdem Sancti in corpore hiſtoriæ fuſiorem faciemus mentionem, & fabulas de eo circumferre ſolitas refutabimus, modo breuem eius deſcriptionem addimus. Quod attinet igitur ad antrum ipſum, è ſaxo viuo conſtructum eſt ſaxiſque latis obtectum cum terra ſuper impoſita, gramine veſtita, clauſo oſtio lucem aliquam præbet vnica feneſtella in angulo recuruitatis, continet in longitudine ſexdecim pedes, & dimidium, in latitudine plerumque, duos & policem vnum, aut alterum, atque vt ſpecus eſt exigua, ita etiam & Inſula, quæ continet vix tres quartas partes iugeri hibernici, fertur ibidem alium eſſe locum Sancto Brendano dicatum, de quo illud inuenitur.

Purgatoriū S. Patritij.

Aſſerit eſſe locum ſollemnis fama dicatum
Brendano quo lux lucida ſæpe micat.
Purgandas animas datur hic tranſire per ignes.
Vt dignè facie Iudicis eſſe queant.

Vbi fluuius *Liſſer* alijs aduenis aquis auctus mare propius accedit iterum in lacum diffunditur *Loghfoile* & *Loghderage* vocatum, ad quem olim Monaſterium, & Sedes Epiſcopalis floruit, ab hoc ſcopuloſo tractu extrema reflectuntur littora per Suuilij lacus oſtium ſequitur Boreum promontorium dictum *S. Helenshead*, reducto hinc littore adeſt *Kallebeyg*, portus & ſtatio commoda nauigantibus, piſcibus abundans, inferius haud procul ab oſtio lacus Erne conſpicitur *Dounegall* Oppidum, vnde Comitatus nomen aſſumpſit, hic dominabantur Odonelli.

Liſſer Flu.

Dounegall.

Comitatus de Londonderrij.

Hunc Comitatum vocat Camdenus Colran, ſitus eſt ad Occaſum inter *Bann* flumen, & *Loghfoile*, ab Auſtro

ſtro Comitatui *Tir-oen* conterminus. *Bann* eximiæ pulchritudinis fluuius, quod & nomen teſtatur è montibus de *Mourne* in Comitatu Dunenſi, exoriens in lacum *Neaugh*, amplum illum ſe nomenque ſuum effundit, & inde poſt triginta plus minus milliaria, tantæ enim longitudinis lacus ille cenſetnr, exiens tandem ad *Tome* Caſtrum ſe recipit, & ſyluis coronatus ſuperbo alueo, per *Glancolkein* Oceanum petit, ſalmonibus longè fœcundiſſimus eo quod vt aliqui exiſtimant, ſit omnium fluuiorum limpidiſſimus, cuiuſmodi aquis ſalmones vnicè delectantur. Primarius locus eſt *Londonderry*, emporium nobile, mœnibus benè munitum, portus opportunus,lacus enim *Foyl* longus eſt 12.mill. latus 6. in mare ſe exonerans in anguſtum fluuium coit, & tendens verſus Orientem inſtar anguſti fluminis coarctatur ſeque format in cubiti flexuram,vbi facit Peninſulam incliuo collis, in qua eſt *Londonderry*, 3. mill. à lacu diſtans ad ripam Auſtralem fluminis, ad cuius os dum ſe exonerat in lacum eſt arx munitiſſima Culmor dominans flumini: alter locus huius Comitatus eſt *Colran*.

Baunha Flu.

Lacus Neagh.

London-dery.

Comitatus Antrim.

Ad Septentriones iacet hic Comitatus denominatus ab Oppido *Antrim*, inter ſinum *Knock-fergus* ſiue *Petræ-ferguſſy*, lacum *Neaugh* & *Bann* fluuium interſidens. Celebre vero in hac ora eſt ex portus opportunitate, ſuis munimentis, Caſtello rupi imminenti infixo, & præſidiaria Cohorte, Armamentarium, iuxta adeſt *Clan-boy*, inferior iuxta *Knocke-fergus* Peninſula tenui ceruice continenti adnectitur. Glinnes deinde ideſt conualles incipiunt, & longo tractu mari obiectæ procurrunt, his adiacet vſque ad *Bannam* fluuium *Rovvte* tractus. Ibidem ſpectatur *Dunluſe* firmiſſimum munimentum in rupe conſtructum, mari imminens à terra, profunda foſſa abiunctum.

Knocke-fergus.

Glaune-boy inferior.

Route.

Dunluſe.

Digitized by Google

ctum in extremis finibus huius Comitatus in mare protenſis Scotiamque reſpicientibus extat Promontorium, illud vulgo dictum *Cloch-Stoccan*, in qua Hiberniæ longitudo à Promontorio de *Dingle-Icouch*, in Momonia & Comit Kerry, ducta terminatur.

Cloch-Stoccan;

Comitatus Tir-oen.

Sub Derenſi Comitatu ad Meridiem cernitur Comitatus *Tir-oen*, ideſt terra Eugenij, totus Mediterraneus ad Occaſum *Liffer* flumine à *Tir-conell* : ſiue *Dovunegall*, ab Ortu lacu *Naugh*, à Comitatu *Antrim*, à Meridie *Aqua-nigra* ſiue *Blake-vvater*, à Comitatu *Ardmagh* diſiunctus, Regio licet ſalebroſa, ferax tamen & ampla quæ ſexaginta milliaria longitudine, & triginta latitudine complectitur, diuiſa montibus, quos *Sleu-Gallen* vocant, in ſuperiorem ad Septentrionem, & inferiorem ad Auſtrum. In hac ſunt *Clogher* Epiſcopatus, & *Dunganon* præcipua *Onellorum* habitatio, item lacus *Neaugh* pulcher piſcoſus, per amplus triginta mill. paſſ. circiter extentus varia riparum facie, nemoribus Opacis, pratis perpetuo virentibus, aruis frugiferis, collibus deuexis, riuulis influentibus, ad amœnitatem & vtilitatem à natura efformatus in *Tir-oen* ſuperiori eſt *Straban* Caſtrum celebre.

Dunganon. Clogher. Neaugh Lacus. Straban.

Comitatus Dovvn.

Ad Vltoniæ Ortum extat Comitatus *Dovvn*, amplus & ſolo fœcundo ad Hibernicum vſque mare porrectus, à plaga Boreali lacum *Neagh*, ab Auſtrali Comitatum *Louth* attingens, à quo *Nevvry* flumine ſeparatur, & adiacet in ipſo Comitatus limine Oppidum communitum, & eiuſdem cum prædicto flumine, cognominis, habet idem Comitatus Epiſcopalem Sedem *Dromore*, nuncupa-

Neury. Lecal.

Digitized by Google

cupatam ad oram maritimam, mari ita ſe inſinuat, & varijs receſſibus terram excauat lacuſque præfatus ita ſe dilatat iuxta *Diffrin*, vallem nemoroſam, vt duas faciat Cherſoneſos ſiue Peninſulas, *Lecal* ad Merideim & ad Aquilonem. Ardes ager opimus totius Hiberniæ, longiſſime in Ortum prominet extremumque eius Promontorium à Nautis dictum *St. Iohns-Forland*, in eius Iſthmo *Dunum* olim floruit nunc *Dovvn*, vetuſtæ memoriæ ciuitas Sedes Epiſcopalis, Ioanni Scoti Doctoris ſubtilis natalibus inclita Sanctorum Patricij, Columbæ & Brigidę, tumulo inſignis cui hoc dyſticum fuit inſcriptum. Ardes. Dunum.

Hitres in Duno, tumulo tumulantur in vno
Brigida, Patricius, atque Columba pius.

Ad mare vt *Arglas* & *Strand-fort*, portus tutus, vbi fluuius *Coyn* magno aquarum impetu in mare prorumpit, Ardes altera Cherſoneſus è regione iacet, tenui alueo è lacu *Coyn* ab Occidua parte, ab Ortu mari, à Septentrione *Knoc-fergus*, ſinu diuiſa ſatis anguſta Iſthmo reliquæ continenti adiungitur, in capite Ferguſſiani ſinus extat *Bel-faſt*, quindecim milliaribus à rupe Ferguſij diſtans, Oppidum frequens, & mercatorium, participans de vtroque Comitatu Dunenſi & Antrim, ac veluti inter vtrumque iacens. Solum eſt in hoc Comitatu perbenignum, excepta, quæ in medio protenditur ſubhumida planitie. *Littus* vicis ſatis conſitum olimque habuit celeberrimum illud Monaſterium ad ſinum de *Kncc-fergus*, *Banchor* de quo nos in Hiſtoria, interius ad lacum eſt Epiſcopalis Sedes Connerenſis dicta cui pręfuit olim S. Malachias Epiſcopus ſuper *Ardes* ad Occaſum Auſtralior *Clane-boy* id eſt gens flaua, regio ſilueſtris expanditur ad ſinum *Knoc-fergus* vſque. Bel-faſt. Banchor. Coner. Clanne-boy ſuperior.

Comitatus Ardmagh.

Ad Orientale Vltoniæ latus protenditur Comitatus *Ardmagh*, ab Oriente *Nevvry* flumine, ab Auſtro Comi-

tatu *Louth*, ab *Arcto*, *Aqua-nigra* circumdatus, regio eſt ſolo lætiſſimo & maximè luxurianti, fimo iniecto potius ſterileſcat, quam fœcunditur, ſeipſa & innata fœcunditate contenta. *Fevves* tractus primus occurrit ſyluis obſitus & paludibus inuius. Inde *Orry* ſyluis indigus propugnaculo munitus *Mont-norris* dicto.

Orry.

Kalni Flu.
Ard macha

Ad Octauum hinc milliare propè *Kalni* fluuium *Ard-macha* conſpicitur Archiepiſcopatus, & primatum Regni Hiberniæ Sedes fuſioris in hiſtoria noſtra narrationis materia, à Sancto Patricio fundata iuxta *Ard-macam*, in colle eminenti ſuperſunt rudera vetuſti Caſtri, *O-uen-mauhg*, nuncupati, quod antiquam regum Vltoniæ habitationem fuiſſe ferunt. Magis ad Occaſum *Aqua-nigra*, *Black-vvater*, Hibernice *More*, id eſt magna ſerpit, limitem ſe præbens inter hunc Comitatum & *Tir-oen*.

Aqua nigra Flu.

Comitatus Monaghan.

Monaghan
Baroniæ.

Erno lacui ad Orientalem plagam coextenditur Comitatus *Monaghan*, collibus eminens, ſyluis veſtitus ab Oppido *Monaghan* nominatus, in Baronias quinque diuiſus continetque *Iriel*, *Bartre*, *Ferney*, *Lotghty*, Cœli Solique benignitate dotatus.

Et hæc de Hiberniæ deſcriptione excerpſi, tum ex quibuſdam Authoribus, tum ex ijs quæ Guillielmus Camdenus, tam ex noſtratibus quam ex alijs qui eandem luſtrarunt, collegit, hoc de illa Elogium in Comitatu de Dounegall adiungens, Inſula eſt tanta, Hibernia, tam vbere gleba, tam paſcuis ſupra fidem læta, tot ſyluis obſita, tot metallorum venis diues, tot fluminibus irrigua, tot portubus circumcincta ad nauigationes in opulentiſſimas regiones; tam opportuna, & inde vectigalibus quæſtuoſa futura, hominumque altrix, tam fœcunda qui ſiue animos, ſiue corpora ſpectemus, ad omnia Pacis bellique munia vſui eſſe poterunt ſingulari vt nulli alteri regioni in his cedat.

Hiberniæ dotes.

CAP.

Digitized by Google

CAP. V.

De Inſulis Minoribus, quæ Hiberniæ adiacent.

HAs enumerat *Vareus* de antiquitatibus Hiberniæ capite ſecundo, vbi ſic habet, iam vero vt meliore ordine in inſtituto curſu progrediar, è ſinu *Carig-Fergusij* ſoluam & inde littora legens, Inſulas Orientales primum inuiſam poſtea Auſtrales, deinde Occidentales ac demum Aquilonares. In hac nauigatione ſe nobis primum oſtendunt *Coplandæ*, duæ Inſulæ ita fortaſſe dictæ à Coplandorum Familia, quæ in vicina Vlidia olim florebat. Tum *Berry* Inſula, à qua ſi oram legamus vſque ad littus Agri Dublinenſis nullę apparent Inſulę memoratu dignæ, nam Inſulas, quæ ſunt in lacu *Coere*, & vnam vel alteram exiguam Inſulam intra oſtium portus Carlingsfordienſis, vti & ſcopulos hinc inde per mare ſparſos, conſulto prætermiſi, vt quæ ad rem de qua nunc agimus, non pertinent. In Agri Dublinenſis littore eſt *Holm-Patrick*, ſiue Inſula Patricij, quæ ita denominata eſt in memoriam S. Patricij, qui ibi appulit CCCCXXXII. & inde in continentem traiecit, ad Hiberniam Chriſtianæ Religionis radijs illuminandam. Cop-landæ Holm-Patrick.

Huic proximæ ſunt *Skeres*, Inſulæ ſcopuloſæ, eodem inde littore *Lambey* eminet quæ à Plinio (ni fallor) *Limnus*, & à Ptolomeo *Limni* appellatur. Proxima huic eſt inſula exigua dicta *Irelands Eye*. i. *Oculus Hiberniæ*, vbi (vt notauit Ioannes Alanus Archiepiſcopus Dublinienſis, ſub Henrico Octauo in regeſto ſuo nigro) S. Neſſanus olim inſiſtebat crebris orationibus, ieiunijs & vigilijs. Tribus hinc milliaribus ad Auſtrum abeſt *Dal-bey*, in cartis nonnullis Hydrographicis, *Inſula S. Benedicti* vocata, aqua vt Oram legimus, poſtquam loca ea vadoſa à nautis dicta *The-north-biddle The-South-grounds*, Skerres. Lambey. Oculus Hiberniæ. Dalchey.

 Præ-

Beg-eri. parua Hibernia. Prætervecti ſumus, Inſula *Beg-eri*. i. Si Interpreteris, Parua Hibernia, conſpicitur ad agrum VVexfordienſem ſpectans, fortaſſe eadem quæ à Plinio *Edros*, à Ptolomeo *Edri* dicitur, olim S. Ibari Schola celebris, qui ibi (vt in vita eius legimus) celebre condidit Cœnobium, & ſacras litteras aliaſque artes Optimas docuit maximam multitudinem Hibernorum, & aliorum, huic proximæ ſunt duæ *Saltes* Inſulæ quæ eiuſdem Comitatus cenſentur partes.

Capell. Ab his vſque ad *Capel* Inſulam modicam quæ tribus vel quatuor milliaribus à portu Youghalenſi abeſt, nullæ memoratu dignæ ſunt Inſulæ: Poſt eam vero in eodem littore *Cotton-Iland*, *Leſteren*, *Lacallen*, *Cray* & *Loughin*, cum alijs minoris notæ conſpiciuntur, magis ad Occaſum in alto eminet *Clera* Inſula nautis *Cape-clere*, cui maximum fuit decus S. Kiaranus ſenior Epiſcopus Saigerenſis qui hic (vt refert vitæ eius ſcriptor) natus eſt, & educatus, interius in Sinu Baltimorenſi confertiſſimæ iacent Inſulæ, inter quas ſunt *Inis-tirkan* alias *Inis-hirckan*, *Angbra*, *Inſula Longa*, *The Horſe*, ſiue equus & interius in Sinu Bantrienſi VVhidij.

Cotton-land. Leſteren. Lacallen. Cray. Loughin. Clere. Cap-Clere. Iniſtirkan. Auynbra. Cekyddy.

In alto tum comparent tres Inſulæ *Dorſes* quarum maxima appellatur *The Covv*. i. *Vacca*. Secunda *The Bull*, ſiue *Taurus*. Tertia *The Calf*, ſiue *Vitulus*, ſub oſtium deinde *Kilmari*, vel *Kimmari* fluuij ſunt Inſulæ quædam exiguæ ſed inprimis memorandæ ſunt margaritæ, quas in hoc fluuio, & in Ora vicina conchæ pariunt. Hoc obiter. In alto eminent tres ſcelegæ, Inſulæ ſcopuloſæ, in quarum vna erat olim Cœnobium S. Michaeli Archangelo dicatum, quod poſtea ad continentem tranſlatum eſt. His proxima eſt Valentia alias Daririj Inſula, quæ per aliquod milliaria Keerie littori obiecta iacet tenui freto à continente diuiſa, magis ad *Arctum* ſunt *Blaskes* Inſulæ, cum ſcopulis adiacentibus.

Vacca. Taurus. Vitulus. Tres Scelegæ. Valentia ac Daririj. Blaskes.

Inis-catte. Neque præmermittenda eſt *Inis-catte* ſiue *Inis-car-*

thaig

Digitized by Google

thaig (licet intra oſtium *Shenani* fluu.) olim Sedes Epiſcopalis vbi Sanctus Senanus Epiſcopus præfuit. Nomen Inſulæ Scholiaſtes Æneæ filij Oengobhan à Carthaiꝰ beſtia fera deduxit, quæ ibi, & in regionibus vicinis (vt ille habet) multos occidebat. Proximæ melioris notæ ſunt tres, Aranæ Inſulæ, ſcilicet *Inis-ger*, *Inis-mane*, & *Aran-more*, quæ nunc ad agrum Galuienſem ſpectant olim vero ad Momoniam pertinebant, harum præcipua eſt *Aran-more*, ideſt *Aran-magna* dicta etiam *Arn-naneunh*, ſiue aram ſanctorum ob ſanctos ibi ſepultos: De hac Inſula, & S. Enna aliàs Endeo primo ibidem Abbate, ita ſcriptor vitæ Sancti Albei. Cum Sanctus Albeus reuerteretur de Caſſell. Occurrit ei Enna Abbas dicens, reuertere mecum ad Regem (Ænguſam) & quære mihi ab eo illam Inſulam, i. e. Arn, vt in nomine Domini faciam tibi Monaſterium, tunc reuerſus S. Albeus ad Regem ſalutauit, eum dicens, illam Inſulam poſitam in Oceano Maris, da nobis vt ædificemus ibi Monaſterium, Rex ait, non vidi nec audiui qualis, & quanta ſit illa Inſula, & adeo nemini illam Dabo, vt prius ſciam quomodo ſit. Tum virtus Diuina fecit regem videre totam eam Inſulam per longa ſpatia terrarum, & ſciuit qualis, & quanta fuit. Tradidit autem Rex Sanctis Inſulam Arn, & ſub Sancto Albeo, S. Enna conſtruxit ibi egregium Monaſterium, & ſub illo nomine nominatur etiam Inſula i. Arn, & magna eſt illa Inſula, & eſt terra ſanctorum, qui ſepulti ſunt ibi nemo ſcit niſi ſolus Deus. Hæc ille: cui aſtipulatur ſcriptor vitæ S. Endei, qui aſſerit etiam Darimam Endei ſororem Ænguſæ Regis fuiſſe vxorem, ſed audi porrò fabuloſam relationem de hac Inſula ex Giraldi Cambrenſis Topographiæ Hiberniæ Diſtinct. 2. cap. 7. Eſt Inſula quædam in Occidentali Conactiæ ſolo poſita, quæ nomen habet *Aren* à S. Brendano vt aiunt conſecrata. In hac corpora hominum nec humantur nec putreſcunt, ſed ſub Dio poſita, & expoſita permanent incorrupta, hic homines, auos,

Aranæ Inſulæ.

ata-

atauos & tritauos longamque ſuæ ſtirpis retro ſeriem mirando conſpiciunt, & cognoſcunt, eſt & aliud ibi notabile, quia cum per totam Hiberniam copioſæ nimis mures abundant, hæc tamen Inſula mure caret, mus enim non naſcitur hic nec viuit inuectus &c.

Neſcio an hic operæ pretium ſit memorare Incolas nonnullos qui fide digni videri volunt, affirmare ſe, ex his Inſulis faſcinatam Inſulam, quam *O-Braſil* vocant interdum Sudo cœlo proſpexiſſe. In huius Inſulæ ſcrutinio, nonnulli nuper oleum, & operam perdiderunt at ſitum confidentius deſignant Chartæ quædam Hydrographicæ. De perdita hac Inſula ſiue Inſula Brendani vide ſi placet quæ habet Ortelius in theſauro ſuo Geographico.

Prætereo hic fabellam de Inſula quadam Maris Hibernici quam fantaſticam vocant, inſtabili primo, tandem per ignem ſtabili. Talium cupidus petat iam dicti Giraldi Cambrenſis Topogr. Hib. Diſtinc. 2. cap. 12. Ad rem redeo. Inter Aranas & continentem non paucæ iacent Inſulæ exiguæ, magis vero ad Arctum (inter alias minoris notæ) iacent, *Ardillan*, *Ilanemracher*, *Inisbarke*, *Inſula cuniculorum*, & *Inis-bo-find*, id eſt *Inſula Vaccæ Albæ*, in qua ingentes maſſæ Ambræ (nos *Amber greeſe* dicimus) aliquoties ſunt eiectæ. Hic Sanctus Colmannus Lindisfarnenſis Epiſcopus Cœnobium olim conſtruxit. Sic enim Beda Eccleſiaſticę Hiſtorię lib. 4. cap. 4. Interea Colmannus qui de Scotia erat Epiſcopus relinquens Brittanniam tulit ſecum omnes quos in Lindisfarnenſi Inſula congregauerat Scotos, ſed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui vtrique Monachicæ conuerſationis erant ſtudijs imbuti, & relictis in Eccleſia ſua aliquot fratribus primo venit ad Inſulam *Hu*. Vnde erat ad prædicandum Verbum Dei Anglorum Genti deſtinatus. Deinde receſſit ad Inſulam quandam paruam quæ ad Occidentalem plagam ab Hibernia procul ſecreta, ſermone Scotico *Inis-bo-find*, id eſt Inſula

Inis-sharke. Inis bo-find. Vaccæ Albæ. Ambra.

Vitu-

Vitulæ Albæ nnncupatur. In hanc ergo perueniens, conſtruxit Monaſterium & Monachos inibi, quos de vtraque natione collectos adduxerat collocauit &c. nauigatio Colmanni ad Inſulam *Vaccæ Albæ*, in annalibus Tigernaci (qui floruit ſæculo XI.) ad annum refertur D C.L.XXVI. Ibi Colmannus ille naturæ ceſſit nouennio poſtea die octaua Auguſti. Eodem inde littore eminent *Inis-turck* & *Clerey*, in qua erat olim cella Cœnobij Knocmoyenſis. Inter has & continentem in ſinu Boriſolenſi) confertiſſimæ iacent Inſulæ exiguæ, tum vtraque *Akil* maior & minor, cum noto nautis ſcopulo magis ad occaſum dicto *The-black-rock*, deinde *Inis-kea* & *Dauilan*. Inis turke. Clerey. Inis-kea.

Inſulæ Vltoniæ iam inuiſendæ, atque illæ primum quæ partes cenſentur Tirconaliæ ſiue vt nunc loquimur Agri Dounegallenſis. Atque hic poſt inſulas quaſdem per exiguas, quæ Oſtijs *Erni* fluuij & portuum Dounegalliæ & Calebegæ præiacent in alto, comparent Inſulæ multæ dictæ, *Aranæ Aquilonares*, ad Aranarum ſupra memoratarum differentiam propè quas ſunt ſcopuli à nautis vocati *The Staggs*, ſiue Cerui. Tum *Cladagh* conſpicitur, & magis ad Orientem *Torre*, ad octo milliaria à continente. Terra ſatis fertilis. *Inis-oen* vero (ſiue Inſula Eugenij, licet Inſula dicta reuera Peninſula eſt, & maximum eſt ornamentum *London-derry* Ciuitas, antiquitus *Deria* & *Dair-Calgaie*. Proximæ ſunt *Glaſſedij* & *Strabul*, al. *Inis-ſtraul*, Inſulæ ſcopuloſæ ad quas Phocæ ſe conferunt vt dormiant & fœtum Edant. Tunc *Skerres* deinde *Raghlin*, quæ Pars eſt Agri Antrimenſis, & vna leuca à continente abeſt, Plinio *Ricnea*, Ptolomeo *Ricina*, Antonino *Riduna*. Cæterum Hiſtorici Hibernici *Recarn*, & *Recrain* vocant. Segenium Abbatem Iæ Eccleſiæ de Recarn fundaſſe anno DCXXXIV. vel DCXXXV, tradit Tigernacus; & in annalibus Vltonienſibus ad annum DCCXCIV. (qui nobis eſt DCCXCV.) fit mentio combuſtionis, & vaſtationis Recrain per gentes. Aranæ Aquilonales. Cladagh. Glaſſedij. Inis-ſtrabul. Sk-rres. Raghlin. Recrain.

Da-

Danos hic intelligi docet Caradocus Lancaruanenſis in Cambriæ Chronico, nam Dani circa hæc tempora (vt ille habet) maximam Hiberniæ partem populati Recrain quoque vaſtarunt. Ioannes Rex Angliæ donauit hanc Inſulam (inter alia) Alano de Galway, vt ex Archiuis couſtat. Inter eam & continentem iacent nonnullæ exiguæ Inſulæ, & magis ad Auſtrum, comparent nomen Inſulæ ſcopuloſæ dictæ *The nine paids*, non procul à Peninſula Magie. His proximæ Inſulæ Complandicæ à quibus exorſi ſumus, & cum quibus finem huic capiti imponemus.

CAP. VI.

De Hiberniæ Ornamentis, Commodis, & Priuilegÿs quibuſdam ſpecialibus.

REgionum Ornamenta, & dotes quibus homines ad eas poſſidendas, vt plurimum alliciuntur, ſunt ſoli fertilitas, aeris ſalubritas, ſyluæ, planities, metallorum fodinæ, latomiæ nobilis, fluuij nauigabiles & piſcoſi, portus tuti & ampli, maris vicinitas ad mercaturam exercendam, & neceſſaria aduictum humanum. In his omnibus (vt de vrbibus, & quæ hominum arte & induſtria fiunt hic taceam) admodum fœlix eſt Hibernia. Sed quod rariſſimum eſt, & nulli ferè regioni habitabili præterea, per totum Orbem, à Deo conceſſum, hæc Inſula (Hiberniam Dico) nullum alit animal venenoſum, nequidem aliundè inuectum: habet quidem araneas & lacertas, ſed eas non venenatas. Terræ motus ibi raro aut nunquam, vel quando contingit inter prodigia hábetur, tonitru rariſſime, non ibi rigor eſt nimius Hyemis, neque ardor eſt Æſtatis. Inter quadrupedes notandi inprimis Equi quos *Hobines* ſiue *Hobyes* vocant, ob mollem greſſum magno in pretio habiti.

Hiberniæ Cœli, ſolique, fœlicitas. Temperies. Meri nullum animali venenoſum.

Aſtur-

Digitized by Google

Aſturcones olim dictos notat Ioannes Maior, vt puta ab Auſturibus Hiſpanię in Hiberniam primo deductos. Ab hoc equi genere (vt id obiter adnotemus) equites quidam leuis armaturę dicti ſunt *Hobbelarij*, de 2000. Hobbelarijs, ex Hibernia contra Scotos, per mandatum regis mittendis, fit mentio in rotulo Patent. an. 15. Edwardi II. par. 2. membr. 19. penes cuſtodem Archiuiorum arcis Londinenſis; ſed quot fuerint miſſi, non comperi. In exercitu Edwardi Tertij Caletum obſidentis anno Domini 1347. numerati ſunt inter alios milites ſub Mauritio Comite Kildariæ Hobbelarij 27. & ſub Domino Fulcone de la Freign, Hiberno Hobbelarij 24. *Ex hoc genere 12. candoris eximij, purpura & argenteis habenis exornatos, in pompa Summorum Pontificum, ſeſſore vacuos ſe duci vidiſſe*, teſtatur Paulus Iunius.

Neque hic prætermittendi ſunt canes illi venatici, quos vulgo à perſequendis lupis, canes luporum vocant, robore, magnitudine & elegantia eximia præditi. Inter volucres, Aquilę, accipitres, qui anſeres capiunt *Bolbankes*, alijs (ni fallor) Phaſſonophani dicti, Falcones Aliæti ſiue Aquilę marinę Eſalones. Item galli (vt vulgo appellantur) ſyluarum, ijdem ſcilicet cum ijs quos Giraldus Cambr. Diſtinct. 1. cap. 10. Topogr. Hibernię Pauones ſylueſtres vocat, pauonibus magnitudine æquales. Ibi etiam inueniuntur margaritę, ſed pleræque vel pallidę vel ſubfuſcę: his addendę piſcaturę copioſę Salmonum, Halecum & Halecularum *Pilchards*, vulgo dictarum, quę ſalitę & dolijs incluſę, quotannis magno mercatorum lucro in partes tranſmarinas exportantur.

Canes venatici.

Volatilia diuerſi generis.

Piſcium abundantia.

Neque poſſum non hic memorare magnam nauium multitudinem, quæ bobus, ouibus, carne bouina, corijs, pellibus, lana, lino, plumbo, ferro, ſtragulis &c. onuſtę noſtra ætate, ſolitæ fuerunt ex Hibernia in partes tranſmarinas exportari. Item ad Hibernię dignitatem, vide ſi placet Argumentum Oratorum Henrici Quinti Regis Angliæ in Concilio Conſtantienſi inter

Digitized by Google

acta eiuſdem Concilij MSS. in Bibliotheca Cottoniana.

Viri Illuſtres.

Reſtat vt aliquid hic dicamus de Viris (maximis illius Inſulę ornamentis) qui Chriſti Euangelium prædicarunt primis ſurgentis Eccleſię Hibernicę temporibus, vel in ipſa Hibernia, vel in partibus tranſmarinis, acta eorum licet compendio deſcripta iuſtum requirunt tractatum, ſatis hic videatur indicare Hiberniam, ob eorum multitudinem, merito olim dictam Inſulam Sanctorum & Sanctorum patriam. Nuda eorum nomina, etiam eorum, quorum res geſtę deſcriptę extant ſubiungere, ſuperuaneum videatur. Verum tamen eorum partem potiorem, vna cum temporibus, quibus claruerunt, & actis nonnullis, aptius petant poſtea, qui volunt, in Datriba noſtra de Baſilicis Hibernię. Hæc VVareus, nos vero infra magnum eorum numerum recenſemus.

C A P. VII.

Detrahitur fides ijs, quæ Giraldus Cambrenſis, & alij, vel per inſcitiam, vel per Calumniam affinxerunt Hiberniæ.

HÆc fuse & neruose refutat Gratianus Lucius in ſuo opere inſcripto *Cambrenſis euerſus*, & ante eum VVareus, quę ego compendio breuiore recolligo. Cambrenſem igitur euerſurus prædictus Author oſtendit errores ex Giraldo varijs authoribus de Hibernia ſcribentibus inſperſos diuturnitate temporum non corroborari, vel authoritatem acquirere, vt demonſtrat exemplo Fabulę de Ioanna Papiſſa, de Doctore Pariſienſi defuncto, & præſente Sancto Brunone tribus ſubſequentibus diebus exclamante, 1. ſe fuiſſe accuſatum, 2. iudicatum, 3. damnatum, de commentito lapſu Marcellini Pontificis refutatę à Sancto Auguſtino lib. de vnico Baptiſmo Cap. 16. & alijs ſimilibus, mox Gratianus aggreditur confutare

Calumniæ reiectæ.

Digitized by Google

futare Giraldi Calumnias primo quod lucubrationem ſuam, Topographiam inſcripſerit, ac ſi non regnum integrum ſed eximium aliquem tractum deſcripturus eſſet, 2. quod expugnatę Hibernię, titulum, alteri ſuę lucubrationi præfixerit, cum reuera tunc expugnata non fuerit, 3. quòd impar eſſet rebus Hibernicis deſcribendis, eo quod ignarus minimè ſincerus vel fidus, quod Oppido maledicus, 4. quòd contra leges Hiſtorię, veritatem pluribus in rebus, & præſertim in Regum Hibernię nominibus & geſtis omittendis celauerit, 5. quòd diſcrepantia de Cœli, Solis, ſolique Hibernici qualitatibus, & ab aliorum ſcriptorum teſtimonijs diſſonantia tradiderit, 6. quòd falſiſſima conuitia in omnis generis homines nationis Hibernicæ fictis mendacijs coniecerit, 7. quòd ſuo tempore Hibernos fidei rudimentis fuiſſe imbutos, iniurioſiſſime neget, quod alia indigna, & falſa de ijſdem ſparſerit.

Ex quibus & hactenus dictis colliges eandem fidem mereri in rebus Hibernię referendis, omnes illos Authores, qui ſua ex Giraldo Hauſerunt, quam meretur ipſe: nec enim riui ſolent ſuo fonte eſſe puriores: nec maiorem præſtandam quibuſdam Anglis & Scotis, qui ex maledicendi libidine & liuore, gentem Hibernicam calumnijs proſcindunt, quam tamen Camdenus ex alijs Authoribus aſſerit eſſe vniuerſim corpore validam & inprimis agilem, animo forti & elato, ingenio acri & bellicoſo, laboris patientem, hoſpitibus per benignam, in amore conſtantem, glorię auidam, & vbi religioni ſe conſecrat religioſa, & quadam auſteritate mirum in modum ſe continentem. His autem ſubiunguntur quæ habet VVareus Cap. 23.

Ijs nulla fides habenda.

De Hiberniæ ornamentis inquit & dotibus ſpecialibus, ſupra compendio diximus. Videamus iam quæ de ea à ſcriptoribus antiquis finguntur, & ab eorum ſectatoribus creduntur. Solinus auem ibi raram aſſerit, porrò addit poſtea, *ibi Apes nuſquam & aduectum inde puluerem*

H 2 *ſeu*

Digitized by Google

ſeu lapillos, ſi quis ſparſerit inter alucaria, examina fauos deſerere. Item mare, quod inter eam, & Brittanniam interfluit, vndoſum, in ſe quietumque toto anno niſi pauculis diebus non eſſe nauigabile. Cum tamen auibus & apibus abundet, & ad mare quod attinet eſſe in ſumma Hyeme frequentes nauigationes ex Anglia, Gallia, Hiſpania &c. in Hiberniam, & ex ea in exteras regiones ſufficienter demonſtrarunt.

Falſitas de auium, & apum carentia.

Prima eius aſſertio de auibus & apibus in eundem errorem duxit Iſidorum Hiſpalenſem qui ijſdem fere vtitur verbis. *Illic* (de Hibernia loquens) auis rara, apis nulla, adeo vt aduectos inde pulueres ſeu lapillos, ſi quis alibi ſparſerit inter aluearia examina fauos deſerant. Originum lib. 14. cap. 6. Item Barthol. Caſſaneum in Catalogo Gloriæ Mundi part. 12. conſid. 57. Ibi (ait) auis rara ac apis nulla. Neque defuerunt qui *Solinum* ſequuti ſunt, in ſecunda ſua aſſertione de æſtu maris Hibernici, interque eos Cornelius à Iudeis Geographus. Veniamus iam ad Climatis diſpoſitionem. Strabo, qui ſub Tiberio Cæſare floruit, Geographiæ lib. 2. ex verſione Guillielmi Xilandri ita loquitur. Extrema nauigatio à celtica verſus Septentrionem, noſtra ætate dicitur eſſe Hiberniam (*Iernen* vocat) quę vltra Britanniam ſita ægrè ob frigus incolitur, ita vt quę vlterius ſunt, habitari non poſſe exiſtimetur. Deinde Pomponius Mela qui ſub Claudio vixit, Coſmographię lib. 3. Cœlum Hiberniæ ad maturanda ſemina iniquum eſſe aſſerit. Speciatim ita Giraldus Cambrenſis, Topographiæ Hiberniæ diſtinct. prima cap. 4. multam (ait) fruges in herba, plurimam in culmis, minorem in granis ſpem promittunt. Tritici namque grana contracta ſunt, & minuta & vix alicuius vanni beneficio purganda.

Audiamus etiam quid è contra ſcripſerunt aliqui è veteribus. Ita igitur Oroſius. Hæc (Hibernia ſcil.) propter Brittanniæ ſpatia terrarum anguſtior ſed Cœli, ſoliſque

Digitized by Google

liſque temperie magis vtilis, Scotorum gentibus colitur. Item Iſidorus loco ſupra citato, Scotia eadem & Hibernia proxima Britanniæ. Inſula ſpatio terrarum anguſtior, ſed ſitu fœcundior, & Beda lib. 1. cap. 1. Hiberniam tam aeris ſalubritate quam ſerenitate multum Britanniæ præſtare aſſerit. Non negandum tamen Hiberniam, aeris eſſe adeo temperati, vt prata ibi & campos in ſumma Hyeme virere videamus, & ad paſcua pecudes quotidiè duci, niſi quod raro accidit nix biduana vel triduana impediat; locis prętereа vliginoſis & paluſtribus, *cultura ſiccatis* (quod de regione circa Philippos ſcribit Plinius) *emendatam aeris temperiem*. Ad tritici grana quod attinet non contracta ſunt vel minuta vniuerſim, vt Giraldus Cambrenſis eiuſque ſequaces habent. Nam raro in vicinis Hiberniæ regionibus, ſeu maiora ſeu grauiora, quam in plurimis partibus Hiberniæ inueniri poſſunt. Neque audiendus eſt Raphael Maffeus Volaterranus qui Commentariorum Vrbanorum lib. 3. de Hibernia loquens, Tellus (inquit) nihil omnino fert præter frumentum, & equos prçſtantiſſimos quos vbinos (Hobinos) vocant &c. Corrigendus eſt itidem error Ranulphi Æigdeni, qui in Polichron lib. 1. cap 32. aſſerit ibi deeſſe Perdices, Phaſianos, Damas, & Hericios, Hiberniam etiam (quod iam dicto Giraldo, & Ioanne Bromtono addit) ab Auſtro in Boream extenſam à brandanicis ſcil. montibus vſque ad Columbinam Inſulam continere octo dierum diætas, quarum quælibet quadraginta milliarium exiſtit & à Dublinio vſque ad Patricij colles Connacticumque mare in latum quatuor dierum excurſum tenere, ſed de Hiberniæ dimenſione vide ſupra.

Bonum triticum.

Corrigendi Scriptorum errores.

Porrò multa hic obſeruari poſſent fabuloſa quæ de Hibernia accumulauit Giraldus Cambrenſis in Topograph. Hiberniæ: ſed alijs ea diſcutienda relinquimus. Si quidem exacta eorum diſcuſſio iuſtum requirit tractatum; admonendus eſt interim lector Topographiam

Cambrenſis cautè legendis.

eam

Digitized by Google

cam cautè legendam, id quod ipſe Giraldus quodammodo fatetur in Apologia, quam habemus in prima ſua præfatione in librum Expugnationis Hibernicæ, cum ob fabuloſa iam dictæ Topographiæ inſerta inſimularetur? cui hanc etiam admonitionem, è retractationum ſuarum tractatu hic adijcere viſum. *De Topographia Hibernica labore ſci. noſtro primæuo ferè nec ignobili vbi multa noua, alijſque Regionibus prorſus incognita (ideo magis admiranda) ſcribuntur, hoc pro certo ſciendum: quod quorumdam quinimò, & quam plurium per diligentem, & certam indagationem à magnis terræ illius, & authenticis viris notitiam elicimus; de cæteriſque totius terræ famam potius ſecuti fuimus.* De quibus omnibus cum Auguſtino cenſemus: qui in libro de Ciuitate Dei, de talibus quæ ſolum fama celebrat, nec certa veritate fulciuntur loquens nec ea affirmando plurimum nec prorſus abneganda decreuit. Sic ipſe Giraldus. Atqui non poſſum non mirari viros aliquos huius ſeculi alioqui graues, & doctos figmenta ea Giraldi, mundo iterum pro veris, obtruſiſſe. Plurima addi poſſent ex alijs Authoribus quæ aliorum etiam induſtrijs relinquimus.

CAP. VIII.

Refutantur aliæ calumniæ à quibuſdam Scriptoribus Hiberniæ, Hiberniſque per iniuriam impoſitæ.

OBtrectationes ab eiuſmodi Scriptoribus Hibernis impactæ ita apud quorundam Authorum, vel malum affectum, vel craſſam imperitiam, vel ſupinam oſcitantiam præualuerunt, vt euntes, quo itur, non quo ſit eundum, priores calumniatores ſecuti, illorum dicteria ſuis ſcriptis inſeruerint vſque adeo vt nullam nouam

Geo-

Digitized by Google

Geographiam ſeu Coſmographiam, nullum librum mores gentium, atque ritus enarrantem inuenias qui commentitias fictaſque fabulas Hibernis afflictas, lectoribus pro indubitata veritate non obtrudat, nulla vt vocant ferè mappa exculpitur, cuius oris fabulæ ridiculæ non adſcribantur, & crambis hæc toties recocta non excoquatur, ſed ſanè iſta talium hominum multitudo ſe habet inſtar vnius, quæ ducis vnius, authoritatem ſequitur, rationes verò non excutit, & Comitem ſe ducenti præbet, vel quod præeuntis integritatem in ſuſpicionem non vocat, vel quod eodem maledicendi ſtudio, in Hibernos hæreticis præſertim Authoribus odioſos feratur, quorum figmenta breuiter referre, ſimulque refutare duxi.

Scriptorum quorundam oſcitantia adhibentiū fidem commentis.

Author quidam in deſcriptione Hiberniæ fingit homines, ibi in lupos conuerti, alios velut volucres per aera volare, duas ſimul coniungit fabulas ſtupore potius comminiſcentis, quam vlla veriſimilitudine nixas, eam metamorphoſim melancholiæ attribuentis. Homo ridiculus, ſi Philoſophiam, vel etiam à longè ſalutaſſet, ſcire deberet nullum morbum poſſe figuram hominis mutare aut eius temperamentum ita efferare, vt ferinam naturam induat, aut vt ſpecies humana fiat belluina, ſic enim deberet à tali homine anima rationalis auferri, & illi addi anima lupi, vt accidentia lupini corporis, tamquam tali formæ connaturaliter debita haberet, quod tota inferni vis præſtare non poteſt, rurſus vti anima lupi non poteſt informare corpus humanum, ita nec anima humana corpus lupinum, quod autem ſagæ præſtigijs, & ope demonis ita intuentium oculos præſtringant, vt eis videantur eſſe lupi vel oues, quid hoc ad fabulam iſtius Authoris conducit? Quaſi vero in ſola Hibernia eſſent ſagæ an non etiam in alijs Europæ partibus in quibus grauiſſimæ ſtatuuntur pœnæ contra Magas ac veneficas. Quod verò aliqui præ vehementi melancholia, ſub inde ſibi imaginentur ſe huius, vel illius eſſe figuræ,

Figmentum de traſmutatione, & volatu.

vel

vel ſe talem, vel talem eſſe perſonam v. gra. Pontificem, Imperatorem, Regem &c. huiuſmodi Hypocondricorum exempla inuenies, apud Cornelium à Lapide in Commentario ſuper Danielem Prophetam, quod ſi in Hibernia reperiantur melancholici, ſuis imaginationibus aliquando in amentiam redacti, reperiuntur, & alibi, vix eſt vlla in tota Europa inſignis Ciuitas, quæ non habeat pro amentibus, & deliris deſtinatum locum.

De volatu quod ait riſum potius meretur quam reſponſum, certe vti placuit illi fingere ita deberet ſaltem ingenioſe cum Poetis fingere, qui ſicut volatum Icaro, ita & alas ad volandum conceſſerunt ſine quibus graue hominis corpus naturaliter, tam alte à terra eleuari & eleuatum ſe mouere non poſſet, vt autem illi homini in eſſent alæ etiam ineſſe deberet forma quæ, & alas exigeret eaſque progigneret, & ita rurſum redimus ad Metamorphoſim lupinæ fabulæ, ſed appage nugas.

Alia figmenta.

Commenta Strabonis, Solini. Mælæ eorumque de vetuſtis Hibernorum gentilium moribus, qui nec gentem nec patriam illam viderunt, nullam merentur fidem, cum nec ipſis Romanis nec alijs externis, qui mores illos obſeruarent vllus patuerit acceſſus, & ſuperius reiecta ſunt.

In Hibernia caſta connubia.

Ignominiæ de Cœlo, Solo, tellure, climate, qualitate, & quantitate Hiberniæ per nonnullos ſparſæ facile confutantur ex dictis tota Sectione prima.

Quod addunt alij fabulatores iniqui in Hibernia adulterina vigere connubia, ſi de Orthodoxis loquuntur, excogitant potius ex cerebro ſuo quam ex facti veritate, vtinam in alijs multis partibus tam ſancta & caſta eſſent coniugia, thori tam immaculati, quam ſunt in Hibernia certe ibidem adoleſcens ex viris externis ipſe audiui, etiam cauponas & coquas in Hibernia eſſe caſtores, quam alibi forte mulieres non infimæ notæ, id ipſum poſtquam inde diſceſſi in Ciſmarinis partibus, ex alijs, qui bonam Hiberniæ partem peragrarunt, audiui.

Vitia

Digitized by Google

Vitia autem quæ vel contra ſacramentorum ritum, vel Eccleſiaſticæ diſciplinæ normam in Iberniam irrepſerunt. S. Malachias Apoſtolicæ Sedis Legatus extirpauit, vt in illius vita S. Bernardus teſtatur opus exercetur, inquit, legationis, multis in locis celebrantur conuentus multi, ne qua regio ſeù portio regionis legationis fructu, & vtilitate fraudetur . . . nec modo vetera inſtaurantur, conduntur, & noua, & quæcumque promulgauerit, tamquam cœlitus edita tenentur, ſcripto mandantur ad memoriam poſterorum.

Addit idem Sanctus in Hibernia tunc ſacramentorum ritè ſolemnia celebrari, confeſſiones fieri, ad Eccleſias plebes conuenire, reformatos fuiſſe vbique mores Chriſtianæ religionis eamque vbique plantari, propagari, foueri. Subidem tempus in Concilio Caſſelienſi ſtatuitur, vt fideles per Hiberniam repudiato cognatorum, & affinium contubernio legitima contrahant matrimonia, quibus diſpelluntur Cambrenſis contra Hiberniam calumniæ, de abuſibus ibidem graſſantibus, qui ſanè non in ſola Hibernia (ſi qui ibi fuerunt) ſed in multis alijs Europę partibus ſerpebant, vt ex Eccleſiaſticis ſanctionibus pro reformatione morum inducenda editis conſtat. Diſciplinæ reformatio.

Addit Giraldus, & ex eo alij Hibernos inermes, & nudos cũ Hoſte congredi ſolitos eſſe, vbi ſibi ipſi eſt contrarius, qui paulò ante conſuetas olim Hibernorum veſtes numerat ſcilicet *Capucia. Braccas, calligatas* ſeù *caligas Braccatas*, & *Phalingam*: quis credat Hibernos inter priuatos parietes ſuis indumentis vſos, iiſdem abiectis nudos ad bella procedere, ac ſi domi algerent, foris ita æſtuarent, vt tegumentis non indigerent, nunc more Gallorum veſtiuntur: arma autem quibus pugnam inituri, inſtruebantur. Giraldus ipſe recenſet. Tribus (inquit) armorum generibus vtuntur, lanceis, non longis, Iaculis binis, & ſecuribus amplis, fabrili diligentia optimè calybatis, lapides quoque cum alia defecerint hoſtibus in conflictu damnoſiſſimos præ alia gente promptius, & expeditius,

ad manum habent, non ergo inermes pugnant, alias ineptias Hibernis obiectas Gratianus Lucius refutat, oſtenditque eos eſſe Hoſpitales regi, & iudicijs obſequioſos, optimos ſubditos, bellicoſos, fidos, non periuros non inconſtantes, non fraudulentos, & de his hæc pauca ſufficiant.

CAP. IX.

Hiberniæ Promontoria, ſinus, Portus, Mineralia. Lageniæ Promontoria, ſinus Portus maiores, & minores.

ORdinem ſolis hic etiam obſeruamus incipientes ab Oriente, & deinceps, propè Dublinium à parte Septentrionali ſinus Dublinienſis extat Promontorium in editum aſſurgens, vnde Walliam conſpicere poſſis Iſthmo continenti iunctum quatuor millia paſſuum habens in circuitu.

Promontoria, & ſinus Lageniæ.

Inde verſus Meridiem, & VVexfordiam occurrit Promontorium de Bray à ſinu Dublinienſi ſex milliaribus ab Oppido, & Portu de VVicklo ſedecim milliaribus excurrens.

Promontorium *VVicklo* propè illud Oppidum inde ſex milliaribus diſtat, Promontorium *Miſſan*, hinc ſequitur, Promontorium de *Glaskernium* ſiue *Arklo* hinc duodecim milliaribus paſſuum ſuccedit Promontorium de Glaskarike Gallice *Pont-bleuè*, hinc per eandem diſtantiam ſequitur Promontorium VVexfordienſe inde ſex mill. adeſt Promontorium Greenore.

Portus minores Lageniæ ac minus tuti ſunt *VVicklo*, & *Arcklo*, ſinus vero tot ſunt quot numerauimns Promontoria, Portus magis frequentati ſunt Dublinienſis, VVexfordienſis, & Roſſpontenſis:

Momo-

Digitized by Google

Momoniæ Promontoria ſinus, & Portus maiores, & minores.

Promontorium Ardmore, Promontorium de Kinſale, Promontorium de Baltimore, Promontorium de Clare, Promontorium de Dorſis. Momoniæ.

Portus Youghell, & de Trallie inter minores numerantur ſequuntur alij inſignioris, VVaterfordienſis, Corcagienſis, Kinſale, Clandore; *Roſſe-alitry*, *Caſtle*, *Baltimore*, *Douuanis*, *Langerf*, *VViddie*, *Beache*, *Beantrie*, *Meure*, *Dingle-Icouch*, *Ventrie*, *Dinglebey*, *Smeridicke*, *Sinmirienſis*.

Sinus Equant numerum Promontoriorum.

Promontoria Portus, & ſinus Prouinciæ Conaciæ.

Minora Conaciæ Promontoria ſunt *Caleco*, *Brain*, *Cau-lene*, *Can-jores*, *Can-Killaloy*, *Can-moin*, maiora ſunt *Clupis*, *Sline*, *Aſtkill*, *Tellin*. Conaciæ.

Portus inſigniores huius Prouinciæ ſunt Galuia Portus de *Ackill*, Portus dictus Anglice *Broad-hanen*, minores Portus minuſque frequentati ſunt Portus de *Tellin*, de *Baleshanon*, *Sligo*, *Mayonenſis*, *Dendrigo*; & *Niffadey*, boni ſed difficilioris ingreſſus, habet etiam Conacia tot ſinus quot habet Portus.

Promontoria, & Portus, ſinuſque Prouinciæ Vltoniæ.

Promontorium dictum *Horne-head*, è Conacia in Vltoniam deſcendenti occurrit, ſequitur Promontorium de *Eniſton*, *Cloch-ſtoccan*, *Far-forland*, *Knock-fergus*, ſiue *Petra-ferguſiy*, Promontorium Sancti Ioannis, Anglice *St. Iohn*, *Dundrom*, Carlingfordiæ. Vltoniæ.

Portus comodiores *Kallebecq, Dovvnegall, Logh-foile*, ſiue lacus Foile longus 12. mill. paſſ., latus 6. mill., lacus Suillie, ſiue lacus Suillæ, capax mille nauium, Portus Anglice dictus *Sheepshanen*, *Derenſis*, Anglice *Londonderry*, Portus rupis, vel Petræ Ferguſſij in magnum ſinum protenſus 12. mill. largus, ſed introrſum pergens ad Oppidum de Belfaſt, ab eius oſtio 16. mill. diſtans, coit anguſtius, in maiores coit anguſtias, vbi recipit exiguum fluuium minorum nauicularum tantummodo capacem. Sequitur Portus de *Strang-ford*, poſtea Portus Carlingfordiæ vterque difficilis aditus.

Portus minores, & incomodiores ſunt *Drogheda*, ſeu Pontanenſis *Dundalk*, Portus de *Band*, *Baltree*, *Ordfleet*, *Arglas*, *Dondrum*. Sinus inſigniores ſunt quinque vel ſex. In tota Hibernia ſunt quinquaginta circiter Portus maritimi, ex quibus magis frequentati ſunt circiter viginti.

Mineralia quæ reperiuntur in diuerſis Hiberniæ partibus.

Argenti fodina.

In Prouincia Vltoniæ, & Comitatu de Antrim extat inſignis argenti fodina, ex qua è triginta plumbi libris, eruitur libra vna metalli puri argentini.

Altera argenti fodina habetur in Conacia, propè Oppidum de *Sligo*, in ipſo oſtio Portus.

Tertia argenti fodina inuenitur in Momonia, in Comitatu de Tipperarij, in Baronia Ormundiæ in Parochia de Kilmore, propè arcem de Pamincillie diſtantem 12. mill. paſſ. Limirico, & 60. milliaribus Dublinio.

In Lagenia etiam in Comitatu Reginæ exſtare aliam argenti fodinam, quorundam eſt opinio.

Plumbi fodinæ.

In omnibus prædictis locis extant etiam plumbi fodinæ, vt aſſerit Gerardus Boate in ſua Hiſtoria Naturali Hiberniæ, in Gallicum Idioma traducta, & Pariſijs impreſſa anno 1661. qui addit in Prouincia Vltoniæ,

&

Digitized by Google

& Comitatu de Tiroen, in Monte dicto *Slevv-gallen*, exſtare auri fodinam, hoc argumento ductus, quod in riuulo inde emanente inuentum fuerit aureum metallum, & omnes penè Hiberniæ montes varijs abundare fodinis.

De Marmore.

In Comitatu Kilkenienſi in Lagenia, eſt Latomia marmorea diuerſi coloris, in Comitatu de Dunegall, eſt altera, item marmorea.

Variæ etiam in Hibernia ſunt ferri fodinæ, in Vltonia in Comitatu de Fermanagh, ad latus fluuij ſiue lacus *Earne*, in Comitatu de Cauan, in loco vocato *Doubcullia*, in inferiori parte Comitatus de *Tiroen*, propè fluuium Liſhan, & lacum Neaghe, in Comitatu d'Ardmach ad pedes montis *Sleu-gallen*: In Lagenia in Comitatu Regis propè montem dictum *Mount-melijcke*, in Comitatu Reginæ duobus mill. à *Mountrath*, & pluribus locis in Momonia. Ferri fodinæ.

In Tuamonia Comitatu de *Clare* propè Limiricum, in Prouincia Conaciæ Comitatu de Roſcoman propè lacum d'Aslen, in Comitatu de Letrim, à parte Orientali prædicti lacus, vbi montes adeo abundant ferreis metallis, vt vocentur Montes Ferrati, & Ioannes Boat, ait, ex præfatis mineralibus confici optimum ferrum.

Sunt in Hibernia plures fabricæ ferrariæ, in quibus ferrum cuditur nempè duo in Conacia in Comitatibus de Roſcoman, & Letrin, in Prouincia Momoniæ, in Prouincia Vltoniæ, in Prouincia Lageniæ, aliæ plures.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO TERTIA.

De forma Imperij olim apud Hibernos deque ſerie. & ſucceſſione Regum, ab anno mundi circiter 2488. *vſque ad Chriſtum natum, & inde ad annum* 1200. *deque celebrioribus Hibernorum bellis, & rebus geſtis.*

Hibernia olim Regnum.

CRaſſe nonnulli errarunt arbitrati Hiberniam ante Mariæ Reginæ tempora ſub initium nempè ſæculi decimi ſexti Regni titulo non fuiſſe potitum, qua in re quam Hallucinentur ex dicendis conſtabit.

Imperij forma in Hibernia.

Prima Regiminis ſpecies fuit Pentarchia, hinc orta quod tertia mundi ætate, vt referunt vetuſta Hiberniæ monumenta quinque Germani Fratres ampliſſimi, & clariſſimi Viri *Gandius*, *Genandius*, *Sagandius*, *Rutheragus*, & *Slanius*, ex Græcia mare præteruecti, & armata inſtructaque claſſe in Hiberniam appulſi, eam incultam, & incolarum paucitate laborantem, inuentam concordibus votis in quatuor diſtribuerint Prouincias, aſſignata *Slanio* ætate minori portione Midia nuncupata, ſed ſucceſſu temporis dimicantibus de Imperio ex æmula riualitate fratribus, & in ea contentione, cæteris partim fugatis partim extinctis *Slanius* natu minimus victoria ſuperior euaſit, à quo Regum in Hibernia originem ducunt Patriæ ſcriptores, à profundiſſima (vt Camdenus ait) *antiquitatis memoria, Hiſtorias ſuas auſpicantes à Deo, vt præ illis omnis omnium gentium antiquitas ſit nouitas, & quodammodo infantia.* Et licet Pentarchia illa in quinque diuiſa Principatus deinceps perdurauerit, atque adeo quatuor, ac ſubinde quinque eſſent in Hibernia Reges, ſiue Reguli, vti in Hiſpania, & Anglia in plura diuiſa regna multis ſæculis videre licuit, vnus tamen velut ſupremus Monarcha toti regno Imperabat. Horum igitur Monacharum ordinem, vt ſequitur Statuo.

Slanius primus Rex.

CA-

Digitized by Google

CAPVT PRIMVM.

Series Regum Hiberniæ ante, & poſt Chriſtum natum.

CIrca Annum mundi 2484. ſi antiquis Hiberniæ faſtis adhibenda ſit fides, à Diluuio anno 828. Aaronis anno 24. Moyſis 21. Imperij Aſſyriorum 553. ante Chriſtum natum anno 1569. ante Vrbem conditam anno circiter ſeptingenteſimo. Anni quibus regnarunt Hiberniæ Reges.

Slanius primus Monarcha renuntiatus eſt qui vno poſt inaugurationem ſuam anno, regnandi viuendi que finem fecit, humatus vt fertur propter Midiæ montem qui hodierno etiam die Slanij mons vocatur: eo ſublato cœperunt inter ſe ſuperſtites de regno digladiari, exemplo in filijs permanſuro adeo pertinaciter, vt acquiſitum ſceptrum ſingulis propè modum regibus fuerit vitæ amittendæ occaſio, vſu apud gentilem ambitionem receptiſſimo, cui tum in Græcorum, tum in Romanorum Imperio indultum ſæpe reperies, in quo Galbam ſuſtulit Otho, Othonem Vitellius, Vitellium Veſpaſianus. Ita pleroſque Hiberniæ reges gentiliſmi tempore Penatalionis ſecuta eſt: in poſterum tamen non ordinem ſucceſſionis vel annorum, ſed Alphabeticum obſeruabimus.

A.

ADamarius.
Aydus Rufus.
Aydus filius Ainmiri.
Aydus Slanius.
Aydus Varignachus.
Aydus Ollamus.
Aydus Ordinitius.
Aydus Finliach.
Aenguſius Ollam.
Aenguſius Turmechus.
Aenguſius Olmuchadius.
Aililus, *vide* Ollilus Aldergodius.
Anmirius.
Argetmarus.
Arturus Imlech.
Arturus filius Lugadij.
Arturus filius Conſtantini.

B. Bau-

B.

BAucadius.
Berngalius.
Blathmacus.
Boethanus filius Muchertachri.
Boethanus filius Nemedi.
Breaſrius.
Breſſalius.
Breſſius.
Brianius Borumus, ſiue Boarius.

C.

CAtherius Magnus.
Cobtachus.
Colbadius.
Collaus Vais.
Colmannus.
Conallus cognoment. Columrach.
Conallus II.
Conangius Begaglach.
Conarius.
Conarius Magolamhi fil.
Conchonarius Abrarupdh.
Conchonarius Aidi filius.
Congalus Clarinech.
Congalus cognoment. Rinmagar.
Congalachus.
Comailius.
Conſtantinus.
Cormacus Vlſhada.
Crimthonus.
Crimthonus Nianarius.
Crimthonus Coſgrach.

D.

DAthiſias.
Dialbothus, ſiue Delvartus cogn. Grananouq.
Dermierus Primus.
Dermierus II.
Dermier us III.
Ditorbus.
Domnaldus I.
Domnaldus II.
Domnaldus III.
Domnaldus IV.
Domnaldus V.
Donatus Primus.
Donatus II.
Donatus Obrien.
Duachus Finn.
Duachus Laydreach.
Duachus Caltadeagach.

E.

EDixſcelus.
Elimius.
Elimius Conrachi filius.
Endeus Argdeach.
Endeus Dearq.
Endeus Aignehach.
Eocodius I.
Eocodius Frater.
Eocodius Eedhohach.
Eocodius Fiberglas.
Eocadius Mumho.
Eocodius Optach.
Eocodius Varcheas.
Eocodius Fiadminius.
Eocodius Ollilli filius ibid.
Eocodius Athleaham.

Eoco-

Digitized by Google

Eocodius Faylcach.
Eocodius Aremh.
Eocodius Gonathius.
Eocodius Mogmedonius.
Eocodius filius Donaldi.
Erimonius.
Erius.
Ethralius.

F.

FAchtneus.
Fethlemidius Rachtmor.
Feradachus Finſachtnaus.
Fercorbus.
Fergallus.
Fergna.
Ferguſius Fortamalins.
Ferguſius Dubhahedach.
Ferguſius Muchertachi fil.
Feron.
Fiachus I.
Fiachus II.
Fiachus Labrinius.
Fiachus Finſchoacq.
Fiachus Finola, ibid.
Fiachus Tolgrach.
Fiachus Fidfaladius.
Fiachus Irubtenus.
Fiatachus Finnius.
Finnachtus I.
Finnachtus cogn. Fladeach.
Finnius.
Flabertachus.
Flanus Sillius.
Foggenius.
Fogartachus.
Fotadius Arghteach.

G.

GEmnius,& Gennanius.
Gedius Olgohack.
Gileadius.

H.

HEberus.
Hugonius Magnus.

I.

IErengleus.
Inathmarus.
Irielus Vates.

K.

KErmna, ibid. Kellachus.
Kenfaladius.
Kinbaithus.
Kynaithus.

L.

LAgneius.
Lanradius Longſecus.
Leogarius Lorius.
Leogarius Secundus.
Longſecus.
Lugadius Longimanus.
Lugadius Iargon.
Lugadius Laimhdeanh.
Lugadius Laighde.
Lugadius Luagneus.
Lugadius Sriabhneardh.
Lugadius filius Leogarii.
Lugadius filius Mauoni.
Luigneus.

M.

MAccuil Macgrein Macceigth.

Macha Regina.
Malachias I.
Malachias II.
Malius.
Melgeus.
Modcorbus.
Moelchobus.
Mummeus.
Munemonius.
Murchertachus I.
Muchertachus II.
Muchertachus III.
Muredachus Bolgrach.
Muredacus Tireach.

N.

Niellus Naoghialach, ſiue Nouiobſes.
Niellus Fraſſach, ſiue Nimboſus.
Niellus Calneus.
Niellus Gluindubh.
Nieſe Demaianus.
Nuadus Argithlamh.
Nuadus Finſail.
Nuadus Neacht.

O.

Ollamius Falla.
Olillus I.
Olillus Finnius.
Olillus Casſiachach.
Olillus Molt.
Orbaus.

R.

Rechtachus.
Rimaldus.
Rodericus I.
Rodericus II.
Rodericus III.
Rothechtachus I.
Rothechtachus II.

S.

Sachnaſachus.
Sedneus Primus.
Sedneus Ineuraidh.
Seugannius.
Simon Brecus.
Sirlamius.
Sirnaus Saolach.
Slanius.
Slanollus.
Sobarchus.
Subneus Mennus.

T.

Terdelachus Obrien.
Terdelachus Oconcabheur.
Tighermaſius.
Tuathalius Techmarius.
Tuatalius Secundus.

Præter quos, quatuor vel quinque, illæ Prouinciæ Lagenia, Momonia, Conatia, Vltonia, Midia. Suos habuere Reges.

Man-

Digitized by Google

Mantiſſa de Regibus Angliæ.

ANgliæ Reges ex regio Hibernorum Monacharum ſanguine deſcendere oſtendit Gratianus Lucius in Cambrenſi euerſo Cap. 27. eos per triplicem lineam, & aſcendentes gradus deducens ad Erimonem Mileſij filium, incipiens à Iacobo Primo, Mariæ æternæ memoriæ Reginæ filio ſurſum ad Ferguſſium, ac deinceps ad Regium Hiberniæ ſatum, deindè ab eodem Iacobo gradatim eos deducit ad Lageniç Reges, per Euam vltimi Regis vnicam filiam Comiti Pembrochiæ matrimonio iunctam, ſimiliter eoſdem per tertiam lineam deducit ad Memoniç Reges. Ita vt trium Regnorum Angliæ, Hiberniæ, & Scotiæ, regius ſanguis coeat in vnum Iacobum Secundum, eorumdem regnorum, legitimum Auguſtiſſimumque Monarcham hodie regnantem, de quo fuſior alias ſermo.

C A P. II.

Inſigniora quædam bella per veteres Hiberniæ Reges geſta.

GIraldus Cambrenſis, vt habet Gratianus Lucius Cap. 8. Hiberniæ Regibus exprobrat ſe in ijs pauca inſignia, & memoratu digna reperire; melius tamen eorum potentiam, & bellica faſcinora inueſtigaſſe videtur Author Gallus anno 1665. impreſſus Geneuæ, qui tit. de Hibernia ſcribit, eos in regnum Britanniæ, quæ nunc vocatur Anglia, tam frequentes feciſſe incurſus, vt niſi Saxones auxiliares ſuppeditarent copias, Hiberni illos ſubiugarent, ego vero in hac re nec Hiberniæ nimium indulgebo, nec vicinæ Brittanniæ ſic olim dictæ laudi quidquam detraham, veritatem ſincere refe-

ram ex authoribus magis probatis, S. Patricij in Hiberniam adventui vicinoribus, pauca tamen, vt Giraldum ſicut in alijs, ita in hoc erraſſe demonſtrem.

Sub Imperio Conſtantini Chlori patris Conſtantini Magni, fit mentio de excurſibus quos Hiberni, vna cum Pictis, cum quibus olim erant arcte fæderati fecerunt in Britanniam; idque apud Eumenium Panegyrico decimo de Conſtantio, vbi confert Cæſaris ingreſſum, & victoriam in Britannia cum expeditione Conſtantij: *Sed omni illa ætate*, inquit, *nec Brittannia vllis erat ad nauale bellum armata nauigijs*, & infra, ad hæc natio, etiam tunc rudis, & ſoli Britanni Pictis modo, & Hibernis aſſueta hoſtibus.

Scoto-Hiberni inuadunt Britanniam, nunc Anglicam vocatam.

Rurſus anno trecenteſimo ſexageſimo circiter teſte *Amiano Marcellino* lib. 20. cap. 1. *Conſulatu Conſtantij* (filij ſcilicet Conſtantini Magni) *decimo*, inquit, *tertioque Iuliani in Britannijs cum Scotorum* (Hibernienſium videlicet) *pictorumque gentium ferarum excurſu rupta quiete condita loca limitibus vicina vaſtarentur, & implicaret formido Prouincias &c. vnde habes ſecundam Hibernorum in vicinam Britanniam expeditionem.*

Ita in ſecundo.

Sub hoc idem tempus Scoto Hibernos inuito lupicinio Romanæ militiæ in Britannia duce, noua colonia ita pedem in Septentrionali Britanniæ parte fixiſſe, vt deinceps proceſſu temporis, per varia incrementa tandem imperium ſibi poſteriſque firmauerint refert Alfordus, quem vna cum alijs pluribus libris, è ſelecta ſua Bibliotheca mihi liberaliter commodauit Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus, nec non eruditiſſimus Dominus Ioannes Ciampinus Romanus, Magiſter Breuium gratiæ, maioris præſidentiæ abbreuiator, in vtraque Signatura Referendarius de re litteraria, optimè meritus, & etiam de me vt inter præcipuos mœcænates mihi numerandus ſit, de quo gratitudinis ergo breuem hanc mentionem facere volui.

Et tertio.

Sub annum trecenteſimum ſexageſimum quartum, vt

vt habet Gildas, Britanniam hactenus Catholicam Arianiſmus veneno ſui infecit erroris, hanc perfidiam caſtigat Deus immiſſis iterum in eam Scoto-Hibernis, Pictiſque, ſub Imperio Valentiniani, & Valentis ſic *Ammianus Marcellinus* lib. 26. narrat, *Pictos, Saxones, Scotos, Attacotos Britannos ærumnis vexaſſe continuis*: & lib. 27. *Attacoti bellicoſa hominum natio, & Scoti per diuerſa vagantes, multa populabantur.* Inuadunt quarto.

Sub annum 393. ſub Imperio Valentiniani, & Theodoſij Scoto-Hiberni noſtrates, Pictique rurſus Britanniam teſte Fabio Ethelwerdo inuadunt: *Habitante*, rurſus inquit, *plebe incurioſè cauſa firmitatis intra foſſam, quæ à Seuero Cæſare condita erat, inſurrexerunt gentes duæ Picti ſcilicet ab Aquilonali plaga, & Scoti ab Occidentali contra eos cum exercitu vaſtantes eorum poſſeſſiones: & ſic per multa annorum ſpatia innumerabili eos miſeria afflixerunt. Hæc ille.* Patriam vtriuſque præfatæ gentis diſtinguit Scoliaſtes, ſiue gloſſator Gildæ ſapientis, apud Vſſerium pag. 593. viuus vt videtur eo tempore, quo Albania poſt ſæculum decimum cæpit Scotia nuncupari: *Quia Scoti* inquit, *tunc temporis in Hibernia habitabant, & Picti in Scotia id eſt ab Aquilone.* Rurſus quinto.

Ante prædictum tempus ſub annum 379. Imperantibus Gratiano, & Valentiniano Rex Hiberniæ gerens bellum cum Romanis in Britannia, teſte Fordono viribus impar coactus fuit, per Legatos pacem à Maximo Romano Duce petere; quam impetrauit, legatis tamen duriter obiurgatis, *quod hoſtibus contra Romanos*, verba ſunt Fordoni. *Romanorumque Socios, & confæderatos, auxiliares copias miſerint in Albionem, præſertim cum ad eum vſque diem Hibernia ſola, inter orbis regna Romanis armis manſerit intacta.* Eandem diu ante inuaſerunt. Hibernia Romanis armis intacta.

Item ſub Imperio præfati Gratiani, vna cum Valente regnante: *Hiberni Britanniam*, teſte Gllda, *omni armato milite, militaribus copijs, rectoribus licet immanibus, ingenti iuuentute ſpoliatam, vna cum Pictis infeſtant* Sexto inuaditur Britannia.

vnde

Digitized by Google

vnde duabus his gentibus, tunc ex eodem Gilda, calcabilis multos ſtupuit, gemuitque annos.

Sub Imperio Valentiniani, & Theodoſij, in vita 2. & 3. Sancti Patriclj fit mentio frequentis Scoto-Hibernorum in Britanniam incurſus. *Cauſa*, inquiunt illæ vitæ, *prima peregrinationis, & aduentus eius (Patricij) in Scotiam hac erat, Scotenſis exercitus Claſſe de more conducta, ſtipataque multitudine nauium cum frequenter tranſnauigaſſet in Britanniam, multos inde ducebat captiuos, & hoc item ſolito faciens caſus contulit, vt puer cum ſorore ſua inter alios captiuos duceretur in Scotiam. Scotiæ verò nomine hic intelligi Hiberniam*, Patricius *in ſua confeſſione Cap. 1. apud Henſchenium expreſſit, & in Hyberionem adductus ſum in captiuitatem.*

Frequens Hibernorũ in Britanniam incurſus.

Claſſis quoque Hibernicæ in Britanniam hiſce temporibus appulſæ Claudianus meminit, ita loquentem Britanniam inducens lib. 2. de laudibus Stiliconis.

Claſſis Hibernica in Britanniam ſoluens.

Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam cum Scotus Iernem
Mouit, & infeſto ſpumauit remige Tethys.

Rurſus eiuſdem Stiliconis proſequens Encomium canit:

Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne littore toto
Proſpicerem dubijs venturum Saxona ventis.

Reges Hiberniæ, & in Brittanniam Armoricam olim dictam Letauiam, & in Gallias irrupiſſe, ſcribit Gratianus Lucius in Cambrenſi euerſo Cap. 8. idque colligit ex Sancto Hieronymo lib. 2. contra Iouinianum, & Nellum noui obſidem Hiberniæ Monarcham, in fines Armoricos, circa Ligerim amnem bello graſſantem, venenata ſagitta, ex inſidijs confixum occubuiſſe circa annum 400. ex monumentis Hibernię commemorat.

Hiberniæ Reges in Aremoricã excurrunt.

Et ne longius à propoſita breuitate diſcedam, hic poſtremo loco acerrimam illam Hibernorum in Britanniam incurſionem adduco, quam ex Gilda Camdenus,

Viſe.

Digitized by Google

Vſſerius ac tandem Alfordus ad annum Domini 446. referunt. Eam ſtylo acriore Gildas ennarrat: *Tetri Scotorum.* inquit, *Pictorumque greges, moribus ex parte diſſidentes, & vna eademque ſanguinis fundendi auiditate concordes .... cognita condebitorum reuerſione, & reditus denegatione, ſolito confidentiores, omnem Aquilonarem, extremamque terræ partem, pro indigenis muro tenus capeſſunt ſtatuitur ad hæc in edito arcis ſegnis ad pugnam inhabilis, & trementibus præcordijs inepta, qua diebus ac noctibus ſtupido ſedili marcebat. Interea non ceſſant vncinata nudorum tela, quibus miſerrimi ciues, de maris tracti ſolo allidebantur. Et infra, quid plura? relictis ciuitatibus, muroque celſo, iterum illis fugæ, iterum diſperſiones, ſolito deſperabiliores, iterum ab hoſte inſectationes, item ſtrages accelerantur crudeliores. Hæc Gildas, de illa inuaſione quæ adeo fuit immanis vt coegerit Britannos teſte eodem ſequentes exarare litteras.*

Acris Hibernorum Pictorumque in Britanniam inuaſio.

Britannorũ lamentatio.

Ælio ter Conſuli Gemitus Britannorum, repellunt nos Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros: inter hæc duo genera funerum, aut iugulamur, aut mergimur nec pro eis quicquam adiutorij habentes.

Acerbam hanc calamitatem præceſſerunt prouocaruntque, teſte Gilda plebis corrupti mores, cleri vitia, collapſa diſciplina.

Si hactenus adducta inueniſſet, vel legiſſet Cambrenſis non ita craſſo duceretur errore, vt tam confidenter diceret, ſe in regibus Hiberniæ nihil inſigne, vel memoratu dignum inueniſſe.

Catholicos Hiberniæ Reges ſicut alios eiuſmodi Principes ad Concilia OEcumenica inuitari ſolitos fuiſſe, conſtat ex litteris Conuocatorijs Innocentij III. ad Concilium Lateranenſe quartum, quæ incipiunt, *Vineam Domini Sabaoth.* Eos vngi conſuetos fuiſſe, oſtendit

Reges Hiberniæ, ad Concilia vocari ſoliti.

dit Gratianus Lucius pag. 91. & 312. vbi 25. Reges Hiberniæ pietate, & ſanctitate inſignes enumerat.

Hiberni Proceres in Palæſtinam profecti ad gerendum bellum ſacrum.

Regni Hiberniæ Proceres olim crucem ſuſcepiſſe in Palæſtinam ſe contuliſſe, vt eam è Turcarum tyrannide liberarent, & pax in toto Orbe ſeruaretur, conſtat ex litteris Gregorij IX. datis Viterbij Pontificatus ſui anno vndecimo ad Archiepiſcopum Dublinienſem, Epiſcopum Midenſem, Archidiaconum Kenaunenſem ſeu Kenliſæ in Midia quibus præcipit, vt ſub cenſuris inhibeant ne quis terras, poſſeſſiones, vel bona prædictorum Procerum, & Baronum inuadat, vel retineat quamdiu in illa ſancta expeditione forent occupati.

Hæc pauca è multis Regum, procerumque Hiberniæ rebus geſtis, ad obſtruenda obloquentium ora recenſere volui, quæ fuſius in annalibus proſequi animus eſt.

CAP. III.

Aliquot Hiberniæ Reges, Prouinciarumque Reguli, Pietate, & Sanctimonia inſignes enumerantur ex Gratiano Lucio.

Pietas Regum Hibernorum.

Iocelinus c. 174.

QVanta fuerit complurium Hibernorum Principum erga Deum pietas, vel ex hoc documento eruere licet, quod in primo illo Chriſtianæ Religionis ardore decimo quoque vtriuſque ſexus diuini numinis cultui iam mancipato decima quoque agrorum, & armentorum pars ijſdem alendis deſtinaretur amplam hanc largitionem largiendi etiam ſtudio ſuperantes, cum quatuor equorum paſſus ijs erogandus qui per ventura tempora Eccleſiaſticorum numero aggregarentur, non eſſet reliquus, ſi quam in conferendis agris Hiberni liberales erant, tam in ijs recipiendis S. Patritius exorabilis eſſet. Vt non ſolum eorum facta magnam pietatem, ſed etiam ſtu-

Decimatio hominum, pecorum, & equorum.

ſtudia maximam ſapuerint. Superuacaneum duco omnia omnium Hiberniæ Regum pia facta hic adducere, aut quam innumera ipſi per ſe aut alij eorum exemplo incitati Templa, & Monaſteria condiderint recenſere. Non enim eorum Hiſtoriam texo, ſed breuem narrationem ad inuidioſi Æmuli Conuitia compeſcenda inſtituo. Quare quædam tantum ſpecimina pietatis, ab eorum aliquibus edita exhibeo; Nellum illum noui obſidem non ſolùm Chriſtiana religione imbutum ſumma virtute, etiam ornatum fuiſſe id euincit, quod cadauer eius quam integritatem primo ſepultum habuit, eandem humo poſt centum annos effoſſum retinuerit. Et Sanctus Carnekus Tulenſis Antiſtes lepra infectus Nelli ſe Sarcophago immittens lepra immunis euaſerit.

Nelli noui obſidis miraculum.

Moelchobius Hiberniæ Rex Diui Columbæ, opera rediuiuus Monachis ſe aggregauit, deinde Clocherenſis Epiſcopus effectus, ac tandem inter ſanctos (vt aliqui ſcribunt) relatus eſt: eſſe autem Rex Hiberniæ deſijt anno Domini 610. Flabhertakus Hiberniæ Rex, poſt ſeptennium in regno poſitum, regno ſe anno Domini 729. abdicauit, & Armachæ diadema Cucullo mutauit annis deinde triginta in ſeueriori viuendi ratione actis tandem anno Domini 760. ad cœlos migrauit. Nelli Fraſſacq, id eſt nimboſi Regis Hiberniæ pietatem Deus etiam agnouit: *Cuius inſignem Principatum* fecit, cum caritas annonæ maxima, non ſolum regnum, ſed etiam regiam inuadens tum penuriæ remedium diuinitùs adhibitum. Nellus, & Epiſcopi ſeptem vitæ ſanctitate præſtantes, vniuerſorum laborem miſerati, ad numinis præſidium confugiendum ducunt. Flexis genibus ad Deum preces ab imo corde fundunt; ac Nellus diuinam miſericordiam orat, vt ſi regnum propter peccata fame puniebat, vel vniuerſorum culpam in ſe vno expiet, vel omnibus condonet alimenta quæque largiens, neque vana fuit præfatio. Namque mox pluit argento, veritate domi Rex, & lætior ingentes agit Deo gratias, & quod

Moelchobius Hiberniæ Rex fit Monachus.

Flabhertacus. Idem.

Trias Th. pag. 171. num. 28.

Nelli Fraſſaki pietas.

Pluit argento, melle, & tritico.

regnum non inopia argenti, ſed inedia puniebatur, confidenter auxilium petere pergit ſuauiſſimi mellis in terram decidit plurimum. Duplicato munere Rex ſpem concipit firmiorem, agit Deo ſummas gratias, ſed quod ad tolerandam vitam mel non ſufficiebat, preces animo continuat ardentiore breui tanta tritici copia ab æthere demittitur, vt per Inſulam terræ faciem operuerit: Ita Hibernia non modo ipſa tritico præſentis mali remedio abundauit, ſed illud etiam potuit alijs regionibus ſuppeditare, hinc Nellus Freſſacq, id eſt nimboſus, ab argenti, mellis, & tritici imbre cœptus eſt cognominari.

Oſullenanis vitæ Patricianæ lib. 10. c. 1.

Triplicem autem illum imbrem cœlo decidiſſe anno Domini 764. liquet. Eo enim anno Hiberniam Tigernacus ait, defectione panis (ſunt ipſiſſima ipſius verba) duobus ſcilicet ante annis, quam Nellus regio ſceptro nuntium remittens in Hiam Sancti Columbæ Inſulam peregrè ſecederet, vt ſaluti animæ comparandæ ſecurius vacaret, vbi vitam, & pietatis exercitium ad octauum deinde annum, & ſalutis humanæ 773. protraxit.

Nellus Fraſſacq abdicato regno.

Malachiam Moelruaui filium Hiberniæ regem regno, & vita anno Domini 860. functum, in Cœlum aduolantem Sanctus Corbreus Epiſcopus Clonmacnoſenſis aſpexit. Malachiæ manibus ei ſe viſendos præbentibus, & indicantibus ſe Purgatorij cruciatu torqueri, è quo innuit ſe eductum iri, ſi S. Corpreus, id à Deo præcibus fuſis impetrare contenderet. Malachias Corpreo poſtulationi annuente, & voti, & æternæ gloriæ compos factus eſt.

Sed vt ad Regum pietatem oratione proſequendam, vnde Cambrenſis in Malachiam maledicentia nos auocauit redeamus: Brianum Borrumhium Hiberniæ Regem, non ſolùm Reipubl. benè feliciterque adminiſtrandæ multa cognitio ac immenſum eruditionis promouendæ ſtudium, ſed plurima etiam pietas exornauit, vt cuius impulſu ruinoſæ Eccleſiæ

Ketingus lib. 2.

&

Digitized by Google

& vetuſtate collapſæ, aut hominum temporumue iniuria dirutæ inſtauratæ nouæ, inſuper à fundamentis excitatæ ſunt. Qui etiam Eccleſiaſticos quoque per turbas à Danis excitatas ex Eccleſijs, & reditibus deturbatos ad priſtina iura poſtlimino reuocauit, præterea omnis ingenij, virium opum ac potentiæ neruos ad Religionem Catholicam ſartam tectam conſeruandam, & à Danorum iniurijs vendicandam intendit nulla pugnæ pericula declinans, quibus illorum furorem compeſceret, ac manus eorum à ſacris rebus damno afficiendis coerceret. Momoniæ tantum adhuc Rex Inniſcathiam à Danis Limricenſibus inſeſſam anno 975. armis expugnauit, profligatis, & illinc abactis Danicis copijs eorumque ducibus Imario, ac eius filijs Amlano Dubligenioque: Imo ſuſcepto ſemel Conatui Hiberniæ Danorum vnguibus bello eripiendæ, adeo mordicus continenter inſtitit, vt prælia prælijs annectere nunquam antea deſtiterit quam in pugna ad patriam, & religionem tuendam inita vitam denique poſuerit.

Briani Regis pietas.

Eius bellum cum Danis.

Huius deinde Briani filius Donatus Hiberniæ Rex, à non nemine dictus regno ſe abdicaſſe, & Romam Religioſæ peregrinationis obeundæ cauſa profectus eſſe, ad Diui Stephani Monaſterium ſeceſſiſſe, ibique arctiori viuendi rationi ſe addixiſſe reliquamque vitæ partem tranſegiſſe, ac tandem pio exitu vitam clauſiſſe narratur.

Pietas donati Obrien.

In Anonimi cuiuſdam Hiberniȩ annalibus penes me extantibus inquit Gratianus, Muchertachus Obrien Hiberniæ Rex Briani Borumhij pronepos in Clericatu vitam feliciter finiuiſſe dicitur, nimirum regno nuntium remittens religioſorum cœtui ſe aggregauit, nec ſoli totius Hiberniæ, ſed etiam Prouinciarum (vt nunc loquimur) Reges imbibendæ pietati ſedulo incubuerunt.

Muchertacus factus Religioſus.

Quando autem nebulas inquit idem regnorum in Hibernia enumerationi offuſas pro veribus diſpuli, expedit, vt aliquos ex hoc ſecundo Regum ordine virtutibus inſi-

Digitized by Google

gniter ex cultos lectori ob oculos ponam. Nec aliud eſt comparandæ ab aliquo virtutis argumentum apertius, quam vt eum vir exploratæ ſanctitatis Cœlos adeuntem viderit. Cum verò Sanctus Columba ea ſanctitate floruerit, vt Notkerus nulli eum poſt Apoſtolos, & mirabilem Martinum in Prophetiæ Doctrina, & miraculorum oſtentatione, & Angelica viſitatione videri ſecundum, affirmare non dubitet. Hic autem tantus, ac talis vir cum Ailillum Anbhanna Conaciæ Regem anno Domini 544. extinctum in Cœlum expiatorijs Purgatorij flammis non aditis aduolantem Angelo monſtrante conſpexerit. Quis eundem Ailillum pluribus virtutibus ornatum fuiſſe inficiabitur. Nec ſilentio prætereunda eſt pietas Aidi Erhdachi filij Conaciæ Regis, qui Enachdunam S. Brendano elargitus eſt, memorabili quoque pietate Cormacus Dermicij filius Lageniæ, ſeu potius Auſtralium Lagenienſium Rex præditus erat, qui regium faſtigium, & opes vltrò delinquens, Benchorenſibus Monachis S. Congelli diſciplinis ſe imbuendum aggregauit, circa annum Domini 567. vt hinc eum faſtis ſanctorum Hiberniæ ad ſeptimum Maij, adſcriptum fuiſſe Colganus exiſtimet: Alter quoque Lageniæ Rex Aidus niger ſicut dignitate ſic ſanctitate plurima emicuit, vt qui à regio ſeculmine, ad Monaſticam vitam Kildarię amplectendam ſpontè dimiſit, ab hac tamen humilitate ad Abbatiam, & Epiſcopatum Kildarienſem virtutum eius fulgore viam ad illas dignitates ſternente poſtea elatus, deinde anno Domini 638. vita excedens in Cœlos, & ſanctorum numerum relatus eſt.

S. Columbæ ſanctitas.

50. id Iun.

Aililli Conaciç Regis ſanctitas.

7. Iannuar.

Lageniæ Rex fit Monacus.

Colganus 4. Iun.

Alius Lageniæ Rex fit Monachus.

Kellachus Regalli filius Conaciæ Rex Aulicorum ſibi famulantium cateruis ſe ſubducens Monachorum conſortio ſe adiunxit quorum inſtitutis obſequium deferre, quam longi clientium ordinis obſequijs frui maluit. Quæ res illi ex ergaſtulo corporis anno Domini 703. euolanti ſicut maiorem ſecuritatem, ſic etiam gloriam æternam comparauit. Hunc apud Lokinniam coli exiſtimo, quod

Idem. 28. Martij.

Conaciæ Rex fit Monachus.

in

Digitized by Google

in annalibus dicatur Kellachus de Lockinne. Quæ Fiachnaus Andreonij filius Vltoniæ Rex pie egerit, ante attigi. Quare illa nunc Miſſa facio, ſuperuacaneum eſſe ducens iterata eorum commemoratione lectori tædium creare. Is autem à pontibus condendis cognomentum Indrochet nactus anno Domini 739. floruit. Artgallius Cathaldi filius Conaciæ Rex, honore onereque regni poſito, Monachorum ordinem iniens Hiam conceſſit, vbi octauo ſuæ peregrinationis, & Chriſti nati anno 786. caducam coronam, & vitam cum æterna corona mutauit. Trias Th. p. 301. Alius Conaciæ Rex fit Monachus.

Felimeus Crinthoni filius Momoniæ, vt ſuprà docui non Hiberniȩ (vt Cambrenſis credidit) Rex poſt Leichounniam prælijs, & prædis crebro quaſſatam, delictorum, & regiæ dignitatis faſtidio captus ad rigidioris vitæ rationem ineundam animum adiecit. Quare ſplendorem regum Anachoretarum ſquallore mutauit, tam ſecundo ſucceſſu, vt animam anno Domini 845. emittens cœleſtibus adnumeratus pro ſancto nunc colatur, qui viuus Anachoretæ, & optimi per illud tempus ſcriptoris titulum retulerat. Momoniæ Rex fit Anachoreta. Annal. num. 54.

Fiaſmacthius Liubhmus Tumultachi filius Conaciȩ Rex, Anachoretæ vitam poſtea ſectatus, anno partus Virginei 846. è vita migrauit, qui ſicut in exuenda regia dignitate, ac noua vitæ inſtitutione capeſſenda Felimei egregius imitator extiterat, ſic vno tantùm anno illi ſuperſtes, veſtigijs illius in Cœlum abeuntis inſtitiſſe videtur. Rex Conaciæ idem. Annal.

Dunlingus Muredachi filius Ruadbrachi Nepos, quindecim annos Lageniæ regno potitus, tandem anno Domini 867. Kildarienſis Abbas obijt. Donallus Aidi Finbiathi Regis Hiberniæ filius, poſt vitam pie actam obijt in Clericatu anno Domini 911. Lageniæ Rex fit Monachus. Annal. & Cathaloga Regum Lageniæ.

* Cathaldi à rubro Carpo Conaciæ Regis memoria, hic non prætereunda eſt, quem patriæ legumque vindicem acerrimum inimicorum terrorem, fautorem Cleri, Cataldus à rubro carpo vel pugno Conaciæ Rex fit Mochus.

Lib. 8. notitiæ Abbatiarum Ordinis Ciſtercienſis p. 18.

Cleri, protectorem pauperum atque ſupra omnes ſui æui, & regni virtutum prærogatiua præclarum Gaſpar Iongelinus appellat, & poſt vxorem vita functam cælibem vitam duxiſſe, annoque ſalutis 1224. aſſumpto prius Ciſtercienſium habitu vita exceſſiſſe, ac in Monaſterio collis victoriæ, à ſe condito ſepulturæ traditum fuiſſe affirmat. Ille magnum ouium albarum gregem ſuprà ſe curſare per quietem vidit. Referenti ſomnũ Regi ad fuit probus atque pius Monachus, ex ordine Sancti Bernardi, qui confirmauit viſione oſtendi, Templum fuiſſe regio munere dicandum, in quo ſupra corpus Regis ſepultum, Monachi Diui Bernardi ambulantes, pro eius anima preces ad Deum funderent, Religioſi coniectoris interpretationem ſubtilem pia munificaque regis magnificentia ratam fecit, qui breui Monaſteria duodecim ſumptuoſa erigens cenſibus opulentiſſimis dotauit, ſingulorum autem tributa Comitis ſiue Marchionis dignitati familiæque ſuſtinendæ hodie paria eſſe Abbas Builliæ, ab hoc Cathaldo condita, Bernardus Ocullenanus retulit. Verùm non hos tantummodo annalium noſtrorũ ſcriptores, ſed alios etiam minoris potentiæ magnates Regum titulis inſigniuerunt, quos tamen Hiſtorici nuperi Dominos tantùm appellant, Latinorum ſcriptorum morem fortè ſpectantes, qui eadem ſignificatione Regem, & Dominum pluries protulerunt. Vtramque vocem hoc ſenſu Martialis vſurpat, ait enim:

Patriciana decide p. 141.

Rex, & Dominus eiuſdem ſignificationis.

Lib. 1. Epig. 113.

Cum te non noſſem, Regem Dominumque vocabam
Cum benè te noui, iam mihi priſcus eris.

Communibus vocibus, & eundẽ ſenſũ referentibus ignotũ cõpellans. Eodem tendit aliud eius ad olum Epigram.

Lib. 2. Epig.

Quod te nomine iam tuo ſaluto,
Quem Regem, & Dominum prius vocabam
Reges, & Dominos habere debet,
Qui ſe non habet, atque concupiſcit,
Quod Reges Domini quæ concupiſcunt,
Seruum ſi potes ole non habere,
Et Regem potes ole non habere.

Vt

Digitized by Google

Vt planè liqueat ſicut Dominum, ſic etiam regem nihil hic denotare quam eum cui ſeruus paret, ſicut, & in ſequente:

Nil facis, & ſeruum eſt alium mihi quærere Regem. Lib. 4. Epig.

Potentiorem ſcilicet patronum, cui poſt hac inſeruiam.

Eiuſdem notæ hoc etiam carmen eſt:

Sollicitus donas, Dominumque Regemque ſalutari.

Nimirum obuios quoſque huiuſmodi ſalutationibus excipiebat, quo etiam ſequens verſus refertur.

Qui me reſpiciat Regem Dominumque vocat. Ibidem. Epig. 84.

Quippe ſeruus Domino in ipſum conuertenti officioſam hanc Domini, ac regis compellationem defert, neque hinc ſequens carmen abludit:

Quæ te ſi iubeat, Rex Dominuſque neges. Lib. 10. Epig. 10. Lib 12. Epig. 61.

Nec enim Roma Martiali ſuperſtes, magna Regum copia abundabat quæ pulſo Tarquino ſuperbo Regum iugum excuſſit, & ſicut dominationem regiam, ſic denominationem in priſtino ſenſu abrogauit. Vt Dauiſius, & poſt eum Seldenus, (hic in titulis honoris, ille in diſcurſu de Hibernia) ad imminuendam Regum Hiberniæ dignitatem protuliſſe videatur hoc Martialis carmen. Qui Rex eſt Regem maximè non habeat. Indicare volens quoſuis Hiberniæ Reges etiã Monarchas, Reguli tantum non Regis nomine inſigniendos eſſe, quod Regibus Angliæ aliqua ratione obnoxij fuerint. Cum ſenſus Martialis iſte ſit. Vt moneat eum qui ſerui alicuius Dominus eſt cuiuſuis Domini ſeruum eſſe non debere, vt rectè Laurentius Ramirez de Prado, ad hoc Epigramma dixerit. Notiſſimum eſſe Reges appellatos fuiſſe potentiores amicos. Non itaque Regis, aut nomen, aut gradus Hiberniæ Regibus adimitur, quod ſtata tributa Regibus Angliæ perſoluerint, & nullum ijs præterea obſequium Dauiſio ipſo teſtante detulerint, cum penſitatio vectigalis de ſuprema Regum poteſtate nihil Authore Bodino detrahat.

Lib. 1. Epig. 16.

Reges Hiberniæ Regum nomi inſigniendi licet Regibus Angliæ debita perſoluerint.

* Sicut autem recentiores noſtri Scriptores hiſce

mino-

De Rep. lib. 1. cap. 4.

minorum gentium Regibus, ſiue Regulis Dominorum nomen impertierunt, ſic peregrini ſcriptores, eorum poteſtatem pro ſuæ quiſque gentis ritu metientes, alij Comites, alij Principes illos appellarunt. Beda narrat Colmannum inueniſſe locum in Hibernia aptum Monaſterio conſtruendo, qui lingua Scotorum Magio nominatur, & emiſſe partem eius non grandem à Comite ad cuius poſſeſſionem pertinebat &c. Et S. Bernardus ait: S. Malachiam in campo ſediſſe, cum Comite Vlidiæ aliqua tractantem &c. Qui S. Laurentij Dublinienſis Archiepiſcopi vitam ſcripſit Comitis Kildariæ, mentionem facit illos etiam ſæpius Principes Giraldus, & noſtra memoria Oſſulleuanus appellat. Ego ſtatuendi diſcriminis gratia Regulos vocabo: Quorum poteſtas, vel hinc perſpici poteſt, quod Dynaſtæ quos Hibernice Taoſach dicimus multis illis Ordine inferioribus prçfuerint. Porrò ex his Regulis plurimi ſummæ probitatis, & pietatis imò, & ſanctimoniæ ſpecimen pluries dederunt. Eochodius Orgialliæ in Vltonia Regulus, cum nondum Chriſtianæ fidei luce, perfuſus animam exalaret, ad vitam, Religionem Chriſtianam, bonamque frugem à S. Patricio reuocatus, poſtquam quæ beatorum gaudia damnatorumque tormenta viderat, ad circumfuſos melioris vitæ ſtudio, inflammandos accuratius enarraſſet, cum baptiſmate iam ſuſcepto vitæ, vel diutiùs pro trahendæ, vel illicò finiendæ optio illi fieret, maluit in Cœlos ad locum ſibi paratum, è veſtigio migrare, quam in terra minimam moram trahere. Simile beneficium Muredacho Pagano Huametiæ Orientalis Vltoniæ regionis Regulo S. Patricius præſtitit, & regionis eiuſdem regulus Moeldunius Gormgallij filius Clericatu inito mortem oppetijt anno Domini 824.

Hiber. Exp. cap. 14. & ſequentibus.

Dinaſtagus.

Eulidię Regum in cœlos migrauit.

Huametiæ Regulus ſimili gaudio fructus.

Iocelinus cap. 82.

Damhinum Damhingardi filium Orgialliæ Regulum anno Domini 560. vita functum, & Feredachum Duachi filium Oſſiriæ Regulum 22. poſt anno extinctium.

S. Co-

Digitized by Google

S. Columba in Cœlum abeuntis, & ad ignem Purgatorij non deſcendentis vidit. Alius fit Clericus. Trias Th. p. 399.

Ille decantatiſſimus Hiberniæ Rex Brianus Borumhius Tritaui patrem habuit Theodoricum, vulgo Terdelacq Dalgaſſiorum Regulum, vel potius Borealis Momoniæ Regem, qui anno ſalutis *690*. poſtquam omnes ſuæ ditionis Inſulas peregrinis incolendas conceſſerat honorum titulis, & interituræ pompæ nuntium remittens Liſmoriam conceſſit, & Monachorum cætui illic ſe adiunxit, ita vt (Deo labore eius ita gratos habente) cuidam eius ſudore ſe abluenti ſanitatem impertierit. Colganni 22. Ianuar. Anal. Valgaſſiorũ Regulus fit Monachus.

Moelbraſſellus Carnoighi filius Mogdorniæ Regulus honores, & opes deſerens in religioſorum quibus ſe pridem aggregauit, conſortio diù commoratus ferro Danorum anno Domini 847. interijt. Mogdorniæ Regulus fit Monachus. Anal.

Moeldunins Aidi Ornij Regis Hiberniæ filius, Orlighiæ Regulus, poſt diuturnam inter Religioſos, quorum ordinem inijt permanſionem anno Domini 865. è vita migrauit. Orlige Regulus, idem. Anal.

Moelbridius Spelani filius Conalliæ Regulus anno Domini 867. & Donaldus Aidi filius Kenelle Ogariæ Regulus, anno Domini 882. Religioſis aſſociati obierunt. Conalliæ Reguli Monachi. ibidem.

Donatus Callachi filius Oſſiriæ Regulus, & Donati Flauni filij Regis Hiberniæ ſocer, vir erat ſumma pietate prædītus; is enim aſſiduam precibus ad Deum fundendis operam dare animi ſordes confeſſione ſæpius eliuere, ſacra Sinaxi crebro ſe munire conſueuit. Apoſtolorum per vigilijs in primæ notæ, per Oſſiriam Eccleſijs ſtipem egenis largiorem conferri, inter amicos etiam plures parentibus orbos, aut alios pauperes enutriri, in ſingulis totius Oſſiriæ domibus tres vtres comparari curauit in quorum vnum decimam edulij ſui partem ſinguli recondebant. Genero autem ſuo qui regnum anno Domini *918*. inijt, *942*. finijt ad

Hiberniæ clauum ſedente vltimum Donatus ſpiritum emiſit.

Huagniſolach, & Hudramadæ Reguli facti ſerui. Continuator Tigernaci.

Moelmorus Huadomhnail Regulus de Huagniſolach anno Domini 1122. poſt initum Clericatum, & vadus Oconchanain Regulus de Huandiarmada anno Domini 1167. Clericatu etiam iam deuinctus interierunt.

Conchauri Okelli cognomento à prælijs Mannachæ in Conacia Reguli pietas multa ſcriptorum prædicatione celebratur, nam ille à Concauro Moenmuigo Oconchabhar Roterici filio, Macteggis alijſque Conaciæ optimatibus bello impetitus, cum ſigna cum illis anno Domini 1180. ad Srugealam ſiue Rubagealin in Iblilomania conferret in acie cadens obtruncatus eſt, hoſtibus lorica contra pacti conditiones tectis, ille, nulla lorica pacti obſeruandi gratia munito ad prælium progrediente, non mediocri piorum Clericorum Monachorum, & mulierum numero veſtitum quotidianum victum ille viuus ſuppeditauit. Qui licet loco maxime diffiti, & numero trecenti ſexaginta quinque fuerint, fama tamen interitus eius longè latèque illicò peruagata excitati ad mœcenatem ſuum poſtridie quam cæſus eſt videndum vndique aduolarunt non modico excruciati dolore, virum aſſiduis piorum operum exercitijs addictiſſimum, tam immaturâ morte ſublatum fuiſſe, qui præter memoratam modo multitudinem ſuis impenſis quotidie ſuſtentatam, in Moenmaiga duodecim Templa ſuis ſumptibus non ſolum conſtruxit, ſed etiam agris tributo immunibus ad myſtas Templis inſeruientes alendos accomodatis Miſſalibus alijſque libris ac ornamentis cumulatè inſtruxit; maiorem Clonfortenſem S. Brendani Eccleſiam, & Clonmacnoſenſe S. Kerani Templum condidit pluribus agris, Libris Eccleſiaſticis, calicibus, pallis ſericis, ad ſacerdotalia mnnia obeunda alijſque muneribus plurimis in vtramque Eccleſiam ad ſalutem animæ ſuæ comparandam collocatis, qui fortunas ter decimauit, decimam partem Eccleſiæ, nonam pauperibus,

Oduneganus fol. 39.

Monachæ Reguli pietas.

ribus, octauam Clericis alijſque domum ſuam frequentantibus, elargitus. Calamitoſum itaque ducebant talem, ac tantum virum qui corporis alimentum pluribus ſacerdotibus abundè præbuit, vel vnius Sacerdotis Miniſterio ſacramenta morientem non percepiſſe: Quare poſt varios vltrò citròque quæſtus, ceruici corpus aſſuunt deindè precibus ad Deum fundendis ſedulo incumbunt ab eo vt animam Concauri corpori denuò infundat enixe flagitantes, quo ſacramentis Catholico more munitus mortem obiret; nec mora voti compotes facti ſunt, & Concaurus rediuiuus delictis confeſſione expiatis, & ſacra Synaxi ritè perceptâ maluit ex templo vitam ponere, quam diutiùs protrahere. Addiditque aduerſi prælij à ſe facti cauſam fuiſſe, quod fratris ſui delicto promeritam pœnam non irrogauerit, quam tamen non condonauit ſed diſtulit. Nam querelæ de fratre ad ipſum delatæ aures ſat attentas præbere non potuit, vt potè quas pridie quam pugnatum fuit cognouit, tum cum cogitationes omnes in pugnæ poſtridie committendæ apparatu fixæ penitùs hæſiſſent, nec enim iniuria quis dixerit eum ſævire in bonos qui parcit malis, & ſacræ litteræ. „ Auferes inquiunt malum de medio tui, „ non parcet oculus tuus, vt miſerearis ſed animam pro „ anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum „ pro manu, pedem pro pede exige. Huc etiam ſpe- „ ctant Prophetæ ad Achab verba: Hæc dicit Dominus „ quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua erit „ anima tua pro anima illius, vt hinc S. Ludouicus Gal- „ liæ Rex dixerit. Princeps qui crimen punire poteſt, „ & non punit, non minus coram Deo reus eſt quam ſi „ ipſe perpetraſſet. Qui non vetat peccare cum poteſt, „ iubet, nihil intereſt ſceleri an faueas an facias. Quid „ multis? Poſt Conchaurum honorifico funere, vt „ par erat elatum, puluis loci quem moriens texit, „ morbo laborantibus diù poſt admotus ſanitatem im- „ pertijt.

Crimen flagitium non punienti.

3 Regum cap. 20.

SECTIO IV.

Recenſentur bella cum Danis, & Oſtmannis Hiberniæ inuaſoribus, pro fide, & patria 380. annis per Hiberniæ Reges geſta, ex Vſſerio, VVareo, & alijs.

CAPVT PRIMVM.

Danorum irruptio ab anno 795. ad annum 845.

OStmannos, aliquam Hiberniæ partem olim ſubiugaſſe, & poſt plurima prœlia, cum Hibernis, variante ſucceſſu, per multos annos acriter commiſſa, nonnullas ibi Vrbes maritimas ad Anglorum, vſque aduentum in Hiberniam, occupaſſe fatendum eſt: de eorum nomine, & regione vnde venerunt, ita Eruditiſſimus Iacobus Vſſerius prætenſus Archiepiſcopus Armachanus, in ſua veterum Epiſtolarum Hibernicarum recenſione; Liuonia ad Eoum Maris baltici littus porrecta, in tres partes locis, & linguis diſtinctas, Eſtiam, Lettiam, & Curlandiam diſtribuitur, Eſtiæ, ſiue vt Crantzius appellat Eſtoniæ Prouinciam, incoluiſſe videntur qui à veteribus Græcis Oſtiæi, & Oſtiones à Tacito in Germania ſua, Eſtij. Ab Eginhardo in Caroli Magni vita, Aiſti, à Saxone Grammatico Æſtones. A noſtris Oſtmanni appellantur. Ad Oſtmannos Hibernię quod attinet, hi alijs nominibus vocabantur, etiam Dani, Norwegi, & Normanni, quod & medijs temporibus (verba ſunt iterum iam dicti Vſſerij) omnibus Daniæ, Norwegiæ, Liuoniæ, & reliquarum Borealium gentium commune nomen fuiſſe docti norunt. Vt omittam quod à ſcriptore vitę Greffthij

Oſtmanni vnde orti.

Eorum varia nomina.

filij

filij Conani eſt traditum, vnum è tribus illis fratribus, qui in Hiberniam venerunt, cum Norwagenſibus ſuis in Galliam conceſſiſſe, & Francis deuictis ſedes in Normannia fixiſſe. Hunc Rodulphum ille vocat, quem alij Collonem à quo Guillelmus, & alij Normanni, qui in Anglia regnauerunt genus deducunt ſuum.

Danos, & Normannos, vel Oſtmannos anno Chriſti DCCXCV. Hibernica, & Albanica littora primum infeſtaſſe, & ſpeciatim *Recran* Inſulam ſpoliaſſe produnt annales Hibernici. Sub eodem tempore vel Paulo ſerius S. Findanum, Principis Lageniæ filium à Danis captiuum ductum, ſed mirabili modo elapſum tradit in vita eius Anonymus Hibernus (qui & eius ſocius) à Melchiore Goldaſto, editus tomo primo rerum Alamanicarum pag.318.meminit illarum deprædationum Normannicarum, *Dicuil* Hibernus qui tum vixit in libro de menſura Prouinciarum Orbis terræ ſecundum illorum authoritatem (vt ipſe loquitur) quos S. Theodoſius Imperator ad prædictas Prouincias menſurandas miſerat. Sic enim ille; circum noſtram Inſulam Hiberniam ſunt Inſulæ, & aliæ patriæ, & aliæ minimæ. Et poſt pauca, ſed ſicut à principio mundi deſertę ſemper fuerunt, ita nunc cauſa latronum Nort-mannorum in Anachoretas &c. Triennio poſtea anno nempe 796.Normanni iterum Vltoniam, & Ebrides piratica infeſtarunt.Siquidem antiquitus apud Danos infideles piratica honeſta cenſebatur, atque in ea ſe crebro Reges ipſi, aut eorum liberi exercebant, aſcitis famoſioribus,& fortiſſimis Athletis. Sed miſſis hiſce Danorum piraticis, veniamus iam ad copias quas in Hiberniam miſerunt ad eam ſubiugandam, & ſecundum temporum ſeriem ad alia eorum acta ibidem ad Anglorum vſque ingreſſum.

Quando primum in Hiberniam appulſi.

* Anno 807.Dani, & Norwegi in Hiberniam appulerunt, & Roſcomaniam regionemque adiacentem ferro flammaque vaſtarunt. Eodem tempore Cellacus Abbas Cœnobij Sancti Columbæ Hienſis, multis è ſuis

Iterum inuadunt Hiberniã graſſantur.

Nor-

Norwegorum crudelitate, interfectis, in Hiberniam profugit, & Kenanuſæ aliàs Kenliſæ Monaſterium in honorem S. Columbæ ſiue condidit, ſiue reſtaurauit, cum verò annos circitèr 7. præfuiſſet Abbas, Dermitio quodam in dicto Cœnobio Abbate relicto in Ionam ſiue Inſulam Huenſem reuerſus eſt, vbi, poſt annum vnum vel alterum mortem obijt. Neſcio an in Laniena prædicta, vel poſteriore aliqua trucidatus fuerit Blathmacus Reguli Hibernici filius. Eum ſub his temporibus à Danis ſiue Norwegis Ethnicis in Iona Inſula cæſum, ex vita eius à VVallafrido Strabone carmine deſcripta, liquet: Omitto hic Commenta Saxonis Grammatici qui (more ſuo) Fridelithum, Frotonem III. & Haconem, Danos, multis annorum centenarijs ante hæc tempòra Hiberniam infeſtaſſe fingit.

Interficiunt aliquos Monacos Hienſes.

* Anno 812. Claſſis Normannorum Hiberniam Inſulam aggreſſa (inquit Rhegino in Chronico) comiſſoque cum Scotis prælio multi ex his interfecti, cæteri fuga lapſi ſunt, & ad eundem annum Hermannus contractus, Claſſis Danorum Hiberniam inuadens à Scotis victa eſt. Item Hiſtorici Hibernici Danos, ſub eodem tempore duobus prælijs ab Hibernis profligatos aſſerunt.

Rurſus Hiberniam infeſtant profligantur.

* Circa annum 815. alijs 818. Turgeſius Norwegus Hiberniam primum inuaſit.

* Anno 835. Norwegi maioribus inſtructi copijs, magna Claſſe appulerunt ſub ductu Turgeſij, & Conatiam ferè vniuerſam, vna cum quibuſdam Lageniæ, & Midiæ partibus deuaſtarunt. Intra triennium deindè poſtea, non parua Vltoniæ parte ſubiugata; vbique ferme Templa demolita ſunt, & in Chriſtianæ Religionis Profeſſores, (cuius tunc hoſtes erant) magna crudelitate graſſati. Qua de re vid. Iocel. Furneſſenſ. in vita S. Patricij Cap. 175. ſpeciatim Turgheſium Armacham occupaſſe, & inde Farrananum Archiepiſcopum loci expuliſſe, vna cum omnibus religioſis, & ſtudioſis, tradunt Hiſtorici Hibernici. Aſſerit porrò Colganus, (in triade

Iterumque ingrediuntur.

In Templa, & homines ſacros ſæuiunt.

Thau-

Digitized by Google

Thaugmaturga) ex annalibus quatuor Magiſtrorum anno 838. Claſſe ſexaginta nauium Normannos ingreſſos eſſe Oſtia Boandi fluminis, & alia 60. nauium Oſtia Liffij fluuij in Lagenia. A Turgeſio (quod obiter adnoto) multa foſſatorum illorum rotundorum, ſiue militarium vallorum vulgo *Danes Rathes* dictorum facta diruuntur, quę in plurimis Hiberniæ regionibus, etiam nunc ſuperſunt, atque talia fuerunt fortaſſe Caſtella Brigantum veterum de quibus ita Iuuenalis Satyr. 14.

Cum Claſſe 60 nauium Boandum flu. intrant. Item Liffium flu. alia claſſe 60. nauium.

Dirue Maurorum Attegias, Caſtella Brigantum.

Sunt porrò qui credunt Danos, & Norvvegos extruxiſſe multos è collibus illis profundis, quos ſine foſſis paſſim in Hibernia cernimus, quaſi ſepulchra Magnatibus, & ducibus ſuis, eundem morem in Dania olim viguiſſe, ex ſupradicto Olao VVormio liquet in libro de Danicis monumentis, Hafniæ edito anno 1643. ſpeciatim (in Hibernia) è tali colle Orientali ſuburbio Ciuitatis Dublinij propè Collegium Sanctiſſimæ Trinitatis, effoſſum eſt anno 1646. monumentum quod oſſa hominis combuſta texit: opus vti dicitur Oſtmannicum de quo fuſius poſtea.

Colles rotundos erigunt.

* An ſaxa illa ingentia, & rudia, quæ in planitie non longè à Naaſa in agro Kildarienſi, & alibi viſuntur (victoriarum puta monumenta) à Danis erecta fuerint non poſſum pro certo affirmare.

* Dani ſiue Nortmanni Duce prædicto Turgeſio Norvvego Hiberniam, per annos non paucos tributariam effecerunt: & gentili furore debaccantes Eccleſias ferè omnes deſtruxerunt, libros incendio abſorpſerunt, viros eruditione, & ſanctitate illuſtres, in latibula compulerunt, & inuentos martyrio affecerunt, vnde noua in florentiſſimam Inſulam inuecta eſt barbaries, ſed mox eoſdem Hiberni à finibus ſuis propulerunt, vt aiunt Chro-

Northmanni in Hibernia ſæuiunt, ab Hibernis propelluntur.

Chronica Northmanica pag. 524. additur præterea ex actis Geraldi Saxonis Turgeſius Noruagienſis Tyrannus valdè crudelis, totam deuaſtans Hiberniam tandem ad Maionenſem deueniens Eccleſiam templum, quod fuit ibi à ſanctis conſtructum, ac aſſeribus plumbeis contectum in contemptum Dei, & ſanctorum comburendo deſtruxit, & quod de Nongentis Monachis à piratis vna die in Benchorenſi apud Vltonienſes Cœnobio interfectis, à S. Bernardo eſt traditum, quibus ſubiungit Thomas Caſcus ad annum 1139. hoc olim (viz. Monaſterium Benchorenſe) deſtructum à pyratis, qui ferè omnes Eccleſias, & libros Hiberniæ deſtruxerunt, & combuſſerunt, Malachias reædificauit, ferunt namque Nongentos Monachos, ſimul vna die à pyratis in eodem Occiſos.

Nongenti Monachi Benchorenſis cæſi.

C A P. II.

Stratagemata Melachilini Regis contra Danos, prælia, & vtriuſque geſta.

* ANno 845. Norvvegi diripuerunt, & incenderunt Clonmacnoiſam, Clonfertam, Longhram, & Tirdaglaſſam. Porrò circa eundem annum Turgeſius Malachlini, ſeu Melſechlini Regis Midiæ filiam deperijſſe fertur: atqui Rex ille (Giraldum Cambrenſem audis) *Virus ſub pectore verſans filiam ſuam illi concedens ad Inſulam quandam Midiæ ſcil. de Loch-vaio illam cum quindecim puellis egregijs ei miſſurum ſe ſpopondit. Quibus & Turgeſius gauiſus cum totidem nobilioribus gentis ſuæ ſtatuto die, & loco obuiam venit, & inuenit in Inſula quindecim adoleſcentes imberbes animoſos, & ad hoc electos ſub habitu puellari, dolum palliantes, cultellis quos occulte ſecum attulerunt, ſtatim inter amplexus Turgeſius cum ſuis occubuit ſic ille Topographia Hiberniæ diſtinct. 3. cap. 4. Cæterum author annalium Vltonienſium de dolo eo tacens Turgeſium à Malachlino Rege captum fuiſſe, & in dicto lacu ſubmerſum,* tra-

Parua æqua Cambrenſis locutio.

tradit. Fama tum pernicibus alis (ſic iterum Cambrenſis cap. 41.) totam ſtatim Inſulam peruolante, & rei euentum, vt aſſolet diuulgante, Norvvegienſes vbique truncantur, & in breui, omnes omnino, ſeu vi ſeu dolo, vel morti traduntur, vel iterum Norvvegiam, & Inſulas vnde venerant nauigio adire compelluntur. Deinde cap. 42. Quæſiuerat autem à Turgeſio prædictus Midienſium Rex, & indolo (nequitia iam animo concepta) quonam tenore, vel arte aues quædam in regnum nuper aduectæ, terræ toti patriæque peſtiferæ, deſtrui poſſent, & deleri. Cumque reſponſum accepiſſet, nidos earum vbique deſtruendos ſi iam fortè nidificaſſent (de Caſtellis Norwegienſium hoc interpretantes) mortuo Turgeſio, in eorum deſtructionẽ Hibernienſes per totam Inſulam vnanimiter inſurrexerunt. Annos igitur circitèr triginta Norwegienſium pompa, & Turgeſij tyrannis in Hibernia perdurauit, & deinde gens Hibernica ſeruitute depulſa, & priſtinam libertatem recuperauit, & ad regni gubernacula denuò ſucceſſit. Hactenus Giraldus. Hibernos quidem hoc tempore Norwegorum vires multum fregiſſe certum eſt, attamen auxiliares copiæ, nouis è Dania, & Norwegia claſſibus, in dies confluentes, Hiberniam per plurimos poſtea annos grauiſſime afflixerunt, vt infra patebit. Cæduntur Northmanni cum Duce Turgeſio Hiberni priſtinam libertatem recuperant.

* Anno 848. Prælium inter Malachlinum (de quo ſuprà) tum Regem Hiberniæ, & Danos Fouræ comiſſum eſt, in quo 700. Danis occiſis, victoria Melachlino ceſſit. In prælio itidem ad Scia-naght ab Oltobaro rege Caſſeliæ (quem Abbatem etiam Imilacenſem vocant) & Lorcano filio Kellachi, rege (ni fallor) Lageniæ, cæſi ſunt ex Danis 1200. ac in duabus alijs pugnis ante finem anni ceciderũt circitèr 1700. Ita hic annus Danis in Hibernia fuit luctuoſiſſimus, vnde Melachlinus Rex ob partas victorias, ad Carolum Caluuum Francorum Regem; pacis & amicitię gratia, legatos cũ muneribus miſit, viam ſibi petendi Romam concedi depoſcens. Sic Chronic. Norman. Fouræ profliguntur Dani. Eorum luctuoſa conditio.

N * Anno

* Anno 849. Auxiliares copiæ, è Dania, & Norvvegia 149. nauibus in Hiberniam appellentes, bellum, magno Hibernorum Damno redintegrarunt.

* Anno 850. Melachlinus Rex iam bello ciuili implicatus pace ad tempus cum Danis, ſtabilita, eorum auxilio hoſtes magna ſtrage profligat.

* Ante annum 851. Danos Dublinio, & regiuncula vicina quam Fingalliam vocamus, potitos eſſe, ex Hiſtoricis Hibernicis liquet, Inter hos, & alios eiuſdem gentis, hoc anno atrox commiſſum eſt prælium, in quo Dani Dublinienſes profligati ſunt, & Dublinium à victoribus direptum, atqui fuga non pauci elapſi in patriã confugerunt, vnde anno in ſequente cũ auxiliaribus copijs reuerſi hoſtibus victis, Dublinium recuperarunt, & reſtaurarunt, Danos ſiue Oſtmannos Dublinienſes intelligit procul dubio vitæ S. Coëmgeni ſiue Keiuini ſcriptor dum de Dublinio, & eius ciuibus ita loquitur Ciuitas *Ath-cliath* eſt in Aquilonali Laginienſium plaga, ſuper fretum maris poſita, & Scoticè dicitur *Dub-lein*, quod ſonat Latine nigra terra. Et ipſa Ciuitas potens, & belligera eſt in qua ſemper habitant viri aſperi in prælijs, & peritiſſimi in claſſibus.

Iterum propè Dublinũ ſuperantur.

* Anno 852. Armacha ipſo Paſchatis die à Danis deuaſtata eſt ac paulò poſt Dermitius loci Epiſcopus, quem annales Hibernici ſapientiſſimum omnium Doctorum Europæ appellant ſiue mœrore, ſiue morbo extinctus eſt.

Ardmacha deuaſtata.

* Anno 853. Amlauus alijs Amelaus Magna Danorum, & Norvvegorum claſſe huc appulit, eique omnes Dani in Hibernia tum degentes ſe ſubmiſerunt.
„ Hic Amelaus (opinor) ille fuit, & hæc Norvvegorum
„ ea claſſis de quibus hæc habet Giraldus Cambrenſis
„ Topograph. Hiberniæ lib. 3. cap. 43. Non multo verò
„ poſt tempore (poſt mortem ſci. Turgeſij) iterum de
„ Norvvagiæ, & Inſularum Borealium partibus, quaſi
„ de reliquijs gentis prioris, & quia vel oculcata fide,

Hibernia ex Danorũ relatione terra optima.

„ vel

„ vel parentum relatione terram optimam nouerant non „ in bellica claſſe, ſed ſub pacis obtentu, & quaſi mer- „ caturæ euercendæ prætextu, Inſulam quidem aduene- „ runt, qui & maritimos Hiberniæ portus, ſtatim oc- „ cupantes, tandem de aſſenſu Principum terræ Ciuita- „ tes in ipſis varias conſtruxerunt. Quoniam enim inna- „ tæ otioſitatis vitio, gens Hibernica, nec maria lu- „ ſtrare, nec mercaturæ indulgere aliquatenus voluerat, „ de comuni totius Regni Conſilio, per vtile videbatur, „ vt gens aliqua, cuius opera aliarum regionum com- „ mercia quibus hæc terra caruerat, huc aduehi poſſent, „ & in aliquibus regni partibus admitterentur. Fuerunt „ autem Duces eorum tres fratres, Amelaus ſci. Sytar- „ chus, & Ynorus. Conſtructis itaque optime ciuitatibus „ tribus, Dublinia, Waterfordia, Limerico, Dubliniæ „ Principatus ceſſit Amelao, Warerfordiæ Sytaraco, & „ Limerici Ynoro, & ex ijs paulatim Ciuitates conſtrui „ proceſſu temporis cœptæ: hæc inique Giraldus.

Cambrenſis iniqua cenſura.

„ * Gens igitur hæc quæ nunc Oſtmannica gens „ vocatur inprimis, iſtis regibus ſatis tractabiles fue- „ runt, & pacifici: ſed ex quo in immenſum generis „ numeroſitate iam excreuerant, & Ciuitates foſſatis, „ & muris optime cinxerant, antiquas inimicitias alta- „ mente repoſitas, nonnunquam renouare, & acriter de „ bellare ſolebant. Dicti ſunt autem Oſtmanni lingua „ ipſorum corrupta quadam Saxonica quaſi Orien- „ tales homines, reſpectu namque terræ iſtius, ab „ Orientalibus huc partibus vndecumque aducti ſunt. ITA GIRALDVS. E quo eadem hauſiſſe videtur Ranulphus Monacus Ceſtrienſis in Poli Chronico. Cæterum vt de hac narratione quod ſentio dicam, conſtabit (opinor) Oſtmannos ſedes eas maritimas non mercaturæ prætextu, nec Hibernorum aſſenſu ſed vi, & armis obtinuiſſe, ſi poaderemus quanta immanitate, à primo eorum ingreſſu, imò hoc ipſo tempore de quo nunc loquimur, & diù poſtea per Hiberniam graſſabantur. Certè ex

Oſtmanni cur ſic dicti.

Digitized by Google

optimis Hiſtoricis liquet Roalalavvium hunc, poſt prælium vnum aut alterum proſpero contra Hibernos euentu tanto fuiſſe ijs terrori, vt annuo quodam tributo pacem ad tempus redimere coacti fuerint.

CAP. III.

Varijs prælijs Dani profligantur.

* ANno 856. inter Malachlinum Regem, & Danos atrox ortum eſt bellum quo multi vtrinque ceciderint.

Anno 857. Cathaldus Albus dum res nouas molitur ab Amlauo, & Iuaro, prælio profligatus eſt in Momonia.

Anno 859. Amlauus, & Iuarus cum magno exercitu in Midiam profecti ſunt, de ſucceſſu tacent Annales Hibernici ſub eo vero tempore (vt videtur) induciæ inter Melachlinum, & Danos pactæ.

Danorum ſucceſſus varij.

* Anno 862. Defuncto Melachlino Rege Hiberniæ, Lorcanus filius Cathaldi, & Cornelius filius Dermitij Regnum Midiæ inter ſe partiti ſunt, ijs verò ab Edano cognomento *Finliad*, Danorum auxilio poſtea captis, Edanus Rex Hiberniæ ſalutatus eſt, Lorcanum ab Edano tunc oculis orbatum, & Cornelium ab Amlauo, Clonarde ſubmerſum ferunt.

Anno 869. Amlauus Armacham diripuit, & incendit poſtquam mille homines ibi prælio interfeciſſet.

Anno 870. Amlauus, & Iuarus cum claſſe 200. nauium in Britanniam ſoluerunt in auxilium Inguari, & Hubbæ Danorum, de quibus Florilegum petas, & alios rerum Anglicarum ſcriptores. Anno ſequenti cum Ingenti prædâ, multiſque captiuis reuerſi ſunt, ſed breui poſtea Amlauus naturæ ceſſit.

Anno 871. Ailillus Rex Lageniæ à Danis occiſus eſt.

Anno

Anno 872. Fato functus eſt Iuarus quem Annales Hibernici *Regem Normannorum totius Hiberniæ* vocant.

Anno 879. Oſtinus Amlaui filius, poſtquam pictos magna ſtrage profligauerat Danorum ſiue Oſtmannorum dolo occiſus eſt, tumque imperium ſuſcepiſſe videtur, Godfridus Iuari filius.

Anno 888. Atrox prælium inter Flanum Regem Hiberniæ, & Danos comiſſum eſt quo multi vtrinque ceciderunt, & inter alios ex parte Flani, Edanus filius Cornelij Rex Conaciæ cæſus eſt. Paulò poſtea Godefridus filius Iuari Danorum Princeps per Sitrici fratris ſui malas artes interemptus eſt. Atrox prælium inter Hibernos, & Danos.

* Anno 892. Simultas inter Sitricum filium Iuari, & Galfredum quemdam Merlum cognominatum, tunc temporis virum magni nominis apud Dublinienſes, eo vſque in apertam inimicitiam erupit, vt inter eos, vrbs quaſi diuiſa fuerit cum vna Pars Sitricum altera Galfridum ſequeretur. Diuiſio inter Danos Dublinium duuidit.

Anno 895. Oſtmanni Dublinienſes in Vltoniam profecti Armacham diripuerunt. Ardmacha direpta.

Anno 896. Sitricus Iuari filius, qui Fratrem (vt diximus) occiderat pæna licet tarda eum aſſequente à ſuis occiſus eſt, prælium inter Amlauum filium Iuari, & Vltonienſes in Tirconalia commiſſum eſt in quo Amlauus victus eſt, & occiſus. Danorum Princeps ab Vltonienſibus victus.

* Anno 901. Dani noua claſſe appellentes à Lagenienſibus propè Dublinium magna ſtrage profligantur. Duorum ſtrages.

Anno 914. Acris pugna naualis propè Manniam Inſulam inter Barredum, & Reginaldum O-hiuar Danos commiſſum eſt in qua Reginaldus, Barredo, & ſuis occiſis victoriam reportauit.

Anno 915. Dani magna claſſe appellentes Momoniæ partem deuaſtant.

* Anno 916. Dani ſiue Oſtmanni in Momonia, prælijs aliquot ſuperati ſunt, cæterum in Lagenia, meliori ſucceſſu pugnarunt, nam ſub ductu Sitrici Angarrus filius Dani ſuperati. Alibi pugnant fœlicius.

filius Aililli Rex Lageniæ prælio occiſus eſt, & cum eo ceciderunt multi Lageniæ proceres. Sub eodem tempore Dani ſiue Oſtmanni Dubliniæ Monam ſiue Angleſiam in Cambria vaſtarunt, vt è Caradoco Lhancaruanenſi intelligimus.

Anno *918*. Dani Momoniæ Albaniam hodie Scotiam infeſtarunt.

Atrox prælium inter Hibernos, & Danos.

Anno *919*. prælium atrox inter Nellum Glundub Regem Hiberniæ,& Oſtmannos commiſſum eſt Septembris 15. propè Dublinium,quo Rex ipſe vna cum multis proceribus perijt, Nello occiſo, Imperium ſuſcepit Donatus Flani filius, qui anno ſequenti Oſtmannos magna ſtrage profligauit.

Eorum clades variæ.

Anno *921*. Reginaldo regulo Oſtmannorum Dublinij defuncto ſucceſſit Godfridus qui eodem anno, contracto exercitu in Vltoniam profectus eſt vbi menſe Nouembri Armacham diripuit.

Anno *924*. Godfridus in expeditione Limericum verſus magnam exercitus ſui partem amiſit.

Anno *926*. Godfridus copias in Vltoniam miſit ſub ductu Aulafij filij ſui qui ab Vltonienſibus bis in fugam coniectus ægrè tandem, à patre qui cum nouis è Dublinio auxilijs ſecutus eſt, liberatus.

* Anno *934*. Godfridus obijt, ob crudelitatem infamis, ſucceſſit filius Aulafus, aliàs Aulavvs, idem opinor cum Aulapho illo qui in prælio ad Bruneburgum in Northumbria, ab Athelſtano Anglorum Rege victus eſt anno *937*. De quo vid. Ingulph. & Hen. Huntindon.

Anno *941*. Aulaphus morte repentina ſublatus interijt, hinc Caradocus Lhancaruanenſis Abloicum præcipuum Hiberniæ Regem appellat,& obijſſe aſſerit anno *939* Liber Marganenſis an. habet. *940*.

Anno *942*. Dunum, Clonarda, & Kildaria regioneſque adiacentes varijs Oſtmannorum exercitibus vaſtantur.

Anno *943*. Dani in Lecalia degentes, ſedibus ſuis

ab

Digitized by Google

ab Vltonienſibus eijciuntur, eodem vero anno Murtacum Aileſiæ Regulum, prælio interficiunt 26. Febr. & die ſequenti Ardmacam diripiunt.

Anno 944. Donato Rege Hiberniæ morte repentina ſublato Congelacus filius Melmithi imperium ſuſcepit, qui eodem anno Brieni Regis Lageniæ auxilo Dublinium vi cœpit, & diripuit Oſtmannis ibidem partim occiſis, partim in fugam conuerſis.

Anno 945 Blacarus Oſtmannus Aulafi frater copijs auxiliaribus Dublinium recuperauit, & reſtaurauit.

Anno 948. Oſtmanni Dublinlenſes, vt cladem nuper acceptam vlciſcerentur hoc anno non paruam Midiæ partem deuaſtarunt.

Anno 947. Oſtmanni Dublinienſes à Congelaco Rege prælio profligantur.

C A P. IV.

Dani ad fidem Chriſtianam conuertuntur, vario certamine vincunt, & vincuntur ad internecionem vſque.

* ANno 948. Bellum redintegrarunt Dublinienſes, ſed à Congelaco rege iterum ſuperati ſunt, ipſe Blacaro rege, & è ſuis ferme 1600. in prælio occiſis, Blacaro ſucceſſit Godfridus Sitrici filius, circa hæc tempora Oſtmanni Hibernici ad Religionem Chriſtianam conuerſi ſunt, neque deſunt qui hoc ipſo anno, Oſtmannos, Cœnobium Beatæ Mariæ Virginis, iuxtà Dublinium Monachis Benedictinis poſuiſſe tradunt, quamuis alij diù antea fundatum aſſerunt à Melachlino al. Malachia rege Hiberniæ (qui obijt 862.) Gillemoholmoc neſcio quo, & Roſia Vxore eius, & alij à Donaldo Gillemoholmoc, vt vt fuerit Monachos ibidem Ciſtercienſis Ordinis, inſtitutionibus ſe ſubmiſiſſe anno

Dani Hibernici ad fidem conuerſi.

Monaſteriũ B. Virginis Dublinij, pro benedictius fundatum, poſt: ceceſſit Ciſtercienſibus.

no 1139. imitantes patrē ſuum Abbatem Sauiniacenſem, docent eiuſdem Cœnobij annales. Iacobum Abbatem primum obijſſe 5. nonas Martij prodit loci Codex antiquus M.S. penes Rogerum Tvvijſdenum Equitem, & Baronettum de anno ſilet, ſed Euerardum Abbatem quartum obijſſe tradit quarto idus Aprilis 1151. Quæ ſi vera ſint vel plerique eorum Macrobij fuerunt, vel Cœnobium diù Abbate fuit viduatum.

Slania direpta.

* Anno 950. Oſtmanni Dublinienſes Slanam in Midia deripuerunt, & incendio deformarunt. Eo incendio Cinaum virum doctum, & loci prælectorem multoſque alios in Eccleſia congregatos perijſſe ferunt, cæterum anno ſequenti, poſt quam magnam Midiæ partem ſub ductu Godfridi deuaſtaſſent, ingenti præda onuſti in reditu Dublinium verſus ab Hibernis intercepti ſunt, & magna ſtrage profligati.

Oſtmanni profligati.

Prælium atrox, cum Danis.

Anno 956. Prælium atrox inter Congelachum Regem Hiberniæ, & Oſtmannos Dublinienſes ad Tiguran, in Lagenia commiſſum eſt vbi Congelachus fuſus eſt, & occiſus, eo cæſo Hibernorum imperium arripuit Donal-Nellus.

Anno 959. Aulafus Dublinij Regulus à Caradoco Lhancaruanenſi Abloicus Rex Hiberniæ appellatus, Promontorium Sacrum (quod nos *Holy-Head* incolæ, *Caer-Gubi* vocant) in Mona ſiue Angleſcia Inſula deindè regiunculam Lhinnenſem claſſe ſua diripuit, atqui liber Margane ſiue liber Hergeſti hanc depredationem adſcribit Abloici filijs.

Eadgarus Rex Angliæ Hiberniam inuadit.

Anno 962. Mortem obijt Godfridus Oſtmannus Aulafi filius, circa hæc tempora (vt videtur) Eadgarus Rex Angliæ magnam Hiberniæ partem ſubegit, & ſpeciatim Dublinium vrbem.

Anno 970. Pugna Kilmonę commiſſa eſt inter Donaldum Regem Hiberniæ, & Donaldum Congelachi filium, Aulafi Oſtmanni copijs adiutum. In eo prælio multi vtrinque ceciderunt, ſed plures ex parte Donaldi Regis.

Anno

Digitized by Google

Anno 977. Aulafus Sitrici filius prælio vicit,& interfecit Murtacum, & Congelacum, Donaldi Regis filios.

Anno 980. Donaldo Regi defuncto ſucceſſit Malachlinus aliàs Malachias filius eius, qui eodem anno Temoriæ, prælio memorabili Oſtmannorum vires fregit, & quodammodo peſſum dedit, nam in eo prælio præter millia aliquot militum Gregariorum, primarij Oſtmannorum duces ferè omnes cæſi ſunt, inter quos numeratur Reginaldus Aulafi filius,ob cuius interitum, & maximam eam Oſtmannorum cladem Aulafus ipſe anno inſequente peregrinatione, ad Inſulam Hiemſem ſuſcepta, ibidem (vt ex annalibus Cœnobij Inſulæ omnium Sanctorum in occiduo limite agri Longfordienſis intelligimus) pœnitentiâ peracta vi mœroris obijt. Succeſſit ei filius Gluniarandus. Pugnâ Temorienſi finita Malachlinus in Fingaliam, ditionis Oſtmannicæ regiunculam profectus, eam igne, & ferro deuaſtauit, eodemque tempore Hibernos omnes quos Oſtmanni captiuos tenuerunt in libertatem aſſeruiſſe fertur. Cæterum pace tandem inter Malachlinum Regem, & Oſtmannos Dublinij certis conditionibus facta, ij vt priorem iacturam aliquo modo reſarcire viderentur auxiliaribus copijs contractis, Brieni filij Murchardi Regis Lageniæ territoria diripuerunt quæ dum Brienus tueri Conaretur ipſe ab ijs captus eſt, & paulò poſt occiſus.

Oſtmanni penè omnes deleti propè Temoriani.

Anno 983. Melachlinus Rex, ab Oſtmannis Dublinienſibus adiutus, Donaldum Cley Lorcani filium Regem Lageniæ prælio fudit, inter alios melioris notæ cecidit, Patricius Iuari Reguli VVaterfordienſis filius.

Anno 989. Gluniarandus aliàs Glumainus Aulafi filius Rex Oſtmannorum Dublinij, à famulo ſuo interemptus eſt, ſucceſſit frater eius Sitricus. Circa idem tempus Elirmannum filium Ablovvici occiſum aſſerit

Caradocus Lhancaruanenſis, quem Regem Hiberniæ appellat, & nomine, & titulo deceptus: Eodem anno Godfridus Haraldi filius Hebridum Inſularum regulus, à Dalriadenis occiſus eſt cui ſucceſſit filius Reginaldus.

Anno 994. Sitricus Aulafi filius ab Oſtmannis Dublinij in exilium pulſus ante annum circumactum reuocatus eſt, regnoque reſtitutus.

Anno 999. Marianus aliàs Melmurius Muchardi filius, à iam dicto Sittico adiutus Lageniæ Regnum obtinuit donato prædeceſſore eius in prælio capto, & abdicare coacto. Ante finem eiuſdem anni Brienus Borous Rex Momoniæ Oſtmannos Dublinienſes in prælio ad *Glenana-nain* fudit ac Dublinium vi cæpit, & diripuit.

* Anno 100. Oſtmanni (obſidibus Brieno traditis) Dublinium reſtaurarunt, & firmarunt. Eodem anno, Iuarus Oſtmannorum Waterfordiæ Regulus obijt ſucceſſit illi filius Reginaldus.

Anno 1013. Lagenia Primum à Murcardo filio Brieni Boroi, tum Regis Hiberniæ, deinde à Brieno ipſo, ad muros, vſque Dublinij miſerè direpta eſt Lagenienſibus interim, & Oſtmannis pace inter ſe facta coniunctis, copijs ſe ſuaque fruſtra tueri videntibus.

CAP. V.

Bellum Brieni Borhumi Regis Hiberniæ, prælium Clontarfenſe, cæſa multa hominum millia varij caſus, in Hibernia variæ Danorum clades.

Initur Conſilium de eijciendis Danis velut publicis Regni hoſtibus.

* SVb initium anni 1014. vel paulò ante Brienus Borrous Rex, cum plurimis Hiberniæ Regulis, egit vt coniunctis viribus Sitricum omneſque Oſtmannos Dublinij, vtpotè publicos regni hoſtes ex Hibernia ex-

expellere conarentur. Sitricus contra certior factus eſt, quid Brienus moliebatur, nullum non mouit lapidem, vt ſe ſuoſque propugnaret; Pace igitur (vt antea diximus cum Melmuerio Murchardi filio Rege Lageniæ facta, ſuppetias tam ab eo quam à Danis ſiue Norvvegis qui Manniam, & Hebrides (Hibernis *Inchegall*) incolebant obtinuit, magnis copijs ſic vtrimque coactis, concurritur tandem Clontarfæ propè Dublinium Aprilis 23. vbi poſt longam acerrimamque pugnam victoria, (ſic plerique habent) ceſſit Brieno, qui tamen ex vulnere, quod in prælio acceperat mortifero, mox expirauit. Sunt contra qui aſſerunt Danos ſiue Oſtmannos, cum eorum acies nutare cœperat, Brieno occiſo redintegratis viribus, in Hibernos irruiſſe eoſque magna ſtrage profligaſſe. Prælium Clontarfæ.

Qui hanc ſententiam tenent, addunt etiam Brieni temeritatem magno fuiſſe Danis commodo. Ille enim (vt fertur) auxilia cum filio eius Donato intra triduum ventura, non præſtolans ne priorum actorum gloriam obſcurare videretur cum hoſtibus congredi facilè perſuaſus eſt, id quod ſibi ſuiſque poſtea fuit exitio. In exercitu ſuo Melachlinum porrò habuit, tunc Midiæ, antea Hiberniæ Regem, qui in prælio ob priores iniurias alienati in eum animi indicia dediſſe fertur. Cum Brieno ceciderunt filius eius Murchardus, & Murchardi filius Tirdelvacus, magnus etiam procerum numerus, & cæterorum 7090. vel vt aliqui habent 1100. Ex Danis, ſiue Oſtmannis, & ex Lagenienſibus plurimi etiam perierunt ſed numerus incertus eſt, inter eos primarij numerantur, Dubgallus Aulafi filius, Briodarus claſſis Danicæ præfectus, qui Brienum occiderat, Melmurrius Rex Lageniæ, Donaldus Dux Fortuallenſium, & alij quos prætereo. Sunt qui tradunt cadauera Brieni, & filij eius Murchardi nec non Donati O-kelli Doulani O-arteghan, & Gille-bamedi ad *Killmainan*, Villam vnico milliari à Dublinio diſtantem, iuxta antiquam Plures ex Danis, & Hibernicis cæſi.

Digitized by Google

crucem lapideam, ab Hibernis ſepulta eſſe, alij verò aſſerunt corpora Brieni, & Murchardi filij, Svvordam (Villa eſt ad ſextũ à Dublinio lapidę) delata, inde à Melmurrio Eochæ filio Archiepiſcopo Armachano (quem annales Hibernici S. Patricij Commorbanum appellant) Clero Comitante Armacham deportata in Eccleſia Cathedrali ibidem cui benefactor fuerat Brienus, fuiſſe condita. Prælio finito Sitricus cum Oſtmannorum reliquijs Dublinium ſe recepit, ac Malachlinus Rex Midiæ, à popularibus, Rex maximus Hiberniæ denuò declaratus eſt.

* Anno 1018. Iam dictus Melachlinus copias Lagenienſes Oſtmannicas in prælio ad Fotvay fudit.

Anno 1019. Brienus Melmurrij filius Rex Lageniæ oculis orbatus eſt Dublinij à Sitrico Rege.

Anno 1020. Reginaldus Iuari filius Regulus Oſtmannorum Waterfordiæ improlis obijt ſucceſſit ei Sitricus frater.

Anno 1022. Vgarus Rex Lageniæ in conflictu ad Delgne Sitricum Regem Dublinij fugauit.

Anno 1023. Sitricus Oſtmannorum Waterfordiæ Regulus ab Oſſorienſibus occiſus eſt ſucceſſit ei Reginaldus O-hiuar.

Sitricus Danorũ Princeps Romam proficiſcitur. In via mortuus.

Anno 1029. Sitricus Rex Oſtmannorum Dublinij, peregrinatione Romam vſque ſuſceptâ in via defunctus eſt, ſucceſſit ei filius Aulauus ſiue Auloedus, qui anno ſequente à Matthæo ſiue aliàs Mathgauno O-hagan captus pro lytro ſoluit 200. vaccas, 80. equos Britannicos tres vncias auri, & gladium quendam dictum vulgo Caroli gladium.

Anno 1039. Aulauus fiius Sitrici Rex Dublinij Romam profecturus in Anglia occiſus eſt. Succeſſit ei filius Sitricus.

*** Anno 1036. Reginaldus O-hiuar VVaterfordiæ Regulus cæſus eſt Dublinij à Sitrico Rege.**

Anno 1038. Commianus O-Raban Regulus VVa-

ter-

terfordiæ domeſticis inſidijs perijt, eodem anno VVaterfordia à Dermitio Rege Lageniæ direpta eſt, & incenſa.

Anno 1042. (alijs 41.) Sitricus Aulaui filius Rex Oſtmannorum Dublinij deceſſit: Hic fuit (vt reor) Sitricus ille, quem liber niger Eccleſiæ Sanctæ Trinitatis Dublinij Sitricum filium Aleph appellat de quo ibidem hæc Legranus. Sitriacus Rex Dublinienſis filius Ablebh Comitis Dublinienſis, dedit Sanctæ Trinitati, & Donato Primo Epiſcopo Dublinienſi, locum ad ædificandum Eccleſiam Sanctæ Trinitati, vbi fornices ſiue voltæ ſunt cum terris ſequentibus viz Bealducq, Rochem Portſrahen, cum villanis, & vaccis, & bladis nec non aurum, & argentum ſufficienter ad ædificandam Eccleſiam, & in tota Curia contulit. Sitrico ſucceſſit Aulauus ſiue Auloedus, quem Caradocus Lhancaruanenſis Alphredum perperam appellat. Sub eodem tempore Conanus *Ap-Iago* Aulaui gener copijs Dublinij collectis in VValliam tranſiecit, contra Gruffinum Ap-Lhevvellin Regulum qui Venedotiam Conano profugo deditam vſurparat. Gruffinum ibi dolo cœpit, ſed dum captiuum naues verſus, ſecum duceret, VVallij de ea re certiores facti, tanto numero confluxerunt, vt facile Gruffinum liberauerint, & Conanum ad naues repulerint. Fundatio Eccleſiæ SS. Trinitatis Dublinij.

* Anno 1050. Conanus cum alia Claſſe è Dublinio VValliam verſus ſoluit ſpe plenus, Venedotiam, hæreditario iure ſibi debitam recuperandi gratia; ſed operam denuò luſit nam maximâ claſſis parte tempeſtate amiſſa ipſe ad littora Hibernica reiectus eſt.

* Anno 1066. Godretus ſiue Gothricus cognomento Crouam Rex Manniæ (vt è Chronico Regum Manniæ intelligimus) ſubiugauit ſibi Dublinium, & magnam partẽ de Laynester, Scotos verò ita perdomuit, vt nullus qui fabricaret nauem vel ſcapham auſus eſſet pluſquam tres clauos inſerrere. Eum Regem Hiberniæ appellat Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis in Epiſtola quadã cuius exemplar habetur in vndecimo annalium Cardinalis Barronij tomo.

CAP.

Digitized by Google

C A P. VI.

Præſentatio Patricij facta à Clero, & populo ad Eccleſiam Dublinienſem eius conſecratio per Lanfrancum Cantuarienſem, altera alterius præſentatio, Sedes Epiſcopalis VVaterfordiæ inſtituta, Reges Hiberniæ facti, fracti fœderis pœna.

* ANno 1071. Murchardus filius Dermerij Rex Lageniæ mortem obijt, & Dublinij ab Oſtmannis ſepultus eſt.

Præſentationis pulchra forma.

* Anno 1074. Maij ſexta, è vita migrauit Donatus aliàs Dunanus Oſtmannorum primus Epiſcopus Dublinienſis, & in Eccleſia ſua Cathedrali propè ſummum Altare ſepultus eſt. Tumque Patricius quidam, Oſtmannus itidem Godredo Rege petente, ſucceſſor electus à Dublinienſibus in Angliam miſſus eſt à Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo conſecrandus cum Epiſtola ſequente: „ Venerando S. Cantuarienſis Eccleſiæ Metropolitano Lanfranco Clerus, & populus Eccleſię Dublinienſis debitam ſubiectionem. Veſtræ Paternitati „ eſt cognitum quod Eccleſia Dublinienſis, quæ Hiberniæ Inſulæ Metropolis eſt ſuo ſit viduata Paſtore ac „ deſtituta rectore. Propterea elegimus Presbyterum nomine Patricium nobis ſufficientiſſime cognitum natalibus, & moribus nobilem, Apoſtolica, & Eccleſiaſtica diſciplina imbutum, fide Catholicum, in Scripturarum ſenſibus cautum in dogmatibus Eccleſiaſticis exercitatum, quem nobis quantocyùs petimus ordinari Epiſcopum quatenus Authore Deo, regulariter „ nobis præeſſe valeat, & prodeſſe, & nos ſub eius regimine ſalubriter militare poſſimus, quia integritas præ- „ ſiden-

Digitized by Google

„ ſidentium ſalus eſt ſubditorum, & vbi eſt incolumitas „ ibi eſt forma Doctrinæ. Ante finem eiuſdem anni, Patricius ille Londini in Eccleſia Sancti Pauli à dicto Lantfranco conſecratus eſt obedientiæ profeſſione ſequenti præſtita. Quiſquis alijs præſidet, ſi & ipſe alijs „ ſubiaceat dedignari non debet ſed potius obedientiam „ quam à ſubditis ſuis deſiderat habere propter Deum, „ ſtudeat prælatis ſibi per omnia humiliter exhibere: „ Propterea Ego Patricius ad regendam Dubliniam Me- „ tropolim Hiberniæ electus Antiſtes, tibi venerande „ Pater Lanfrance Britanniarum Primas, & Sanctæ Do- „ robornienſis Eccleſiæ Archiepiſcope profeſſionis meæ „ Chartam porrigo, meque tibi tuiſque ſucceſſoribus „ in omnibus quæ ad Chriſtianam Religionem pertinent „ obtemperaturum eſſe promitto. Hæc ex vetuſto Codice MS. Bibliothecæ Cottinianæ, vna cum alijs Epiſcoporum Oſtmannicorum profeſſionibus in lucem emiſit inter veteres Epiſtolas Hibernicas Eruditiſſimus Iacobus Vſſerius Pſeudo-præſul Armachanus anno 1632. Præſitæ obedientiæ forma.

* Anno 1076. Godredus Crouan Rex Dublinij, nec non Manniæ, & Hebredum inſularum obijt in Ija Inſula, Ptolomæjo Epidio, ſucceſſit ei in Regimine Manniæ, & Hebridum filius eius Legmannus. Cæterum à Dublinienſibus in regem electus eſt (ni fallor) Godfridus cognomento Meranagh.

Octobris 10. Anno 1084. Patricius Dublinienſis Epiſcopus in Oceano Britannico naufragio perijt Epiſcopatus ſui anno decimo.

Anno 1085. Donatus (aliàs Dongus) O-han-gli Oſtmannus, natus Dublinij, ſed Cantuariæ in Anglia educatus, vbi Monachus factus eſt Benedictinus, Tirdelvali Regis Clerique Dublinienſis conſenſu Cantuariæ, à Lanfranco Archiepiſcopo Cantuarienſi profeſſione conſueta præſtita conſecratus eſt Epiſcopus Dublinienſis, ac in patriam reuerſus libros nonnullos, & Eccleſiaſtica ornamenta quæ Lanfrancus Eccleſiæ

San-

Digitized by Google

Sanctæ Trinitatis Dublinij dederat ſecum reportauit.

Anno 1088. (alijs 1087.) VVaterfordia vi capta eſt, & combuſta ab Oſtmannis Dublinienſibus.

Anno 1089. Oſtmanni Dublinii, VVaterfordiæ, & VVickliæ dum coniunctis viribus Corcagiam diripere intenderent, ab Oneaghenſibus in prælio fuſi ſunt, & profligati.

Anno 1095. Moriertachus O-brien Rex Hiberniæ Dublinium, cum exercitu peruenit, ac inde expulit Godfridum Meranagh Regulum, eodem anno mortem obijt Donatus O-hangly Epiſcopus Dublinienſis, cui ſucceſſit eius Nepos Samuel O-hangly Cœnobij Sancti Albani Monachus Benedictinus de quo vide plura apud Edmerum in Hiſtoria nouorum. Sub eodem tempore Godfridus Meranagh mœrore confectus, è viuis exceſſit.

VVaterfordiæ Sedes Epiſcopalis erectæ.

Anno 1096. VVaterfordiæ Sedes Epiſcopalis inſtituta eſt, & primus ibi Epiſcopus electus eſt Malchus quidam, in Hibernia natus, ſed educatione Monachus Eccleſiæ VVintonienſis in Anglia. Is conſecrationẽ obtinuit Cantuariæ 10 Kal. Ianuarij ab Anſelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi aſſiſtentibus Radulpho Ciceſtrienſi, & Goudulpho Roſſienſi Epiſcopis profeſſione ſequenti præſtita. „Ego Malchus Eccleſiæ VVaterfordiæ electus, & à te „Reuerende Pater Anſelme Sanctæ Cantuarienſis Ec„cleſiæ Archiepiſcope, & totius Britanniæ Primas, Anti„ſtes Conſecrandus, tibi & omnibus ſucceſſoribus tuis „Canonicam obedientiam me per omnia ſeruaturum „promitto. -- Litterarum in eius gratiam conſcriptarum exemplar habes apud Eadmerum à Doctiſſimo Seldeno, in lucem editum anno 1623. cum notis, & ſpicilegio. Sùb exitum eius ſæculi XI. Eccleſia Cathedralis Sanctæ Trinitatis VVaterfordiæ ab Oſtmannis conſtructa eſt.

Fœdus percuſſum cũ Rege Hi-

Anno 1103. Magnus Rex Norvvegiæ Manniæ, & Orcadis expugnatus fœdus temporarium percuſſit, cum Mo-

Moriertacho O-brien Rege Hiberniæ, ſed anno ſequenti (dum in Vltonia exploratorem egit) ab Vltonienſibus improuiſo interceptus interijt. De hac re ſi non pigeat legere: En tibi verba Chronici Regum Manniæ, Magnus Murecardo (rectius Muriertacho) Regi Hiberniæ miſit calceamenta ſua præcipiens ei vt ea ſuper humeros ſuos in die Natalis Domini, per medium domus ſuæ portaret in conſpectu nuntiorum eius, vt inde intelligeret, ſe ſubiectum eſſe Magno Regi. Quod audientes Hibernienſes ægrè ferebant, & indignati ſunt nimis: ſed Rex Saniori conſilio vſus, non ſolùm inquit, Calceamenta eius portare verumque manducare mallem, quam Magnus Rex vnam Prouinciam Hiberniæ deſtrueret; Itaque compleuit præceptum, & nuntios honorauit, multa quoque munera per eos Magno Regi tranſmiſit, & fœdus compoſuit. Nuncij verò redeuntes ad dominum ſuum narrauerunt ei de Situ Hiberniæ, & amœnitate, defrugum fertilitate, & aeris ſalubritate, Magnus verò hæc audiens, nihil cogitabat, quam totam tunc Hiberniam ſibi ſubiugare, itaque præcepit claſſem congregare, ipſe verò cum ſedecim nauibus procedens, explorare volens terram, cum incautè à nauibus diſceſſiſſet ſubito ab Hibernenſibus circumuallatus interijt, cum omnibus fere, qui ſecum erant ſepultus eſt autem iuxta Eccleſiam Sancti Patritij in Duno regnauit ſex annos ſc. in Mannia exordijs illius quam diſpar exitus.

berniæ inſolens Norvvegiæ Regis petitio iuſta Hibernorum indignatio.

Hiberniæ fertilitas, & ſalubritas, inuaſionis iniuſtæ pæna.

Anno 1106. Donaldus Archiepiſcopus Armachanus Dublinium profectus, vt pacem inter Moriertachum Regem Hiberniæ, & Donaldum O loghlin procuraret in ægritudinem incidit, qua Dulekæ in reditu Armacham verſus ætatis ſuæ anno 58. conſecrationis 15. ſublatus eſt.

Digitized by Google

CAPVT VII.

Varia incendia, clades, pugnæ, nonnullorum Anglorum in Hiberniam aduentus.

ANno 1109. Limericum incendio (maximo Oſtmannorum damno) deflagrauit.

Limirici conflagratio.

Anno 1121. Quarto nonas Iulij obijt Samuel O-Hangly Oſtmannorum quartus Epiſcopus Dublinienſis. Succeſſit ei Gregorius Lamechæ conſecratus ſecunda inſequentis Octobris à Radulpho Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Auno 1125. Torfinus filius Torcalle Oſtmannorum Dublinij Regulus in ipſa iuuentutis flore morte repentina obijt.

Anno 1131. Defuncto Euerardo Oſtmanno Abbate Cœnobij Beatæ Mariæ, iuxta Dublinium ſucceſſit Andreas.

Anno 1134. Cornelius filius Murchardi Regis Midiæ, in conflictu à Donaldo filio Gillemoholmoc, & Oſtmannis Dublinij occiſus eſt, ſed Donaldo eo ſubita conuerſione in alio conflictu occiſo, & Dublinienſibus fugatis, Midenſes in Fingalliam irruunt, eamque ferro, & flamma deuaſtant.

Fingalliæ vaſtatio.

Anno 1139. Meliſa O-hamire Epiſcopus Oſtmannorum VVaterfordiæ ex hac vita migrauit ſucceſſit Turſtius, aliàs Toſtius Oſtmannus.

Anno 1140. Mortuo Gille ſiue Gilleberto Epiſcopo Limericenſi, vel ſaltem reſignante Patritius quidam ab Oſtmannis Limerici Epiſcopus electus, in Angliam transiecit, vbi à Theobaldo Archiepiſcopo Cantuarienſi conſecrationem obtinuit profeſſione ſequenti præſtita.

Patricij electi Limiricenſis iuramenta forma.

„ Ego Patricius ad Regimen Eccleſiæ Limericenſis ele-
„ ctus, & à te Reuerende Pater Theobalde Sanctæ Ec-

„ cleſiæ

Digitized by Google

„ cleſiæ Cantuarienſis Archiepiſcopo, & totius Britan-
„ niæ Primate, per gratiam Dei Antiſtes conſecrandus,
„ tibi, & omnibus ſucceſſoribus tuis tibi Canonice
„ ſuccedentibus debitam ſubiectionem, & Canoni-
„ cam obedientiam per omnia me exhibiturum pro-
mitto.

Anno 1142. vel circitèr Cadwaladrus à fratre ſuo O-weno Guynelk Venedotiæ Principe deficiens in Hiberniam profugit, ac Oſtmannis duo millia marcarum pollicetur ſi iuſto exercitu bellum contra fratrem mouerent, annuunt Oſtmanni ac copijs collectis, partim è ſuis partim ex Hibernis exercitus (Octero filijſque Torcalli, & Cherulphi ducibus) in VValliam mittitur. Cæterum paulò poſt eorum appulſum pacem inter fratres factam audientes Cadwaladrum captiuum detinent donec 2000. marcarum, 2000. pecudum acceperent. Tum vero O-wenus in Oſtmannos, & eorum ſocios ſic onuſtos improuiſo irruens antequam naues conſcenderent, eorum numerum per magnum interfecit, & cum ſpolijs reuerſus eſt, cæteri fuga ad naues euaſerunt, ſic, paucis mutatis Caradocus Lhancaruanenſis. Pactum nō ſeruatum.

* Anno 1147. Reginaldo Torcalli filio Dublinij Regulo in acie occiſo, à Midenſibus Godfridus filius Olaui Rex Manniæ (ſi fides ſit adhibenda Chronico Manniæ ab Oſtmannis Dublinij Rex ſalutatus eſt. Atqui in annalibus Hibernicis Orterus (aliàs Octerus) Reginaldo ſucceſſiſſe, dicitur, fortè tamen Godred imperio ſubiectus, vtcumque Octero Biennio poſt occiſo, Dublinij, Principatum obtinuit Brodarus Reginaldi frater. Dublinij Regulis.

Anno 1151. Obijt Heraldus Oſtmannus Epiſcopus Limericenſis ſucceſſit popularis eius Torgoſius.

* Anno 1161. Brodaro Torcalli filio Oſtmannorum Dublinij Regulo, à Midenſibus in prælio occiſo ſucceſſit frater eius Aſculphus. Eodem anno (Octobris octauo) deceſſit Gregorius Primus Archiepiſcopus Du-

blinienſis cui ſucceſſit Laurentius (indigenis Lorcanus) O-Thoole-Abbas Glendelacenſis, à Gelaſio Archiepiſcopo Armachano, Dublinij conſecratus in Eccleſia Cathedrali S. Trinitatis anno inſequenti.

Dermitius Rex Lageniæ fugatus.

* Anno 1167. Rodericus O-coner Rex Hiberniæ Lageniam cum copijs ingreſſus, Dermitio filio Murchardi Rege Lageniæ in fugam coniecto Lagenienſes, & ſpeciatim Oſtmannos Dublinienſes ſibi obſides tradere coegit.

Quorundã Anglorum in Hiberniam aduentus.

Anno 1169. è VVallia, cum copijs ſub initium Maij in Hiberniam appulerunt Robertus filius Stephani Meilerus filius Henrici Milo filius Dauidis Meneuenſis, & Henricus de Monte-Moriſco. Primi appulſus locus Bono Omine dicebatur, Banna ſiue Beatus, vulgo Bag, & Bân, propè Fitardam, in agro VVexfordienſi, quem aliqui (perperam opinor) eundem eſſe exiſtimant, cum Ptolomæi Sacro Promontorio. Poſtridie eos ſecutus eſt Mauritius de Prendergaſt cum decem,& 60. Sagittarijs. Dermitius Murchardi filius de eorum aduentu certior factus Bannam quanta potuit celeritate contendit, eoſque lætiſſimo excepit animo. Die ſequente VVexfordiam verſus mouent quæ poſtquam obſidionẽ pauliſper ſuſtinuiſſet Dermitio in manus tradita eſt. VVexfordia ſic capta, & Mauritio Geraldi filio cum nouis copijs ibi appulſo (nam quæ ad res Oſtmannicas nõ pertinent,prætermitto) ijs Rex Dermitius ex pacto ſuas etiam copias adiunxit. De armis tum in Oſtmannos Dublinij conuertendis initur conſilium, quod cum omnibus placuiſſet Dublinium quanta poſſunt celeritate contendunt vrbemque deditione capiunt, ſed obſidibus acceptis, protinus Aſculpho Torcalli filio, reſtituunt.

Opem Dermitio laturi.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VIII.

Dermitius auxiliares copias ex Anglia petit eius filia Comiti Pembrochiæ nubit, ambo declarantur hæredes Dermitij, Oſtmanni penitus quaſi in Hibernia deleti.

ANno 1170. Rex Dermitius ad Richardum cognomento Strong-bovv Pembrochiæ, (vel vt Giraldus Cambrenſis eum appellat) Striguliæ Comitem litteras perſcripſit, quibus ab eo vehementer petit auxiliares eas copias quas promiſerat. Comes his litteris à Rege Henrico II. licentiâ Ironicâ potius quam verâ (ait dictus Giraldus) impetrata, Reimundum Craſſum ſub initium Maij, decem viris equeſtris ordinis, & 70. Sagittarijs ſtipatum in Hiberniam præmiſit, ipſos poſtea breui ſecuturus, Reimundus deſcenſionem fecit ad Dundenil, ad quartum à VVatertordia lapidem. De Anglorum appulſu Oſtmanni VVaterfordienſes facti certiores, eos antequam auxilijs firmarentur aggredi ſtatuunt; tumque à Malachia O-Felan Deſienſi, & O-Riano Idronenſi adiuti, exercitum conſcribunt in quo 13000. erant equitum, & peditum, hi in Anglos impetum facientes ab illis paucis dumtaxat adiutis, ſub ductu Heruei de Monte Mariſco, (qui illuc forte Reimundum viſendi gratia venerat) fortiter excepti ſunt, & poſt aliquot horarum pugnam, profligati. In eo prælio ex Oſtmannis VVaterfordiæ, & Hibernis, plus minus mille cæſi occubuerunt. Capti ſunt præterea 70. qui omnes, Reimundo procurante in vindictam interitus amici ſui *De Buein*, qui in prælio ceciderat occiſi ſunt. Sic *Mauritius Reganus*: At Giraldus Cambrenſis eos, Heruei ſuaſu, aduerſante Reimundo è rupibus in mare præcipitatos aſſerit, hæc

Adueniunt à Dermitio vocati.

Prælium inter Oſtmannos, & Anglos hi vincant.

Digitized by Google

hæc menſe Mayo. Auguſto ſequente Richardus Comes Pembrochiæ, è Milfordia ſoluit ventoque ſecundo in portum VVaterfordiæ inuectus exercitum expoſuit in quo fuerunt 200. milites primarij, præter mille ordinis inferioris: Poſt diem vnum aut alterum VVaterfordiam contendit quam Auguſto 25. vi cepit ac in ea Reginaldum Oſtmannorum VVaterfordiæ Principem, & Malachiam O-Felan, de quo ſupra. Illi ad mortem damnati; interceſſione Dermitij Regis (qui vna cum Stephani de multiſque Anglis, & VVallis poſt victoriam partam VVaterfordiam venerat) ſeruati ſunt. Nuptijs tunc inter Richardum Comitem, & Euam Dermitij Regis filiam ibidem celebratis, Comes eiuſque Vxor Dermitij hæredes publicè ſunt declarati. Paulò poſt Dermitius, & gener, præſidio VVaterfordiæ relicto, coniunctis copijs Dublinium contendunt vrbemque (Roderico Rege viam fruſtra obſtruere nitente) obſident. Aſculphus Oſtmannorum Princeps, cum reſiſtere (quod viribus impar) ſibi non tutum putaret, Laurentij Archiepiſcopi Dublinienſis interceſſione, de deditione citò agere cœpit. Cæterum Reimundus, & Milo de Cogan, durante interceſſionis tempore, ſelecta manu Vrbem inuadentes, ea primo impetu, 21. die Septembris qui Sancto Mathæo Sacer) potiti ſunt. Aſculphus tamen, & Cydylus pleriſque nauiculis, & Cymbis eo tempore in portu concenſis euaſerunt.

Nuptiæ inter filiam Dermitij, & Comitem Pembrochiæ.

Anno 1171. Circa Feſtum Pentecoſtes, Aſculphus à Ioanne quodam (quem Orcadienſem appellant annales Vltonienſes) & copijs ſuæ gentis auxiliaribus, è Mannia adiutus cum 60. nauium claſſe Portum Dublinienſem ingreſſus eſt, & militibus ex poſitis in vrbis partem Orientalem irrumpere tentauit, vbi, dum Milo Coganus, qui vrbi præerat, præſidio haud ſatis firmatus vrbem propugnare conaretur, Richardus frater eius, è porta S. Pauli Auſtrali, cum paruâ manu egreſſus, hoſtes (qui auxiliares copias Cogano adueniſſe putarant)

Iterum funguntur Oſtmanni.

in

Digitized by Google

in fugam facilè coniecit, partim in prælio partim in fuga multi eorum cæſi feruntur, & inter eos dictus Ioannes Orcadienſis. Aſculphus etiam ipſe captus eſt, & quod linguæ frœnum intemperantius laxaſſet, vltimo ſupplicio poſtea affectus. De aduentu Henrici Secundi in Hiberniam, & de alijs licet magni momenti rebus, hoc anno in Hibernia geſtis, non eſt hic dicendi locus, vt quæ ad rem de qua nunc agimus non pertinent. Denique ſatis erit hic indicare captis intra paucos annos poſtea vrbibus Limerico, & Corcagia ab Oſtmannis plerumque poſſeſſis penitùs fractas fuiſſe eorum vires poſtquam (vt ex his quæ ſupradicta ſunt,liquet) in Hibernia per aliquot annorum Centurias ſedes fixerant. Verumtamen remanſiſſe ibi aliquas Oſtmannorum familias diù poſtea ex Archiuis in promptu colligere eſt. Speciatim ex rotulo Placitorum anni 4. Edwardi Secundi. Huc etiam facit (ſi ad antiquiora recurramus tempora) Recognitio facta anno Domini 1201. per Sacramentum 12. Anglorum, & 12. Oſtmannorum, & 12. Hibernienſium de terris Eccleſijs, & cæteris pertinentijs ad Limericenſem Eccleſiam ſpectantibus. Recognitio habetur in Regeſto Decani Limericenſis, atquè ita res ab Oſtmannis in Hibernia geſtas maximè memorabiles paucis perſtrinxi.

Atqui ex relatis hactenus vides Hibernos cum Oſtmannis, per trecentos, & plures annos pro fide, & patria bella geſſiſſe, idque tam ſtrenue vt hi, quamuis extremas ſæpius adhibuerint vires, nunquam plenum, aut pacificum,Hiberniæ potuerint obtinere dominium, quin & illa ſuos proprios Reges, & Proninciæ ſuos Regulos haberent, neque poſt tot annorum Centurias, poſt tot prælia, poſt tam frequentes incurſiones quibus Dani infeſtarunt Hiberniam, aliud aſſecuti ſunt, quam pauca loca in Prouincijs Lageniæ, & Momoniæ, quæ etiam tunc à natiuis gubernabantur principibus.

Hibernia poſt bella 300. annorum ſemper inuicta.

CAP.

C A P. IX.

Hibernia Romanis Armis manſit intacta.

ROmanos olim in Hibernia ſubiuganda aliquid tentaſſe credunt nonnulli, & ægrè colligunt (vt ait Camdenus) ex illo Iuuenalis:

Arma quid vltra
Littora Iuuernê promouimus, & modo captas
Orcadas, & minimâ contentos parte Britannos.

Aliqua exemplaria Chronici Euſebij Galbani in Hibernia Imperium arripuiſſe habent, ſed Hiberia legendum. In Hiſpania enim (quæ & Hiberia dicta) hoc factum è Suetonio liquet, vti rectè notat Orthelius. Innuit etiam Panegyricus Conſtantio Chloro Auguſto dictus, Hiberniam ſub eius fuiſſe nutu. „ Britannia (in„ quit) ita recuperata eſt, & illæ quoque nationes ter„ minis eiuſdem Inſulæ coherentes, veſtris nutibus ob„ ſequuntur. Et in Recentiorum Chronicis (vt iam di„ ctus Camdenus notat) Hiberniam cum Britannia, & „ Thule Conſtantino Conſtantini Maximi filio in Impe„ rij diuiſione obueniſſe ſcribitur. Verumtamen de expeditione aliqua Romanorum in Hiberniam, vel Inſulæ illius expugnatione ab ijs, tam apud Hiſtoricos Hibernicos, quam ipſos Romanos altum eſt ſilentium. Iulio Agricolæ animus quidem fuit Hiberniam inuadere, cum Regulum quendam Hibernicum ſeditione expulſum, ſpecie amicitiæ retinuerit nil tamen in ea ſubiuganda tentauit. Sed audiamus quid hac de re ſcripſit Tacitus in Agricolæ vita. „ Quinto expeditionum anno „ (inquit) naue prima tranſgreſſus, ignotas ad tem„ pus gentes, crebris ſimul, & proſperis prælijs do„ muit eamque partem Britanniæ quæ Hiberniam aſpi„ cit copijs inſtruxit in ſpem magis, quam ob formidi„ nem ſiquidem Hibernia medio inter Britanniam atque

Iulius Agricola.

Taciti de Hibernia ſententia.

„ Hiſpa-

Digitized by Google

„ Hiſpaniam ſita, & Gallico quoque Mari opportuna „ valentiſſimam imperij partem magnis inuicem vſibus „ miſcuerit. Spatium eius, ſi Britanniæ comparetur anguſtius, noſtri maris Inſulas ſuperat, ſolum cœlumque, & ingenia cultuſque hominum haud multum à „ Britannia differunt, melius aditus portuſque per commercia, & negotiatores cogniti. Agricola expulſum „ ſeditione domeſtica vnum ex regulis gentis exceperat, „ ac ſpecie amicitiæ in occaſionem retinebat. Sæpe ex „ eo audiui, legione vna (de hoc infra) & modicis auxilijs debellari obtinerique Hiberniam poſſe idque aduerſus Britanniam profuturum ſi Romana vbique arma, & velut è conſpectu libertas tolleretur: Sic Tacitus. Ex eius verbis collegit Camdenus multos ex Hiſpaniâ, Galliâ, Britanniâ in Hiberniam ſe recepiſſe, vt Romanorum Iugo colla ſubducerent, ſed hoc alij excutiant. In re obſcura variæ (ſcio) oriuntur opiniones.

Hibernia valentiſſima Imperij pars, ſi Romanis ſubiecta.

Quid fuerit legio Roma, vide ad calcem huius capitis.

Denique (vt hoc etiam notemus) reperiuntur in Anglia, Gallia, & alijs regionibus, vbi Romani victores fuerunt, præter nummos antiquos Romanos, multæ aræ, ſtatuæ, vrnæ, Columnæ, & inſcriptiones marmoreæ (quaſi tot antiqui operis miracula à veteribus Romanis relicta, at in Hibernia nullæ, ne quidem nummi Romani niſi aliundè inuecti: Hinc cum Guillelmo Neubrigenſi rerum Anglicarum lib. 2. cap. 26.) concludimus Hiberniam Romanis etiam Orcadum Inſularum dominium tenentibus inacceſſam: legio Romana, de qua hic agit Tacitus, diuidebatur in decem cohortes, cohors in quinquaginta manipulos, manipulus in viginti quinque milites, ſed tam paucis non tam facilè potuiſſe expugnari Hiberniam vti credebat Iulius Agricola, oſtendunt crebri Hibernorum congreſſus in Britannia cum Romanis ipſis habiti.

Digitized by Google

SECTIO V.

De Rebus, & antiquitatibus Eccleſiaſticis, ac Spiritualibus Regni Hiberniæ.

HActenus qua breuitate potuimus, egimus de Rebus Ciuilibus, ac temporalibus Regni Hiberniæ, nunc eadem breuitate conabimur res Eccleſiaſticas attingere, & licet in annalibus enitamur oſtendere, à temporibus Apoſtolorum fuiſſe in Hibernia aliqua Religionis Chriſtianæ veſtigia, quia tamen Sancto Patricio conuerſionis integræ, Nationis Hibernicæ laus præcipua debetur, Eccleſiaſticam hanc notitiam ab ipſius Apoſtolatu auſpicamur. Hinc ſit.

CAPVT PRIMVM.

Chronotaxis vitæ Hiſtoriæque Sancti Patricij, ex Vſſerio, Colgano, Henſchenio.

MVltos habuit vitæ ſuæ Scriptores magnus Hiberniæ noſtræ Apoſtolus qui in ea tractanda, & mirabilibus prodigijs congerendis, magnam, diſtinguendis tamen temporibus curam pene nullam impenderunt, ab hoc tamen principio tota ferè Hibernica pendet Hiſtoria, obſcuris quibus implicatur tenebris nunquam euoluenda niſi hinc lucem accipiat Lector. Quare in annalibus noſtris temporum annorumque ſeriem pro virili obſeruamus. Hinc multa præter recentiorum ſcriptorum mentem ad ſtruenda, multa aliter ordinanda erunt, nunc verò in hoc breui opere pro Lectoris ſatisfactione hanc Chronotaxim exhibemus, & ita Sancti Patricij ætatem ex ſupradictis Authoribus recenſemus.

Anno Chriſti CCCLXXVII. Non valdè prouecto naſcitur Sanctus Patricius apud Britannos Alcludenſes, olim

olim ad Regnum Angliæ, nunc verò ad Scotiam Albanenſem ſpectantes, alij, & fortè veroſimiliùs aiunt natum eſſe Patricium anno CCCLXXIII.

CCCXCII. Ætatis ſuæ anno XVI. necdum expleto raptùs à prædonibus Scotis, cum ſorore Lupitâ in Hiberniam abducitur, ibique Milchoni in Dalaredia venditur.

CCCXCVII. Penè exacto, anno ſeruitutis VI. ætatis verò XXI. fuga elapſus, atque ad Boandi Oſtia à nautis in Britanniam ſoluentibus gratis admiſſus, poſt vnius ferè menſis errores domui paternæ reſtituitur, vbi ad Hiberniæ conuerſionem per viſum reuocatur atque hinc initium ſumunt 60. anni Apoſtolicæ eius vitæ, quæ alios ipſam in anno ætatis LX. inchoantis eo abduxit, vt CXXII. annis vixiſſe putarent.

CCCXCVIII. Tres menſes commoratus in patria, cum parentibus proficiſcitur in Aremoricam, illiſque ibidem barbarorum incurſu amiſſis, iterum captus ad pictos abducitur atque poſt duos menſes reuertitur in patriam: ac tertio captus Burdegalam auehitur, vbi redditus liberati confert ſe Turonas, ibique in Clericum Monachumque attonſus, in Sancti Martini Monaſterio Maiori triennium tranſigit.

Anno CCCCII. Quarto ſui Monachatus, ætatis XXV. vel fortè XXX. vt alij non in Themarenſem ideſt Hiberniam, vt putat Henſchenius neque in Camariam, vel Gallinariam, vt putant Vſſerius, & Colganus, ſed in Tamarenſem Inſulam, Tamaræ fluminis ex Anglia in Mare Hibernicum influentis oſtio obiectam, vt in annalibus noſtris probabiliter oſtendimus, ideoque in Britanniam ſuam denuò profectus eſt.

Anno CCCCIII. In Italiam profectus Patritius ſeptennem per Montes, & Inſulas, Eremitarum ac Monachorum pe r egrinaonem ſuſcepit.

Anno CCCCX. Ibidem angelico monitu in Preſbyterum ordinatur, & apud S. Seniorem Epiſcopum (fortaſſe Piſanum) triennio ſtudet.

Digitized by Google

Anno CCCCXIII. Nouis viſionibus animatus in Hiberniam ſe confert: ſed barbaris ad eius prædicationem aures obturantibus legitimam à Pontifice Romano Miſſionem, maioremque authoritatem ſibi neceſſariam iudicans, ſtatuit Romam adire.

CCCCXIV. Dum per Britanniam reuertitur amore ſolitudinis captus penè hæſiſſet in Valle Roſſina niſi intellexiſſet S. Dauidi naſcituro locum eſſe deſtinatum, ergo iuſſus ſe Hiberniæ reſeruare Antiſſiodorum adit, & iſtic Epiſcopo (quem Sanctum Amatorem oſtendemus fuiſſe) ſe adiungit.

CCCCVIII. Patritius annum agens XLI. Sancto Germano ad Epiſcopatum euecto, per Angelum comendatur illique adhæret annis quatuor.

CCCCXXI. Ex Angeli iuſſu Arelatenſem Inſulam (quam Lerinenſem eſſe putamus) adit Patricius ibique nouennium commoratur.

CCCCXXX. Monitus Hiberniæ miſſionis ſeriò auſpicandæ tempus adeſſe, ea de re confert cum S. Germano, poſt Britannicam legationem Arelatem, indèque Lirinum forte excurrente: à quo Romam ab ire iubetur, illuc paulò poſt Palladij diſceſſum adueniens repulſam patitur à S. Cœleſtino atque ad S. Germanum redit.

Anno CCCCXXXI. S. Palladius Hibernorum conuerſione deſperata reuertitur, & in Britannia apud Pictos moritur 6. Iulij Patricius cum litteris Commendatitijs, & Segerio Presbytero Romam remittitur à Sancto Germano.

CCCCXXXII. S. Cœleſtinus audita palladij morte, paucis ante obitum ſuum diebus Hibernicam Legationem Patricio committit: quod Sixtus Cœleſtino ſuccedens confirmat, ergo cum nouem ſocijs in viam ſe dat, & Eporediæ obuiam factus palladij diſcipulis, illius exitu iam certo cognito, à vicino (fortè Taurinenſi Epiſcopo) Epiſcopus conſecratur, alij ſocij ad ordines promouentur inferiores. Denique S. Germano per Gallias

tran-

Digitized by Google

tranſiens valedicit, & anno in Autumnum prouecto appulſus in Lageniam, vbi initia quædam Palladius poſuerat, primum omnium Sinellum baptizat.

CCCCXXXIII. In Dalarediam tranſit antiquo ſuo Domino Milchoni fidem Chriſti prædicaturus, & indè rediens varios in Vltonia conuertit, atque inter fructuoſos ibidem labores Saballenſe circa Dunum Monaſterium fundat.

Anno CCCCVI. Regis Leogarij quinto (nam ab ingreſſu Patricij anni eius numerantur. Videtur primum cum Rege congreſſus Patricius, & publicè diſſeminandæ fidei facultatem miraculis extorſiſſe ab obſtinato, nec multo poſt Athrimiæ Epiſcopatus inſtituitur, & primus in Hibernia Epiſcopus S. Loemanus conſecratur poſtea certatim populis fidem amplectentibus, prædicante, & totam Inſulam circumeunte Patricio, plurimæ aliæ ſparſim Eccleſiæ, & in ijs Epiſcopi ordinantur.

CCCCXLV. Roma rediens obuiat S. Kierano de Sagir, & alijs quinque Clericis eodem ſtudiorum cauſa profectis. Trajecturus in Hiberniam, in Britannia Occidentali prædicat, Monaſteria ordinat, ſocioſque in Hibernicam Meſſem auxiliares complures ſecum tranſuehit præſertim è paterna familia.

CCCCL. Sancta Brigida à Sancto Patricio velatur expleto ætatis anno decimo quarto.

CCCCLIII. Aut circiter quadragenarium Cruacan-Aichle, Ieiunium inſtituit, S. Munem Roma reuertentem, cum Reliquis excipit ac S. Kieranum Cluanmicnoſiæ Fundatorem prædicit.

CCCCLIV. Ardmacha in Metropolim erigenda fundatur, & Concilia celebrantur, loco ſolemniter dedicato. Extant apud Spelmannum vnius alteriuſq; Concilij acta ex antiquis MSS. Primis hic titulus eſt. INCIPIT SYNODVS EPISCOPORVM ID EST PATRICII, Auxilij Iſſernini, quos duos quia præ cæteris nominãtur, Legatorum Apoſtolicorum perſonam ſuſtinuiſſe

Digitized by Google

Colganus æſtimat. Coniectauit Spelmannus ad annum 450. vel 456. iſta referenda.

Anno CCCCLV. vel LV. Romam Angelico iuſſu iterum adit Patricius Reliquiaſque, & Metropolis à ſe conſtitutæ confirmationem refert. Secundinus Iterato Vicarium agit.

CCCCLVIII. Cum S.Brigida vltimũ agens,Patricius,eã mortis,ſepulturę ſuę prę́ſciam rogat,vt veſtẽ mortalem texat,& ſibi ad plures annos ſuper futurã prædicit.

CCCCLIX. S. Secundinus componit Hymnum de S. Patricio eoque perfecto moritur 27. Nouembris ætatis anno LXXV. Sub finem ſæculi quinti moritur S. Patricius, quo anno,quia incertum, nunc non diſputo, Duni ſepultus fuit.

Atque hactenus quidem S. Patricij vita digeſta, per annos abſque illis quinquaginta annis quos penè otioſum egiſſe fateantur, neceſſe eſt, qui ipſos deffendunt: nunc quædam adhuc reliquæ Hibernicæ Chronologiæ ad huius aliorumque ſanctorum Hiſtoriam illuſtranda magnoperè profutura hic attexamus.

Anno igitur CCCCLXII. Moritur Leogarius, & in regnũ vi vel electione euadit Alildus-Molt filius Nathi. Sancti Patricij vita ſcribitur à varijs eius diſcipulis.

Anno CCCCLXIV. Romæ à S.Hilario Papa Epiſcopi ordinantur SS. Albeus, & Declanus qui Eccleſias apud Mummonios, & Deſios fundare pergentes, demùm inducuntur à S. Sen-Patricio, vt ſe ſubijciant S. Patricio; id eſt Ardmachano primatui quæ concordia ante quartum vel quintum annum ab eorum reditu non videtur confecta.

CCCCLXX. Peregrè apud Glaſconienſes moritur S. Sen-Patricius, cui S.Mocteus Lutmagenſis ſubſtituendũ curat S.Benignum annos natum xxxv. Interim S.Fiecus Sleptenſis Epiſcopus ſuam de S. Patricio Hymnum componit: in quem, antiqui Scholiaſtæ notæ pertinent ad ſæculum non VI. ſed VIII. vt illis antiquior ſit vita,

tum

tum illa quam Euinus ſcripſit, tum alia quam Thirecanus fecit, qui ambo ſæculo 7. floruere.

Anno CCCCLXXX. S. Benignus moritur die XIX. Nouembris ſubſtituitur ei Iarlathius inter ſanctos à Colgano reputatus ad XI. Februarij.

CCCCLXXXII. Olill Molt Rex Hibernię in bello magno in Regione Midiæ occiſus eſt vt ex MS. S. Patricij vita lib. 3. tradit Vſſerius pag. 947. credibile eſt Nielli potentiſſimum genus vniuerſaliter contra eum inſurrexiſſe, in gratiam *Lugadij* ſiue *Lugdaeh* filij Beogarij, vt impleretur quod deprecanti Matri conceſſerat Patricius ne hic ſaltem, quem geſtabat vtero communi Leogarianæ poſteritatis maledictioni ſubiectus ab auito regno excluderetur.

Anno CCCCXCVIII. Iarlatho mortuo in Sedem Ardmachanam inſtituitur Corbmacus.

DVIII. Lugadio propter blaſphemiam in S. Patricium fulmine extincto, toto quinquennio certatur de regno inter illius patrueles.

DXII. Corbmacho defuncto ſuccedit Alildus, cæteri deinceps obſcuriſſimi ſunt, nec indè vſque ad mortem S. Celſi anno MCXIX. & electionem S. Malachiæ quidquam nobis eſt exploratum de Epiſcopis Ardmachanis niſi quantum eos nobis Colganus indicauit append. 7. ad acta S. Parricij parte 3.

DXIII. Muircheartach Ercæ filius ex Muredacio filio Eugenij Pronepos Magni Nielli, regnum obtinet Eugenij poſteris à Sancto Patricio promiſſum.

DXXXIV. Cœpit regnare Thuathal Marghab annis x. cuius in vita Sancti Finani, & Sancti Kierani Cluanenſis ſit mentio.

DXLIV. Diermitius I. Ceruailli filius cœpit regnare: contra quem S. Columba precibus adiuuit cognatos ſuos Conallios in prælio Cuildebnenſi: cæſis ad tria millia aduerſarijs, eaque occaſione tamquam cædium tantarum reus, de Conſilio Cleri Hibernici voluntarium

tarium exilium pœnitentiæ nomine ſuſcepit, atque in Hienſem Inſulam migrauit, quæ an rectè ad annum DLXI. & II. referantur, videbimus die 9. Iunij. Regnauit Diermitius annis 21.

Anno DLXV. Ferguſius, & Donaldus Muchertachij filij Nepotes Ercæ, anno vno Imperium communiter tenuerunt.

DLXVI. Ainmereus filius Setnay annis tribus, qui Gildam cuius nos vitam XXIX. Ianuarij dedimus reſtituendæ diſciplinæ Chriſtianæ iam pene collapſæ cauſa acciuite Britannia in Hiberniam iam octogenarium.

DLXIX. Boetanus, & Eocanus commune exorſi regnum trienuio tenuerunt.

DLXXII. Regnauit Eeda filius Ammirei, huic ex vita Sancti Ædami ad XXXI. Ianuarij, iam noto tribuuntur anni XXVI.

DXCVIII Aida II. cognomento Slane, & Colmanus filius Diermetij I. pariter regnauerunt annis ſex.

DCIV. Æda 3. filius Donaldi Primi annis octo.

DCXII. Malcobus Ædæ 3. filius annis tribus.

DCXV. Suibneus Mendi filius annis XIII.

DCXXVIII. Domnail ſiue Donaldus II. Ædæ primi filius Nepos Annireg, apud Adamnanum in vita Sancti Columbæ nominatur, & regnaſſe putatur annis XIV.

DXCLII. Conallus, & Cellachus fil. Malcobi annis XVI. imperitarunt.

DCLXVIII Dermitius II. & Blathmach filij Ædæ ſecundi anno VII. regni ſui ſimul extincti qui fuit Chriſti annus DCLXIV. in magna illa mortalitate, quam per Britannicas Inſulas graſſantem accuratè deſcribit Beda lib. 3. cap. 27.

Atque hæc totius Hiſtoriæ Hibernicæ cauſsâ ex Vſſerio huc in ſeruimus, quia omnes tres Hibernicorum Sanctorum Ordines intra horum Regum tempora continentur. Regum quidem ſolius Midiæ ſed inter cæteros

qua-

quatuor aliorum Regnorum (Vltoniæ, Conaciæ, Momoniæ atque Lageniæ Reges abſolutos, qui, & ipſi varios ſub ſe Regulos habebant) in communibus totius Hiberniæ Comitijs, vt loco mediorum, ſic dignitate, & authoritate præcipuorum qua de cauſa Reges Hiberniæ, ab exteris abſolutè vocabantur. Hactenus ex præfatis authoribus.

CAP. II.

Fructus aliqui Apoſtolatus S. Patricij; vnde Iberni aliquot exterarũ gentium Doctores referuntur ex Conuæo: Apud Suilliuanum.

CONUEI verba ita ſe habent in eo libello in quo de Hibernorum ſanctitate, litteriſque nonnulla teſtimonia colligit.

Catalogus quorumdam Sanctorum virorumque Illuſtrium Hibernorum, aliàs Scotorum, ſeù Irlandorum, qui varias mundi plagas diſſeminandæ, aut conſeruandæ fidei ſacrarumque litterarum deſiderio accenſi peragrarunt, aut ſpeciali beneficio patroni habentur, omiſſis innumeris qui domi floruerunt.

S. Manſuetus primus qui fidem ſuſcepiſſe per D. Iacobum creditur, poſtea à S. Petro ad Thullos tranſmiſſus quos ad fidem conuertit, quorumque Apoſtolicus Patronus habetur Feſtus illius dies celebratur 3. Septembris.

S. Phrigidianus Princeps noſtras, & Epiſc. Lucenſis in Italia 18. Nouembris.

S. Hidulphus Princeps Doctor egregius, & Epiſc. Treuiri xi. Iulij.

Sedulius Epiſc. qui vniuerſas Europæ Prouincias illuſtrauit Romæque fuit.

S. Vrſula cum magna parte vndecim mille virginum,

Digitized by Google

virgo Princeps, & Martyr, Coloniæ 21. Octobris.

S. Patritius præter quam quod Hiberniæ celeberrimus Patronus habetur, in Murcia Ciuitate in Hiſpania, ob ſingulare in illam illius beneficium præſtitum, quot annis celebri pompa colitur 17. Martij.

S. Brigida virgo Regali ſtirpè orta; Vlyſſipone, vbi ſacræ ipſius Reliquiæ ſeruantur, & annis ſingulis Iubilæi celebratione viſuntur 1. Februarij.

S. Rutbertus Princeps hæreditarius regni primus Salisburgenſis Epiſc. Patronuſque Pannoniæ, Bauariæ, & Noricorum 28. Martij.

S. Trudbertus Princeps glorioſus Martyr Frater Sancti Rudberti Patronuſque Friſingenſium.

S. Erentrudis Princeps ſoror ſanctorum Rutberti, & Trudberti ſociaque peregrinationum, variorumque Cœnobiorum Fundatrix Illuſtriſſima Nurimbergi vigeſima ſecunda Iulij.

S. Columba Princeps Abbas in Brittannia, vbi triginta annos vixit poſtea in Inſula Hù, vbi celebre extruxit Monaſterum obijt nono Iunij,quo feſtus illius dies agitur.

S. Blaithmac Princeps hæres Regni, & inclytus Martyr in Inſula Hu.

S. Columbanus qui varias mundi plagas fide illuſtrauit quieſcit in Monaſterio Bobienſi feſtus dies vigeſima prima Nouembris.

S. Chilianus Epiſcopus Hiperbolenſis genere, & Martyrio nobiliſſimus VViziburgi 8. Iulij.

S. Colonatus, ſeù Colomanus, & Totnannus Martyres, & ſocij B. Kiliani Albinaci 8. Iulij.

S. Gallus Nepos, & ſocius peregrinationis Sancti Columbani Abbas, & Patronus Sueuorum propè Alpes 16. Nouemb.

S. Dimphna Princeps hæreditaria Hiberniæ, ſupra modum pulchra, & Martyr inclytiſſima Gelæ propè Antuerpiam decima quinta Maij.

S. Ge-

Digitized by Google

S. Gerebernus ipſius Con feſſor, & egregius Martyr, ibid. 15. Maij.

S. Furſeus Princeps Patronus Peronæ Abbas 16. Februarij.

S. Folianus Princeps, & frater Furſei, & Vltoni.

S. Cathaldus Epiſcopus, & Patronus Tarenti in Italia 10. Maij.

S. Brandanus Abbas in Inſulis Fortunatis 16. Maij.

S. Donatus Epiſcopus Fieſulanus Feeſulæ 7. Aug.

S. Fiacer Princeps in Territorio Meldenſi 30. Aug.

S. Virgilius Regiæ Proſapiæ Epiſc. Salisburgenſis Apoſtoluſque dictus Corinthiæ Kalendis Decembris.

S. Dobba Epiſcopus, & Cooperator S. Virgilij.

S. Magnus Abbas frater S. Galli Fundator plurium Monaſteriorum in Auguſtana Diocœſi 6 Septemb.

S. Romuldus Princeps Archiepiſcopus Dublinienſis poſtea Mechlinienſium Apoſtolus, & Martyr 5. Iulij.

S. Orguetus Leuita celebris Rurimundæ 10. Sept.

S. Plechmus Comes, & Epiſcopus, inſigniſque Concionator Oudenzeel, Diocœſis Dauentrienſis 15. Iulij.

S. Viro Epiſcopus apud Trajectenſes celebris octauo Maij.

S. Bertuinius Epiſcopus VValoniæ 11. Nouembris

S. Eloquius VValerodari Patronus eximius Concionator 3. Nouemb.

S. Etto Epiſcopus Faſciani, & Iætiarum Patronus 10. Iulij.

S. Erendengardus Dornæ celebris 17. Iulij.

S. Himilius nobilis Romuldi cognatus apud Thenas 10. Martij.

S. Ieron Edmondæ in Hollandia egregius Martyr 17. Auguſti.

S. Liuinus Archiepiſc. & Martyr, pretioſus Gandaui 11. Nouembris.

S. Mono Martyr Naſauiæ celebris 18. Octob.

Digitized by Google

S. Oda Regia Proſapia Orta in Buſcoducenſi vrbe celebris 27. Nouemb.

S. VVanulphus Condati 1. Octobris.

S. VVicbertus Martyr in Foſtilandia 13. Auguſti.

S. VVulganus Epiſcopus Artheſiæ 2. Nouembris.

S. Helias inſignis Concionator, diſcipulus, & ſocius Sancti Liuini. Gandaui.

S. Vincentius Maldegarius Comes Hannoniæ à noſtris dictus Maguer. Soignaci 14. Iulij.

S, Landrius primus metenſis Epiſcopus filius Sanctorum Vincentij, & VValdetrudis, Gandaui xi. Nouembris.

Sancta VValdetrudis Comitiſſa Hannoniæ, & coniux Sancti Vincentij Montibus Hannoniæ, nona Aprilis.

S. Aldetrudis filia S. Vincentii, & VValdetrudis Malbodij 23. Februarij.

S. Medelborta filia etiam S. Vincentij, & VValdetrudis Malbodij ſeptima Septembris.

Hæc Conueus, vt ipſe affirmat ex probatiſſimorum Authorum libris collegit.

CAP. III.

Alij Faſti referuntur.

SEquentes Faſti per dies, & menſes digeſti (opus neſcio cuius opera minimè ſatis ſtudioſè, & diligenter elaboratum) communiter circumferuntur: Quos tamen nequaquam ſilentio prætereundos putaui, nam omnem operam quæ in tam pium ſtudium impenditur memoratu, laude, & etiam præmio dignam arbitror præſertim inopia ſcriptorum qui hoc argumentum tractent.

IANVA-

IANVARIVS.

1 S. Munchinus.
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13 S. Kentigernus.
14
15 S. Ita.
16 S. Furſeus.
17
18 S. Deicolus.
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29 S. Amnicad.
30
31 S. Medogus. S. Adamnanus.

FEBRVARIVS.

1 S. Brigida.
2
3 Recluſio Columbani.
4 S. Gilbertus. S. Tarahata.
5 S. Indractus Martir, cum 9. ſocijs.
6
7
8
9 S. Tronanus.
10
11 S. Etianus.
12
13 S. Columbanus Recluſus.
14
15
16 S. Berotius. S. Tancon.
17 S. Finanus.
18 S. Cuculanus.
19
20
21
22
23 S. Finianus.
24
25
26 S. Ogrinus. S. Soghanus. S. Stephanus.
27 S. Ogamis. S. Oda.
28 S. Aidus. S. Moduuena.

MAR-

Digitized by Google

MARTIVS.

1 S. Suitbertus.
2 S. Monendas. S. Tedqus.
3 S. Magor.
4 S. Mogrudo.
5 S. Colanus. S. Piranus.
6 S. Senanus. S. Fridolin.
7
8 S. Ducatus, Cathaldus, Conanus, Conellus, Cronanus.
9
10 S. Beſſoghus Liuenus,
11
12
13 S. Meccœuogus. S. Viganus.
14 S. Methodius.
15
16 S. Finianus.
17 S. Patritius Apoſt. Ibernię.
18 S. Chriſtianus.
19 S. Lactinius.
20 S. Luchbertus.
21 S. Endius. S. Iſingerus.
22 S. Brianus.
23
24
25
26 S. Moralogus.
27 S. Rudbertus. S. Archibaldus.
28 S. Chronanus. S. Guthbertus.
29
30 S. Paton.
31

APRILIS.

1 S. Sadoc. Adrianus.
2
3
4 S. Beganus.
5 S. Thibernoghus.
6
7 S. Sigenus.
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18 S. Laſrianus.
19
20
21
22
23
24 S. Egbertus.
25
26
27
28 S. Chronanus. S. Kortillus.
29
30

MAYVS.

MAYVS.

1 S. Vltanus, Briocus, VValburgis.
2 S. Piranus.
3
4
5 S. Scandalcus.
6
7
8 S. VViro. Cathaldus, Fiacrius, Gibrianus.
9
10 S. Congallus. Saranus, Florentius.
11
12
13 S. Carthagius.
14 S. Maldodus, Monſedon.
15 S. Diphna, Gerebernus.
16 S. Brandanus. Tricius, Gernochus, ſeù Carantochus.
17
18
19
20
21
22
23
24
25 S. Adelinus.
26
27
28 S. Ionas.
29 S. Buriena V.
30
31

IVNIVS.

1
2 S. Algiſus.
3 S. Coenginus, ſeu Kininus. S. Chronanus.
4
5
6
7 S. Colmanus.
8 S. Columba.
9 S. Columba.
10
11
12
13 S. Caninus.
14
15
16 S. Furceus.
17 S. Enolicus. S. Molingus.
18 S. Colmanus.
19
20
21
22
23
24
25 S. Adelbertus.
26 Nongenti Martyres Bencornenſes.
27 S. Enolicus.
28
29
30

Digitized by Google

IVLIVS.

1 S. Rumoldus.
2
3 S. Gutagonius.
4
5 S. Nadunena V.
6 S. Nonina. S. Colinia.
7 S. VVilehibaldos, Diſibodus, Kalian.
8 Babianus. Totnanus.
9
10
11 S. Etianus, ſeù Eſto.
12 S. Leuanus.
13
14 S. Fagna. S. Vincentius.
15 Plechelnus. S. Harruc.
16
17 S. Fredegandus.
18
19
20
21
22
23
24 S. Declarus.
26
25
27
28 S. Sampſon.
29
30 S. Erentrudis.
31

AVGVSTVS.

1 S. Dolochus, vel Tholocus.
2
3 S. Manſuetus, S. Dermitius.
4 S. Motna. S. VVoltanus.
5 S. Abel. S. Caſſianus.
6 S. Maſculinus.
7
8
9
10 S. Blauius. S. Malchus.
11
12
13 S. VVicbertus.
14 S. VVerenſrinus;
15
16
17 S. Hieron.
18
19
20
21
22
23
24 S. Fathna.
25 S. Barcas Micanus.
26
27
28
29
30 S. Fiacer.
31 S. Aydanus.

SE-

Digitized by Google

SEPTEMBER.

1
2 S. Adaman.
3 S. Manſuetus Epiſc. Petri Apoſt. diſcipulus,
4
5 S. Alpho.
6 S. Bega. S. Magnus, ſeù Magobaldus.
7 S. Boetius.
8
9 S. Queranus. S. Oſmana.
10 S. Orgerus. S. Fianus.
11
12 S. Albius.
13
14 Faigna.
15
16
17 S. Monachus.
18 S. Richardis Imperatrix.
19 S. Egbinus.
20
21 S. Maninus. S. Edilhun.
22
23
24 Translatio S. Ruperti.
25 S. Barrus.
26 S. Colmanus.
27 S. Oromnus.
28
29
30

OCTOBER.

1 S. Waſnulphus. Gutagonus.
2 S. Thomas.
3
4
5
6 S. Comin.
7
8 S. Elogitius.
9 S. Gislenus.
10 S. Canicus.
11
12
13 S. Colman.
14
15
16 S. Gallus. S. Eliſius.
17
18 S. Ethbinus. S. Mono.
19
20 S. Vendelin. S. Vitalis.
21
22 S. Donatus.
23 S. Sira. S. Luglius. S. Luglianus.
24 S. Columbanus. S. Dalmachus.
25
26 S. Munnu. S. Albuinus.
27 S. Rumuldus.
28 S. Dalmachus.
29
30
31 S. Folianus, & Socij.

NOVEMBER.

1 S.Babilonius. S.Benignus.
2 S. Doranus. Malachias Voranus Vulcanus.
3
4
5 S.Malachias Trigernoch.
6
7 S. Florentius vel 17.
8
9
10 S. Enclus. S.Iohannes.
11 S. Bertuinus.
12 S.Helias. S.Leuinus. S.Lebruitrus.
13 S. Kelianus.
14 S. Laurentius.
15 S. Maclouius.
16
17
18 S. Fridianus.
19
20
21
22 S. Oſmania.
23
24
25
26
27 S. Oda.
28
29
30

DECEMBER.

1 S. Virgilius.
2 S. Fregus.
3 S. Eloquius.
4 S. Fredegandus.
5
6 S. Congellus.
7 S. Boetius.
8
9
10
11
12
13
14
15
16 S. Beanus.
17
18 S. VVinebaldus.
19
20 S. Comogellus.
21 S. Columbanus.
22
23
24
25
26 S. Thadeus.
27
28
29
30
31

CAP.

CAP. IV.

Kalendarium à Patre Henrico Dublinenſi Societatis Ieſu, accumulatum refertur: Ex Suilliuano.

ITa hi Faſti ſe habent. Alios longè copioſiſſimos, & vberrimos non menſium, ſed litterarum Alphabeti Latini ordine diſpoſitos Pater Henricus Dublinenſis collegit, relatis etiam Authoribus qui diuorum nomina ſempiternæ famæ gloriæque commendarunt. Ac profecto cum noſtri Libri Ibernico Sermone ſcripti, quibus noſtrorum diuorum memoria accuratiſſime illuſtratur, ſint hodie partim ab exteris hæreticis rapti, & deleti partim à noſtris abſconditi, ne in hæreticorum poteſtatem veniant. Ità vt præ manibus vulgo non habeantur mirum eſt, quanta cura, & diligentia, & induſtria ſit vſus hic Religioſus Ieſuita in tot Sanctorum nominibus cumulandis, & ab obliuione Hominum, & interitu vindicandis, tametſi per quam pauci ſunt præ magnitudine quæ deſideratur. Ne tam inſignes, & elaboratæ lucubrationes quę hactenus à nullo ſcriptore (quod ego ſciam) referuntur, intereant hic eas in Lectoris gratiam conſtitui collocare, numeros nominibus præfigens.

Catalogus aliquorum Sanctorum Hiberniæ.

1 S. Abel, quinta Auguſti. Molanus in Natalibus.
2 S. Accha, vide inter ſocios Egberti.
3 S. Adelbertus Leuita 25. Iunij, vide ſocios Egberti.
4 S. Adelgilus, in vita Sancti Ettonis, ibidem.
5 S. Adelenus Epiſcopus 25. Maij, Florat. & Tritemius.
6 S. Adomnanus Abbas 31. Ianuarij, Martyr Angl. 2. Septembris.
7 S. Adrianus, in vita S. Ricarij 1. Aprilis, Mar. Angl.
8 S. Æthna, vel Etna, in vita S. Patricij, Iocel. c. 58. & Probus.
9 S. Aficlis Epiſcopus, Iocel. cap. 107.
10 S. Aidanus Epiſcopus 23. Aug. Surius, Beda.
11 S. Albertus Archiepiſcopus Caſſelenſ. Chronicon Bauariæ.
12 S. Albius Epiſcopus Stanihurſtus, in vita S. Patri-
13 S. Albogaſtus Epiſcopus. Gillebertus Minorita in ſupplem. Sanctorum.
14 S. Algiſus 2. Iunij, Molanus loco citato.
15 Altho Abbas, 5. Septembris, Mart. Angl.
16 S. Aminicadh Confeſſ. 30. Ianuarij, Mart. Angl.
17 S. Andreas.
18 S. Archibaldus Abbas 27. Martij, Mart. Angl.
19 S. Angurius Epiſc. 7. Febr. Genebrard in Kalendario ad Sanctos 361.

B.

1 S. Babilonius Epiſc. 1. Nouembris, Floratius.
2 S. Barrea Epiſcopus Mart. Carthuſianorum 23. Aug.
3 S. Bathneus 11. Septembris V. S. Columbæ Mart. Angl.
4 S. Betulphus Abbas 17. Iunij Mart. Angl.

5 S. Bea-

5 S. Beanus Epiſcopus 16. Decembris, in vita Furſei Martyr Angl. aliter Bocanus Florat.
6 S. Bega Virgo aqua S. Becs in Anglia Camdenus, Marryrolog. Angliæ.
7 S. Beganus Carthuſ. 4. Aprilis.
8 SS. Benchornenſes Martyres Nongenti 21. Iunij, Martyr. Angliæ.
9 S. Benignus Epiſcopus 1. Nouembris Florat. Iocel. cap. 36. 96. quin etiam Stephanus.
10 S. Beraſius Epiſcopus 16. Febr. Mart. Carth. Flor.
11 S. Bereus Confeſſor, Probus in vita Patricij.
12 S. Bertuinus Epiſc. 11. Nouemb. Molanus, Florat.
13 S. Beſſogus Epiſcopus 10. Martij, Florat.
14 S. Blaetmach. Antiquæ lectiones tomo 6. pag. 570. viuebat circa annnm 512.
15 S. Blauius Epiſcopus 10. Aug. Florat.
16 S. Boetius Epiſcopus 7. Decembris Flor. Ita Melanus, in vita Sancti Mombili.
17 S. Bortuinus Abb. 16. Maij. Petrus à Natalibus in Chronica.
18 S. Brandanus Abb. 26. Maij. Petrus de Natalibus in Chronica Mundi.
19 S. Brianus Rex, & ...... 22. Martij. Marianus.
20 S. Brigida 1. Febr. Surius, vid. Mart. Baronij.
21 S. Brigida ſoror S. Andreæ.
22 S. Briocus à quo S. Brieuc in Anglia Camd. 1. Mayj, Mol.
23 S. B ocadius Epiſcopus Iocel. cap. 50.
24 S. Brochanus Epiſcopus, ibidem.
25 S. Burchardus Epiſcopus 8. Iulij, Flor. & Chronica Mundi.
26 S. Burena V. 29. Maij, Mart. Angliæ.

C.

1 S. Caidocus Epiſcopus, in vita Sancti Ricarij. Surius.
2 S. Canicus, vel Kanicus à quo Killkenna Camd.
3 S. Caſſenus Epiſcopus 5. Auguſti, Iocel. cap. 144.

4 S. Ca-

4 S. Cathaldus Epiſcopus 8. Maij. Petrus de Natalibus lib 4 c.142.

5 S. Celſus Epiſcopus 5. Auguſti in Vita Malachiæ S.Bern.

6 S. Cethuberis Abbatiſſa.Iocel cap.79.

7 S. Cheranus, Iocel.Vid.Tueranum.

8 S. Chislenus in Vita Liliani Molan.

9 S. Chriſtianus Epiſcopus 18. Maij. Petrus de Natalibus Mart.Angliæ.

10 S. Chriſtianus in Vita Malachiæ S.Bernard.

11 S. Cinnia V.Focel.cap.79.

12 S. Cladius Monachus Trithemius.

13 S. Clemens in Vita Staybodi.

14 S. Coelius Sedulius Epiſcopus Trithemius.

15 S.Coenginus Abbas 3. Iunij Flor. Idem Lænius.

16 S. Coindrus Epiſcopus. Iocel. cap.251.

17 S. Colmanelbus Epiſcopus. Iocel ibid.96.

18 S. Colmanus Martyr 13. Octobris Martyr.Angl.

19 S. Colmanus Abbas 18.Iunij Flor. ſecundum Martyr. Cartus.

20 S. Colmanus Epiſcopus 7.Iunij. Mol.Beda Flor.

21 S. Colmanus Martyr. 8. Iulij in Vita Liliani.

22 S. Columba Abb. 9.Iunij.Iocel Flor.

23 S. Columba Presbyter.Iocel.59.

24 S.Columbanus Abb. 21. Decembris. Surius.

25 S.Columbanus Monachus 24.Octobris Flor.& Sur. in Vita præ ...

26 S. Columbanus Abbas recluſus 13. Febr. Mol. in Natal.

27 S. Conallus Mon.Iocel.125. 138.

28 S. Conanus Epiſcopus 8. Martij. Chartus. Boetius lib.9.Flor.176.

29 Conedus Epiſcopus. Iocel.91.c.

30 S. Conellus Epiſcopus 8. Martij Mart. Carthus.

31 S. Corbicanus in vita Edilgiſi. Molanus.

32 S. Virgo de Eregri Iocel. 112.

Digitized by Google

33 S. Cornarus 8. Martii.Mart.Cart. . . 8. Aprilis ſecundum Flor.
34 S. Cuculanus Epiſcopus 18. Februarij . Flor.
35 S. Culdouicus Presbyter. Petrus de Natal. lib. 4. cap.90.
36 S. Cuthbertus filius Regis Hiberniæ maior.

D.

1 S. Dalmachus Epiſcopus 28. Octob. Flor.
2 S. Darerca Virgo Iocel.c.32.
3 S. Deicolus Abb.18.Ianuarij.Flor.Mart.Angl.
4 S. Dermitius 3. Aug. in Vita S. Columbæ Martyr. Angliæ.
5 S. Dicha Confeſſor Forel. cap. 32.
6 S. Dimpna Martyr. 15. Maij Sur.Mol.Genebrad.
7 S Diſibodus Epiſcopus 8. Iulij. Surius .
8 S. Diuna Epiſcopus . . . . . . lib 3 cap.19.eumdem Diunam exſtimo apud Camdenum.
9 S. Donatus Epiſcopus 28. Oct. Mart.Angl. ſcripſit Grammaticam.
10 S. Doranus Epiſcopus 2. Nouembris . Flor.
11 S. Donergardus. Iocel.129.130.
12 S. Duchatus Epiſcopus 8. Martij Flor.
13 S. Dulachus Eremita, eius vita extat Malahidæ in Ibernia.
14 S. Duonius Abb. Iocel.cap.32.

E.

1 S. Echeu Rex Vltoniæ. In Vita s. Patricij.
2 S. Edanus. Vide Aidanus.
3 S. Edilhun 21. Septembris.Mart.Angliæ.
4 S. Eybertus Abbas. Beda 24. Aprilis.
5 S. Eybinus Leuita 19. Sept. Mart. Carthus: ſecundum Flor. 19. Octobris.
6 S. Elbeus Epiſcopus. Forel.
7 S. Elias Epiſcopus. Vid. Eliam.
8 S. Eliſius Martyr. Petrus Cratapolitus 350.
9 S. Eloquius Abbas 3. Decembris. Flor. Mol. 8. Octobris

Digitized by Google

bris Mart. Angliæ.

10 S. Duæ Emeriæ Virg. Iocel.cap.32.

11 S. Enolicus 17. Iunij. Mart. Carthuſ.

12 S. Erſardus Confeſſor in vita S Sidulphi tom. 7. Surij.

13 S. Ernanus in Vita Columbæ Cellæ tom.5.

14 S. Erentrudis Virgo Soror S. Ruberti.

15 S. Etina Virgo Forel.c.58. Vide Hethnam.

16 S. Etranus Epiſcopus 11. Iunij. Molan.

17 S Ericus. Iocel 109. Vid. Hecrum.

18 S. Eudenus Abb. 11. Martij Mart. Carthus.

19 S. Euinus. Iocel. 186.

F.

1 S. Faigna Epiſcopus 24. Iulij Flor.

2 S. Fathna Epiſcopus 24. Auguſti. Mart. Carth. Flor.

3 S. Ferſinus Fori, alijſque celebris multis Iberniæ locis.

4 S. Fedella Virgo Iocel.cap.58.

5 S. Felinus Killmori celebratur.

6 S. Fetslin Probus. Tandem . . . Fedellani.

7 S. Fiacer Confeſſor. Sur. 8. Maij.

8 S. Fiecus Epiſcopus tàm parens, quàm filius.

9 S. Finianus Abbas 16. Martij. Mart. Carthuſ. Hertor.lib.9.fol.177.

10 S. Finianus Epiſcopus 23. Februarij. Mart. Carthuſ.

11 S. Finanus Abbas 17. Feb. Flor.

12 S. Florentinus 10. Maij. Sur. 17. Nouembris Mart. Angliæ.

13 S. Folianus Epiſcopus, & Martyr. 31. Octobris cum tribus ſocijs.

14 S. Fohernus Epiſcopus Iocel. c.32.

15 S. Florinanus Epiſcopus, & Abbas in Vita S. Eloquij Molanus.

16 S. Fredegandus 17. Iulij Confeſſor, & 4. Decembris. Mart. Carthuſ.

Digitized by Google

17 S. Fregus Abbas 1. Decembris. Martirol. Carthuſ.
18 S. Frigidianus, ſeù Fridianus 18. Decembris ibidem.
19 S. Fridolinus Confeſſor 6. Martij. Mart. Angliæ, filius Regis Hiberniæ. P. Gibbonus Cepam de perſecut.
20 S. Furſeus Abbas 16. Ianuarij. Surius.

G

1 S. Gallus Abbas 16. Octob. Surius.
2 S. Gerebernus Abb. 15. Maij in Vita Dimpnæ.
3 S. Germanus Epiſcopus 9. Iulij. Flor. Iocel. cap. 92. Mol. in Vita Eloquij.
4 S. Gibrianus Confeſſor 8. Maij obijt Rhenis anno 509. Sigeb. Flor.
5 S. Gilbertus Epiſcopus 4. Februarij floruit cum S. Malachia Curgli Capgr.
6 S. Gille Confeſſor famulus Gutſagoni Mol.
7 S. Ginigille Presbyter. Bed. lib. 5. cap. 13.
8 S. Giſlenus 9. Octobris. Mart. Angl. cum varijs.
9 S. Giſnaldus Confeſſor in Vita Diſibodi.
10 S. Glartus Confeſſor apud Forell. cap. 81.
11 S. Gilie Glerani. Idem cap. 89.
12 S. Gobeus Confeſſor in vita Adalgiſi. Mol. Bed. lib. 3. cap. 19.
13 S. Golinia Virgo 6. Iulij Flor.
14 S. Guualafonus Epiſcopus in Vita . . . . . per Ioannem Domnum.
15 S. Gualterus Epiſcopus apud Illuſtres Prædicatorum.
16 Gutagonus Rex, & Confeſſor 2. Octobris Mart. Angliæ, 3. Iulij Molan.

H.

1 S. Harine Epiſcopus 15. Iulij. Mart. Angliæ.
2 S. Helanus in Vita Eloquij. Mol.
3 S Herius Iocel cap. 41. puto eumdem cum Ercho.
4 S. Helias 12. Nouembris in vita Lauin. Mol. Epiſcopus fuit.

T 5 S. Hi-

Digitized by Google

5 S. Hibanus Epiſcopus.Iocel.c.83.
6 S. Hildolphus Archiepiſcopus Forniæ.
7 S. Himelinus Confeſſor 20. Mart. Mol.
8 S. Hillunaris Virgo Mol. in Vita S. Odæ.

I.

1 S. Iſeron Presbyter, & Martyr 17. Auguſti. Mol. Flor.
2 S. Ija Virgo, à qua S.Iusbai in Corn-Vallia. Camden.
3 S. Imarius Confeſſor in Vita Malachiæ Bern.
4 S. Indractus Martyr cum nouem Socijs 5. Februar. Mart. Angl.
5 S. Ioannes Epiſcopus Martyr 10. Nouemb. Mart. Angl.cum multis Socijs.
6 S. Ionas Confeſſor 28. Maij. Mart. Angliæ.
7 S. Iſingerus Epiſcopus Martyr. 21.Maij. Mart. Angliæ.

K.

1 S. Kanicus Abbas 3. Iunij. Martirol. Carthuſ.
2 S. Kartagius Epiſcopus 13. Maij. Carth.
3 S. Keninus Abbas 5. Iunij. Idem Coengus.
4 S. Keutigernus Epiſcopus 13. Ian.Mart;Angl.Flor.
5 S. Kieranus Iocel. 113. puto eumdem cum Quærano.
6 S. Hilianus Epiſcopus, & Martyr. 8. Martij Flor. Mol.
7 S. Kirianus Epiſcopus, & Martyr. 5.Martij Flor.
8 S. Kirtemius Epiſcopus. Iocel c.145.
9 S. Koianus Epiſcopus 5. Martij.Mart.Carthus.
10 S. Kortillus Epiſcopus Martyr. 28.Martij Martirol. Angliæ.

L

1 S. Lactinus Epiſcopus 19. vel 20. Martij. Martirol. Carthus Flor.
2 S. Lactinus Abb.18.April.ibid.
3 S. Laurentius Epiſcopus 14. Nouembris. Surius.

4 S. Le-

Digitized by Google

4 S. Leninus Epiſcopus 12. Nouembris. Mol.
5 S. Louatius Confeſſor. Iocel. c. 144.
6 S. Luanus Monachus. Iocel. Bern. 12. Iulij. Martyr. Angl.
7 S. Lugadius Epiſcopus. Iocel. 93.
8 S. Luglius Martyr 23. Octobris.
9 S. Luglianus Martyr.
10 S. Lugarius Epiſcopus. Idem, ibidem.
11 S. Lumanus Epiſcopus. Idem c. 30.
12 S. Lumanus Confeſſor. Idem c. 39. puto eumdem cum Superiore.
13 S. Lupita Soror S. Patritij. Iocel. c. 50.

M.

1 S. Machaldus Conf. Iocel. cap. 151. 152.
2 S. Machilla Epiſcopus in Vita S. Brigidæ.
3 S. Maclouius Epiſcopus 15. Nouembris Flor. Dicitur diſcipulus Brandani Frat.
4 S. Madelgarius in Vita Ottonis. Mol.
5 S. Magnus, ſeù Magdobaldus 6. Septembris. Mol. Flor.
6 S. Magnus Abbas 6. Septembris. Caniſius tom. 5.
7 S. Malachias Epiſcopus 2. Nouembris. Surius. Bern.
8 S. Malcallin. Abbas in Martirol. Angliæ.
9 S. Malchus Epiſcopus in Vita Malachiæ 10. Auguſti.
10 S. Maldod 14. Maij. Mart. Carthuſ.
11 S. Manſuetus diſcipulus ſancti Petri Mol.
12 S. Marnocatus celebris in Fingalia.
13 S. Martyres Nongenti Benchornenſes.
14 S. Maſnillinus Epiſcopus 5. Auguſti Mart. Carthuſ.
15 S. Mel Epiſcopus. Iocel. c. 50. & 102.
16 S. Meldanus Epiſcopus. Iocel. cap. 93. Item in Vita S. Fiorſei.
17 S. Mema Virgo apud Camdenum par. 468.
18 S. Memeſſa Virgo. Iocel. 159.

Digitized by Google

19 S. Metſodius Confeſſor 14. Martij. Carth. Martirol.

20 S. Mochna Virgo. Iocel. c. 50.

21 S. Mochus Epiſcopus. Iocel. cap. 50. 134. 135. vel Mocheus.

22 S. Moduuenna Virgo 5. Iulij Capgr. Martirol Angl.

23 S. Moguenus Epiſcopus. Iocel. c. 50.

24 S. Mogrado Epiſcopus 4. Martij Mart. Carth.

25 S. Molochus Epiſcopus, diſcipulus Sancti Brandani maior.

26 S. Moncichinus.

27 S. Mono Martyr 18. Octobris. Mol. Martirol. Angl.

28 S. Motalogus Abb. 26. Martij Patronus Lillociæ.

29 S. Mouendas Abbas 2. Martij. Mart. Carthuſ.

30 S. Munerca Virgo Iocel. l. potius Probus.

31 S. Munis Epiſcopus Iocel. cap. 50. & 113.

N.

1 Naninus Confeſſor 21. Septembris Mart. Carthus.

2 S. Nehemius Epiſcopus in viſione tondali.

3 S. Neotus, à quo S. Neodus in Anglia Cleandus.

4 S. Nonnia Virgo 6. Iulij Mart. Carth.

O.

1 S. Oda Virgo 27. Febr. Mol. 27. Nouembris Mart. Angliæ.

2 S. Odrianus Martyr. Iocel. cap. 73.

3 S. Oganus 27. Feb. Epiſcopus Flor.

4 S. Ogrinus 26. Febr. Epiſcopus. Ibidem.

5 S. Oleanus Epiſcopus Iocel. cap. 86. 137.

6 S. Oranus Epiſcopus 27. Septembris Mart. Angliæ.

7 S. Oſmana Virgo 22. Nouembris in Martirol. Angliæ.

8 S. Otgenus Diaconus 10. Septemb. Mol.

P.

1 S. Patricius Epiſcopus 17. Martij. Iocel. Probus Stanihurſtus.

2 S. Pa-

Digitized by Google

2 S. Patron Epiſcopus 30. Martij. Mart. Angliæ.
3 S. Pauper. Iocel. cap. 181.
4 S. Plechelnus Epiſcopus 15. Iulij. Mor. Mart. Angliæ.
5 S. Piranus, multis Miraculis Illuſtris. Camdeuus 2. Maij Martirol. Angliæ.

Q.

1 S. Quiranus Abb. 7. Septembris.

R

1 S. Ribianus Epiſcopus 8. Iulius Flor.
2 S. Richardis Impetratrix, & Virgo 18. Septembris Platius de bon. ſtat. Relig.
3 S. Riochus Diancon Iocel cap. 54.
4 S. Riquierius.
5 S. Rius Conf. Iocel cap. 35.
6 S. Rodanius Epiſcopus Iocel cap. 142.
7 S. Romulus Epiſcopus Iocel cap. 142.
8 S. Ruadanus Confeſſor in viſione tondali.
9 S. Rumoldus Epiſcopus & martyr 1. Iulij Ioannes Donnius 27. Octobris martyr Angliæ.
10 S. Rubertus Epiſcopus 27. Martij Mol. Volfangus platius vocat eum filium Regis Hiberniç.

S

1 S. Sadoc Conf. 1. Aprilis in vita S. Ricarij.
2 S. Saluſtius in vita S. Deſipodi Surius.
3 S. Sampſon Epiſcopus Surius tom. 6. in vita Maclouij 25. Iulij.
4 S. Saranus Conf. 6. Martij Carth.
5. S. Seandalaus Conf. 5. Maij in vita S. Columbę Mart. Angli.
6 S. Senachius Epiſcopus Iocel cap. 130.
7 S. Secundinus Epiſcopus ibidem. cap. 160.
8 S. Sigenus 7. Aprilis Mart. Angl. Abbas.
9 S. Siza Soror S. Fiacri 23. Octob. mart. Angl.
10 S. Siganus Epiſcopus 26. Febr. mart. Carth.
11 S. Sophanus Epiſcopus 26. Febr. mart. Carth.

12 S. Ste-

12 S. Stephanus vide Benign.
13 S. Suitbertus 1. Maij vide Mol.

T

1 S. Tancon Epiſcopus mart. 16. Febr. mart. Angl.
2 S. Tarahata Virgo 4. Febr. mart Carth.
3 S. Quatuor Virgines de Tedna Iocel. c. 103.
4 S. Tedeus vel Feguus Abb. 2. mart. Flor.
5 S. Tedna Epiſcopus Bod lib. 3. cap. 26.
6 S. Theſſacus Epiſcopus Iocel. cap. 290.
7 S. Tigſernogus Epiſcopus S. Martij Flor. Molan. vocat eum Thigernacum.
8 S. Tigrida Iocel cap. 30.
9 S. Tornanus martyr 5. Iulij paſſi habetur.
10 S. Treſſanus in vita æloquij Mol.
11 S. Tricius Epiſcopus 16. Maij. mart. Angl.
12 S. Tronanus Epiſcopus 9. Febr. mart. Carth.
13 S. Trodbertus martyr antiquæ lectiones tomo 6.

V

1 S. Vendelinus 20. Octob. mart. Angl.
2 S. Victor Epiſcopus Iocel. cap. 139.
3 S. Viganus Conf. 13. Martij mart. Angl. Vid. Vulganum.
4 S. Vincentius alias Vualaldegarcas 14. Iulij.
5 S. Vinnochus Iocel. cap. 149.
6 S. Virgilius cognom. Soliuagus Archiepiſcopus Salisburg. 1. Decembris.
7 S. Vitalis Archiepiſcopus 20. Octob.
8 S. Vltanius Abbas 1. Maij paſſim habetur.
9 S. Voranus Epiſcopus 2. Nouembris, eſt ibidem ac Doranus.
10 S. Vluena Virgo.
11 S. Vrſula Princeps vndecim mille Virginum filia maioris Regis Scotorum Hibernię, manifeſtè monſtrabo fabulas eſſe alias aliorum de S. Vrſula hiſtorias, & genealogias, & reſponſa habeo ſatis probabilia ad obiectiones contrarias.

12 S. Vul-

12 Vulganus Iocel.cap.141.vide Vulganum.

VV

1 S. VVaſnulpſus Conf. 1.Octobr.mart.Carth.

2 S. VViro Archiepiſcopus Dubl' 5.Maij.

3 S. VVlganus Epiſcopus 2. Nouembris. Chronica Cameracenſia vocant eum Scotum.

4 S. VVltanus Abb.4.Aug.mart.Carth.

Si quis plures legendo compererit dignetur tempori impertire, vt in ſcribendam narrationem rerum Hibernicarum, quæ eſt præ manibus, id ſubſidij conferat Romæ 6.Aprilis Anno 1611. veſter omnium in Chriſto ſeruus Henricus Fitz Societatis Ieſu.

Ita ſuum copioſum quidem Cathalogum Henricus abſoluit, in quo tamen pre his Hibernis Diuis, qui relati ſunt, per quam multi requiruntur, & fere celeberrimi quique in Hibernia vulgo, quorum plurimos perſtringere mihi cordi foret. Niſi militaribus exercitationibus impeditus, litterario ſtudio minus otij ſuppeditare poſſem.

CAPVT V.

De Vniuerſitatibus, Academijs, & Scholis inſignioribus Hiberniæ: deque alijs apud exteras nationes Hibernorum opera excultis.

FRequens olim erat exterarũ Nationum in Hiberniã ſtudiorũ gratia cõfluxus, vt Curuden: in deſcriptione Britanniæ de Monaſterio Glaſtonienſi ſcripſerit de Viris, inquit Sanctiſſimis ſæpiſſimè legitur Amandalus eſt ad diſciplinam, in Hiberniam, & in vita Sulgeni qui ante 600. annos floruit dicitur.

Exem-

Exemplo patrum commotus amore legendi
Iuit ad Hibernos ſophia mirabile claros.

De prædictis Vniuerſitatibus agit VVareus cap. 15. quem quia ſatis accuratè eas recenſuiſſe videtur, non grauatè ſequemur, additurì aliquid, & etiam aliquid correcturi vbi Reginam Elizabetham commemorat, fuiſſe olim, inquit, in Hibernia ſcolas inſigniores ſiue vt nunc appellamus Accademias in quas Hiberni, & Britanni, ac demum Galli, & Saxones tamquam bonarum litterarum Emporia confluxerunt ex antiquis Scriptoribus fide dignis liquido conſtat. De hac re vide Bed. libro 3. hiſtor. Eccleſ. gentis Anglorum cap.7. & 27. & lib.4.cap. 26. Item Alcuin in proſaica S. VVillibrordi vita cap. 4. lib. 2. de vita eius carmine cap. 1. & 33. Eric. Antiſſiodorenſem Monach. lib. 1. cap. 1. & de miraculis Sancti Germani, & Sulgeni vitam à filio eius Ioanne (qui claruit Anno Domini MLXXXIX.) carmine deſcriptam. Inter ſcolas eas vt antiquiſſima, ita olim eminebat Armachana, de qua ita Scriptor vitæ S. Patricij, qui eam tribus libris complexus eſt, diù ante Anglorum aduentum in Hiberniam. Ibi B. Patricius Ciuitatem, quæ dicitur Armachana, inſtituit, in qua eſt omnis Archiepiſcopatus Hibernię, quam valdè dilexit S. Patricius viuens, & in qua ſummum conſtituit honorem in ſæcula. In ipſa iam Ciuitate ſcilicet Armacha ſtudium litterale manet ſemper. Gildam Albanium ibi ad tempus ſtudium rexiſſe tradit Carodocius Lhancaruanenſis. Superſunt porrò etiam num nomina prolectorum quorundam ibidem ſub ipſis Norvvegorum in Hibernia ſæuientium temporibus tamquam antiqui ſplendoris reliquiæ. Atque ſi Florentio Carteo credamus, ex M. S. neſcio quo Oxonienſi, cenſus ſtudioſorum eiuſdem Academiæ vno codemque tempore olim ſeptem millium numerũ exceſſit. Sed hoc tranſeat Author Annalium Vltonienſium ad annum 1020. (qualis eſt 1021.) Armacham vniuerſam

tunc

tunc combuſtam aſſerit, eodemque incendio perijſſe (inter alia ibi memorata) antiquam Cathedram Præceptorum: ad annum itidem 1162. vel 1163. Synodum 26. Epiſcoporum coactam aſſerit in loco dicto Clonard præſidente Gelaſio Armachano Archiepiſcopo, in qua decretum eſt, vt nullus deinceps ad Theologiam publicè perlegendam admitteretur, niſi qui Eccleſiæ fuerat alumnus, de ſchola Clonardenſi ad Boinum fluu. in Midia hæc habemus in Vita Sancti Finiani Fundatoris, qui claruit Anno Domini DXXX. In loco qui Cluanacana dicitur velut Sol in medio Cœli Finianus radios virtutum, & ſalutaris Doctrinæ, atque miraculorum illuſtrando Mundum, emiſit; Fama enim bonorum Operum eius ex diuerſis Terræ Partibus Viros illuſtres partim ad Scripturam Sacram addiſcendam, partim ad Eccleſiaſticam Inſtitutionem, quaſi ad quoddam totius ſapientiæ Sacrarium attraxit: quorum nomina ſunt, Dico, Liecani C. Liecanus filius . . . qui Mac-Ileir dicitur & Lieeanus Scigne, Columba Kell, & Columba filius Crimthamæ, duo Brandani C. Brandanus filius Findloque & Brandanus Birra, qui Propheta in Scholis illis & Sanctorum Hibernenſium habebatur, & Laſſeranus filius Nathfraicth, & Sinel filius Maenaci, & Cainecus filius Nepotis Daland, & Ruadan Lotra, & Nannyd Lamere, & Mugenoc Lillieri Muli Epiſcoporum Samacæ. Et in Vita S. Molin, venit ad Sanctam Scholam Sancti Finiani in ſua Ciuitate, quæ eſt in Confinio Lagenienſium, & Nepotum Neilli, in qua ſchola multitudo Sanctorum Hiberniæ diuinitatem apud Sanctum Finianum ſcrutabatur. Scholam ibi Accademiam, vel Gymnaſium ſignificare idem ipſa loquitur, ſcholam etiam eamdem Ciceronis ætate habuiſſe ſignificationem, iuſtè colligit Ioannes Caius de antiquitate Cantabrigienſis Academiæ lib. 1. pag. 177. neque dubitandum eſt, ſtudium, de quo ſupra idem olim denotaſſe, atque ita eodem ſenſu D. Hieronymus ad Ruſticum Monachum ſcribens, vocat ſtudia Galliarum

Clonardæ Studium.

V flo-

Digitized by Google

florentiſſima, fuit & aliud bonarum litterarum domicilium Roſſæ in Carbria antiquitus Roſſailitrey, à S. Fachnano ſæculo ſexto erectum, de quo ita Scriptor Vitæ Sancti Mocoenogi, habitauit S. Fachnanus in auſtrali Hiberniæ Parte iuxta mare in ſuo Monaſterio, quod ipſe fundauit, ibi creauit Ciuitatem, in qua ſemper manſit magnum ſtudium ſcholarum, quæ dicitur Roſſe Author Sanctum Brendanum, ibi Artes liberales prælegiſſe aſſerit, qua authoritate neſcio: in Chronico ſuo Hiberniæ Meroditus Hanoncrus inter Accademias numerat, fortaſſe Beg. Eri. ſub Sancto Ibano, Clonferta ſub Sancto Brendano, Bangora ſub Sancto Congallo, Rathena (in Fercallia) & Humora ſub Sancto Cartago, & Leglinia ſub Sancto Laſeriano. Mirum eſt ſanè, quod de magnis Monachorum Agminibus ſub eorum tutelis à Scriptoribus eſt traditum.

De alijs antiquis Muſarum Sedibus in Hibernia Caſſelienſi ſc: & Dunenſi fit nuda mentio in Epiſtola quadam Florentij Carthei ſupradicti ad Donatum non ita pridem Comitem Thomoniæ, ſed de his nihil præterea traditum reperi; De hac re, qui plura ſcire volet, conſulat profundæ eruditionis Virum D. Iacobum Vſſerium d.Armachanum in Britanicarum Eccleſiarum antiquitatibus.

Venio iam ad recentiorum temporum Accademias, & hic primo ſe nobis offert Accademia Dublinienſis Ioanuem Lecchum Archiepiſcopum Dublinienſem à Clemente V. Bullam procuraſſe fundationis Vniuerſitatis ſcholarum Dublinij datam tertia Idus Iulij Pontificatus Anno VII. certò conſtat, ſed per Archiepiſcopi mortem, quæ ſecuta eſt 10. Auguſti Anno Domini 1313. irrito ſucceſſu. Anno verò MCCCXX. Alexander de Bricnor Succeſſor eius in Archiepiſcopatu Accademiam de nouo fundauit, & Ioannis XXII. auctoritate confirmari curauit, de regulis in ea obſeruandis, en tibi ipſiſſima Inſtrumenti verba.

Erectio Vniuerſitatis Dublinien.

In

In nomine Dei Amen. Nos Alexander de Bricnor permiſſione diuina Dublinienſis Archiepiſcopus, volumus, concedimus, & ordinamus de conſenſu, & aſſenſu Capitulorum noſtrorum SS. Trinitatis, & Sancti Patritij Dublinij Magiſtris, & Scholaribus Vniuerſitatis noſtræ Dublinij, quod Magiſtri actu regentes dictæ Vniuerſitatis poſſint eligere Cancellarium Doctorem in ſacra Pagina, ſeù Iure Canonico. Ita quod ſi in altera Eccleſiarum noſtrarum SS. Trinitatis, vel Sancti Patritij eiuſdem loci in dictis ſcientijs fuerit aliquis in ijſdem facultatibus gradus adeptus, in Cancellariũ præ omnibus cæteris per eoſdẽ eligatur; etſi, quod abſit, in electione eiuſdem Cancellarij fuerit diſcordia, quod tunc ſtetur electioni maioris partis dictorum Regentium in numero dumtaxat, & Cancellario dictæ Vniuerſitatis cedente, vel decedente, alius infra 15. dies eligatur, & idem electus Nobis, vel Succeſſoribus noſtris præſentibus, ſeù Vicarijs Nobis, vel illis in remotis agentibus, Sede Dublinienſi plena, & Sede Vacante, Cuſtodi ſpiritualitatis eiuſdem pro confirmatione obtinenda infra quindecim dies à tempore electionis præſentetur pro confirmatione ſua petenda, & obtinenda, volumus ad hæc, quod duo Procuratores actu Regentes, cùm fuerit copia Magiſtrorum regentium ſimili modo, vt prius eligantur, & quod ijdem Procuratores, cùm Vniuerſitas prædicta Cancellario caruerit, vices ſuppleant eiuſdem Cancellarij, & ſi electio Cancellarij infra 15. dies celebrata non fuerit, ex tunc deuoluatur Iuriſdictio ad Officialem Curiæ Dublinienſis; Sede plena, vel Sede vacante ad Cuſtodem ſpiritualitatis, quouſquè Cancellarius electus fuerit, & confirmatus, vel ſaltem aliquid non obſiſtat Canonicum quominùs debeat confirmari. Concedimus etiam, quod Dominus Cãcellarius habeat Iuriſdictionem ſpiritualem in Magiſtros, & Scholares, vbi actor, & reus ſunt de Vniuerſitate prædicta, & in eorum familiares, & approbationem, & reprobationem teſtamentorum eorum Ma- Eius Regulæ, & Statuta.

giſtrorum, Scholarium, & familiarium, ac diſpoſitiones eorum bonorum, ſi inteſtati deceſſerint; Ita tamen, quod mulctæ ipſis delinquentibus indicendæ, & emolumenta inde, & ex quacumque alia cauſa de Iuriſdictione prædicta prouenientia, in Ciſta quadam Vniuerſitatis prædictæ reponantur, conuertenda in vtilitatem dictæ Vniuerſitatis communem ſecundùm diſpoſitionem Cancellarij, & Magiſtrorum, & quod duas claues Ciſtæ habeant Procuratores, & tertiam nominatus poſt Cancellarium; & inde dicti Procuratores bis in anno coram Cancellario, & Magiſtris, computum reddere teneantur, vel eorum Deputatis deputandis ab ijſdem: Iuriſdictionem verò noſtram, vel Decani noſtri Sancti Patritij prædicti in familiares noſtros, & Canonicos prædictarum Eccleſiarum, & ad eorum familiares, & ſuper Gleba Prebendarum exiſtentes nullatenus à Nobis, ſeù ab ipſo Decano abdicantes, Prouiſo tamen quod pro Officio Cancellarij, & eius oneribus ſupportandis pro loco, & tempore ſecundùm Vniuerſitatis facultates ordinetur honorificè. Si verò Cappellanus prædictus vices ſuas aliquibus, vel alicui committere voluerit in cauſis ſpecialiter, & vniuerſaliter cognoſcendis, facultatem ei concedimus per præſentes. Etſi ab eiſdem Cancellarijs appelletur: primò ad eumdem Cancellarium, & Regentes appelletur, qui per ſe in dicta cauſa appellationis cognoſcat, vel per alios illa vice, à quibus ſi ſecundò appelletur ad Nos, vel Officiales noſtros, ſeù Cuſtodem, vt præmittitur ipſa appellatio interponatur. Licentiandi inſuper Baccalaurei in facultate quacumque præſententur Cancellario prædicto, & Magiſtris regentibus, qui ſi ſufficientem numerum pro tempore per ipſos ordinando obtinuerint Magiſtrorum in eadem facultate pro litteratura, & quoad illos, & alios aliarum facultatum pro moribus deponentium, quibus credi volumus, ſi Iurati de credulitate deponantur, non obſtante minoris partis numero, & Magiſtrorum contradictione, Licen-
tien-

tientur, alioquin per gratiam tranſeant Vniuerſitatis. Et ſiquis contra licétiandos aliquid in quacumq;re obiecerit, & illud in forma Iuris non probauerit, eo ipſo habeatur pro malitioſè opponente, & propter refuſionem damnorum, & expenſarum parti faciendarum, Vniuerſitatis priuilegio priuetur ad tempus, vel ad perpetuum, prout Cancellario, & Regentibus viſum fuerit, habita conſideratione ad qualitatem rei obiectæ, & conditionem vtriuſque perſonæ. Concedimus etiam pro Nobis, & Succeſſoribus, quod Cancellarius de conſilio Magiſtrorum regentium, & non regentium; ſi neceſſe fuerit, ſtatuta condere poſſit ad honorem, & pacem Vniuerſitatis, & ad ſcandala dirimenda, quæ contingere poterunt in euentu, & illa ſtatuta debent Nobis, & Succeſſoribus noſtris præſentari, & per Nos, & eoſdem Succeſſores confirmari. Ordinamus etiam quod Nos, & Succeſſores noſtri eligere poſſimus, ſęcularem in Theologia Regentem, vel de quacumque Religione, qui in Eccleſia noſtra Sancti Patritij præfata actualiter leget in ſacra Pagina, ſine alicuius contradictione, vel calumnia perpetuis temporibus in futurum, ac Nobis, vel illis Succeſſoribus noſtris agentibus in remotis, quod Cancellarius hæc faciat vice noſtra, & eorumdem Succeſſorum (eo non obſtante, quod ſcholas Fratrum Prædicatorum, ac Minorum duximus canonizandas,) & quod Cancellarius electus, & à Nobis, & Succeſſoribus noſtris confirmandus Iuramentum Nobis, & Succeſſoribus noſtris præſtet fidelitatis; In cuius rei teſtimonium, ſigillum noſtrum cum ſigillis Capitulorum noſtrorum SS. Trinitatis,& Sancti Patritij Dublinij præfatorum præſentibus eſt appenſum. Datum Dublinij 10. die Februarij Anno Domini MCCCXX. & Conſecrationis noſtræ quarto. Tumque Sacræ Theologiæ Doctores creati ſunt ibidem Guillelmus de Hardite Ordinis Prædicatorum, Henricus Hogri Ordinis Minorum, & Edmundus de Slarmardin Ordinis Prædicatorum. Item ad gradum

Do-

Doctoratus in Iure Canonico promotus eſt, Guillelmus Roduert Decanus Eccleſiæ Sancti Patritij Dublinij, qui conſtitutus eſt etiam primus Accademiæ Cancellarius, lecturam Theologicam ab Eduardo Tertio ibi poſtea inſtitutam docet Regeſtum Ioannis Alani Archiepiſcopi Dublinij. Cæterum deficientibus facultatibus, quibus Alumni alerentur, Accademia ipſa paulatim defecit remanebant quidem veſtigia aliqua Accademiæ tempore Henrici Octaui, nam in Concilio Prouinciali Dublinij habito in Eccleſia SS. Trinitatis coram VValtero, Fits Simone tunc Archiepiſcopo Dublinienſi conceſſa ſunt ad ſeptennium Vniuerſitatis Lectoribus ſtipendia quædam ab Archiepiſcopo Suffraganeis, & Clero Prouinciæ Dublinienſis annuatim ſoluenda.

Sequentem mentionem de Dublinienſi Accademia facit VVareus laudans ſtudium Eliſabethæ Reginæ, quæ Collegium SS. Trinitatis nomini conſecratum, poſuit in loco vbi olim Dermitius Nutugardus Lageniæ Rex Cenobium omnium Sanctorum Canonicis Regularibus conſtruxerat, Predijs ditauit, qui etiam (ait) Regem Iacobum præter annuam 388. librarum & 15. ſolidorum monetæ Anglicæ ex Fiſco, penſionem, ampliſſimas in Vltonia poſſeſſiones elargitum eſſe, atque hæc (inquit VVareus) Vnica nunc eſt Hiberniæ Accademia, Athenæ nomine ita locum hunc extollit, cum reuera non ſtudiorum, ſed vitiorum ſchola ſit, & hæreſum ſentina, in qua Proteſtantes Iuuenes hæretico toxico inficiuntur, & infecti conantur Hiberniam Catholicam inficere, hic prędicti Iuuenes nigro manciæ, & mille malis artibus operam nauant.

Dublinij erectam fuiſſe Vniuerſitatem Clementis V. authoritate, conſtat ex eiuſdem Bulla, ſed collapſam, denuò fuiſſe reſtauratam auctoritate Sixti IV. patet ex eiuſdem Bulla, quæ concedit eidem priuilegia Accademiæ Oxonienſis, & in eadem concedit facultatem Religioſis Ordinū Mendicantium, vt ibidem publicè legāt,

Accademiæ Dublinien. renouatio.

&

& Laureas ſuſcipiant, vtramq; Bullam penès me habeo.

Neque ſilentio (inquit VVarreus) prætermittenda eſt Accademia Pontanæ erecta auctoritate Parlamenti ibi habiti in menſe Nouembris MCCCCLXV coram Thoma Comite Deſmoniæ Deputato Georgij Ducis Clarentiæ, Hiberniæque Locumtenentis, & Accademia Oxonienſis priuilegijs adornata, cæterum ea Accademia ex defectu prouentus breui euanuit.

Fundationis ſtatutum ipſum (gallicè pro more illorum temporum) Typis antehac non excuſum Lectori integrum hic viſum eſt exhibere ex Archiuio Cancellariæ Hiberniæ Anni V. Eduardi IV. cap.46.

Item a la requiſition des Conuines, que pour ce que la terre d'Irlande n'a nulle Vniuerſitè ny eſtude General dans la meſme lequel Oeuure voudroit cauſe ſi bien l'encreſſe du ſcience, richeſſe, & bonne Gouuernance come Raccordance du riot male gouernance, & extorſion dans la ditte Terre, Ordonnè eſt, & eſtabliè, & Grantè par l'authoritè dudit Parlement, que ſoit vne Vniuerſitè à la Ville du Drogheda, en laquelle Vniuerſitè pouuoient eſtrè faits Bacheliers, Meſtres, & Docteures en toutes Sciences, & Facultez, ſi comme il ſont en l'Vniuerſitè de Oxenford, & auſſy d'auoir, occupier, & enioyer toutes maniere libertez, Priuileges, & Loix, & laudables couſtumes, que la ditte Vniuerſitè d'Oxenford à occupie,& enioyè. Per ainſy qu'elle ne ſoit preiudiciable au Maire, Vicomitè ny Comunautè de la Ville de Drogheda. Ita ſtatutum.

* De Academijs apud exteras Nationes ab Hibernis erectis Pariſienſi nimium in Gallia, & Ticinienſi, ſiuè Papienſi in Italia, vide quæ habet Notherus Balbulus, de vetuſtis Cænobij Sangallenſis Monachis lib. de Geſtis Caroli Magni, quæ ex M. S. Codice Bauarico edidit Henricus Caniſius tomo primo antiquæ lectionis Anno Domini MDCI. Conſule etiam D. Rotheium in Brigida Thaumaturga, & Hibernia reſurgente.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VI.

De Antiqua Diſpoſitione Epiſcopatuum Hiberniæ.

IOcelinus in vita S.Patricij refert quod trecentos quinquaginta Epiſcopos manu ſua in Hibernia conſecrauerit Patricius,hic numerus ſucceſſu tēporis deſcendit ad quinquaginta tantum Epiſcopatus, qui tamen cùm alij auara temporum iniquitate deleti ſunt, alij confuſi, alij coniuncti, alij aliò translati ad triginta, & tres Cathedrales Eccleſias ſunt reducti, quas antequam enumerem vetuſtiores illas Sedes numero circiter quinquaginta ordine Alphabetico recenſere viſum.

Sedes Epiſcopales quinquaginta olim in Regno Hiberniæ.

A

Arfad fuirair Sedes olim Epiſcopalis in Conacia.
Æcudumia Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Alfinia, ſiuè Elfin nunc etiam Sedes Epiſcopalis in Conacia.
Ardachad Sedes Epiſcopalis in Lagenia.
Ardbrecan Sedes Epiſcopalis in Midia Lageniæ.
Ardfearta Sedes Epiſcopalis in Momonia.
Ardmacha Metropolis in Vltonia.
Ardfratha Sedes olim Epiſcopalis in Vltonia.
Athrumia in Midia prima olim Sedes Epiſcopalis erecta à S. Patricio in Hibernia.

B

Bretam Sedes olim Epiſcopalis prope Dunum in Vltonia.

Caſſe-

C

Caſſelia Metropolis in Momonia.
Clocheria Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Clona Sedes Epiſcopalis in Momonia.
Cluanard Sedes olim Fpiſcopalis in Midia.
Cluainfearta Sedes Epiſcopalis in Conatia.
Cluaindolcan Sedes olim Epiſcopalis in Lagenia.
Cluain maenorſa Sedes Epiſcopalis in Lagenia.
Cuil rathen Sedes olim Epiſcopalis in Vltonia.

D

Donachmor de Gleantochau Sedes olim Epiſcopalis in Momonia.
Doria, ſiuè Deria Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Drounmore Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Duacum Sedes Epiſcopalis in Conacia.
Dublinium Metropolis in Lagenia.
Dulikia Sedes olim Epiſcopalis in Midia.
Dundalium Sedes olim Epiſcopalis in Vltonia.
Dungallum Sedes olim Epiſcopalis in Vltonia.

F

Ferna Sedes Epiſcopalis in Lagenia.
Finninboren Sedes Epiſcopalis in Momonia.

G

Glandalach Sedes olim Epiſcopalis in Lagenia.

I

Imleach Sedes Epiſcopalis in Momonia.

K

Kenliſa Sedes olim Epiſcopalis vt creditur in Midia.
Killala Sedes Epiſcopalis in Conacia.
Kildaria Sedes Epiſcopalis in Lagenia.

Digitized by Google

Killkennia Sedes Epiſcopalis in Lagenia.
Killmaduach Sedes Epiſcopalis in Conacia.
Killmore Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Killdalua Sedes Epiſcopalis in Tuamonia.
Killthreith Sedes olim Epiſcopalis in Vltonia.

L

Leghlinia Sedes Epiſcopalis in Lagenia.
Limmericum Sedes Epiſcopalis in Momonia.
Liſmoria Sedes item Epiſcopalis in Momonia.

M

Mageo Sedes olim Epiſcopalis in Conacia.
Medenſis Sedes Epiſcopalis in Midia.

R

Rapotia Sedes Epiſcopalis in Vltonia.
Roſſa Sedes Epiſcopalis in Momonia.

S

Slania Sedes olim Epiſcopalis in Midia.

T

Tuamia Metropolis in Conacia.

W

waterfordia Sedes Epiſcopalis in Momonia.

Succeſſu verò temporis Sedes Epiſcopales fuerunt diſpoſitæ vt ſequitur. Igitur Ioannes Paparo Presbyter Cardinalis Tituli Sancti Laurentij in Damaſo Legatus ab Eugenio Tertio in Hiberniam miſſus quatuor Pallia ſecum detulit, quæ vt alias dicemus in Synodo habita Menſe Martio Anno MCLII. quatuor Archiepiſcopis tradidit, Armachano ſcilicet, Dublinienſi, Caſſelienſi, & Tuamenſi; De loco Synodi variant Scriptores, nam aliqui in Cænobio Mellifontis, alij Kenanuſæ, ſiuè Kenliſæ (quam hodie contracte Kels dicimus) in Midia habitam volunt. In ea Synodo cuilibet Archiepiſcopo certus Suffraganeorum numerus ſubiectus eſt, & aſſignatur horum diſpoſitio in Codice Cenſuum Cameralium Cenſij Camerarij qui fuit poſtea Honorius Tertius, ita ex Hibetio.

Sub

Digitized by Google

Sub Archiepiſcopo Armachano.

Epiſcopatus de	Sine recentioribus nominibus Epiſcopi.
Connerec.	Conorenſis.
Du Daleglas.	Dunenſis.
Lugud.	Ludunenſis. aliàs Louthenſis.
Cluainiard.	Clonardenſis.
Coñanas.	Kenanenſis. aliàs Kellenſis.
Ardachad.	Ardacadenſis.
Rathboth.	Rapotenſis.
Rathlurig.	Rathlurienſis.
Damliag.	Damliagenſis. alias Dulechenſis.
Darrich.	Derenſis.

De hac diſtributione non pauca hic notanda: nam ſi ad recentiora tempora veniamus, Sedes Clonardenſis, & Damliagenſis non diù poſt Anglorum aduentum in Hiberniam coaluerunt, ideoque Epiſcopi, iam inde à Midia, in qua dictæ Sedes ſitæ ſtylum mutuati Epiſcopi Midienſes ſunt appellati. Item Sedes Rathlunenſis adiecta eſt Cathedrę Derenſi. Ad Lugudunenſem quod attinet, illius Sedes Epiſcopalis, quandoque Ludunenſis, ſiuè Lugudunenſis, quandoque Clochorenſis dicebatur, nam licet illæ duæ Sedes Ludunenſis, & Clochorenſis originitus fuerunt diſtinctæ, tandem tamen coaluerunt, & vnitæ manſerunt vſque ad tempus Dauidis à Bragan Epiſcopi Clocherenſis (qui vixit ſub Henrico Tertio.) Tum verò omnes Regaliæ, ſiuè Vrielis Decanatus, qui olim ſuberant Epiſcopo Ludunenſi, ſiuè Clochorenſi ab eo abſtracti fuerunt, & Diœceſi Armachanæ adiecti. Qua de re extat iam dicti Dauidis actio data Peruſij Idibus Auguſti Anno MCCLII. contra Reinerum Archiepiſcopum Ar-

machanunt, licet incerto ſucceſſu. Deniq; in hac diſtributione (quod hic non prætermittendum) deſunt Sedes Dromorenſis, Clonmacnoiſenſis, & Triburnenſis, quæ poſtrema vetuſto eo nomine tandem depoſito nomen accepit Sedis Kilmorenſis, ex quo Andreas (Bradeus ni fallor) loci Epiſcopus circa Annum MCCCCLIII. Eccleſiam Parochialem S. Filimei de Kilmore, Nicolai V. Papę aſſenſu in Eccleſiam erexit Cathedralem. Ad ſedēdi Ordinem quod attinet inter Epiſcopos Suffraganeos Hiberniæ in Concilijs, & alibi, Epiſcopus Midenſis primum habuit locum, ſecundum ſibi aſſeruit Epiſcopus Darenſis, cæteri ſecundum tempora Ordinationum ſederunt.

Sub Archiepiſcopo Dublinienſi.

Epiſcopatus de	Clendelachi.	*Poſtea dicti Epiſcopi*	Glendelacenſis.
	Fern.		Fernenſis.
	Cainic.		Oſſorienſis.
	Leghlin.		Lechlinenſis:
	Childar.		Darenſis.

Sedes Glendelacenſis, quæ (in Bulla Lucij Papæ III. data 1182. à Ioanne Comino Archiepiſcopo Dublinienſi impetrata) dicta eſt Archiepiſcopatus Inſularum, vnita fuit poſtea, & annexa Cathedræ Dublinienſi tempore Henrici Loundræ Archiepiſcopi Dublinienſis. non defuerunt, qui tradidere Sedem Fernenſem olim ſubfuiſſe Cathedræ Meneuenſi in wallia ſed tranſeant conceptus iſti Imaginarij.

Digitized by Google

Sub Archiepiſcopo Caſſelienſi.

Epiſcopatus de	Poſtea dicti Epiſcopatus
Cendaluani.	Laonenſis.
	aliàs Killaluo.
Limeuch.	Limerecenſis.
Inſula Gatthirij.	Iniſtatienſis.
Collumabracg.	Fenaborenſis.
	aliàs Kilfenoragh.
Oleimlech.	Imelacenſis.
Roſoceen.	Roſcrenſis.
waltifordian.	waterfordienſis.
Liſmor.	Liſmorenſis.
Cluaintanian.	Clonenſis.
Corcaia.	Corcagienſis.
Roſarliter.	Roſſenſis.
Ardfert.	Ardfertenſis.

Ex his Sedes Iniſtatienſis poſt Anglorum ingreſſum adiecta eſt Cathedræ Liſmorenſi, & Roſcrienſis, Laonenſi. Item adunatæ ſunt Sedes waterfordienſis, & Liſmorenſis, deinde Corcagienſis, & Clonenſis, atque demum Imelacenſis adiuncta eſt Caſſelienſi.

Sub Archiepiſcopo Tuamenſi.

Epiſcopatus de	Poſtea dicti Epiſcopatus
Mageo.	Magionenſis.
Cell-allaid.	Alladenſis.
	vulgo Kill-alla.
Roſcoman.	Roſcomanenſis.
Cláanfert.	Clonfertenſis.
Achad.	Achadenſis.
	vulgo Achoneis.
Cinant.	Cluanenſis.
Celmun dúat.	Duacenſis.
	vulgo Kilmagoch.

Ex

Digitized by Google

Ex his Sedes Epiſcopalis Magionenſis poſtea adiuncta eſt Cathedræ Tuamenſi ſicut quæ in dicta diſtributione omiſſa Enaghdunenſis.

Porrò Roſcomanenſis Elphiniam poſtea translata eſt, & Chianenſis Prouinciæ Armachanæ adiecta, poſt longam nimium ea de re contentionem Romæ agitatam inter Archiepiſcopos Armachanum,& Tuamenſem; nam non poſſum non ſuſpicare *Cihani* corruptæ ibi legi pro *Cluana* (vulgò Clonmacnoiſa) tum ob nominis affinitatem, tum ob Sedis illius propinquitatem, vt quæ à Prouincia Tuamenſi, Shenano flumine tantum diſterminatur.

Nomina Epiſcoporum, qui Synodo interfuerunt, in qua facta fuit dicta diſtributio ex antiquo Codice M.S. viſum eſt hic reponere, quia huic rei lucem aliquam probent.

Giola Chriſt (ſiuè Chriſtianus) Ochonarchi Epiſcopus Liſmorenſis Legatus, Giolla-mac-Erach, (alias Gelaſius, Primas Hiberniæ. Domnaldus O-Lonarghin Archiepiſcopus Momonienſium,ideſt Caſſelienſis. Giola O-Hoſſin Archiepiſcopus Conaghtenſium ideſt Tuamenſis, Greri, ſiuè Gregorius Epiſcopus Athacliach, ideſt Dublinienſis. Giolla-na-nemh Epiſcopus Glendelacenſis, Dungallus O-Collaid Epiſcopus Lechlinenſis. Tuiſtius Epiſcopus waterfordienſis. Domnaldus O-Fogoctaigh Epiſcopus Oſſorienſis. Find-mac-Tiarchin Epiſcopus Kildarienſis, Gillo Anchomeheb, ſiue Deicola O-Ardmail Epiſcopus Imelacenſis. Giolla Eda O-Maigin Epiſcopus Corcagienſis, Macronan Epiſcopus Kierenſis, ideſt Adferdenſis. Torgeſius Epiſcopus Limericenſis. Muichertachus O-Melider Epiſcopus Cluainmienſis. Melioſa O-Conocthain Epiſcopus Anthioconact —— O-Ruadan Epiſcopus Luigni, ideſt Acadenſis. Macraith O-Mocain Epiſcopus Commacus,ideſt Ardachadenſis. Etroi O-Miadachain Epiſcopus Cluanairdenſis. Tuathal O-Connachtaigh Epiſcopus Ambruin, ideſt

ideſt Enachdunenſis. Muindheach O-Cobtaigh Epiſcopus Ceanla. Eogain Epiſcopus Diala raid, ideſt Connorenſis Malioſa mac-Indecienich Epiſcopus Vllargh, ideſt Dunenſis.

Cæteris quorum tituli à Regionibus in quibus Sedes eorum Sitæ, quandoque mutabantur, ſupra recentiora nomina adiecimus huic diſtributioni ſic abſolute viſum eſt adijcere Inſignia iam dictarum quatuor Sedium Archiepiſcopalium.

Sedis Armacanæ Inſigne eſt Pallium pendens ornatum quatuor Crucibus, & quinta angulo eiuſdem imminens.

Dublinenſis Eccleſiæ inſigne Pallium item pendens ornatum quinque Crucibus, & ſexta eiuſdem angulo imminente.

Eccleſiæ Caſſellenſis duæ Claues tranſuerſæ.

Eccleſiæ Tuamenſis Imago Beatæ Virginis, à latere dextero Imago Sancti Patricii, à ſiniſtro (vt videtur) Sancti Ioannis Baptiſtæ cum Agno in brachijs, trium Capitibus imminēt tres fornices acuminatæ piramidales.

Fuerunt, & aliæ Sedes Epiſcopales in Hibernia, ante Paparonis aduentum de quibus fit mentio apud Scriptores Hibernicos, Trimenſis nimirum Slepten ſis, Luſcenſis, Ardomenſis, Ardfiratenſis, Slanenſis, & (vt cæteras hic prætermittamus) Saigerenſis. Sed illæ partim in Synodo ſupramemorata, partim antea, & partim breui poſtea alijs Cathedris adiunctæ fuerunt, & annexæ. Denique ſi prima ſurgentis Eccleſiæ Hiberniæ tempora ſpectemus Iocelinus Furneſſenſis in vita Sancti Patricij capit. 186. affirmat eum CCCL. (nec minus habet CCCLXV.) Epiſcopos manu ſua Conſecraſſe. Vt vt fuerit Sedes illius æui Epiſcoporum in Villis exiguis plerumque ſitas non diù poſtea ad longè minorem numerum fuiſſe redactas rectò conſtat ſed hæc pleniorem requirunt diſquiſitionem. Nos alio feſtinamus.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT VII.

De Eccleſijs Cathedralibus Hiberniæ , in qua origines earum , & aliæ antiquitates aperiuntur . Ex Vvareo .

In Prouincia Armachana .

Loca, & tituli dedicationum.	Origines,& aliæ Antiquitates .

Armachæ Eccleſia Sancti Patricij .

TEmplum erexit Cathedrãq; ibi fixit Sanctus Patricius Hibernorũ Apoſtolus,Anno Dom.443,vel ſecundũ annales Vltonienſes,444,ad quem annũ,in ijſdem annalibus ita annotatum inuenimus, Ardmacha fundata eſt ab vrbe condita, vſque ad Ciuitatem fundatam, 1194. anni ſunt. Locum (prope Calin flu.) à ſalicibus , quibus conſitus fuerat , Druim-ſailec primum dictum conceſſit darius quidam, vir diuitijs affluens , & inter ſuos magni nominis ab editiori vero ſitu , poſtea factum eſt nomen Armacha, ſiue Ardmacha, id eſt editus campus . De Sede à Sancto Patricio hic collocata , ita Iocelinus Monachus Furneſſenſis , in vita eiuſdem Patricij, cap. 63. Cathedram Archiepiſcopalem in eadem Vrbe collocauit (S. Patricius) & vt ſedes illa totius Hiberniæ eſſet primaria, Metropolis, & Magiſtra , animo ſtatuit . De antiqua huius Sedis dignitate,nihil prǽterea dicam,niſi quod ampliſſima haberet olim priuilegia , ad Eccleſiaſticæ libertatis firmamentum Indulta, ſed redeamus ad propoſitum Eccleſia hæc Cathedralis,ſicut ſǽpè deuaſtata fuit, & Incendio deformata, ita iterum, atque iterum reſtaurata , & amplificata ab Archiepiſcopis Armachanis : ſed

præ-

præcipuè à Patricio Scanlaino circa annum ſalutis 1262, tum nuper à Sede Rapotenſi Armacham translato, proximus eius ſucceſſor Fr. Nicolaus Meliſſæ filius, præter libros, veſtimenta Eccleſiaſtica pretioſa, & alia, quæ Eccleſiæ ſuæ Armachanæ dederat, Annuam, etiam 20. marcarum penſionem eiuſdem Eccleſiæ fabricæ, & mannerio ſuo de Termon-feichan pendendam contulit. Sedi præterea ſuæ appropriari curauit Mannerium de Dromyskin obijt decimo Maij 1303, vir ob facundiam, & prudentiam celebris cum Eccleſiam Armachanam rexiſſet annos 31.

Clonardæ Eccleſia S. Finiani.

In midia multæ erant olim Sedes Epiſcopales, Clonardenſis, nempe Damleagenſis, Keliſenſis, Trimmenſis, Ardbrachanenſis, Don-Saghlienſis, & Slanenſis, præter aliàs minoris notæ: quæ omnes, exceptis Damleagenſi, & Kenliſenſi, ſiue Cenanuſenſi, coaluerunt, ijſque communis Sedes Clonardæ conſtituta eſt, ante annum Dom. 1132, quo facta eſt diuiſio Epiſcopatuum Hiberniæ, à Iohanne Paparone Præsbytero Cardinale Tituli Sancti Laurentij in Damaſo, Eugenij III. Tunc apud Hibernos Legato, in Synodo Inchoata pridie nonas Martij, vel in Cænobio Mellifontis, vel vt alijs placet, Kenliſæ; cæterum duæ illæ Sedes (Damleagenſis, nempe, & Kènliſenſis) eandem poſtea aleam ſubierunt. De his Compendio ſigillatim: ac primo de Clonarda.

Clonardæ primus præfuit Epiſcopus Sanctus Finianus, ſiue Finanus, Philoſophus, & Theologus Inſignis. Nobili ortus proſapia, ſed pietate nobilior, apud Sanctum Dauidem Meneuenſem in Cambria Epiſcopum aliquamdiu commoratus eſt, eique ob egregias animi dotes valde charus fuit in patriam reuerſus factuſque Epiſcopus, Sedem ſuam Clonardæ in midia prope Boinium fluuium, collocauit, ibi porrò Gymnaſium inſtituit, quod illius cura, & laboribus, multos progenuit viros ſanctitate, & doctrina Celebres: Inter quos fuerunt

Digitized by Google

vterque Kiaranus, vterque Brendanus, vterque Columba (nempe Columba-cille , & Columba filius Chrimthani .) Laſerianus filius Nathfraci, Cainecus,Mouæus, & Ruadanus . Et ſicut Schola S.Finiani fuit quaſi quoddam totius ſapientiæ Sacrarium , vt loquitur vitæ eius deſcriptio, ita & ipſe Finianus Sapientis cognomen adeptus eſt . Obijt is Decembris 12,anno Salutis 532, & in Eccleſia ſua ſepultus eſt . Epiſcoporum huius Diæceſæos , qui Clonardæ ſederunt,poſtremus fuit Simon de Rupeforti al. Rochfort , Anglus , qui ſicut prędeceſſor, Eugenius , vltimis conſecrationis ſuæ annis , ſtylo à Midia regione ampliſſima, mutuato,Epiſcopus Midenſis dictus eſt ; quo titulo omnes etiam deinceps ſucceſſores conſtanter vſi ſunt. Nontamen hic prętermittendum eſt, Idumanum vnum è prædeceſſoribus Eugenij , diu ante eum,Midiæ Epiſcopum fuiſſe dictum , & eo vſum ſtylo , inter teſtes Epiſtolæ VVaterfordienſium ad Anſelmum Archiepiſcopum Cantuarienſem,in gratiam Malchi electi VVaterfordienſis , anno 1096. conſcriptas . Sed ad Simonem redeamus . Is circa annum Chriſti 1206,Clonarda Relicta Cathredam ſuam Epiſcopalem ad Cœnobium SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum nouæ villæ iuxta Trimmam tranſtulit, quod tum nuper Canonicis Auguſtinianis condiderat . Conſtat porrò Henricum VIII.Regem (qui Monachos vbique exturbauit) Eccleſiam Cœnobij Beatæ Mariæ de Ballemore iuxta Logh-ſeudy apud VVeſt Midenſes, in Cathedralem huius Diœceſeos conuertiſſe, ſed quam diu ita durauerit, neſcio. Damleagæ , ſiue vt hodie , Dulekæ , Sedes Epiſcopalis primum conſtituta eſt à S. Kenano , aliàs Cianano , cui ipſe præfuit Epiſcopus primis Eccleſiæ Hibernicæ Surgentis Temporibus. S.Kenanum Eccleſiam ibi conſtruxiſſe lapideam , & inde Damleag nomen accepiſſe .

Refert officium eius, cuius exemplar , è codicè M. S.Bibliothecæ publicæ Cantabrigienſis tranſcriptum,impertiuit mihi amiciſſimus M. Guliemus Morus . Eccleſiarum

Digitized by Google

rum etenim anteà (ſic idem officium) de virgis, & tabulis ſtructuræ fiebant in Hibernia, nec facilè quidem reperiemus aliam ſtructuram, è Saxo ab Hibernis factam, ante tempus S.Malachiæ Archiepiſcopi Armachani. S.Bernardi æqualis,& dilecti, licet in morte Paulo Prioris. Sed de Veterum Hibernorum ædificijs, vide, ſi placet, quæ alibi diximus Sanctus hic Kenanus Regio Momonienſium ortus Sanguine,& ad Tempus in Gallia, ſub Sancto Martino Epiſcopo Turonenſi educatus obijt 24. die Nouembris anno 489, vel 488.

Sequitur Cenanus, poſtea Contractiùs Kenlis, & deinde (ſicut hodie vulgo) Kells, antiquitùs inter Inſigniores Hiberniæ Vrbes numerata, ſed poſterioribus temporibus poſtquam nimirum in opidulum decreuit, dicta ob ſitum, & munimentum Clauis earum partium Midiæ,memoranda porrò hoc nomine, quod S. Columba, qui & Columb-cille, compoſito (inquit Beda) à Cella, & Columba nomine, Cœnobium Inſigne ibi fundauit circa annum Domini 530. locum concedente Dermitio filio Cerualli Rege Hiberniæ. Sedem etiam Epiſcopalem ibi poſtea erectam fuiſſe liquet, ſed quando primum conſtituta fuerit, ignoratur. Hoc tamen conſtat, Seculo XIII, Cathedræ Midenſi fuiſſe coniunctam. Kenliſæ huic Magnum olim decus fuit. S. Cuthebertus Lindiſfarnenſis Epiſcopus, (obiter adnoto) qui hoc in loco editus eſt, vti vitæ eius deſcriptor demonſtrat ex Hiſtorijs Hibernenſium. Liber habetur in Bibliotheca Cottoniana ſub effigie Vitellij, D. XIV. 8. non deſunt tamen qui natum eum in loco dicto Kilmacudrick, ad quartum à dublinio lapidem contendant. Ad cæteras, quod attinet, ſatis erit, vel verbo memorare Eccleſias Trimmenſem, & Donſaghlinenſem à S. Patricij nepotibus erectas fuiſſe, hanc à S. Secundino, al. Sechnallo, illam à S. Lumano: Deinde Slanenſem à S. Erco, qui obijt anno 513, & Ara-bracanenſem à S. Vltano, qui anno deceſſit 637. hique omnes, vt fundatores, ita primi fuerunt ha-

Digitized by Google

rum Eccleſiarum Epiſcopi, atque hæc de Sedibus hiſce, vnitis tandem, & coniunctis Epiſcopatui Midenſi compendio dicta ſufficiant.

Duni Eccleſia S. Patricij.

Sanctus Cailanus S. Macniſij Epiſcopi Connerenſis æqualis, ſed in Epiſcopatu poſterior, ex Nendrumenſi Abbate, factus eſt Dunenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Sub exitum Seculi poſt Chriſtum natum quinti. Eccleſiam hanc refecit S. Malachias Morgarius, Epiſcopus primum Connerenſis, Dein Armachanus Archiepiſcopus, demum Archiepiſcopatu abdicato, Antiſtes Dunenſis, anno 1137. Tum poſt annos circiter 40, Malachias Tertius eiuſdem nominis Epiſcopus Dunenſis, à Ioanne Curcæo Vltoniæ dicto expugnato re adiutus, auxit eam, & ornauit. Ioannes ille prætereà, Canonicis ſecularibus expulſis, eorum loco Monachos Benedictinos, è Cœnobio S. VVerburgæ Ceſtriæ ſubſtituit anno 1183. & ſub eodem tempore, eiuſdem Curcæi ſuaſu, Eccleſia ea Cathedralis, quamquàm anteà S. Trinitatis nomini conſecrata, in S. Patricij honorem dicata eſt. Non paucos autem credidiſſe Iliadem malorum curcæum inde ſibi poſtea attraxiſſe, author eſt Chriſtophorus Pemprigius, in Annalibus ſuis. Vtcumque, maximam, olim claritatem loco proculdubiò conciliauit S. Patricij ſepultura, quo etiam corpora SS. Columbæ, & Brigidæ poſtea tranſlata fuerunt. Poſtremus huius Sedis Epiſcopus, ante realem (vt loquimur) vnionem Eccleſiarum Dunenſis, & Connerenſis, fuit Ioannes Sely, Monachus Benedictinus. Eo vero exauthorato anno 1441, Ioannes Epiſcopus Cōnerenſis vnionem vtriuſque Sedis, ab Eugenio IV. Pontifice obtinuit. Et iam inde vnus idemque Epiſcopus Dunenſis, & Connerenſis appellatur. Locus, antiquiori nomine Araſcealtair prorſus deperdito, Dunun dictus eſt, vnde, & Regioni nomen. Dunun autem Priſcis Gallis, & Brittannis, & Saxonibus, collem, vel ſitum aulicum denotabat. atque hinc Lugdunum, Iuliodunum in Gallia Dunelmum

mum, Sorbiodunum, & ſimilia in Anglia manarunt: neque aliam habebat ſignificationem apud Hibernos. Nam hæc Sedes in Regeſto Cenſuum Cameralium. Cenſij Camerarij appellatur Dun-da-leghlas, quam vocem Hiberni interpretantur Collembinorum mediorum Catenæ: & Iocelinus, cap. 38. à Catenis confractis, Dunum nomen ſortitum fuiſſe aſſerit. Sic porrò à Collino ſitu in Hibernia, nomina deducunt, Dun-amaus, Dun-keran, Dun-gannon, & Dun-garuan. Exempla alia ſatis obuia ſunt: ſed in re, tam nota, hæc ſufficiant.

Connera, Eccleſia S. Mac-niſij.

Aengus Macniſius primus fuit huius Eccleſiæ Epiſcopus, & Fundator. Is cognomentum à matre, more inſolito, trahens, vulgo S. Macniſa, vel Mac-niſius, ſine aliqua alia additione, dictus eſt, Patris autem nomen Fobrec fuit, vt tam è Tigernaci annalibus, quam ex antiquo Aenguſiani Martyrologij Scoliaſte, ad diem tertium Septembris, intelligimus. E viuis hic ceſſit Senex Venerabilis 3. Septembris, Anno Domini 507. vel ſecundum alios, 514. huius Eccleſiæ benefactor dicitur Iſaacus de nouo Caſtro ad Tinam, Epiſcopus creatus Connerenſis anno 1243, vbi præfuit annos 12. quid autem contulerit traditum non reperi. Celebritatem huius loci maximam aliqui adſcribunt S. Malachiæ ſupra memorato, qui hic præfuit ad Tempus Epiſcopus, & cuius vitam deſcripſit, S. Bernardus Abbas Claraual lenſis Celeberrimus, è quo plura petas.

Clochoræ, Eccleſia S. Maccartini.

Hanc Eccleſiam fundauit S. Patricius eamque poſtea contulit dilecto ſuo Diſcipulo, & in Verbi Dei prædicatione adiutori indefeſſo, S. Maccartino, Iocelino, Kerterio è nobili Aradentium proſapia orto, ſed moribus nobiliori. Sedit ibi Maccartinus vſque ad annum Dom. 506. quo placide ex hac vita ſenex migrauit, ix. Calend. Aprilis, vel vt alij habent, vi. Octob. & in Eccleſiæ ſuæ Cemeterio ſepultus eſt. Poſt aliquot deinde ſecula, anno

nem-

Digitized by Google

nempe 1041. hæc Eccleſia de nouo ædificata eſt, & S. Maccartini memoriæ dicata. Circa annum verò 1293. eam reſtaurauit Mathęus Mac-Cataſaid Epiſcopus Clocherenſis. Is Capellam porrò condidit ſupra ſepulchrum S. Maccartini, & Cemeterium muro circundedit. Anno demum poſt centeſimo, Aprilis 28. dum Arthurus Mac-Camæil loci Epiſcopus Capellam Maccartini de nouo erigi curaret, Eccleſia ipſa Cathedralis, & duæ Capellę, & Monaſteriorum Beatæ Mariæ, nec non Curia Epiſcopi vna cum 32. alijs ædificijs, &c. incendio conflagrarunt. Ad Eccleſiæ, & Curiæ ſtructuram, Arthurus hic omni ſtudio poſtea incubuit, deceſſit autem admodum ſenex, die S. Laurentij 1432. cum hanc Eccleſiam rexiſſet annos 42. extant ordinationes (obiter adnoto) anno 1393. & 1430. editæ. Clochora (ad Launum Fluſita) nomen habet à lapide aureo, quo Ethniciſmi temporibus, dæmon Reſponſa præſtigialia, quaſi Apollinis Pythij oracula, dare ſolebat; vt è Regeſto Clochorenſi intelligimus. Inter huius loci Epiſcopos ſecundum Maccartinum maximè celebratur Chriſtianus O-Morgair, frater vnicus S. Malachiæ Armachani, quem S. Bernardus in vita Malachiæ virum bonum appellat plenum gratiæ, & virtutis Germano quidem ſuo ſecundum in celebri opinione, ſed vitæ ſanctimonia, & iuſtitiæ zelo fortè non imparem obit 1139. & Armachiæ in Cęnobio Sanctorum Petri, & Pauli ſepultus eſt.

Ardacha Eccleſ. S. Meli.

Eccleſia Cathedralis Ardachadenſis merito, Inter antiquiſſimas totius Hiberniæ numerata, à Sancto Melo Britanno, primo loci Epiſcopo fundata eſt. Fuit is S. Patricij è Darcera ſorore nepos, & ab ipſo. S Patricio (cuius etiam diſcipulus fuit) Epiſcopus Conſecratus hunc ex proprio labore manuum, more Pauli, victum ſibi comparaſſe aſſerit Iocclinus, in vita S. Patricij, cap. 102. obijt S. Melus anno ſalutis 488. Februarij die 6. quaquadriennio ante auunculum, & in Eccleſia ſua Arda-

cha-

Digitized by Google

chadenſi ſepultus eſt. Ardachæ nominis ratio ab editiori ſitu deducitur, atque huius nominis libentius hic memini, quia Ard. generali vocabulo loca editiora Hiberniæ vocantur.

Raphoa Eccleſia S. Eunani.

Cœnobium ibi loci fundauit S. Columba-cille, Vir Regio ſanguine, ad virtutem, & litteras natus: antea quidem Crimthanus dictus; Columbæ vero nomen ſecundum Adamnanum, (qui vitam eius deſcripſit) ob Innocentiam, ſecundum Veterem Aenguſiani Martyrologij Scholiaſtem, eodem ſenſu, ob ſimplicitatem candidum obtinuit, alluſione fortaſsè facta ad præceptum ſeruatoris noſtri, (Matth. X.) eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut Columbæ. Hanc ſtructurauit poſtea iam dictus Adamnanus, Celebris ille cœnobij Hyenſis Abbas cuius magno cum honore meminit Beda venerabilis, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ gentis Anglorum lib. 3. cap. 16. vbi virum bonum appellat, & ſapientem, & ſcientia ſcripturarum nobiliſſime inſtructum huius Cænobij templum in Eccleſiam Cathedralem erexit, (vt videtur) S. Eunanus, qui primus exiſtimatur huius Sedis Antiſtes. Quo tempore autem vixerit nulla potui indagine inuenire. Oſtendebatur Raphoæ, ſiue (vt olim) Rathbothæ, non ita pridem lectus eius ibi porrò Turris erat, ſiue pyramis, vt aliqui vocant, Colli impoſita, in qua Epiſcopi Rapotenſes muſæum olim habebant. Huius Eccleſiæ benefactor fuit egregius Patricius Magonail Epiſcopus Rapotenſes, circa annum Dom. 1360, qui porrò ædes Epiſcopales in tribus mannerijs ad Sedem ſuam pertinentibus conſtruxit. Locus nomen habet partim ab Hibernico Rath, quod ſepimentum militare denotat; ſed reſidui nominis rationem inquirant alij.

De Eccleſia Sancti Columbæ.

De Cœnobio à ſupradicto Sancto Columba Deriæ extructo anno 553. iam ante egimus. Cœterùm, Eccleſia Cathedralis Derenſis opus eſt multo recentioris temporis

poris. Nam illius Diœceſis Epiſcopus Ardſtrathæ ad Dergum Flumen primum Cathedram habuit conſtitutam, vbi primus præfuit Epiſcopus S. Eugenius, quem aliqui S. Patricij diſcipulum, & ab eo Epiſcopum conſecratum tradunt: alij verò SS. Canei, & Congalli æqualem faciunt. Tempora certè parum cohærent: niſi fortè S. Eugenio (inter Macrobios illius ſæculi) iſtam tantam longæuitatem adſcribamus. Fuit is Prædicator eximius & aſſiduus. Natus porrò dicitur Regio Lagenienſium Sanguine. Deceſſiſſe ferunt 23. die Auguſti anno 618., & in Eccleſiæ ſuæ Cœmeterio ſepultus eſt, ſupra cuius Sepulchrum Sacellum poſtea ædificatum eſt. Ab Ardſtratha Sedes Epiſcopalis Magheram translata eſt, quæ S. Lurocho dicata cuius feſtum agitur 17. Februarij: vnde (vt opinor) Epiſcopi illius Sedis Rattholurienſes dicti ſunt circa annum tandem 1130. Mauritius Hibernus appellatus Murcachus O-Coffi, Al Cobtraig Epiſcopus mutauit Sedem in Deriam, is ex Canonico Auguſtiniano Epiſcopus factus dictus eſt etiam Epiſcopus de Renet-Eogain, ſiue Tiroen, & Houedeno impreſſo, ad annum 1172. corrupte, Charenſis vir ob eruditionem, humilitatem & erga egenos liberalitatem, ab hiſtoricis plurimum laudatus. Vixit vſque ad annum Domini 1173. vel 1174. quo defunctus 10. Februarij, in Cœnobio S. Columbæ Deriæ, quod olim Cellam nigram vocabant, ſepultus eo ſedente, anno 1164. Eccleſia Cathedralis (vt ego intelligo) ſiue Eccleſia magna Derenſis (vt in annalibus Vltonienſibus appellatur) conſtructa eſt, Mauritio Maclochlin Rege Hiberniæ, & Flano O-Brolchan Abbate Cœnobij S. Columbæ Derenſis opus promouentibus non negandum tamen ante Mauritium nonnullos ex Abbatibus Derenſibus dictos etiam ſimul Epiſcopos huic Diœceſi, circa annum 1266. adiunxit Germanus alijs Gelaſius O-Cherballan, Epiſcopus Iden-Derenſis, (vt è Regeſto Chlocherenſi didici) per potentiam Nationis Suchæ Kenel-Cogain, Eccleſiam de

Ard-

Digitized by Google

Ardſtratha, cum pluribus alijs Eccleſijs de Ophearach. Haſa Sedes Clochorenſi eripuiſſe dicitur, dum Dauid O-Brogam Epiſcopus Clochorenſis iaceret paraliticus in Cœnobio Mellifontis, cuius Monachus aliquando fuerat, & in quo defunctus ſepultus eſt anno Domini 1267. dicitur porrò partem aliquam Diœceſis Rapotenſis, Carbraco O-Scoba Ordinis Prædicatorum, & Epiſcopo Rapotenſi, circa idem tempus ſubtractam, Diœceſi ſuæ adiecíſſe. Sedis huius Epiſcopus anno 1420. fuit Gulielmus QuaplodCarmelita, Bertrami Fitz Allen Carmelitæ Ijdem, & viri eruditi mæcenas, vt è Lelando liquet, in libro de Scriptoribus Britanniæ, id quod eo libentius hic obiter annotaui, vt Balæi errorem patefacerem, qui Epiſcopum Darenſem eum fecit, vnum ſcilicet è Suffraganeis Archiepiſcopi Dublinenſis. Vrbs ipſa à Colonia, è Londino deducta London-Dery hodie dicta, Daire-Ealgac olim appellabatur, i. e. Roboretum Calgachi, aliquando etiam Daire Columb-Kill & de Luco, & in antiquo prouinciali Romano, Darich.

Clona ſiue Clonmacnoiſa Eccleſia S. Kiarani.

Cœnobium Clomacnoiſæ, prius Tipraic dictæ, propè Shenanum flumen in ipſo quaſi Hiberniæ Vmbilico ſiue Meditullio conſtruxit S. Kiaranus ſiue Ciaranus Iunior, ex Aradenſium familia ortus, ſed Boeſij à S. Beonadi fabri lignarij filius, vndè & vulgo dictus eſt Mac-Iteir, ſiue filius Artificis, locum concedente Dermitio Ceruallí filio Rege Hiberniæ. Huic Cœnobio ſecundum plurimos, Kiaranus vnico ſolum anno, ſecundum nonnullos verò (perperam opinor) annis ſeptem præfuit Abbas, morte ibi ereptus 1. Idus Septembris, anno ſalutis per Chriſtum 149. in ipſo ætatis flore, cum annos vixiſſet ſolùm 33. Exequijs eius tertia nocte inſequenti interfuit S. Coemgenus Hymnum in eius laudem paulo poſtea compoſuit S. Columba amicus eius. Huius Cœnobij Eccleſia poſtea, ſed quo tempore plane me latet, in Eccleſiam Cathedralem commutata eſt. Non deſunt

Z qui-

Digitized by Google

quidem,qui S. Kiarannm Epiſcopum fuiſſe Clonmacnaiſenſem diſertè tradant. Hoc ſi verum, de Eccleſiæ Cathedralis initio, non eſt cur vlterius diſquiramus, vt fuerit,vt poſteriora tempora 9. alias Eecleſias, in vno quaſi eodemque Cœmeterio, duo plus minus iugera Hybernica ambitu Colligente, ei ſubiecerunt. Ad oc-Occaſum huius loci Præſules ædes Epiſcopales ædificarunt.

Eccleſia ipſa Cathedralis multis certè olim poſſeſſionibus ditata fuit, Magnatum præterea, ac Epiſcoporum Sepultura, nec non monumentis aliquot, & inſcriptionibus, partim Hebraicè,partim Hibernicè inciſis, in primis Inſignis; paulatim attamen decreuit. Et ad pudendam tandem redacta eſt paupertatem. In Synodo ſupra memorata, anno 1132. habita, dum Cardinalis Paparo Legati munus in Hibernia obiret, inter ſedes Epiſcopales Prouinciæ Tuamenſi ſubiectas, numeratur Cinani, quæ poſt longas contentiones, Romæ agitatas inter Archiepiſcopos Armachanos, & Tuamenſes Prouinciæ Armachanæ tandem adiudicata eſt.hanc Sedem iam pridem è nominis affinitate, eandem eſſe exiſtimaui cum Cenanuſenſi, ſiue Kenliſenſi. Sed dies diem docet. Nunc non poſſum non exiſtimare Cinani corrupte ibi legi pro Cluana, vulgo Clonmacnoiſa, tum ob viciniatis rationem, vt quæ à Prouincia Tuamenſi, Shenano fluuio ſolum diſterminatur, tum quia in diuiſione antedicta Epiſcopatuum Hiberniæ, inter Sedes Prouinciæ Armachanæ ſubiectas, habetur Connanas, quæ eadem ſine dubio eſt cum Cenanuſa: non enim veriſimile eſt vnam eandem Sedem in ea Sedium diſtributione facta in Synodo, cui tot Præſules Hibernici interfuerunt,fuiſſe bis numeratam, & diuerſis Prouincijs aſſignatam. Clona ſiue Cluaina latibulum ſonat de reſidui nominis ratione, ita annales Cænobij Inisfallenſis, ad annum Domini 347. vel 348. hoc anno fundata eſt Cluain-Mac-Nois, ideſt, Nois-MuccaidRex Conaciç,à quo nominatur

Digitized by Google

tur Cluan hactenus de Clona vetere.

Kilmoræ Eccleſia Sancti Fedlemidi:

Poſt Clonmacnoiſam, memorabitur Kilmora, ideſt ſi Interpreteris, Eccleſia magna huius Diœceſis Epiſcopi ſtylo à Breſinia (Regione ita dicta) mutuato Breſinienſes aliquando dicti ſunt, quandoque Triburnenſes, quia conſediſſe dicuntur in viculo quodam obſcuro Triburna dicto. Cœterum anno tandem 1434. Andreas (Bradæus opinor) Epiſcopus Triburnenſis Eccleſiam Parochialem S. Fedlemidi Alfelimij Kilmoræ, quem locum commodiorem inuenerat Nicolai V. Papæ aſſenſu in Cathedralem erexit, & in ea Cannnicos tredecim collocauit. Hanc electionem confirmauit Caliſtus Tertius anno inſequenti: & circa idem (ni fallor) tempus, decanatus Kilmorenſis conſtitutus eſt. Ad S Fedlimidum, quod attinet vixit is ſeculo VI. & frater fuit, vt ferunt S. Diarmitij Abbatis Inis, Cloghranenſis, obijt 9. Auguſti. de anno non habeo, quod certo dicam. Regeſtum Eccleſiæ Clorchorenſis Epiſcopum eum facit Eccleſiæ Cluanenſis, quam, ad lacum dictum Lough, Ern, ſitam Nos vulgo Clunes dicimus, & ibidem cum S. Tigernacho primo loci Epiſcopo ſepultum tradit. Sed redeamus iam inde à nouæ huiuſce fundationis initijs, ipſe Andreas eiuſque ſucceſſores non Epiſcopi Breſinienſes, nec Triburnenſes, vt antea, ſed Kilmorenſes appellati ſunt. Vt videtur ſane ipſam ſedem Breſinienſem, vel Triburnenſem non antiquæ fuiſſe memoriæ, nam de ea nulla fit mentio in ſupra memorata diuiſione Epiſcopatuū Hiberniæ, vt è codice Cenſuū Cameraliū Cenſij Camerarij, qui poſtea fuit Honorius III. Papa, cōſtat hac Eccleſię Cathedralis Kilmorenſis fundatione non obſtante. Duos poſtea Epiſcopos ad Eiſcopatum Triburnenſem fuiſſe promotos oſtendit Lucas VVaddingus in tomo 8. annalium minorum nempe Stephanum de Straboniza, & poſt eius obitum, Fr. Bernardum 13. Iunij 1309. Cæ-

ter ùm cu m certum ſit Thomam Bradæum tunc temporis Epiſc opu m fuiſſe Kilmorenſem, & è vita non migraſſe ante annum 1311. admodum probabile videtur eum ne teruncium quidem ex Epiſcopatu percepiſſe. Dromoræ, & S. Colmani. ſuper eſt Dromora, quæ (vt à peritioribus accepi) dorſum magnum collis, ſiue cliuum magnum denotat.

(*Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis*)

Hæc Eccleſia originem ſuam debet S. Colmano, Aradeorum gente oriundo, primo Cœnobij Muckmarenſis apud Antrimenſes Abbati, deinde primo huius Sedis Epiſcopo. Hunc Iocelinus, cap. 96. Colmanelum vocat: ſed Mocolmoc etiam dictum notat vetuſtus Aenguſiani martyrologij ſcoliaſtes. Claruit Colmanus ſæculo VI, quippe, qui natus anno 516. obijt 7. idus Iunij annum vero obitus eius nondum inuenimus, de hac ſede, in libro ſupradicto Cencij Camerarij, (quod miror) nulla habetur mentio. Ideoque credibile videtur aliquot ſęculis eam proprio caruiſſe Antiſtite. Et ſunt qui opinentur toto eo tempore, Diœceſi Archiepiſcopi Armachani fuiſſe incluſam. Neque comperi quidem Epiſcopum ibi loci aliquem ſediſſe, poſt ſæpe ſupra memoratam diuiſionem Epiſcopatuum Hiberniæ factam anno 1152. ante Gerardum Monachum Ciſtercienſem cœnobij Mellifontis, qui (vt ex Archiuijs arcis Londinenſis didici) electus aſſenſum Regium obtinuit 15. Apirilis 1227. Ex huius Eccleſiæ Epiſcopis, non pauci poſtea ſęculo XV. in Anglia plerumque degebant, & temporis in hac Eccleſia ob eius (vt auguror) paupertatem, parum aut nihil abſumebant, ſpeciatim ſub Henrico IV. Rege Angliæ, Ricardns Meſinus Carmelita, & eius ſucceſſor Ioannes quidam. Item ſub Honorio V. Nicolaus VVartre Ordinis Monorum, & Dauid de Chirbury Carmelita, ac ſub Honorio VI. Thomas Scropuſal de Bradley Carmelita itidem, & Thomas Radcliffus. Priſtina Epiſcopatus huius Dromorenſis paupertas ex Epiſtola quadam

Octa-

Octauiani de Palatio Archiepiſcopi Armachani ad Henricum VII. Regem, intelligi poteſt, in qua annuos eiuſdem cenſus tunc temporis non valuiſſe aſſerit, vltra 40. marcas monetæ Hiberniæ, hæc porro moneta minoris tunc fuit valoris (vt, ille ibi aſſerit) ex tertia parte, quam nummus ſterlingus dictus, atque vt Epiſcopatus erat tenuiſſimus, ita Parochiæ in eo perpaucæ, ſolum nempe 23. de Baſilicis Prouinciæ Mach-Aranę hactenus, ad ęas Prouinciæ Dublinenſis iam venio.

In Prouincia Dublinienſi.

Loca, & tituli Dedicationum.	Origines, & aliæ Antiquitates.

Dublinij Eccleſia Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ vulgo Eccleſia Chriſti appellatur.

HAnc Eccleſiam, in Ciuitatis Meditullio, Sitricus Filius Amlaui Rex Oſtmannorum Dublinij, & Donatus Epiſcopus Dublinienſis Canonicis ſecularibus conſtruxerunt, circa annum ſalutis 1038. De hac fundatione, ita liber niger eiuſdem Eccleſiæ: Sitricius Rex Dublin. filius Atleb Comitis Dublin. deditS. Trinitati, & Donato primo Epiſcopo Dublin, locum ad ædificandam Eccleſiam S. Trinitatis, vbi fornices ſiue voltæ ſunt fundatæ, cum Terris ſubſequentibus VIL. Beal-Dulek, Bechen, Portraern, cum Villanis, & Bladis, nec non aurum, argentum ſufficienter ad ædificandam Eccleſiam cum tota curia contulit. Donatus hic pærter nauē Eccleſiæ aliàs ſtructuras excitauit etiam à fundamentis Capellam Sancti Nicolai, in parte Boreali, & Capellam S. Michaelis, quam, qui illi poſt aliquot ſęcula ſucceſſit Richardus Talbotus in Eccleſiam erexit Parochialem obijt tandem Donatus 6. Maij 1074. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt. Canonicos ſeculares huius Eccleſiæ Laurentius Archiepiſcopus Dublinienſis in Canonicos mutauit Regula-

Digitized by Google

res Ordinis Aroacenſis, circa annum Domini 1163. Laurentius hic, nec non Ricardus cognomento, Strongboa Comes Strigulienſis Robertus filius Stephani, & Reimundus Graſſus, ſiue Legros, Eccleſiam amplificare aggreſſi, Chorum ſuis ſumptibus ædificarunt, cum Campanili, & duabus Capellis, vna S. Sedmundo Regi, & Martyri, & S. Mariæ, quæ dicitur alba, dicata altera, S. Laudo, inter benefactores primarios, numerantur etiam Laurentij tres primi ſucceſſores, Ioannes Cominus ſcilicet Henricus Londres, & Lucas quidam, qui ante Inſulas ſuſceptas Decanus fuit S. Martini Londini, & Theſaurarius Garderobæ, ſiue à Syntheſi Henrico III. Regi Angliæ. Neque prętermitti debet Iohannes de S. Paulo illius itidem Sedis Archiepiſcopus, qui paulo ante obitum, obijt autem 9. Septembris 1362. totum præsbyterium, vna cum ipſa (quam hodie cernimus) Cathedra Archiepiſcopali, ſuis ſumptibus extruxit ſaxo is coopertus marmoreo, Aeneis laminis ornato tumulatus eſt in ſecundo gradu ante ſummum Altare ſicut in teſtamento ſuo mandauerat. Huius Eccleſiæ Priorem, & Conuentum Henricus VIII. Rex Angliæ in Decanum, & Capitulum conuertit 1541.

Dublinÿ Eccleſia Sancti Patricÿ.

Ioannes Cominus (de quo ſupra diximus) Eccleſiam hanc ſpecioſiſſimam S. Patricio dicatam in auſtrali Vrbis ſuburbio veteri Parochiali Eccleſia ibidem demolita, conſtruxit, & dotauit circa annum Domini 1190. in qua octo collocauit prębendarios, qui numerus poſterioribus temporibus auctus eſt, ad 22. his Bullam etiam à Lucio III. Pontifice obtinuit, datam Velletri idibus Aprilis Indictione 12. 1182, in qua inter alia priuilegia Sedi Dublinienſi conceſſa ita legimus; ſacrorum quoque Canonum authoritatem ſequentes, ſtatuimus, vt nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus abſque aſſenſu Dublinienſis Archiepiſcopi, ſi in Epiſcopatu fuerit in Diœceſi Dublinenſi, Conuentus celebrare, cauſas, & Eccleſiaſtica

ſtica

Digitized by Google

ſtica negotia eiuſdem Diœceſis, ni ſi per Romanum Pontificem, vel Legatum eius fuerit ei dem iniunctum tractare præſumat. Exemplar huius Bullę habetur in antiquo Regeſto Dublinienſi, vocato *Crede mihi, fol.* 80. *B.* atque ex hoc priuilegio Initium ſumpſit Controuerſia illa, ſiue acris, & diuturna concertatio inter Archiepiſcopos ArMachanos, & Dublinienſes, an Armachanus habuerit ius primitiæ, Bajulationis Crucis, appellationum, & viſitationum in Prouincia Dublinenſi, quę per aliquot annorum Centurias poſtea durauit, ſed redeo. Collegiatam hanc Eccleſiam Comini proximus ſucceſſor Henricus Londres ſiue Londinenſis in Cathedralem erexit vnitam (inquit Ioannes Allanus Archiepiſcopus Dublinienſis ſub Henrico Octauo) Cum Eccleſia Cathedrali S. Trinitatis in vno ſponſo ſalua alteri Eccleſiæ honoris prærogatiua. Gulielmum filium Guidonis primum ibi conſtituit Decanum præcentorem porro, Cancellarium, & Theſaurarium ordinauit quibus prædia, & Rectorias aſſignauit. Capellam B. Mariæ ibidem extruxit poſtea Fulco de Sanfora ſucceſſorum vnus, in qua ipſe tumulo ſtatua eius ornato conditus eſt anno 1271. partem denique Eccleſiæ Cathedralis incendio fortuito deformatam reſtaurauit Thomas MinotArchiepiſcopus itidem Dublinij, qui porrò Campanile præcelſum è ſaxo quadrato conſtruxit circa annum 1370. Vnde & in ſigillo ſuo vſus eſt poſtea Imagine pontificali, quæ manu viſa eſt tenere Campanilis effigiem, atque hæc de hac Eccleſia, quæ ſiue laxitatem ſpectemus egregiam ſtructuram, & magnificentiam cæteris Hibernię Eccleſijs Cathedralibus facile (vt opinor) eſt præponenda.

Fernæ Eccleſia Sancti Aldani.

Fernam Vrbem Braudubus Rex Lageniæ S. Edanoal Moedago primo loci Epiſcopo contulit, & ſecundum Biogiaphos noſtros Synodi magnæ conſenſu Metropolim eam totius Prouincię Lagenienſis conſtituit circa annum Domini 593. qua de re ſit antiquus vitę eiuſdem Edani

ſcri-

Digitized by Google

ſcriptor: Magna Ciuitas in honore S. Moedog ibi creuit, quæ vocatur Ferna, deinde facta Synodo magna in Terra Lagenienſium decreuit Rex Brandubh, & tam Laici quam Clerici, vt Archiepiſcopatus omnium Lagenienſium ſemper eſſe in Sede, & Cathedra S. Moedog, & tunc S. Moedog à multis Catholicis conſecratus eſt deceſſit Edanus Grandæuus die vltimo Ianuarij anno Domini 632. & in Eccleſia ſua Fernenſi quam ipſe fundauerat ſepultus eſt: ei ſucceſſit S. Molingus dictus etiam Dairchilla fuit enim Binomius, qui (vt in vita eius legimus) conſtitutus eſt ipſe Archiepiſcopus in Sede, & Cathedra, S. Moedog à Rege iam Lagenienſium Brandubh filio Eathac conſtitutum eſt, vt Archiepiſcopatus Lagenienſium in Ciuitate S. Moedog eſſet ipſa Ciuitas vocatur Ferna, quæ eſt in Terra gentis Kenſelach, is vero diu ante obitum præſulatum abdicauit, & vitæ pertæſus eam depoſuit valdè ſenex 17. Iunij 697. Iemolingi, vbi in Cœnobio à ſe conſtructo ſepultus eſt. Molingum, Brachanum, Patricium, & Columbam, quatuor Hibernicos Prophetas appellat Giraldus Cambrenſis lib. 2. Hiberniæ expugnatæ cap. 33. vbi etiam eorum libros ſuo tempore exſtitiſſe Hibernicè ſcriptos aſſerit, ſed hic obiter locus nomen habet (vt notat Colganus) à Ferna Heroe, Carili Regis Deſiorum filio, ibi inpugna per Gallum filium Mornæ interemptum. Inter Primarios Eccleſiæ Fernenſis Benefactores numeratur Ioannes de Sancto Ioanne, tam ob ſtructuras ſuas, quam ob priuilegia Sedi ſuæ comparata. Obijt is anno Domini 1243. poſtquam magna cum prudentiæ, & integritatis laude ibi præfuiſſet annos circiter 22. eique Bis ſucceſſi Galfridu s de Sancto Iohanne (fortè frater eius) primum in Eccleſiæ Limericenſis Theſaurariatu, deinde in Epiſcopatu Fernenſi fuit porrò Galfridus ante Præſulatum, Hiberniæ Eſcaetor. Notandum hic aliquos è iam dicti Iohannis prædeceſſoribus Ioſephum O-Hethe nempè, & Albinum O-Mulloy, dictos fuiſſe interdum Epiſcopos VVexfor-

dien-

Digitized by Google

dienſes, & eo vſos ſtylo in Chartarum quarumdam ſubſcriptionibus; fortaſſe animo Cathedram hanc Epiſcopalem Wexfordiam Oppidum, tunc temporis populi frequentia longè celebrius, transferendi hoc certè conſtat hunc Epiſcopatum in Bulla Lucij III. Papæ ad Io; Cominum Archiepiſcopum Dublinienſem, VVexfordenſem eſſe dictum.

Kildara, Eccleſia S. Brigidæ Virginis.

Sanctus Conlæthus quibuſdam Conlaidus, alijs Conlianus primus perhibetur Darenſis Epiſcopus, & Eccleſię Cathedralis à S. Brigida adiutus, fundator, in eiuſdem Brigidæ vita à Cogitoſo deſcripta. Is Archiepiſcopus, & Summus Pontifex appellatur. Vltimum diem clauſit 3. Maij anno 519. & Kildaræ (quæ Cellam roboris ſonat) in Eccleſia ſua propè ſummum Altare ſepultus eſt. Eius vero oſſa 281. poſt, anno, viz anno 800. in Capſulam argenteam deauratam gemmiſq; ornatã fuerunt translata: Liber rubeus Comitis Kildarenſis (quo nixus fundamento neſcio) Ionium quemdam primum fuiſſe loci Epiſcopum tradit, Iuorium ei ſucceſſiſſe, & Iuorio Conlæthum: & ex eodem (vti creditur) libro, idem habet Richardus, Stanihurſtus in Anglica ſua Hiberniæ deſcriptione, quæ in edito Holinshedo exſtat; ſed vterque perperam opinor. Multo probalius Conlæthum omnium primum ibi Sedem Epiſcopalem fixiſſe, id quod ita affirmat Scriptor antiquus vitæ S. Brigidæ, lib. 2. cap. 11. Conlianus Epiſcopus S. & Propheta Domini, qui habebat Cellam in Auſtrali parte Campi Liffi, venit in curru ad Sanctam Brigidam, & moratus eſt apud eam quem Beata Brigida Epiſcopum elegit in ſua Ciuitate Kildara. In Eccleſiæ huius ornatu, & reparatione, non paruam impendit pecuniam Radulphus de Briſtol, Briſtoliæ (vt opinor) in Anglia natus primus Eccleſiæ Sancti Patricij Dublinienſis Theſaurarius primuſque Anglici generis Epiſcopus, qui in hac Sede collocatus eſt. Deceſſit ſub initio anni 1232. cum ſediſſet annos vix 9. eandem

A a Eccle-

Eccleſiam fatiſcentem reſtaurauit Edmundus Lanus Epiſcopus regnante Henrico Septimo inter Epiſcopos ſuffraganeos Hiberniæ, vt in Concilijs, & alibi primum habuit locum Epiſcopus Midenſis, ita ſecundum ſibi aſſeruit Epiſcopus Darenſis: Cæteri ſecundum tempora ordinationum ſederunt.

Kilkenniæ Eccleſia S. Canici.

Sedes Epiſcopalis Oſſorienſis Saigeræ hodie Seir Keran appellamus In-Helia Carolina primum collocata eſt, ſub medium ſæculi quinti, primus præfuit Epiſcopus Kiaranus Senior, vir magnæ authoritatis ob ſanctitatem, & doctrinam. Quirinum tamen eum fuiſſe, ad quem, & cæteros in Hibernia Epiſcopos ſcripta eſt Epiſtola 61. Gregorij Primi, quæ in Regeſto eiuſdem Gregorij, lib. 9. extat (licet Kiarani eminentia, Longæuitas, & nominis ſimilitudo quodammodo inuitent) non audeo affirmare. Hæc Sedes Aghauoam, in Oſſoria ſuperiore translata eſt, ſed quo tempore incertum eſt: fortaſſe tamen anno Domini 1072. nam ad eum annum ita annales M. SS. Lagenienſes: Templum Achadboæ conſtructum eſt, & Canici Scrinium ibi collocatum, hic S. Canicus filius Lacdeci, Poetæ inſignis, vir doctus, & induſtrius, primus fuit Abbas Cœnobij Agauoenſis à ſe conſtructi, in quo etiam defunctus 3. idus Octob. anno Domini 599. vel 600. annos natos 72. ſcripſit is vitam S. Columbæ, & Hymnos aliquot præterea in eius laudem. Agauoam, ſiue vt olim Achadboam Adamnanus in vita S. Columbæ lib. 1. cap. 4. Campulum bouis interpretatur, & ſcriptor vitæ S. Canici, Agrum boum, hinc vero Cathedram tandem Kilkenniam ſiue Canonicopolim tranſtulit Fœlix O-Dullany Epiſcopus Oſſorienſis, circa finem Regni Henrici Secundi Regis Angliæ. Is fundamenta videtur ieciſſe Eccleſiæ Cathedralis Kilkennienſis, quæ tamen non abſoluta fuit ante tempus Galfridi de S. Leodegario Epiſcopi, qui eam ſumptu non exiguo ante obitum ſuum, qui incidit in annum 1286.

per-

Digitized by Google

perfecit, licet ante eum nonnulli è prædeceſſoribus in primis Hugo Mapiltonus fabricæ eiuſdem Eccleſiæ ſtrenuè incubuiſſent. Nec hic prætermittendus Richardus Ledredus Minorita ſucceſſorum vnus, qui in eiuſdem Eccleſiæ ornatu, & reparatione magnam inſumpſit pecuniam. Speciatim omnes feneſtras de nouo erexit, & vitro obduxit, inter quas enituit feneſtra orientalis opere tam eximio adornata, vt in Vniuerſa Hibernia par ei non inueniretur. Obijt Ledredus anno Domini 1360. & in Eccleſia ſua Cathedrali propè ſummum Altare ad latus Euangelij tumulo conditus. Tum, qui illi poſt annos 100. ſucceſſit Dauid Hacketus è Polito Saxo teſtitudines Campanilis erigi curauit. Item Oliuerus Cantuuellus Ordinis Prædicatorum (qui mihi penè exciderat) ſub exitum ſæculi 15. præter ædium ſuarum Epiſcopalium Aghoræ, & Freinſtonæ, & Pontis maioris Kilkenniæ aquarum inundatione fracti reparationes, Vicarijs Coralibus appropriauit Eccleſiam S. Mallæ.

His Addamus amœniſſimum huius Eccleſiæ ſitum, quæ è colle Clemẽter edito, & vrbem modicè ſubiectam, & fertiliſſimam Regionem adiacentem Neoro flumine irriguam, iucundiſſime proſpectat.

Leghlinæ Eccleſia S. Laſſeriani.

Ex Prouincia Dublinienſi dicenda ſupereſt Leghlina, quæ ibi Sedes Cathedralis à S. Laſſeriano, aliàs Molaiſre filio Cairelli de Blita, conſtituta eſt. Educatus hic fertur ad ætatem vſque adultam ſub Seſſurino Abbate cui mater, quæ filia erat (vti fertur) Regis pictorum illum inſtituendum tradidit, poſtea Romam profectus vbi 14. annos tranſegit interea Diuum Gregorium Sacras Scripturas exponentem audiuit, & ab eodem demum Preſbyter ordinatus in patriam reuerſus eſt. Breui poſtea, Leghlinam peruenit, vbi S. Gabanus, tunc præfuit Cœnobiarcha, qui ei Cœnobium ſuum ſponte cedens, ſibi è Monachis ſuis cellam conſtruxit. Monachos 1300. Laſſeriani Regimini hic ſubfuiſſe tradit Scriptor vitæ,

Digitized by Google

S. Munnus , qui porrò aſſerit Synodum magnam in Campo Albo habitam fuiſſe, & magnam ibi ortam contentionem inter S. Laſerianum, & S. Munnum, de Feſto Paſchæ celebrando, die Dominico, an cum Hebræis, decima quarta Luna. Hac vero Synodo habita, vti videtur, menſe Martio, anno *630.* ſed ſine optato ſucceſſu finita, Laſerianus Romam vſque denuò iter ſuſcepit, vbi Honorius I. eum Præſulem conſecrauit, & reuertenti (vt in vita eiuſdem Laſeriani legimus) legationis in Hibernia officium commiſit. Nec irrito ſucceſſu, nam poſt reditum in patriam, Paſchalis obſeruationis Ritum, ad Honorij monita, in Auſtralibus Hiberniæ partibus reformatum fuiſſe liquet. Vid. Bed. Venerab. Hiſtor. lib. *3.* cap. *3.* mortem obijt S. Laſerianus *14.* Kalendas Maias anno Domini *638.* vel *639.* & in Eccleſia ſua ſepultus eſt. In Synodo Dublinij celebrata, ſub Alexandro Bicknoro Archiepiſcopo Dublin. (quod obiter adnoto) nec non dies obituum Sanctorum Patricij, Brigidæ, Canici, & Edani, duplicibus feſtis, per Prouinciam Dublinienſem, annumerati ſunt. Inter Eccleſiæ Leghlinenſis benefactores primarios, habetur Burchardus Norwegus, Guſmundi filius, de quo ſupra diximus. Fuerunt, & nonnulli ex huius Sedis Epiſcopis valdè Benefici, ſpeciatim Donatus, ſub aduentum Henrici II. in Hiberniam, & Gulielmus aliquando Archidiaconus Leghlinenſis, qui ſedere cœpit anno *1227.* alijs *1229.* & obijt *1231.* is porrò confirmauit Burgenſibus Leghlinienſibus prædia, & priuilegia, quæ Herlevvinus prædeceſſor eius ijs conceſſerat. Nec prætermittendi, inter benefactores, Ioh. Mulganus Epiſcop. ſub Rege Henrico VI. Mathæus Sandenij, ſub Henrico VIII. Leghlina dicta non procul abeſt à Baroo Fluuio; quem Ptolomæus Birgum, vel Brigum vocat. Mitto hic Glendalacham, vbi olim erat Sedes Epiſcopalis, (ab Houedeno, Biſtagnenſis dicitur, & in Bulla Lucij III. Epiſcopatus Inſularum) ſiquidem ea regnante Iohanne Cathedræ Dublinienſi vnita eſt.

In

Digitized by Google

In Prouincia Caſſelienſi.

Loca, & Tituli Dedicationum. Origines, & aliæ Antiquitates.

Caſſeliæ, Eccleſia S. Patricij.

POſt Ænguſæ (Nafrachi filij) Regis Momoniæ Conuerſionem ad Chriſtianam Religionem S. Patricij Prædicatione, populum Caſſelienſem S. Albei, & ſucceſſorum eius Iuriſdictioni, qui Imelacæ (ad 12 à Caſſelia Lapidem) ſederunt aliquandiu ſubfuiſſe, non eſt cur dubitemus: qua de re poſtea pluribus cum ad Imelacam peruentum fuerit. Quis autem primus fuerit Eccleſię Caſſelienſis Epiſcopus, haud facilè quis deſignarit, de Cormaci Culinani filio, Rege, & Epiſcopo Caſſelienſi, ſub initium ſæculi decimi, alias fusè diximus. Is certè tanquam fundator, vel ſaltem reſtaurator Eccleſiæ Cathedralis vulgo habetur, & memoria procul dubio, & Antiſtitum Caſſelienſium ante eum, per quam exilis ſupereſt. Eccleſiam eius, poſt nouam (vt auguror) reſtitutionem ſolemniter conſecratam fuiſſe, & Synodum ibi habitam Anno 1134. tradunt annales Prioratus Inſulæ omnium Sanctorum. Cæterum Eccleſiam nouam circa Anglorum Ingreſſum, ſub Henrico noſtro ſecundo, à fundamentis ibi excitauit Donaldus O-Brien Rex Limericenſis, quam, & prædijs ditauit, veteri Cormaci Eccleſia in Capellam, vel Domum Capitularem, ad auſtrum Chori conuerſa is porrò Sedi Caſſelienſi Latifundia non pauca elargitus eſt, cui alia itidem in Tuamonia poſtea Contulit filius eius Donatus cognomento Carbrac, & inter Catera, duas Inſulas Sulleitet, & Kilmacayl appellatas. Hanc donationem confirmauit Iohannes Rex Angliæ 6. Septembris 1203. Sed redeo poſt Annos deinde plus minus 200. Richardus Ludianus Archiepiſcopus Caſſelienſis Eccleſiam hanc vetuſtate fatiſcentem reſtaurauit. Aulam præ-

præterea Vicarijs ſuis Choralibus conſtruxit, ijſque prædia quædam dedit vocata Grange Cannol, & Baon-Thurlisbegh. Eccleſia ipſa extra Vrbem Liſa, Colle petroſo præcipitique munita eſt, ſed ventis, ob ſublimem ſitum nimis expoſita. In aſcenſu ad eam, ſaxum grandiuſculum memini me Iuuenem vidiſſe ad quod (vti ferebãt incolæ) nouus quiſque Rex Momoniæ pro more, Edicto publicè promulgato, olim declarabatur. Eſt, & alia Caſſelia, dicta olim Caſſel-irra, in Conacia, cui primus præfuit Epiſcopus S. Bronus, qui mortalitatem exuit Anno 512. quod ideo hic monendum duxi, quia non deſunt qui opinentur Bronum hunc Epiſcopum fuiſſe Caſſelienſem in Momonia.

Imelacæ, Eccleſia S. Albei.

Poſt Caſſeliam memorabitur Imelaca Ibair, Sedes Epiſcopalis Antiquiſſima, in Regione amęna, & fertili ſita, & ampliſſimis olim ditata prædijs, vbi, & Vrbs erat olim celeberrima, quæ tamen paulatim in exiguum viculum decreuit, huic loco maximum fuit decus S. Albeus dictus alter Patricius, & Momonienſium poſt Patricium ſecundus patronus; qui dum Euangelicam doctrinam in Hibernia deſſeminaret Conatibus eius ita Deus benedixit, vt quam plurimos ex nobilitate, & plebe tam docendo, quam vitæ exemplo ad Fidem Chriſti conuerterit. Totâ demum Inſulâ his pietatis officijs peragratâ Eccleſiam ſuam Cathedralem fixit tandem Imelacæ, iuxta Lacum iam fere exiccatum. Author Antiquus mihi Anonimus, qui vitam Sancti Colmani Dromorenſis Epiſcopi deſcripſit, Epiſcopum vocat Imblicenſem, ſapientem, ac Religioſum Virum addi porro Colmanum apud eum diuinarum Sripturarum Studijs ieiunio, & orationi atque vigilijs ſedulò inſiſtentem, aliquot annis docilem manſiſſe. Verum enim verò Sanctum Albeum totius Momoniæ conſtitutum fuiſſe Archiepiſcopum his verbis diſertè aſſerit Vitæ Sancti Declani Scriptor, adhuc (opinor) ineditus: Commanentes in Ciuitate Caiſſyl, S. Patricius

S. Al-

S. Albeus, Sanctuſque Declanus, cum multis Sanctis ſuis Diſcipulis apud Regem Ængufam, multa bona rigoris Chriſtiani conſtituerunt, & ibi Rex Ængufa, & S. Patricius cum omni Populo ordinauerunt Archiepiſcopatum Mumeniæ in Ciuitate, & in Sede Sancti Albei (qui tunc ab ijſdem Archiepiſcopus ordinatus eſt) per ſæculum. Ita ille. Item Scriptor vitæ Sancti Albei; cum Beatus Albeus (inquit) audiſſet quod Patricius Regem Momonenſium Ængufam filium Nefrich conuerteret ad Chriſtum, & eſſe cum eo in Ciuitate Caſſel venit: vt eos ſalutaret; Rex autem & Patricius gauiſi ſunt in aduētu Albei, & ille eſt gauiſus eos videns. Ibi verò accepit Patricium Magiſtrum ſuum Sanctus Albeus quia valdè erat humilis tunc Rex Ængus, & Patricius ordinauerunt, vt in Ciuitate, & Cathedra Sancti Albei eſſet Archiepiſcopatus omnium Momonenſium ſemper. Quo tempore, Sanctus Albeus Euangelium in Hibernia prædicare cæperit controuertitur. Sunt qui tradunt in Chriſtiana Religione propaganda operam ibi ſedulo eum Nauaſſe, & multos ad Chriſti Fidem conuertiſſe ante Sancti Patricij aduentum in Hiberniam, ſed nos illorum ſententiæ adhæremus qui eum Sancto Patricio poſteriorem ponunt. Vide ſi placet quæ diximus in annotationibus noſtris ad opuſcula Sancti Patricij quibus, & hic addere liceat Albeum Præsbiterum ordinatum ab ipſo Sancto Patricio, id quod docet Tirecanus Scriptor antiquus, libro 2. de vita Sancti Patricij. Item è iam dicta vita Sancti Albei intelligimus puerum eum fuiſſe dum Palladius à Celeſtino Pontifice miſſus in Hibernia moraretur, & ab eo Baptiſatum. Palladium vero in Hiberniam perueniſſe Anno Dom. 431. vnico ſolum Anno ante Sanctum Patricium doctis ſatis eſt notum. Sed hæc obiter. Hic talis tantuſque Vir diſceſſit tandem grandæuus integris tamen animi, & corporis ſenſibus 12. Septembris Anno Domini 527. vel vt alij volunt, 541. & in Eccleſia ſua Imelacenſi ſepultus eſt: Imelacam direptam, & Mitram Sancti Albei, ibi

ma-

Digitized by Google

magna cura per multa ſæcula aſſeruatam à latronibus combuſtam fuiſſe Anno 1125. Trandunt annales Vltonienſes huic Sedi tunc præfuit Malmorda Epiſcopus,qui fuga Euaſit, ad reparationem, & ornatum Eccleſiæ poſt annos deinde 120. (nam inter medijs temporibus nihil ad rem comperi) Chriſtianus ſucceſſorum vnus valde intentus fuit,obijt is Anno 1249. Imelacæ etiam Collegiũ neſcio quod erexit Thomas Hurleus Epiſcopus tempore Regis Henrici VIII.

Limerici, Eccleſia B. Mariæ Virginis.

Hanc Eccleſiam Cathedralem extruxit, & dotauit Donaldus O-Brien Rex Limericenſis (de quo ſupra in Caſſellia) circa Anglorum aduentum in Hiberniam. Eſt vero Limerici ædes ſacra vulgo dicta Sancti Munchini Eccleſia, nunc Parochialis, ſed olim (vt ferunt) Cathedralis à Sancto Munchino primo Limericenſi Epiſcopo fundata,& ab Oſtmannis poſtea reſtaurata de hac re quęrant alij, quis autem iſte Munchinus fuerit non parua quæſtio eſt: ſunt, qui opinentur hunc eſſe illum Mancenum quem Iocelinus, cap. 59. Virum appellat Religioſum, & optime in Scripturis exercitatum, quemque Sanctum Patricium à Malgaidi Regis Conaciæ populo, à ſe iam nouiter ad Chriſtum conuerſo præfeciſſe aſſerit. Sunt alij qui minus probabiliter cum Mancheno illo confundunt,quem annales Vltonienſes Abbatem vocant de Mæne-Drochit, & obijſſe Anno 631. vel 632. huius Mancheni obitus memoria deſignatur; ſub nomine Manichei ſapientis Hibernienſis in libris de mirabilibus Scripturæ à quibuſdam S. Auguſtino perperam adſcriptis. Non abhorret nomen, & tempora exactè conueniunt vid. lib.2. cap.4. tom.3. operum Sancti Auguſtini. Feſtum Sancti Munchini Limericenſis agitur die prima Ianuarij. Poſt Munchinum inter Epiſcopos huius Sedis celeberrimus fuit Gille al. Gilbert. In Hibernia Legatus Pontificis cuius extat de ſtatu Eccleſiæ libellus circa Annum Domini 1130. deſcriptus. Sed Redeo ad Eccleſiam

Ca-

Digitized by Google

Cathedralem Limericenſem cui ſub initium ſæculi 13. Valde beneficus fuit Donatus O-Brien loci Epiſcopus inter alia Decano, & Capitulo præbendas aſſignauit, ac de Eccleſiæ ſuæ Liturgia, & Canonicorum priuilegijs conſtitutiones quaſdam ordinauit porro is fuit (niſi me fallo) qui Decanatum ipſum,& Capitulum erexit: atque vt illuſtris fuit genere ita eruditione prudentia,& liberalitate illuſtrior. Eius opera multū vſus eſt Rex Ioannes, in rebus ſuis Hibernicis, & Officium certo ſibi demandatum ea fide, & ſolertia executus vt magnam inde gratiam apud Regem comparauerit. Numerum præbendarum auxit poſtea Hubertus de Burgo Epiſcopus itidem Limericenſis qui deceſſit 14. Septembris 1230. proximus eius Succeſſor de Imelaca Decanatus appropriauit Eccleſiaſtiça beneficia de Carnarthis, & Rathſiuuard. Vt ex Eccleſiæ Limericenſis Regeſto didici. Neque hic prætermittendum, ſub exitum ſæculi XII, vel initium inſequentis, Epiſcopatus Limericenſem, & Cathagenſem, ſiuè de Inſula Gatha coaluiſſe. Vrbs ipſa totius Momoniç pulcherrima hodiè vulgò Limericum nuncupatur, olim vero Lumniacum, & Hibernicè Lumneach, vnde, & loci Epiſcopi Lumnicenſes, vel Lumnicani olim dicti. Quo ſpectat diploma hoc à iam dicto Donaldo,circa Annum 1194. Brictio Lumnicano, ſiue Limericenſi Epiſcopo conceſſum: Domnaldus Rex Lumnicenſis, Vniuerſis Dei Fidelibus tam præſentibus quam futuris, ſalutem. Non lateat vniuerſitatem veſtram me donaſſe Brictio Lumnicano Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, Cleroque S. Mariæ Lumnicæ, in liberam, & perpetuam Eleemoſynam, Terram hodie Mungaret Imungram, & terram Iuamnacham, ab arcu videlicet Imungram vſque ad Terram Imalin, & à vado Ceinu, vſque ad flumen Sinam, cum omnibus appenditijs ſuis. Vt autem rata ſit hæc Eleemoſyna, ſigilli mei impreſſione eam confirmo. Teſte Domino Mattheo Caſſil Archiepiſcopo, & Kuadriua Gradei, Ciuitatis maximam partem, diuiſo Al-
 ueo,

ueo, circumluit Shenanus Hibernicorum fluminum præcipuus, Ptolæmeo Senus, de quo Alexand. Nechamus.

Fluminibus magnis lætatur Hibernia, Sineus.
Inter Connatiam Momoniamque fluit:
Tranſit per muros Limerici, Knock-patric illum
Oceani clauſum ſub ditione videt.

Caſtro præterea, tormentis maioribus inſtructo, Vrbs munita eſt, & mœnibus firmiſſimis obuallata, præſertim qua flumine non defenditur, ſed hoc obiter. Sunt qui Lumneach. Interpretentur locum denudatum ex paſtu equorum, quam verè viderint alij.

Waterfordiæ, Eccleſia SS. Trinitatis.

Oſtamnis Waterfordienſibus, poſtquam religionem Chriſtianam amplexi fuiſſent, conſultum tandem viſum fuit Vrbi Epiſcopum præficere. Ad hoc itaque munus, Malchum quendam Virum probum deligunt, Monachum quandoque Benedictinum wintonienſem, & in Angliam mittunt Anno Domini 1096. ab Anſelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi cōſecrandum, literarum in eius gratiam conſcriptarum exemplar extat apud Eadmerum in Hiſtoria ſua nouorum, deinde conſecrato, & VVaterfordiam reuerſo, Eccleſia hæc Cathedralis ab eo, & Oſtmannis popularibus ſuis cōſtructa eſt, prædijs eam poſtea Iohannes Rex Angliæ ſub initium ſæculi XIII. ditauit, cuius porro tempore, (vt opinor) Eccleſia VVaterfordienſis primum habuit Decanum, poſſeſſiones Decani, & Canonicorum ſigillatim expreſſas confirmauit Innocentius III. Papa Anno 1210. vt ex eius Epiſtolis, à Franciſco Boſqueto, I. C. Toloſæ Tectoſagum editis Anno Domini 1635. intelligimus. Eccleſiæ Chorum, & Presbyterium teſtudine, ſiue laqueari fornicato ornarunt Nicolaus Cominus Epiſcopus, & Robertus Lombardus Decanus, Anno 1522. neque hic omittendum Decanum, & Capitulum huius Eccleſiæ Anno 1463. ab Edvvardo IV. Rege Angliæ in augmentationem diuini cultus ibidem (vti verba ſunt chartæ) facultatem impetraſſe fundos

Digitized by Google

dos acquirendi ad annuum valorem 100. Marcarum hactenus de Eccleſia Cathedrali, quæ vt originem ſuam debet Oſtmannis,ſic & ipſa Ciuitas VVaterfordia, quæ ad Surij nobiliſſimi fluminis ripam auſtralem Sita, inter celeberrimas totius Hiberniæ merito connumeranda eſt, ſiue opes, & frequentiam ſpectemus, ſiue portus opportunitatem; ad nominis Etymon quod attinet, exoticam plane oſtendit originem; nam fluminis, vel aquæ traiectum ſonat: Hibernis autem, & Britannis Portlargi vocatur.

Liſmoræ, Eccleſia S. Carthagi.

Sanctus Carthagus vulgo dictus Mochudu, patria Momonienſis, Abbas fuit primum celeberrimi Cænobij Rathenienſis, vbi & præfuit Annos 40. ſed ex eo tandem à Blutmacho Rege pulſus, primus Eccleſiæ Liſmorenſis euaſit Epiſcopus. Eccleſiam Cathedralem, nec non Scolam Inſignem ibi conſtruxit, in quam multi olim Philoſophiam veram profitebantur. Mortem obijt poſt multa ſanctitatis edita ſigna, 14. Maij Anno 638. vel vt alij habent, 637. & Liſmoræ, (quæ ſæpimentum magnum ſignificat) in Eccleſia ſua ſepultus eſt. Scolam Liſmorenſem ad tempus rexiſſe dicitur S. Cataldus, poſtea Tarentinus in Italia Epiſcopus, ad quam vndique ex finitimis, ac remotis Regionibus, innumeros pene homines confluxiſſe refert in eius vita, Bartholomæus Moronus, id quod oſtendit etiam eiuſdem Cataldi officium. Cæterum hinc inter alia colligere licet Cataldum non Anno 1170. Vt Moronus habet, neque ſub initium ſæculi ſexti, vt Alexander ab Alexandro, & Antonius Caracciolus volunt, ſed ſub medium potius ſeptimi claruiſſe, poſt obitum nempe S. Carthagi Scolæ Liſmorenſis fundatoris. Hanc opinionem firmat multitudo ea credentium in Hibernia, S. Cataldi æuo, à Morono memorata, quæ ad ſæculum ſecundum ſine dubio referri non poteſt. Siquidem Hibernia eo ſæculo, & diù poſtea Ethniciſmi tenebris obuoluta tacuit, ſed hæc obiter. Eccleſiam Cathe-

Hoc corrigetur.

dralem reſtaurauit Cormacus filius Mureti Rex Momoniȩ, circa annũ 1130. Vicarios Chorales ibi primus inſtituit, & docuit Griffinus Chriſtophori Epiſcopus Liſmorenſis, circa annum 1230. de tempore erectionis Decani, & Capituli nihil mihi conſtat, librum habuit hæc Eccleſia lectiſſimum, de eius iuribus, & benefactorum donationibus, quem compoſuit Thomas Purſellus Epiſcopus Liſmorenſis, & VVaterfordienſis, anno Domini 1487. atqui magno Eccleſiȩ detrimento, liber ille igne fortuito combuſtus eſt, circa annum 1612. hȩ duȩ Sedes Liſmorenſis inquam, & VVaterfordienſis realiter (vt loquimur) vnitȩ fuerunt, & coniunctȩ ab Innocentio VI. Pontifice anno 1363. primus vtriuſque ſedis Epiſcopus poſt vnionem fuit Thomas quidam, qui è Canonico Liſmorenſi factus eſt Liſmorenſis Epiſcopus anno 1358. & Rogero Cradoco Minorita Epiſcopo VVaterfordienſi ad ſedem Landauenſem in Vallia translato an. 1362. vtriuſque Sedis vnionem, à iam dicto Innocentio VI. paulò poſtea obtinuit, de antiqua vrbis Liſmorenſis celebritate, corollarij loco, audi vetuſtum vitæ S. Carthagi Scriptorem, egregia, & ſancta Ciuitas eſt Leſsmor: cuius dimidium eſt Aſylum, in quo nulla mulier audet intrare, ſed plenum eſt Cellis, & Monaſterijs Sanctis: & multitudo virorum Sanctorum illic manet. Viri autem Religioſi ex omni parte Hiberniæ, & non ſolum, ſed ex Anglia, & Britannia confluunt ad eam, volentes ibi migrare ad Chriſtum. Et eſt ipſa Ciuitas poſita ſuper Ripam fluminis quondam dicti Nem, modo autem Aban-Mor; id eſt amnis magnus, in plaga Regionis Nan-deſi, Hunc fluuium Ptolemæus Duronam vocat, Nechamus Auen-mor, de quo ita ille:

Vrbem Liſmor pertranſit Auen-mor,
Ardmor cernit vbi concitus æquor adit.

Nunc Anglis alicubi. Broad-water, i. Aqua lata, alicubi Black-water, ſiue Aqua nigra dicitur. Adeo verum eſt illud Claudiani, lib. 2. in Eutropiam:

--- *Quid*

—— *Quid non longa valebit*
Immutare dies, &c.

Ardmora ipſa, ab editiori ſitu ſic dicta, Sedes etiam olim erat Epiſcopalis, à S. Declano primo loci Epiſcopo, in Eccleſiæ Hibernicæ infantia conſtituta, ſed poſt Anglorum aduentum in Hiberniam, Cathedræ Liſmorenſi vnita.

Corcagia, Eccleſia S. Barri, aliàs Finbarri.

Proxima dicetur Corcagia, vbi S. Barrus, aliàs Finbarrus, ſiue Barrus albus, dictus etiam antea Lochanus, in Conacia ortus, primus præfuit Epiſcopus. Eccleſiam Cathedralem is ibi loci fundauit ineunte ſæculo 7. & cum annos ſediſſet 17. vel ſecundum alios ſolum 7. Clonæ, quę Corcagia 15. circiter milliaribus diſtat 7. Kalendas Octobris, amicis circumſtantibus, placida morte obijt: quo autem anno obierit non eſt omnino certum Corpus eius Corcagiam deportatum, ibi in Eccleſia ſua, honorificè ſepultum eſt, & oſſa, neſcio quamdiu poſtea, capſulæ argenteæ indita. Eius eſt Epiſtola Alcuino attributa, de ceremonijs Baptiſmi, ſi Dempſtero credimus. In cœmeterio eſt campanile à Templo parum diſtans, quod aliqui exiſtimant Oſtmannorum Corcagienſium fuiſſe opus, & pro ſpecula, vel loco vbi excubiæ agebantur ab ijs primum vſitatum. Inter benefactores Eccleſiæ primarios, numerantur Gilla-Aeda Omugin Epiſcopus Corcagienſis, qui naturæ debitum perſoluit valdè ſenex, anno Domini 1173. eiuſque proximi ſucceſſores Gregorius, & Reginaldus. In hoc tractu Ptolemæi ætate O-Coriondi habitarunt, eorumque nominis veſtigia quædam retinere videtur Corcagia, quæ & olim dicta Corcagia magna, niſi quis malit ab Hibernico Concac, quod locum paluſtrem ſonat, fluxiſſe. Notandum hic veteribus Hibernicis vſitatiſſimum, vt C literam in fine dictionis, in aſpirationem verterent, & aliquando etiam in initio dictionis.

Clo-

Digitized by Google

Clona, Eccleſia S. Colmanni.

Colmannus ille filius Leninij S.Finbarri diſcipulus vir doctus, & pius, primus fuit Eccleſiæ Clonenſis Epiſcopus, & Fundator. Conſtructionis huius fit mentio, in vita S. Brendani Abbatis Clonfertenſis, his verbis: Erat hic Colmannus filius Lenini, vitá atque Doctrina, inter ſanctos, præcipuus. Ipſe fundauit Eccleſiam Clonenſem, quæ eſt hodie Cathedralis, & famoſa in partibus Momoniæ. Claruit is ſæculo VI. ſed placidè tandem in Domino obdormiuit, anno 604. Nouembris 4. hanc Sedem per obitum Adami Pay, vel Py, vacantem anno 1430. Martinus V. Papa contulit Iordano Cancellario Limericenſi: & Iordanus hic non ita diu poſtea, poſt obitum nempè Milonis Epiſcopi Corcagienſis, realem vtriuſque Sedis vnionem obtinuit. Clona Latibulum ſonat. Hæc in antiquo Prouinciali Romano Cluain-Vanian, ab Hiſtoricis Hibernicis Cluain-Vama appellata, in Agro Corcagienſi ſita eſt, non longe à mari vergiuio. Expoſitionem poſterioris partis dictionis, ſcil. vama, melius inſtructis relinquo. Ex huius Sedis Archiuijs antiquis, nunc ſolum (quod ego ſciam) ſupereſt Rotulus, quem pipam Colmanni vocant, inchoatus anno 1364. tempore Ioannis Swafhami Carmelitæ, S. T. D. tum Clonenſis, poſtea Bangorenſis in VVallia Epiſcopi.

Roſſa, olim Roſs-Ailithri, Eccleſia S. Fachnani.

Sanctus Fachnanus, vir ſapiens, & probus, (vt eum vocat Scriptor vitæ S. Mocoëmogi) claruit ineunte ſæculo 6. de eo, eiuſque Cœnobio, & nobili Schola Roſſenſi, propè mare vergiuium, alibi diximus. Quando autem Eccleſia Cathedralis, ibi erecta fuerit, aut quis primus extiterit eiuſdem Epiſcopus, haud certò conſtat. Non poſſum tamen non exiſtimare Fachnanum ipſum primum fuiſſe Epiſcopum Roſſenſem, & Eccleſiæ Cathedralis fundatorem. In Martyrologio certò antiquo, ad 14. diem Auguſti, quo die memoria eius celebratur,

Epiſco-

Epiſcopum eum diſertè appellatum comperi, de antiquis huius ſed is libertatibus, VVrecis maris ſc. ſiue naufragijs, &c. vide Inquiſitionem, in Archiuio Curiæ Capitalis Banci, Dublinij, an. 29, Edvvardi I. membr. 21. a. In cauſa Laurentij Epiſcopi Roſſenſis. Atque obiter hic notamus Ros-viridantem planitiem, vel vt alij volunt, ericetum ſignificare, & Alithri, peregrinationem, quod locus olim peregrinationibus frequentabatur.

Laoniæ Eccleſia S. Flannani.

Laonia vulgo Killaloe, ad Occidentalem Shenani ripam ſita (non procul à cataracta, qua fluuius impeditur, quo minus vlterius, nauigia deferat) nomen habet à S. Molua Abbate, qui ibi aliquandiu vixit, ſub finem ſæculi VI. atque eius diſcipulus S. Flannanus Theodorici Regis filius Romæ à Ioanne IV. Pontifice conſecratus, primus fuit huius Sedis Epiſcopus eo ſedente, pater eius Theodoricus Eccleſiam Laonenſem multis prædijs dotauit, ac mortuus tandem annorum plenus, in eadem, à filio Flannano, ſolenniter ſepultus eſt. Inter huius Eccleſiæ benefactores, numeratur etiam Moriertachus O-brien Rex Iberniæ, qui è vita migrauit 6. Idus Martij 1120. & ſicut viuus mandauerat, in eadem Eccleſia ſepultus eſt. Nec ſilentio præteriri debet, ex eadem familia, Donaldus O-brien Rex Limericenſis, de quo ſuſupra, ob largitiones non ſolum huic Eccleſiæ, ſed quam plurimis etiam alijs conceſſas, ab hiſtoricis multum celebratus. Sub finem ſæculi XII. ſedes antiqua Roſcræenſis huic Cathedræ, adiecta eſt, & vnita. Ibi Iohannes Rex Angliæ Caſtrum erexit, ex aſſenſu Cornelij O-heney Epiſcopi Laonenſis: ſed ipſum Mannerium Roſcræenſe permutauit poſtea Mathæus O-hogan, vnus è Cornelij ſucceſſoribus, cum Edwardo I. Rege Angliç anno Domini 1280. pro prædijs quibuſdam prope Nouum-Caſtrum in Agro Dublinienſi, quę anno poſt 148. videlicet anno Domini 1428. qui tum præfuit Epiſcopus, Donatus Mac-

cragh

Digitized by Google

eragh permutauit, cum Gulielmo Fin (ſiue albo) Fitz-Reuher, pro Villa de Hamonſton, apud Limericenſes. Mannerium vero Roſcræenſe (vt ad illud redeamus) Edwardus Primus, anno 1281. Edmundo Butlero contulit, poſtea Comiti Carikiano. Vtcumque, hac vtriuſque Sedis vnione, Diœceſis Laonenſis, admodum ſpatioſa euaſit, ita 116. plus minus Eccleſias Parochiales præter Capellas contineret. Ad Eccleſiæ Roſcræenſis primordia quod attinet, certiſſimum eſt S. Cronanum Epiſcopum, vel, vt alij volunt, Abbatem primum eius fuiſſe conditorem. Frontiſpicium eius ad occaſum (pro loci paupertate) ſatis ſpecioſum eſt.

Ardfertæ Eccleſia S. Brendani.

Sedes hæc Epiſcopalis ſita eſt in Kerria regione, olim Kerrigia dicta, quæ patria fuit, S. Brendani Abbatis Clonfertenſis, cuius memoriæ hæc Eccleſia dicata eſt. Is ab ineunte ætate, in hac ſua patria, bonis litteris, ſub Erto Epiſcopo operam dedit donec adultus impetratâ veniâ in Conaciam profectus eſt, ad Sanctum Iarlathum Epiſcopum, ſub quo Theologiæ ſtudio nauiter ad tempus incubuiſſe dicitur. Orationis Longiuſculæ S. Brendano attributę exemplar habeo. M. S. cuius initium eſt: Deus Omnipotens, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Id quod à me libentius hîc memoratur quia oratio ipſa nondum typis mandata eſt. Atque hæc de S. Brendano. an vero Ertus ille huius Eccleſiæ fuerit Epiſcopus non facilè iudicari poteſt, fuiſſe tamen vix eſt cur non exiſtimemus, donec tempus veritatem in lucem extrahat. Habitatio eius fixa in Kerria hoc innuere videtur: & ipſos Epiſcopos Ardfertenſes (vt hoc non omittam) nonnunquam Kerrienſes dictos, tam ex Hiſtoricis Hibernicis, quam ex Archiuijs publicis didici: Adfert ſignificat locum editum mirabilem, vel vt alij interpretantur altitudinem miraculorum, ſed vulgo nunc dicitur Ardart.

Fenaboræ, Eccleſia S. Fachnani.

Poſt has recenſebitur Fenabora, vulgo Kilſenora, in

Digitized by Google

in Agro Clarenſi (olim Tuamonia) ſita in Baronia nempè de Corcumro Oceano Occidentali pulſata, huiuſce Sedis Epiſcopum dictum, etiam Corcunrothenſem notat Ioannes Clinnus, in diuiſione Sedium Epiſcopalium ad finem annalium ſuorum, quo tempore, & à quo condita fuerit Eccleſia Cathedralis, nihil (quod ſciam) certi extat. Suſpicetur fortaſſe aliquis Sanctum Fachnanum, de quo ſupra eam primum excitaſſe. Qua de re quærant alij. Epiſcopatus iſte, vt totius Hibernia minimus cui nempè 13. tantum Parochiæ ſubiectæ, ita & inter pauperrimos ſemper numeratus eſt, ad reliquas Baſilicas inſtituto ordine iam pergamus.

In Prouincia Tuamenſi.

Loca, & tituli dedicationum.	Origines, & aliæ Antiquitates.

Tuamæ, Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis.

PRimus Epiſcopus qui Tuamæ (olim Tuaim Dagauland) Sedem fixit Cathedralem, fuit Sanctus Iarlatus Logæ filius, qui claruit ſub initium ſæculi ſexti. Quippe qui Sancti Brendani Abbatis Clonfertenſis Præceptor fuit, vt ex eiuſdem Brendani vita intelligimus, vir doctus, & in quo pietas, & morum candor cum Doctrina certabant. Deceſſit dierum plenus 26. Decembris ſed quo anno non comperi. Extant ſub eius nomine vaticinia quædam de ſucceſſoribus ſuis in Sede Tuamenſi, quorum exemplar habeo. M.S. ſed quam fidem mereantur aliorum ſit iudicium, oſſa eius, diu poſt obitum quæſita, & inuenta, in ſcrinium argenteum translata ſunt, & Tuamæ repoſita in Eccleſia ſiue Capella, quæ inde vulgo eſt Temple Neſcrin; id eſt Templum ſcrinij, poſt aliquot deinde ſæcula videlicet circa annum Domini 1152. Eccleſiam Cathedralem de nouo condidit à Tirdeluaco O-Conner Rege Hiberniæ adiutus, Edanus. O-Hoigin

Digitized by Google

primus Archiepiſcopus Tuamenſis, ſaltem qui primus pallio vſus eſt, nam aliqui è prædeceſſoribus eius, ab Hiſtoricis Hibernicis paſſim appellati ſunt Archiepiſcopi, quamuis pallio non induti: Edanus hic, ob morum ſuauitatem celebratus obijt ſenex anno Domini 1161.& in Eccleſia ſua Cathedrali conditus eſt vbi, ſaxo quo tegitur, Epitaphium Hibernice inſcriptum legitur, in quo Iarlati Comorbanus, ſiue ſucceſſor appellatur. Cæterum hanc Eccleſiã Edani ſucceſſores,nouo conſtructo Choro, in nauem Eccleſię poſtea conuerterunt,inter eos Thomas O-Coner Eccleſię valdè beneficus fuiſſe perhibetur: qui porrò Sedi ſuæ ab Henrico III. Rege Angliæ nundinas impetrauit,Tuamæ quotannis 28.Decembris,& 7.diebus inſequentibus habendas. Ad Sedes quod attinet quæ Cathedræ Tuamenſi vnitæ fuerunt,prima erat Majonenſis, ſiue Magionenſis, tempore Felicis Ruadani Archiepiſcopi annexa, poſt obitum nempè (vt opinor Cœleſtini, aliâs Cœle O-Dubhai Epiſcopi Maionenſis, qui obitus contigit anno Domini 1210. ſecunda Enaghdunenſis; atqui ante eius realem vnionem, diuturnæ erant olim contentiones inter Archiepiſcopos Tuamenſes, & alios, qui eius etiam Eccleſiæ ius ſibi vendicabant. Lis primum enata eſt poſt mortem Thomæ O-Maley Epiſcopi Enagdunenſis. Eo enim defuncto anno 1230. Florentius Mac-Flin, eodem anno, à Cancellariatu Tuamenſi ad Archiepiſcopatum Promotus, intrauit in Epiſcopatum Enagdunenſem, Sede vacante, de licentia Canonicorum Enaghdunenſium: & retinuit, toto tempore ſuo, temporalia, & ſpiritualia dicti Epiſcopatus, vt è Rot.placitor.anno 34. Edwardi I. liquet,Concorde quodam Epiſcopo conſecrato, & Regio aſſenſu confirmato 8.Maij 1231. de iniuria ſibi allata fruſtra conquerente. Florentij proximus ſucceſſor VValterus de Salern, aliquando Decanus Eccleſiæ S. Pauli Londinenſis (quem Matthæus Pariſienſis Male Archiepiſcopum vocat Armachanum) obijt Londini, in redditu Roma, paulò

poſt

poſt conſecrationem, menſe nimirum Aprili 1238. antequam Sedem ſuam vidiſſet, ita vt de eo, ad hanc rem non habeam quod dicam. VValtero defuncto ſucceſſit Thomas O-Conner, de quo ſupra, qui Sedi Tuamenſi ſimul ac Enaghdunenſi præfuit annos 20. Cæterum ſedente ibidem Stephano de Fulburn, vetus controuerſia denuò ſuſcitata eſt, inter eum, & Iohannem de Vfford, qui in Epiſcopum Enaghdunenſem electus regium obtinuerat aſſenſum Martij 16. (Stylo Anglicano) 1282. in qua tamen Vffordus ſuccubuit. Fulburno defuncto 5. nonas Iulij 1288. Gulielmus de Bermingham ſucceſſit, cuius tempore Gilbertus quidam Ordinis Minorum, in Epiſcopum Enagdunenſem electus, & conſecratus 1306. temporalibus Epiſcopatus tandem reſtitutus eſt Iulij 15. 1308. Archiepiſcopo quantumuis inuito, & reclamante. Mitto hic (ne longus nimis ſim) lites agitatas inter Malachiam Gulielmi ſucceſſorem, & iam dictum Gilbertum eiuſque ſucceſſores, Iacobum Kernæum, Robertum le Petit, & Thomam Malæum. Satis erit hic indicare Malachiam Thoma Malæo Auenione mortuo anno 1328. Eccleſiam Enaghdunenſem repetijſſe, & antè obitum per annos non paucos, adminiſtraſſe. Atque ita, tandem lis ea diuturna finita eſt. Venimus iam ad Sedem Elphinenſem.

Elphina, Eccleſia S. Mariæ.

Elphina, ſiue (vt alii ſcribunt) Elfina, in regione fertili, & amœna, aliquantulum ſurgente ſita eſt, vbi Eccleſiam Cathedralem conſtruxit S. Patricius, propè amniculum è duobus fontibus emanantem, circa medium ſæculi quinti, eique præfecit Aſicum Monachum, magnum pœnitentiæ, & auſteræ vitæ amatorem, à ſe in Epiſcopum conſecratum, qui paulò poſtea Monachis eam impleuit. Sunt qui tradant (quam verè neſcio) Aſicum hunc aurificem fuiſſe præſtantiſſimum, arteque ſua, Eccleſiam Cathedralem, operis eximij monumentis, ornaſſe. Poſt multas verò annorum centurias, nempè non

ita diu poſt Anglorum ingreſſum, Sede Roſcomanenſi huc translata, hæc Sedes (Elphinenſis inquam) multis magniſque ditata eſt latifundijs. Quando Ardcarnenſis, Clanmolinenſis, & alij eiuſdem minoris notæ Epiſcopatus coniuncti itidem, & vniti fuerint, ignorare me fateor; veriſimile autem eſt eos ante Anglorum aduentum annexos fuiſſe vel Elphinenſi Cathedræ, vel Roſcomanenſi. Non inueniuntur certè eorum nomina in diſpoſitione Epiſcopatuum Hiberniæ facta anno 1152. iam ſæpius à nobis memoratâ: & (quod miror) ipſa Sedes Elphinenſis in dicta diſtributione omiſſa eſt, non poſſum non ſuſpicari eam, ad tempus, ante translationem ſcilicet prædictam, Roſcomannij Sedi fuiſſe etiam adiunctam. Vtcumque, certum eſt Sedem Elphinenſem, ex hiſce vnionibus, inter opulentiſſimos totius Hiberniæ Epiſcopatus, tandem fuiſſe numeratam, & Eccleſias Parochiales plus minus 79. ſubiectas habuiſſe imperitum vulgus loci nomen factum ſomniat ab ingenti Saxo ibi conſpiciendo, quod Finni Mac-cool, Gigantis Saxum vocant.

Clonfertæ, Eccleſia B. Mariæ.

S. Brendanus Finlogæ filius, S. Brendani Birrenſis æqualis, & ſtudiorum Comes Cœnobium Clonfertæ conſtruxit, prope Shenanum flu. anno Domini 558. cui ipſe præfuit Abbas, & in quo ſepultus eſt, cum annos vixiſſet 93. Enaghdunæ die Dominico, 16. Maij anno 577. vnde corpus Clonfertam delatum, ibi ſepulturæ (vti diximus) traditum eſt. Eius tempore Eccleſia Cathedralis Clonfertenſis primum conſtituta eſt. Primi qui ibi præfuit Epiſcopi obitum, in annalibus Vltonienſibus, ad annum 571. vel 572. ita annotatum inuenimus; Mæna Epiſcopus Clonfert-Brenain quieuit. Inter Eccleſiæ huius benefactores recenſetur vir magni imprimis nominis, Iohannes quidam natione Italus, Clementis IV. Pontificis Nuncius in Hibernia, Athenriæ ad hanc Sedem conſecratus, die Dominico ante Feſtum Natalis Domini 1266. vbi cum prẹfuiſſet annos fere 30.

ad

Digitized by Google

ad Archiepiſcopatum Beneuentanum in Italia translatus eſt. Ei ſucceſſit, in Sede Clonfertenſi, Robertus, Monachus Benedictinus Eccleſiæ Chriſti Cantuariæ, qui ab Henrico III. Rege Angliæ probatus eſt 24. Septembris 1296. ſed hoc obiter. Ad nominis Etymon quod attinet, Cluain-ferta latibibulum mirabile ſignificat.

Killallæ, Eccleſia S. Muredachi.

Muredachus ille, cuius memoriæ Eccleſia Cathedralis Alladenſis dicata eſt, primus fuit eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. Ordinatus eſt à S.Patricio vnde eum claruiſſe conſtat ſæculo quinto; de tempore vero obitus eius, nihil traditum comperi: Killalla ſita eſt non procul à Muado, aliàs Moio flu. in Agro Maionenſi, & eius Sedis Epiſcopi ab ea parte agri, qua cingitur, ab Hiſtoricis nonnunquam appellabantur, Epiſcopi de Tir-Amalglaid. Antiquas huius Sedis poſſeſſiones confirmauit Innocentius III. Papa, 3. Kalendas April. 1198. ad Rogatum Donati Epiſcopi Alladenſis. Vide ſi placet earum Catalogum, in editis eiuſdem Innocentij decretalibus Epiſtolis.

Achonriæ, Eccleſia S. Conrahi.

Hanc Eccleſiam conſtruxit S. Finianus Clonardenſis, circa annum ſalutis 530. locum concedente Dynaſta Regionis Luignienſis. Eccleſiam ita conſtructam S. Finianus mox contulit Nathio, qui Binomius fuit, dictus vulgò Comarhus, aliàs Cruimthir, vir magnę ſanctitatis. Hunc Scriptor vitæ S.Finiani Presbyterum ſolum appellat. Ego autem non poſſum non exiſtimare factum eum poſtea fuiſſe Eccleſiæ huius Achadenſis Epiſcopum. In annalibus antiquis Hibernicis, Præſules huius Sedis appellantur plerumque, a centuria in qua ſita eſt Epiſcopi Luignienſis, ſiue Leinienſis. Inter Epiſcopos, ob eruditionem maximè celebratur Gulielmus Andrew Anglus Ordinis Prædicatorum, S. Theologiæ Doctor, qui cum hanc Eccleſiam annos plus minus ſex gubernaſſet, ad Epiſcopatũ Midenſem translatus 1380.

poſt

Digitized by Google

poſt quinquennium deceſſit, in vigilia nimirum S. Michangelis Archangeli 1385.

Duaci, Eccleſia S. Colmani.

Diatribam hanc claudit Duacenſis Eccleſia, quę originem ſuam debet S. Colmano filio Duaci, qui ibi ſedit Epiſcopus circa medium ſæculi 6. & obijt 3. die Februarij: obitus autem annum ignoro. Ab eius cognomine ipſa Sedes Kilmac-duac; id eſt Eccleſia filij Duaci nomen ſortita eſt: ſed corrupte vulgo Kilmacough nuncupatur. De hac Eccleſia nihil præterea memoria dignum ſe offert.

Erunt fortaſſe qui vicio mihi vertent quod de Prouincię Tuamenſis Baſilicis tam pauca dixerim, ſed ſciant illi diplomata, & Regeſta ferme omnia antiqua Præſulum ac Báſilicarum illius Prouinciæ, exceptis nudis nonnullis poſſeſſionũ reddituum ac procurationum Cathalogis, magno non ſolum Eccleſiarum ſed etiam rei antiquariæ detrimento perijſſe. Atque hæc ſunt quæ de Hiberniæ Baſilicis dicenda habui.

CAP. VIII.

De Monaſtico Inſtituto in Hiberniam introducto, deque regula S. Martini quam creditur S. Patricius obſeruaſſe.

Fidei Chriſtianæ ortum, & progreſſum vt aduertunt erudictiſſimi Viri DD. Lucas d'Acherij, & Ioannes de Mabillon Benedictini pene è veſtigio ſubſecuta eſt Monaſtica Inſtitutio, & naturali quadam lege ex Oriente in Occidentem peruaſit; Baſilium Ducem præcipuum celebrant Orientales, Benedictum Occidentales Monachi; Auguſtiniani, ſeù Eremitæ, ſeù Canonici Regulares, Auguſtinum, Baſilium in Monaſtico edocendo Inſtituto, S. Antonius præceſſit, à quo Roma mediante S. Athanaſio

Fidem Chriſtianam Monaſtica inſtitutio ſubſecuta.

Quinis Authores.

Digitized by Google

naſio Epiſcopo Alexandrino, Monachiſmum accepit, de qua re S. Hieronymus ad Principium Virginem de Marcellæ epitaphio, ex Vrbe ad cætera Europę loca profluxit: vti in Hiberniam noſtram ſub ipſis Apoſtolorum temporibus Chriſtianam penetraſſe Fidem, ita, & illam in nonnullis ibidem partibus, & Monaſticum viguiſſe Inſtitutum ante S. Patricij aduentum in annalibus noſtris conamur oſtendere.

Poſt prædicatam in tota Ibernia per Patricium fidem, illico Monaſtica Inſtitutio Regnum peruaſit, Teſte Iocelino cap. 174. fecit ergo (Patricius) totam Inſulam „ in funiculo diſtributionis diuidi, diuiſam cum omnibus „ Incolis vtriuſque ſexus decimari, omneque decimum „ Caput, tàm in hominibus, quàm in Pecoribus in par- „ tem Domini iuſſit ſequeſtrari, Sanctimoniales efficiens, „ numeroſa Monaſteria ædificauit, decimamque por- „ tionem terrarum, & pecudum eorum ſuſtentationi aſſi- „ gnauit infra igitur breue temporis ſpatium, nulla Ere- „ mus, nullus penè angulus terræ, aut locus in Inſula, „ tàm remotus, qui electis Monachis, & Monialibus „ non repleretur, itaut Hibernia ſpeciali nomine Inſula „ Sanctorum vbique terrarum Iure nominaretur. Viue- „ bant enim ſecundum regulam à Sancto Patricio illis „ præfixam, in mundi cõtemptu, cæleſtium appetitu, San- „ cta mortificatione carnis, ac abdicatione voluntatis „ proprię pares Ægyptijs Monachis merito, atque nume- „ ro, itaut exteras, atque longiquas regiones illuſtra- „ rent verbo, ac Religionis exemplo. Hæc Iocelinus.

Notam porrò fuiſſe S. Patricij regulam, vel inde conſtat, quod S. Cemalicus, vt habet Surius tom.2. eximiæ virtutis eius opinione permotus, modis omnibus ad eum proficiſci per optauerit, vt viuendi normam ex eius Sanctiſſima Inſtitutione capeſceret.

At quænam fuit hæc D. Patricij regula? D. Mobillon, ait fuiſſe normam à S. Martino Turonenſi præſcriptam ſub cuius diſciplina vixiſſe Patricium ſpatio circitèr

tèr

tèr quatuor annorum in annalibus narramus ex Iocelino, & alijs: Auunculus Matris ſuæ, inquit, Iocelinus, con-
„queſſæ fuerat, & quia idem Sanctiſſimus Martinus,
„Sacerdotum Carbunculus Monachus fuit cognato ſuo
„Patricio Monaſticum habitum,& eius inſtituta tradidit
„obſeruanda, quæ iſte deuotè ſuſcepta actibus reſpon-
„dentibus habitui adornauit, & in eiſdem perſeuerauit.

„Cuius verò coloris hic habitus fuerit, idem tradit
„Iocelinns cap. 185. ſuper cætera Indumenta Cuculla
„candida amiciebatur, vt ipſa habitus forma, & colore
„Monachus ſui ſpeciem, & candidatum humilitatis, &
„Innocentiæ repreſentare videretur. Vnde, & Monachi
„in Hibernia, Sancti Patricij ſequendo veſtigia per mul-
„ta temporum volumina habitu ſimplici contenti erant,
„quem Ouium miniſtrabat lana, qualibet extrinſeca
„tinctura remota. Hæc ille prædictam S. Martini normam breue quidem, & paucis multa complectentem refert Seuerus Sulpitius Patritij ſub Sancto Martino Condiſcipulus lib. de Vita eiuſdem Sancti cap.7.

„Diſcipuli verò, inquit octoginta erant, qui ad
„exemplum B. Magiſtri inſtituebantur.

„ 1 Nemo ibi quidquam proprium habebat.

„ 2 Omnia in medio conferebantur.

3 Non emere, aut vendere (vt pleriſque Monachis mos eſt, *cuiquam licebat.*

„ 4 Ars ibi, exceptis ſcriptoribus, nulla habebatur, cui
„tamen operi minor ætas deputabatur, maiores Orationi vacabant.

„ 5 Rarus cuiquam extra Cellulam fuit egreſſus, niſi
„cum ad locum Orationis conueniebant.

6 Cibum vna omnes poſt horam Ieiunij accipiebant.

7 Vinum nemo nouerat niſi quem infirmitas coegiſſet.

„ 8 Plerique Camelorum Setis veſtiebantur mollior, ibi habitus pro crimine erat.

Quod

Digitized by Google

Quod eo magis ſit mirum neceſſe eſt, quod multi inter eos nobiles habebantur, qui longè aliter educati, ad hanc ſe humilitatem, & patientiam coegerunt, pluresque ex his poſtea Epiſcopos vidimus, quæ enim eſſet Ciuitas, vel Eccleſia, quę non ſibi *de Martini Monaſterio cuperet habere Sacerdotes*? Et hæc de D.Patricij Monaſtico inſtituto, cui non dubium, quin plura alia addiderit pro meliore ſequacium ſuorum regimine.

CAPVT IX.

De diuerſis Ordinibus Monaſticis, & Regulis olim in Hibernia.

VArios Monaſticos Ordines à tempore S.Patricij ſub diuerſis Inſtitutoribus, & regulis peculiaribus viguiſſe conſtat ex peruetuſto auctore Vitæ S. Patricij, & altero Vitæ Finiani, quem ex manuſcripto Armachano Codice citat Ven. P. Patritius Fleminghus noſtri Ordinis, olim in hoc Sancti Iſidori Collegio Philoſophię Profeſſor pro fide in Germania paſſus: diſtinguit autem ille author hos Ordines Sanctorum Primitiuæ Eccleſiæ in Hibernia: primus Ordo Sanctorum erat tempore S Patritij & tunc erant Epiſcopi omnes clari, & Sancti, & Spiritu Sancto pleni trecenti quinquaginta numero Eccleſiarum Fundatores vnum Caput Chriſtum colentes, & Ouiũ Ducem Patritium ſequentes, vnam Tonſuram habentes; & vnam celebrationem Miſſæ, & vnum Paſcha, ſcilicet poſt Equinoctium Vernale celebrabant, & excommunicatum ab vna Eccleſia omnes excommunicabant, mulierum adminiſtrationem, & conſortia non reſpuebant, ideſt in contiguis Clauſtris, & habitaculis ad vnum Abbatem, & Eccleſiam ſpectantibus.

In ſecundo Ordine pauci erant Epiſcopi, & multi Presbyteri numero 300, diuerſus celebrandi Ritus ha-

bebant, diuerſas regulas viuendi, vnum Paſcha luna 14. celebrabant, vniformem tonſuram ab aure ad aurem faciebant, mulierum quoque conſortia, & adminiſtrationem fugiebant, atque à Monaſterijs ſuis eas excludebant, ita ille, ex quibus colligi poteſt memoratos Presbyteros fuiſſe diuerſorum Cænobiorum Abbates, & fuiſſe trecentos numero.

In tertio Ordine erant Presbyteri Sancti, & pauci Epiſcopi numero centum, qui in locis deſertis habitabant, hi oleribus, & aqua, & eleemoſinis fidelium viuebant, & omnia Terrena contemnebant, hi diuerſas regulas, & varios celebrandi Ritus habebant, & diuerſam etiam tonſuram, aliqui enim habebant Coronam, alij Cæſariem, & hi diuerſam ſolemnitatem Paſchalem habebant, alij luna 14. alij 13. celebrabant hactenus ex authore præfato.

Ex his patet primum Ordinem vixiſſe ſub regula S. Patritij; In ſecundo autem, & tertio varias fuiſſe regulas, octo ſuppeditat Vita S. Kierani, prima, vt dixi S. Patritij, ſecunda S. Brandani, qui tribus Monachorum millibus præfuiſſe creditur mortuus anno 560. Tertia S. Kierani Clauenſis, quarta S. Columbæ Hienſis, quinta S. Congelli Abbatis Monaſterij Bencherenſis in Diœceſi Dunenſi Prouinciæ Armacanæ, in quo Cænobio inquit Iocelinus vitæ S. Patricij cap. 98. multa millia perfectorum Monachorum per Euangelium Chriſto genuit, itaut vnus ex filijs eius, inquit S. Bernardus vitæ S. Malachiæ cap. 7. nomine *Luanus* centum ſolus Monaſteriorum fundator extitiſſe feratur, in eodem Cænobio, diu, noctuque laus vigebat perennis, & vno die nongenti Monachi pro fide à Piratis fuere perempti.

Sexta regula fuit S. Adamnani. Septima S. Brigidæ, quam Ioannes de Bruxellæ, ſiuè Maubunus Liuriacenſis Abbas in ſuo Venatorio Canonicorum Regularium non dubitat tredecim millium Monacharum Abbatiſſam appellare, & ex eius Inſtituto, ait Gabriel Pennottus

Col-

Collegia Canoniſſarum, non ſolum in tota Hibernia, ſed etiam in Anglia, & Belgio habuiſſe originem. Octaua regula fuit S. Molaſſi, ſeù Luſciani, quos omnes Hiſtoria à P. Flemingo citata tradit trecenta animarum millia Cœlo peperiſſe.

CAPVT X.

De Cænobijs, & Conuentibus in Hibernia.

HVic Catalogo præmittendus eſt annus milleſimus, centeſimus, ſeptuageſimus primus, quo Henricus Secundus Angliæ Rex Indulto Apoſtolico Adriani Quarti, & titulo reſtaurandæ Eccleſiaſticæ, Chriſtianæquè Diſciplinæ, vt ille allegabat collapſæ, ingreſſus eſt in Hiberniam, Bellis ciuilibus exagitatam, à quo tempore Canonici Regulares, & Ciſtercienſes Monachi recenti tunc vitæ auſterioris Inſtituto florentes in Hiberniam inducti, pleraquè Cænobia vel antè extructa, vel de nouo erecta poſſederunt tàm hæc, quàm alia aliorum Religioſorum iuxtà Eccleſiaſticarum Prouinciarum Ordinem tum ex Regeſtis Pontificijs, tum ex ijs Patriæ Monumentis, quæ in lucem edita ad manus deuenerunt recenſebimus, fuſiorem de illis in progreſſu annalium facturi mentionem.

In Prouincia Armacana.

Cænobia Canonicorum Regularium S. Auguſtini in dicta Diæceſi Armachana.

ARdmachæ Monaſterium Sanctorum Petri, & Pauli
Louthæ in Comitatu Louthenſi Monaſterium, ſiuè Prioratus B. Mariæ.

Knocke iuxta Louthum Monaſterium de Monte Apoſtolorum Sanctorum Petri, & Pauli.

In Diæceſi Medenſi, & Midia Orientali.

Trimmæ Monaſterium, ſiuè Abbatia B. Mariæ.

Iuxtà Trim Prioratus S. Petri de Neuton, ſiuè Villæ nouæ.

Ballibogan aliàs de Laude Dei Prioratus Sanctiſſimæ Trinitatis.

Clonardæ Prioratus S. Petri.

Colpe à Varreo locus ſic dictus in Midia Monaſterium Prioratui Lanthoniæ in Vallia ſubiectum.

Dulekæ propè Droghedam Monaſterium Beatæ Mariæ Virginis.

Dulekæ item Prioratus S. Chianani.

Nauanæ ad confluentiam Boini, & Aquæ Nigræ aliàs Mihi-Doffæ, Monaſterium B. Mariæ.

In Midia Occidentali.

Molingaræ Prioratus B. Mariæ vulgò Domus Dei.

Triſternagh Prioratus B. Mariæ.

In Comitatu de Longford, & Diæceſi Ardachadenſi.

Derg Prioratus S. Petri.

Iniſmore in lacu de Gauna Prioratus.

Inisbofind in Senani fluminis lacu Lough-Rie dicto.

Monaſterium vt habet VVareus, ſed an ibi iaceat celebris illa Inſula propè Galuiam ſita, vel alia eiuſdem nominis in decurſu Operis noſtri videbimus.

In eodem lacu,& loco dicto *Iniſcloghram* ſtatuit VVareus aliud Monaſterium, quod quomodo cum Comitatu Longfordienſi, & Diæceſi Ardachadenſi conuenit adhuc non video.

In Inſula omnium Sanctorum,ſiuè Inſula Sacra Prioratus vt idem Vareus refert.

In Comitatu, & Diæceſi Dunenſi.

Duni Prioratus S. Ioannis Baptiſtæ.

Benchor, Monaſterium, in quo olim feruntur fuiſſe tria millia Monachorum, viguit ibidem ſuccedentibus ſibi

ſibi Choris diù noctuque laus perennis, Ordinis fuiſſe Benedictini Yepes, & alij contendunt ſaltem circa tempora S. Bernardi.

Saballi prope Dunum celeberrimum Sancti Patricij Monaſterium, in quo Sanctus ipſe frequenter habitabat.

In Comitatu de Antrim.

Kells alias Prioratus Beatæ Marię de Muchmor Prioratus B.Mariæ, & S.Colmanelli.

In Comitatu, & Diœceſi Derenſi.

In Ciuitate Deriæ Sancti Columbæ, Monaſterium Sancti Columbæ.

Dungeuin Prioratus.

In Comitatu de Tiroen.

Clocherę Monaſterium B.Mariæ.

In Comitatu de Fermanagh.

Daminis, ſiue Inſula Bouium Prioratus Beatę Mariæ Inſula S.Dabeoci alias Auogi in lacu rubro, vulgo Loghdearig Prioratus Purgatorij S. Patricij, olim Abbati SS. Petri, & Pauli Ardmacan ſubiectus.

In Comitatu de Monachan.

Cluaneois vulgo *Clunes* Monaſterium SS. Petri, & Pauli.

In Comitatu Cauan.

Drum Lahan Prioratas Beatæ Mariæ Cœnobio B. Mariæ de Kenlis in Midia Orientali ſubiectus.

Cœnobia Benedictinorum.

In Prouincia Armacana.

Benedictinos plura olim in Hibernia habuiſſe Cœnobia mihi omnino probabile eſt vel inde, quod Benedictini Hiberni habuerint in Germania aliquot Monaſteria, quę antiquo Scotię nomine, quo olim indigitabatur Hibernia, retento, Scotorum dicebantur Cœnobia, ſed ab Anglorum in Hiberniam aduentu in reformationem D. Bernardi pleraque conceſſiſſe, vnde Ciſtercienſe inſtitutum mirum in modum ibidem creuit.

Bectif aliàs de Beatitudine Monaſterium B. Mariæ.

Kenliſę Monaſterium B. Mariæ.

In

In Midia Occidentali, & Diœceſi Midenſi.

Foure Prioratus SS. Taurini, & Fecchini.

In Comitatu, & Diœceſi Dunenſi.

Duni Cathedralis Eccleſia S. Patricio ſacra, Prioratus Benedictinorum in qua Eccleſia olim condita fuerunt corpora SS.Patricij,Columbę,Brigidæ,an etiam nunc mihi non eſt compertum, Prior huius Monaſterij habuit locum, ſuffragiumque inter Proceres Regni in Comitijs Parlamentarijs.

In territorio de Ardes Prioratus S. Andreæ.

Nedri in eodem Dunenſi Comitatu Prioratus alter Cœnobio S. Begæ in Cumbria olim ſubiectus.

Ad Benedictinos ſpectaſſe celeberrimum Benchorenſe Monaſterium Yepes, & alij affirmant.

Ad eoſdem ſpectabat Monaſterium de *Bellobecco* in Midia Orientali, ſed tranſiuit ad Ciſtercienſes.

Cœnobia Ciſtercienſia.

In Prouincia Ardmacana, in Midia Orientali.

Beaubec, ſiue de Bellobecco prope Atrumiam Monaſterium B. Mariæ.

Bectif, aliàs de Beatitudine, ibidem Monaſterium Beatæ Mariæ.

Kenliſæ Monaſterium B. Mariæ.

In Midia Occidentali.

Ballimore Loghſeudij Monaſterium Beatæ Mariæ, licet VVareus putet ſpectaſſe, ad Canonicos Præmonſtratenſes.

Killebegan ſiue de flumine Dei Monaſterium.

In Comitatu de Longford, & Diœceſi Ardachadenſi.

Granardi, aliàs Lerha iuxta Granard Monaſterium Beatæ Mariæ, de quo in regeſtis Pontificijs frequentem inuenio mentionem.

Shrowl ad Ennium fluuium Monaſterium B. Mariæ.

In Comitatu Louthenſi.

Mellifonte celeberrimum Monaſterium B. Mariæ Mellifons dictum, Monachis è Cœnobio Claræuallenſi à

Digitized by Google

Diuo Bernardo impletum, Abbate illis præpoſito Chriſtiano O-Conarchij, poſtea Liſmorenſi Epiſcopo, & Sedis Apoſtolicæ per Hiberniam Legato.

In Comitatu Dunenſi.

Duni Monaſterium B. Mariæ.

Holywood aliàs de Boſco Monaſterium B. Mariæ.

Comer aliàs Comber Monaſterium B. Mariæ.

Leigh aliàs de Iugo Dei, vulgo Grey Abbey Monaſterium B. Mariæ.

Newry aliàs de Viridi Ligno Monaſterium B. Mariæ, & S. Patricij.

In Comitatu Derenſi.

Deriæ, vel forte Moycoſcain, de Clarofonte Monaſterium B. Mariæ.

In Comitatu de Dovvnegall.

Ashro aliàs Eſarua, ſeù de Samario Monaſterium Beatæ Mariæ.

Cœnobia Præmonſtratenſia.

In eadem Armacana Prouincia.

In Comitatu de Cauan.

In Inſula Sanctiſſimæ Trinitatis de Loug-houghter Monaſterium Sanctiſſimæ Trinitatis Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubiectum.

In Comitatu de Antrim.

Goodborn aliàs Doodborn Prioratus S. Crucis.

Cœnobia Ordinum Mendicantium.

In eadem Prouincia.

Ordinis Prædicatorum, & Cruciferorum.

In vtraque Midia.

Trimiæ Conuentus Prædicatorum.

Iaxta Trimiam Conuentus Cruciferorum.

Iuxta Kenliſam Hoſpitale S. Ioannis Baptiſtæ Cruciferorum.

Molingaræ Conuentus Ordinis Prædicatorum.

Kilkenij-weſt Hoſpitale S. Ioannis Baptiſtæ Cruciferorũ.

In

In Comitatu de Longford.

Longfordæ Conuentus Ordinis Prædicatorum.

In Comitatu de Louth.

Droghedæ ſiuè Pontanæ Conuentus Prædicatorum.

Iuxta Droghedam Prioratus Sancti Laurentij Crucife-rorum.

Iuxta Dundalke Prioratus S. Leonardi Cruciferorum, ſub Regula S. Auguſtini.

Carlingfordiæ Ordinis Prædicatorum.

In Comitatu de Ardmach.

Ardmachæ Ordinis Prædicatorum.

In Comitatu Dunenſi.

Newton Ordinis Prædicatorum.

Duni Prioratus S. Ioannis Baptiſtæ Cruciferorum, ſub Regula Sancti Auguſtini.

In Comitatu Derenſi.

Deriæ Conuentus Ordinis Prædicatorum.

Iuxta Colranan Conuentus de Bannin Ordinis Prædi-catorum.

Conuentus Fratrum Minorum.

In hac Prouincia Armacana.

In Midia.

Trimiæ intra Ciuitatem Conuentus Fratrum Minorum.

Slanæ Cœnobiolum Tertij Ordinis.

Montisfernandi, ſeù Multifernan Conuentus Minorum.

Athloniæ Conuentus Minorum.

Longford.

Ballinaſagard Tertij Ordinis.

Louth.

Drogheda Conuentus Minorum.

Ardmach.

Ardmach Conuentus Minorum.

Doun.

Duni, Conuentus Fratrum Minorum.

Holy-wood, aliàs de S. Boſco Tertij Ordinis Sancti Fran-ciſci.

An-

Digitized by Google

Antrim.

Carrigfergus, Conuentus Minorum.
Inuer, Cœnobium Tertij Ordinis.

In Comitatu Dunagalliæ.

Dunagallæ, Conuentus Minorum.
Kilmacrenan, Conuentus Minorum.
Magheri-beg, Cœnobium Tertij Ordinis.

Tir-Oen.

Dunganon Cœnobium Tertij Ordinis.

Fermanagh.

Liſgauail, Conuentus Minorum.

Monaghan.

Monaghan, Conuentus Minorum.

Cauan.

Cauan Conuentus Minorum.

Cœnobia Ordinis Eremitarum S. Auguſtini in eadem Armacana Prouincia.

Midia Orientalis.

Scirinæ Cœnobium Eremitarum S. Auguſtini.

Louth.

Drogheda Conuentus Erem. S. Auguſtini.

Cœnobia Ordinis Carmelitarum in eadem Armacana Prouincia.

Midia Orientalis.

. . . . Athboya Conuentus Carmelitarum.

Midia Occidentalis.

Ardnecran Ordinis B. Mariæ de Monte Carmel.

Louth.

Iuxta Droghedam Conuentus Carmelitarum.
Atherdeæ Conuentus Carmelitarum.

Donagal.

Rathmullian Cœnobiolum B. Mariæ de Monte Carmelo.

Cœnobia Canonicorum Regularium Sancti Auguſtini in Diœceſi Dublin.

Dublin. P. & Eccleſia Cathedralis S. Trinitatis.

Holm-Patrick, aliàs Inſula S. Patricij P.
E regione Saltus Salmonum, P. S. Catherinæ.

In Comitatu Killdarienſi.

Conal, ad Liffium flu. P. B. Mariæ.
Kilrush C. Canonicorum Regularium.
Iuxta Naſam, P. S. Ioan. Baptiſtæ.

In Comitatu VVexfordienſi.

Iuxta VVexford P. SS Petri, & Pauli de Selsker.
Dunum, M. Canonicorum Auguſtinianorum.
Fernæ M. B. Mariæ.

In Comitatu Kilkennienſis.

Kilkenniæ P. ſeu H. S. Ioannis Baptiſtæ.
Fert-ne-gerah, P. S. Kiarani.
Iniſtiock P. S. Columbæ.
Kenlis, aliàs Kells, P. B. Mariæ.

In Comitatu Regis.

Durrogh, M. B. Mariæ.
Gallen, aliàs Galin, P.
Killeighæ in Ofalia, P. S. Crucis.
Seir, aliàs Saiger-Kiaran, P. S. Kiarani.

In Comitatu Reginæ.

Ardmacart, P. S. Tigernaci.

Cœnobia Benedictinorum, inueni tantum vnum viz.

In Comitatu VVexfordienſi.

Glaſcarig, P. B. Mariæ.

Cœnobia Ciſtercienſia in Diœceſi Dublin. &c.

Iuxta Dublin, M. B. Mariæ Virginis.

In Comitatu Killdarienſi.

Monaſter-Euin, aliàs Roſglas, M. B. Mariæ.

In Comitatu VVicklo.

Baltinglas, M. B. Mariæ.

In Comitatu VVexfordienſis.

Donbrody, aliàs de Portu, M. S. Mariæ.
Tintern, aliàs de voto, M. B. Mariæ.

In Comitatu Kilkennien.

Dousk, al. M. de Valle S. Saluatoris.

Ieri-

Digitized by Google

Ieripont, al. Geripont, M. B. Mariæ.

In Comitatu Reginæ.

Leix, al. de Lege Dei, M. B. Mariæ.

Cœnobia Ordinum Mendicantiũ in Diœceſi Dublin. &c.

Ordinis Prædicatorum, & Cruciferorum in Diœceſi Dublin.

Iuxta Dublin extra nouam Portam P. S. Ioannis Baptiſtæ M. Cruciferorum.

Iuxta Dublin F. C. S. Saluatoris M. Dominicanorum.

In Comitatu Kildarien.

Athyæ, ad Baroum flu. M. Dominicanorum.

Iuxta Athyam P. S. Ioan. Baptiſtæ M. Cruciferorum.

Iuxta Naſam F. C. M. Dominicanorum.

Caſtle-Dermot P. & H. S. Ioan. Baptiſtæ Cœnobium Cruciferorum.

In Comitatu VVexfordien.

Roſpontis, F. C. Domus Cruciferorum.

In Comitatu Kilkennien.

Kilkenniæ F. C. Conuentus Dominicanorum.

Roſs-Ibercan F. C. Conuentus Dominicanorum.

In Comitatu Reginæ.

Aghanoæ in Offoria ſuperiore Cœnobium Dominicanorum.

Conuentus Fratrum Minorum in Diœceſi Dublin. &c.

In Comitatu Dublin.

Iuxta Dublin Cœnobium Fratrum Minorum.

In Comitatu Kildarien.

Kildaræ M. Fratrum Minorum.

Clanæ ad Liffium flu. M. Fratrum Minorum.

Iuxta Pontem de Kilcullen, New-Abbey Fratrum Minorum.

Caſtle-Dermot, M. Fratrum Minorum.

In Comitatu de VVicklo.

VVicklo, M. Fratrum Minorum.

Digitized by Google

In Comitatu de VVexford.

VVexfordiæ, Mon. Fratrum Minorum.
Iniſcorſhy. M. Fratrum Minorum.
Roſpontis, M. Fratrum Minorum.

In Comitatu Kilkennien.

Kilkenniæ, M. Fratrum Minorum.

In Comitatu Regis.

Killeighæ, M. Fratrum Minorum.
Monaſter-Feoris, Mon. Fratrum Minorum.

In Comitatu Reginæ.

Stradbally in Leaſia, M. Fratrum Minorum.

Cœnobia Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, in Diœceſi *Dublin.* &c.

In Comitatu Dublin.

Iuxta Dublin, M. Eremitarum S. Auguſtini.

In Comitatu Kildarien.

Naſæ, M. Eremitarum S. Auguſtini.

In Comitatu VVexfordiæ.

Clomin, M. Eremitarum S. Auguſtini.
Roſſæ, Mon. Eremitarum S. Auguſtini.

In Comitatu Kilkennien.

Calanæ, M. Eremitarum S. Auguſtini.

In Comitatu Gatherlagh.

Tulli-Felim, Mon. Eremitarum S. Auguſtini.

Cœnobia Ordinis Carmelitarum,

in Diœceſi Dublin. &c.

Iuxta Dublin Cœnobium Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo.

In Comitatu Kildarien.

Kildariæ Cœnobium Ordinis Carmelitarum.
Cloncurry Cœnobium Carmelitarum.

In Comitatu VVexfordien.

Horton paruæ F. C. B. Mariæ.

In

In Comitatu Kilkenn.

Knocktogher, F. C. B. Mariæ.

Comitatus Catherlagh.

Iuxta pontem Leghlin, F. C. B. Mariæ, *alij dicunt, eſſe Fratrum Minorum.*

Comitatus Regis.

Kilcarmic, F. C. B. Mariæ.

Abbates, & Priores Parlamentarij.

Catalogus Abbatum, & Priorum, qui florente in Hibernia Religione Catholica, loca, & ſuffragia habuerunt inter Proceres Regni, in Comitijs Parlamentarijs.

Abbates.

Mellifontis.
S.Thomæ iuxta Dublin.
Baltinglaſſæ.
Ieripontis.
Tricternæ.
Douskæ.
Tractonæ.
Donbrodiæ.
Magij, aliàs Nenai.
VVetheniæ.
Roſglaſſæ, aliàs S. Euini.
Bectiffæ.
Rathtoæ.

Priores.

S. Ioannis Hieroſolymitani iuxta Dublin.
S. Trinitatis Dublin.
S. Petri Villanouæ iuxta Trim.
Cinallæ.
Fe Kenliſe in Oſſoria.
S. Patricij de Duno.
Omniũ Sanctorũ Dublinij.
S. Edmundi Athaſſell.
Killaghæ.
Beatæ Mariæ Louidiæ, ſiue Liuthæ.

Digitized by Google

De Locis militum Melitenſium in Hibernia, ac de Monialibus.

FViſſe in Hibernia quamplura Monialium Cœnobia patet ex ijs quæ ſuperius dicta ſunt de Sancta Brigida, quæ in diuerſis Hiberniæ Locis, ſub cura ſua habuit tredecim millia Monialium, habuere Moniales Benedictinæ, & S. Auguſtini S. Dominici, & S. Franciſci, ſua item Monaſteria, quæ omnia hæreticorum rabie, & auaritia deſtructa fuere.

Cum ex indulto Concilij Viennenſis bona militum Templariorum fuerint adiudicata militibus Melitenſibus, ea Loca in Hibernia, Innocentius III. lib. 3. Epiſtolarum Epiſtola centeſima trigeſima prima data Signię 13. Kal. Auguſti Pontificatus ſui anno decimo quinto, confirmat, & recenſet numero centum ſexagintà circiter loquendo de pagis, Villis, Caſtris, & ſacris ædibus. Videat qui volet eaſdem litteras.

SECTIO VI.

De Catholicorum Hibernorum in fide conſtantia, & in perferendis perſecutionibus immobili tolerantia à tempore ſuſceptæ Religionis huc vſque Præfatiuncula.

VIx vlla natio in fidei cauſa vehementius fuit tentata, acerbius vexata, acrius afflicta, & impetita, quàm Hibernica ab anno 1532. ad annum 1685. quo Sereniſſimus, & Pientiſſimus D. Iacobus Secundus auſpicatiſſimo omine regale conſcendit ſolium à prædicato per S. Patricium Euangelio, Hibernia nuſquam legitur vlla hæreſi infecta, centum quadraginta annis pro fide contra Oſtmannos, & Danos Idololatras ita certauit,

Digitized by Google

vt nunquam illorum errores admiſerit: Ab anno 1532. quo Henricus Octauus infælici ruina in Sciſma lapſus eſt ad nupera vſque tempora, excepto eo ſpatio quo Regina Maria regnauit; quid non tentauit hæreſis, quos lapides non mouit, quæ ſtratagemata, quæ ſæuitiæ genera non excogitauit, vt Catholicos viros Hiberniæ ab Orthodoxa Fide abduceret? Et quid effecit? Planè nihil; niſi quod tandem fatigata, & nouorum mediorum, quibus veram Religionem ibidem labefactaret, ignara, tandem coacta ſit canere receptui. Quam verò in progreſſu tantæ conſtantiæ ſolliciti fuerint Orthodoxi Hiberni aſpicere ad petram, ex quo exciſi fuerunt, ne velut paruuli fluctuantes circumferrentur omni vento doctrinæ, frequens fuit ſemper illorum ad Apoſtolicam petram recurſus vnde ſit.

Hæreticorum conatus inanes.

CAPVT PRIMVM.

Hiberni à primitiuis Eccleſiæ temporibus Romam ſoliti recurrere, Apoſtolicam Sedem conſulturi.

S. Manſuetus Hibernus, cum Eccleſia adhuc penè eſſet in Cunabulis, ſub annum Domini ſexageſimum ſextum Romam appulſus D. Petrum adijt, à quo vt ait Sauſaius, ſalutaribus vndis tinctus, cum veteri homine exuto, gentilitatis vocabulo, *Manſueti*, ab agni, quem præferebat manſuetudine, nomen conſecutus, ad Tullenſem in Lotharingia Ciuitatem facibus Euangelicæ veritatis illuminandum à D. Petro miſſus eſt. De illo fuſius in Annalibus.

Cum S. Patricius anno 432. prædicandi in Hibernia Euangelij facultatem à Cœleſtino Pontifice impetraſſet, & Fidem pluribus in partibus diſſeminaſſet circa annum 445. Apoſtolicæ Sedis præſentiam adiuit quinto Sancti

S. Patricius bis Romam proficiſcitur.

Digitized by Google

Leonis Magni anno eum vtique conſulturus, deque ſuo labore certiorem facturus; Roma rediens, obuiat Sancto Kierano de Sagir, & alijs quinque Clericis, ex Euangelij per ipſum ſparſo ſemine progenitis, ad prædictam vrbem ſtudiorum cauſa profectis.

Alij idem exemplum ſecuti S Kieranus.

Rurſus idem Sanctus anno 455. circiter, Sancti Leonis Magni decimoquinto, Romam Angelico iuſſo adit, reliquiaſquè, & Ardmachanæ Metropolis à ſe conſtitutæ confirmationem refert. Ita ex Scriptoribus vitæ Henſchenius: hinc corrigendi ſunt qui memoratum iam Kieranum aiunt annò 382. Romam ſe contuliſſe, cum dubitari poſſit, imo & verius credi quod nondum fuerit natus quod alibi ventilabimus.

Albeus.

Eodem profectus eſt S. Albeus non ante Patricium, ſed poſt exemplum ab ipſo datum, recurrendi ſcilicet Romam matrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum, idque tempore Hilarij Papæ.

Idem exemplum ſecuti ſunt alij Hiberni, primis Hibernicæ Eccleſiæ temporibus, *S. Declanus* à Romano Pontifice benignè exceptus, *S. Sezinus*; Sacrarum litterarum ſtudijs ibidem imbutus, Sanctus Ibarus Comite Sancti Albano, qui tribus vicibus in peregrinatione pro Chriſti nomine Romam perrexit, vt habent acta eius vitæ.

Declanus. Ibarus.

Illuc item conceſſere Gudæus, & Scothinus, S. Dauidis Meneuenſis Diſcipulus S. Moctcus, qui Romæ Diuinis incubuit ſtudijs, Deo, & hominibus gratioſus. S. Nomedius Epiſcopus SS. Apoſtolorum limina viſitaturus; in magna Ciborum, & maxima vitiorum continentia vitam ducens peregrinam.

Barræus.

S. Barræus Epiſcopus duodecim Comitatus ſocijs, inter quos fuere S. Eulogius, & S. Maedocus Fernenſis, peregrinatur in Britanniam; & inde cum S. Dauide Meneuenſi, eorum ſe ſocietati iungente, Romam ad limina Apoſtolorum viſenda profecti ſunt.

Daganus.

Sub Pontificatu S. Gregorij Magni S. Daganus Abbas

bas poſtea Epiſcopus Romam petijt, vt obtineret confirmationem Regulæ à S. Molua compoſitæ, ad eundem Pontificem bis prouocauit Clerus Hiberniæ pro certis dubijs elucidandis.

„ Tempore Honorij Primi S. *Laſreanus*, vt habent „ eius acta, cum Sanctis quinquaginta Viris Romam „ conceſſit, & Summus Pontifex eum Præſulem ordi- „ nauit, & conſecrauit, & reuertenti legationis in Hi- „ bernia officium commiſit, nimirum dum controuerſia „ de Paſchate, in Concilio Lethniuenſi diſceptaretur, „ nec facilè decideretur; *Viſum eſt*, ait *Cumineus* Senio- „ ribus noſtris iuxta mandatum, vt diuerſitas oborta „ fuerit ſuper cauſam, & cauſam vtſi cauſę fuerint maio- „ res, ad caput Vrbium ſint referendæ, Miſimus quos „ nouimus ſapientes, & humiles eſſe proſperum iter in „ voluntate Dei habentes, & ad Romam Vrbem aliqui „ ex eis venientes, tertio anno ad nos vſque peruene- „ runt: ſi recentiorum temporũ recurſus enumeremus, „ frequentes erant Eccleſię Hibernicę ad Apoſtolicã Se- „ dẽ ex regeſtis InnocentijIII. Honorij III.Gregorij IX. „ Innocentij IV. Alexandri IV. Et quod dignum eſt notatu, durante illo Sciſmate incepto ſub Vrbano VI. & exſtincto ſub Martino V. dum nonnullę alię nationes in diuerſus traherentur partes: Hiberni toto illo tempore ſemper adhæſerunt illi Pontifici, quem Roma coluit; hinc habentur quamplures litteræ, & deciſiones pro Hibernia expeditę in Regeſtis Bonifacij IX. Gregorij XII. Alexandri V. Ioannis XXIII. quas omnes penè legi.

Laſreanus.

Apoſtolicæ Sedis Legatus.

Arctam Hiberniæ cum Romana Sede correſpondentiam teſtantur frequentes Legati à Latere à Summo Pontifice deſtinati, ex quibus paucos enumero ab Eugenio III. Chriſtianus Epiſcopus Liſmorenſis, S. Malachias Armacanus, Ioannes Paparo Cardinalis: ab Innocentio III. Archiepiſcopus Caſſelenſis, à Gregorio IX. Cardinalis S. Stephani in Monte Cœlio, ab Alexan-

Legati à Latere in Hibernia.

Digitized by Google

dro IV. Odo tit. 5. Ncolai in Carcere Cardinalis, item Archiepiſcopus Dub l nenſis, de quibus huiuſmodi pro Hibernia deſignatis fuſior alibi erit mentio.

CAPVT II.

Perſecut ionum in Hibernia Origo, & Cauſa.

Lutherus qualis.

MArtinus Lutherus excucullatus, & Fædifragus Monacus vomica Clauſtri, cum Moniali Deo ſacrata Sacrilego Connubio iunctus, ex parua ſcintilla magnum in Germania, & alijs Europæ partibus excitauit incendium, redacta in peruerſæ Doctrinæ ſuæ Cloacam, præmortuarum hæreſum colluuie, quo autem Duce, & Monitore iſtam tragædiam inceperit, perfeceritque, declarat ipſe tomo 7, VVitenberg: & in lib. de Miſſa priuata, & Vnctione Sacerdotum, & tomo 6. Ienenſi nempè *Dæmonem ſibi apparuiſſe, cum eo argumentatum fuiſſe, eiuſquè argumentis conuictum ſe renunciaſſe Miſſæ*; Rurſus in Colloquio Islebienſi fatetur, *ſæpius ſe oppreſſum à Satana*, & alibi ait *frequentius Dæmonem cum illo condormiſſe, quam ſuam Catharinam*. Diaboli ergo diſcipulus fuit Lutherus, ſi ipſi Luthero adhibenda fides, quod factum quia negare non potuit, defendit *Ioannes Regius*, vnus ex reformato Grege in lib. Apologet. pag. 123. *Hoſpinianus*, in Tabula Alphabet. verbo *Colloquium Fridericus Balduinus*, apud Nicolaum Serrarium: adeo verum eſt nullam inſaniam, nullam fatuitatem reperiri ſine patrono. Doctrina igitur *Lutheri* verbo Diaboli nititur; quotquot itaque Lutherum pro Magiſtro agnoſcunt, Diabolum Prothomagiſtrum agnoſcant, neceſſe eſt.

Cu'us diſcipulus.

Anglicanæ reformationis pater, & auus.

Vitakerus autem nomine reformationis Anglicanæ ad Octauam *Edmundi Campiani* rationem pag. 155. *Lutherum*, inquit, *libenter vt Patrem veneramur, & Lutheranos vt fratres in Chriſto cariſſimos amplectimur*. Si ergo affirmante Vitakero, Lutherus eſt reformationis Angli-

gli-

glicanæ Pater, certè fatente Luthero ipſo vt vidimus, eiuſdem reformationis Auus erit Diabolus, nam iuxta Philoſophos quidquid eſt Cauſa Cauſæ, eſt cauſa cauſati, Doctrinæ autem à Luthero hauſtæ, cauſa & pater fuit diabolus, vt non veretur agnoſcere *Lutherus* ipſe, Doctrinæ reformationis Anglicanæ *Lutherum Patrem* nomine prædictæ reformationis veneratur *Vitakerus*, quare ſi quidquid eſt Cauſa Cauſæ, ſit cauſa cauſati, ſanè ſi conſequenrer loquitur *Vitakerus*, Diabolum iſtius ſuæ reformationis Auum agnoſcet. O egregios Parentes prætenſæ reformationis.

Hic eſt Lutherus ille, quem Pouuellus vocat *Ter Sanctum*, Iuuellus Pſeudo-Epiſcopus, *à Deo Miſſum ad illuminandum Orbem*, Foxius, *alterum Eliam*; Maſculus *maximum poſt Apoſtolos*, Spanbergius, *proximo poſt Chriſtum, & Paulum loco collocandum*. Vnde Luthero ſic à ſuis blaſpheme canitur:

Chriſtus habet primas, habeas tibi Paule ſecundas,
At loca poſt illos proxima Luther habet.

Hæc ſunt Elogia, quibus prætenſi reformati celebrant, hunc Diaboli diſcipulum, ſed rectius è contra occinitur in linea mali:

Cain habet primas, habet Iſcariota ſecundas,
At loca poſt illos proxima Luther habet.

Sed pergamus ſcaturiginem proſequi, ex hoc auernali diſcipulo, fundi Britannici deriuata calamitas, in Hibernia perſecutionum ſuſcitata tempeſtas, in multis Regionibus exortæ, & graſſatæ hæreſes, venenata peſtiferæ Doctrinæ toxica circumiacentium Inſulæ noſtræ nationum infuſa pectoribus, homines hoc æſtro perciti, tanquam vel inſana frænesi, vel mortifera lethargia correpti, neſcire cæperunt quid teneant, quid credant, vſque adeo vt in illis locum habuerit, hodiequè habeat illa Vincentij Lirinenſis tradita in ſuo Commonitorio cap. 25. genij hæretici exacta deſcriptio:

Hæretici genij qualitas.

Et perire metuant, & redire erubeſcant, Saucij, Semineces, ſermi viui, quippe qui tantam veneni hauſerint quantitatem, quæ nec occidat, nec digeratur, nec mori cogat, nec viuere ſinat. Heu miſeranda conditio! quantum illi curarum æſtibus? Quantis turbinibus exagitantur! Nunc etenim quæ ventus impulerit incitati errore rapiuntur. Nunc in ſemetipſos reuerſi, tanquam contrarij fluctus reliduntur: Nunc temeraria præſumptione, ea, quæ incerta videntur, approbant. Nunc irrationabili metu etiam quæ certa ſunt expaueſcunt: incerti quo eant, quo redeant, quid appetant, quid fugiant, quid teneant, quid dimittant. Hæc Lirinenſis; cui breuibus verbis conſonat S. Hieronymus, *omnis quippe homo*, inquit, *ſine vera fide pecus eſt.*

In quos etiam quadrat illid 2. Petri 2. *Hi vero velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem, & in perniciem in his quæ ignorant blaſphemantes in corruptione ſua peribunt . . . Fontes ſine aqua, nebulæ turbinibus agitatæ.* Mores autem hominum tali peſte infectorum explanat Apoſtolus 2. ad Tim. 3. *erunt homines ſeipſos amantes cupidi, elati, ſuperbi blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, Criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores, magis quam Dei.* Hæc ille, Lutherano veneno autem infectos, ita ſe gerere experta eſt Anglia, Hibernia, Scotia.

Expertæ ſunt aliæ florentiſſimæ nationes, quæ hæretica infectæ lue in peruerſos mores, in furias præcipites agebantur.

Henricus Octauus.

Sed quomodo Virus hoc penetrauit in vicinam nobis Angliam libet edicere: Henricus VIII. prioribus Regni ſui annis rerum, & ciuilium, & bellicarum gloria conſpicuus, vir animi ſatis magni, ſed in fœdam corporis libidinem effuſiſſimus, maleſuadis Conſilijs abductus agitare cœpit, quomodo Vxori Catherinæ lectiſſimæ fœminæ, legitimæ Coniugi Nuntium remitteret, vt Annæ Bolenæ infamia natalium deteſtabilis, frueretur

Impium Conſilium.

am-

Digitized by Google

amplexibus, dum monſtrum hoc deperiret Henricus cæco libidinis furore raptus; efferbuit in Anglia *Lutheri* fax, eaque clam ad aliquot Principis, ſui non amplius compotis, familiares perreptauit: hi toxico hæreſis correpti, cum Principis conſtantiam expugnari deſperarent, vaferrime impij, inierunt conſilium plenum ſceleris, & aſtutiæ, quo vel Regem nouas nuptias anhelantem, cum Pontifice committerent, niſi prius Coniugium declararet inualidum, vel ſi Pontifex ad Regis voluntatem ſe componeret, Regem ipſum à Cæſaris amicitia, & honeſtiſſimæ mulieris conſuetudine diuellerent aliamque ſubſtituerent corruptelarum illecebris irretitam, per quam facilius in Principis animum ſeſe inſinuarent, arte nimirum nouatoribus familiari, diſſidiorum ignem accendere, & vnionis vinculum, quo Orthodoxi Principes inter ſe, & Apoſtolicæ Sedi colligantur diſcindere, vt liberius graſſetur impietas, ſucceſſit ad votum perfidorum conſilium malum, nam Henricus offenſione, & ſtomacho ſic exarſit, vt & Sedis Apoſtolicæ dignitatem peſſumdaret, & ficta legis calumnia, ab vxore legitima diuortium faceret, ſic hauſto nouitatis veneno, Saucius, Semiuiuus Henricus debachatur, in quo illud odioſum occurrit, quod homo ficte pudicus, & ſimulatè innocens conſcientiæ, vt cauſabatur punctus aculeis, veteris matrimonij valorem in quæſtionem vocauit, qui ſi quid vnquam penſitas, aut nefas habuiſſet, nunquam tot poſtea vxores protriuiſſet fæculentas virgines conſtupraſſet thorum Coniugalem etiam Thomæ Boleni violaſſet, Eccleſiæ lumina perculiſſet, venerandas Sacrarum perſonarum ædes, prædia, theſauros, innumerabiles opes vno propemodum hauſtu voraviſſet, perſtrepit internus conceptæ vertiginis furor, violantur diuina matrimonij iura, adſciſcitur in Regium thalamum adulterino Coniugio, vt Henricus ipſe poſtmodum declarauit, Anna Bolena, infernalis illa Balena tot animarum ruina, proceditur contra Eccleſiam, Antiſtitum pars maior vincit melio-

Digitized by Google

liorem, veritique Principis tyrannidem ſuccumbunt turpiter, ſe lapſos fatentur, qui partem Regis libidini aduerſam auerſati, primatum Anglicanæ Eccleſiæ, ſacrilego Sciſmate in Principem deriuant. In his miſerijs quibus Anglia propemodum exâruit, hæretici ſuorum temporum vices aucupabantur, adeout fato iam imminente, quaſſata reſpublica ſparſos vbique veræ Religionis hoſtes parum animosè potuerit expiſcari, tandem ignis è Cineribus, quibus tegebatur in apertum erumpens incendium Angliam peruaſit; hinc nobis prima mali labes, vnde ſit.

CAP. III.

Prima ſub Henrico Octauo in Hibernia mota perſecutio.

S. Patricius anno ſalutis 432. Hiberniam ingreſſus, Chriſtianam Catholicamque Religionem prædicare, & propagare cœpit. Henricus Octauus anno 1532. eam penitus extirpare molitus eſt perfractis, & violatis conditionibus Iuribus, & Legibus, quæ Adrianus Quartus præſcripſit Henrico Secundo reformandæ diſciplinæ prætextu, intraturo, & ſunt ſequentia:

Vt

Bullæ Adrianç conditionis.

1 Eccleſiæ limites dilatentur.
2 Vitiorum decurſus reſtringatur.
3 Mores corrigantur.
4 Chriſtiana Religio augeatur.
5 Dei Cultus, & honor, & ſalus animarum ſit maximæ Curæ.
6 Iura Eccleſiaſtica integra ſeruentur.
7 Annua penſio denarij vnius à ſingulis Regni domibus B. Petro ſoluenda non tollantur.

Sed

Digitized by Google

Sed en tibi peruerſum, & inuerſum ſupradictarum conditionum ordinem, ſchiſmatici enim, & hæretici Miniſtri in his turbinibus.

1 Eccleſiæ Sacroſanctæ fines non modo non amplificarunt ſed longè anguſtius contraxerunt. Conditionum violatio.
2 Vitia in gurgitem vaſtum auxerunt.
3 Mores deprauarunt, & corruperunt.
4 Chriſtianam Religionem deſtruxerunt.
5 Dei Cultum, & honorem, & animarum ſalutem non ſolum neglexerunt ſed oppugnant.
6 Eccleſiaſtica Iura diminuerunt, & expilarunt.
7 Penſionem D. Petri de medio ſuſtulerunt.
8 Fidem Catholicam funditus delere ſunt conati.
9 Sacra, profanaque miſcuerunt.
10 In ſuperos impias manus iniecerunt.

Nullam certam religionem, nullam firmam fidem,
Pro Deo ventrem, voluptatem, libidinem colunt.

Henricus igitur præfato anno 1532. cæco furore percitus, ab Eccleſia Catholica deſciuit, exorſus Sacroſanctam CHRISTI IESV Religionem, & Orthodoxam Fidem in Anglia delere, Catholicos Sedibus expellere, perdere, interficere, noua dogmata admittere, & amplecti. Anno 1534. iubet ſe Ececlſiæ Caput, & Principem intra ſuos fines coli, & ſubiectos homines notioris nominis cogi, vt Principatum ipſius Eccleſiaſticum iureiurando confirment (quemadmodum clientes ſolent Principum ſuorum dominium temporale præſtito iuramento fateri) atque renuentes aſſenſum præbere Epiſcopum Roſenſem, Thomam Morum Carthuſianos Religioſos, & alios ſummo ſupplicio affici, alijs Anglis, vel aſſentientibus, vel ſegnitèr renitentibus, vt capite præcedenti notatum eſt, vel fugientibus: in Anglia Catholicę Fidei ſplendor extinguitur.

Quia vero ante id tempus in Hiberniam non aliud Ius habuit quam Domini, ſibi Ius nouum comparare, ſeſe- Henricus VIII. curat ſe Hibernię Regem ſalutari,

ſeſeque Hiberniȩ Regem facere conatur quod vbi obtinuiſſe ſe credidit, Ius etiam Eccleſiarum eiuſdem Regni in ſe transferre voluit, cui rei cum Hiberni obſtitiſſent, ſaltē vt Sedi Apoſtolicæ Ius illud adimeretur laborauit; Itaque Proceribus Hibernis imperauit vt ſuȩ quiſque ditionis Eccleſias obtinerent, Eccleſiaſticis expulſis Proceres pauciſſimis exceptis, & vt Suilliuanus qui iſta refert, teſtatur fortaſſis vno vel altero, Eccleſias, & Eccleſiaſticos in priſtino ſtatu conſeruare ſtuduerunt, vt vix vllum tunc inueniſſe licuerit Hibernorum optimatum redditibus Eccleſiaſticis abuſum.

Nihilominus quaſi non iam ſeculare Imperium, ſed etiam Eccleſiaſticum, & Sacrum Ius acquiſiuiſſet, *Henricus*, & in Hibernia Eccleſiæ Caput atque Princeps foret per Iberniam quoque totam non alitèr quàm per Angliam voluit Eccleſiaſticas Immunitates frangere, Sacerdotes de medio tollere Religionem Chriſtianam prorſus extinguere, ſacra profanaquè miſcere, à qua mente non abhorruit filius eius Eduardus cuius Tutorum, & hæretici Concilij inſanum Conſilium, cuncta ſancta, & ſacra euertebat.

Regiæ authoritatis abuſus.

Quum ſacra omnia ſuſque deque miſceret Henricus Diuis Cœlo receptis bellum indixit. S. Thomam Cantnarienſem à tot iam centenis annis defunctum, tanquam læſæ Maieſtatis reum ad ſuum Tribunal citauit nomen, è Kalendario, & Eccleſijs iuſſit expungi, en tibi ſchiſmaticæ vertiginis frænesim: ſed ecce etiam quorumdam Catholicorum Oppidanorum Conſilium, nam in Prouincia Lageniæ Comitatu Midenſi Orientali in Oppido *Rathoè* Eccleſia Parochialis dedicata erat prædicto Sancto, conuenere pij Incolæ deliberaturi quid caperent Conſilij deleto iam per edictum Regium, è Sacris Dypticis Sancto Patrono, quem alium colendum deligerent, diuerſi diuerſa ſuggeſſerunt, alij hunc, alij iſtum Diuum alij B. Virginem, cum vinus è Congregatione ſubiecit; Profectò qui auſus eſt ſanctum noſtrum expungere

Rathoè Oppidanorum pium Conſilium.

gere Patronum, timendum ne idem attentet de reliquis ſanctis, alter tandem ſuum votum in medium produxit; Eligendam nempè pro Titulari Eccleſiæ Sanctiſſimam Trinitatem, in quam vti ſperare licebat tantam impietatem non auderet Rex attentare. Placuit conſilium, omnes acquieuerunt, & ita huc vſque obſeruatum.

CAP. IV.

Perſecutiones in Hibernia motæ ſub Regina Eliſabetha.

HAc ineunte perſecutione, iſta ab hæreticis committuntur ſcelera (referente Suilliuano) Chriſtus Redemptor in Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento præſens ex Eccleſijs, & vulgi conſpectu depellitur. Mox Sacræ Imagines dilacerantur, in Sacerdotes tyrannidis exempla eduntur; In omne genus Catholicorum ſçuitur, Templa equorum ſtabula, vel profana Palatia habentur Eccleſiaſtica vectigalia ſceleratiſſimis hæreticis adiudicantur. Res omnes Cultui Diuino nuncupatæ vertuntur in profanos vſus, ſacerdotibus Lutherani, & Caluiniſtæ, & id genus ſexcentæ hæreticorum Sectæ ſuccedunt. Fides, Religio, pietas opprimitur, voluptas, libido, ſcelus, hæreſis extollitur, quorum ſcelerum nutrix, & Tutrix Eliſabetha merito fuit à Pio Quinto Puntifice Maximo hæretica pronunciata anno 1569. quinto Kalendas Martij (vt placet Michaeli ab Iſſelto) & ei Regnum adimendi poteſtas alijs facta. Hinc à multis Hibernis capiuntur arma pro Religionis Iure: omnia ferro. & flamma deuaſtantur, & corrumpuntur. Quibus procellis atque fluctibus, quot Hiberni propter Chriſti Legem perierint, ſuperi norunt. Nam in bello neque pueris, neque fœminis hoſtilis ira interdum parcebat, & in pace in ſacerdotes, & res ſacras violentæ manus impiè

Digitized by Google

gus Epiſcopus Roſſæ deſignatus, multis gladiorum ictibus dilaceratus.

Dermitius Maccarra Presbyter ſuſpenſus, & ſectus.

Dominicus Ocalanus Religioſus Laicus è Societate IESV ſimili ſupplicio affectus.

Bernardus Macmorirtus morte affectus.

Donatus Macriedius tractus equi cauda ſuſpenſus, & ſectus.

Cornelius Odubeana Duni, & Conoriæ Epiſcopus ſuſpenſus, & ſectus.

Patricius Oluchranus Sacerdos eadem morte peremptus.

Ludouiſius Olabertaghus Sacerdos interfectus.

Conatius Olkienanus Sacerdos occiſus.

Ioannes Makonnanus Sacerdos laqueo ſuſpenſus.

Bernardus Ocarullanus Sacerdos auribus amputatus, & ſtrangulatus.

Daniel Oharcanus Sacerdos in carcere, & vinculis mortuus.

Patricius Oderius Sacerdos ſuſpenſus, & ſciſſus.

Oderius Sacerdos ſtrangulatus, & ſectus.

Donatus Oluinus Dominicanus Prior nonageſimum annum agens, ſuſpenſus, & ſectus.

Thomas Giraldinus Franciſcanus Religioſus Concionator clariſſimus, diu carcere vinculiſque retentus, & tandem mortuus.

Ex plurimorum numero hos ego in præſentia memoria teneo, de quorum aliquibus ſuis locis fuſius agam nunc quibus Iudicijs, atque Miniſtris in Hibernorum perniciem hæretici vtantur, Dicamus.

Digitized by Google

CAPVT V.

Quibus Iudicijs, & Miniſtris vtantur Hæretici in Hibernia in Catholicorum excidium ex Suilliuano.

CRebrò celebrantur ab Hæreticis in Hibernia Conuentus, vel Concilia, quæ ipſi vocant Seſſiones; harum duo genera ſunt, Alteræ, quæ generales nuncupantur, bis in anno in Vrbibus maioribus, nobilioribuſquè coguntur; quia verò in his, nec de rebus omnibus, nec de ſingulis perſonis Iudicium reddi poteſt, alteræ trimeſtres nominatæ quater omnibus annis in ſingulis totius Regni Tribubus, quæ ab Hæreticis Comitatus vocantur, habentur. O quam ſquallidam tunc,& lugubrem rerum faciem conſpicere? de viris ampliſſimis, de conſtantiſſimis quibuſquè Catholicis præter omne humanitatis exemplum contra cunctas ſacratiſſimarum legum ſanctiones agitur, ea præcipuè cauſa, quod nolint, deſerta Catholica Religione dogmatibus Hæreticorum ſubſcribere.

Frequens eſt etiam Hæreticis in his ſeſſionibus quoddam Iudicij genus (quod ipſi quæſtionem vocant) idquè hunc in modum vſurpatur. Quæritur, ſitne Philippus v. g. homicidij, furti, vel læſæ maieſtatis reus; hęc cauſa viris dirimenda duodecim committitur,qui legibus Hæreticorum debeant eſſe municipes, vel Ciues viginti libras ſaltem argenti, vectigales habentes, ne diſpari conditione cum reo, nec in Nobilium caput animaduertant. Illis poteſtas pronunciandi deliberatiuè tantum, ſit ne Philippus præpoſiti criminis reus,demandatur, facultas autem ferendæ iudicialiter ſententiæ hæretico Iudici reſeruatur. Cuius iudicij forma hodiè ab Hæreti-

cis

cis ſaltem in Hibernia corrúpta eſt, namquè tàm viris duodecim, quàm Iudicibus diſcutiendi, & examinandi litem,veriq;indagandi negatur facultas,cùm reus(de Hiberno loquor)nec Teſtes producere,nec patrocinio Cauſidici, vel Iuriſperiti adiuuari, nec ope Procuratoris vti poſſit, & actore tantùm accuſante, vel vno Teſte etiam inimico, vel corrupto, & infami ſit Hæreticorum more damnandus.

Prætereà duodecim viri in Conclaui clauſi non prius dimittuntur, aut cibum ſiue potum capere poſſunt, quàm inter omnes conueniat, niſi cũ Hæreticis indulgetur, cum quibus minimè conuenit Hibernis, quando ſimul miſcentur, Cauſa Catholici de capite, vel fortunis periclitantis iudicaturi, tunc enim Conuentu dimiſſo Catholici mulctantur, nec tunc tantùm, ſed etiam creberrimè, cùm reum præter hæretici Iudicis voluntatem communi calculo abſoluunt.

Huic iudicio Catholici cùm ſubijciuntur callidus Hæreticus talibus verbis interrogationem concipit, vt vix dolum effugere poſſint. Philippus v.g. cùm nolit iuris iurandi Religione confirmare penès Hæreticorum Regem, eſſe ſummum in Eccleſia Chriſti imperium intra fines Regnorum, quæ poſſidet, interrogantur duodecim viri vtrum edicti Regis ſit reus, cùm Rex edixerit, vt omnes Sacramento rogentur, ſe maximum eccleſiaſticum Imperium obtinere, & Philippus hoc iuramentum præſtare negauerit? Cęterum quis ſomniauerit crimen commiſiſſe, quod ſit tàm nefarij edictj reus. Quis enim eſt,aut laude,pręmioquè dignior,aut ſupplicio indignior, quàm is, qui tàm ſtrenuum, atque conſtantem Chriſtianum ſe gerit,vt nullo pretio, nullo cruciatu, nulla vi ducatur, vt tantùm in Deum ſcelus admittat.

Quid enim (per Deum immortalem rogo) potuit abſurdius, & ſtultius mente cogitari, quàm hæreticum eſſe Eccleſiæ caput, cùm nec Eccleſiæ manus, nec pes, nec aliud membrum eſt ab eius gremio, & ſocietate, fide-

deliumquè albo hæreſi, & anathemate remotus? at ſi ita reſponderent viri duodecim reum fuiſſe, edictum quidem tranſgreſſum, non tamen eo caſu crimen commiſiſſe, quod edicto non teneretur, hæc ſola violati edicti confeſſio ſufficeret, vt hæreticus Iudex libidine ſua in reum baccharetur, quam iniquitatem duodecim viri declinare cupientes non ad interrogati formam ſoliti ſunt præbere reſponſum, ſed aut amphibologicis, & dubijs, aut generalibus verbis reum proferunt eſſe nec pęna dignum, nec criminis conſcium, quamuis ſciant eſſe ſe vel ad graues pœnas mulctis redigendos, vel in exilium mittendos, nec tamen Catholicum à ſe abſolutum deinceps in Regno per Hæreticos tuto, & liberè futurum.

Verùm ne vllo modo liberetur Reus iam ea corruptela inualet contra ipſorum etiam Hæreticorum leges, & huius actus naturam vt duodecim viri eligantur, Hæretici ſiuè Scoti alienigenæ, ſiuè omnes, ſiuè plures, quàm Hiberni aut certe tot, atque illi quamuis ſint conditione longè inferiores reo, obſcuriſſimi, & abiectiſſimi interdum, vel metu territi, vel pecunia corrupti, nec municipali iure frui debeant, neque viginti libras argenti habeant vectigalis.

Quod ſi reus renuat hoc iudicium ſubire, id culpæ ſat ſupereſſe reputatur, vt vita priuetur, impoſito grauiſſimo pondere, ſeu patibulo, vel alio ſupplicio. Nihilominus quia Fiſco bona eorũ, qui duodecim virorum iudicio damnantur addicuntur quamplurimi eorũ ęquitati diffiſi eligunt potiùs conſtanter Regij Iudicis ſententiæ periculum facere, & eius iudicio ſpiritum effundere, bona ſuis relinquendo, quàm ſe fortunaſque ſuas ſimul iniquiſſimorum hominum arbitrio periclitari, & id ſæpius factitant, cùm non propter delictum, ſed ob poſſeſſiones ſibi adimendas cognoſcunt in ſe animaduerti. Ita ne inter Hæreticos iudicium hoc exerceatur non diſputo, at in Hibernia in Catholicos ita vſurpari, poſſum tutiſſima conſcientia confirmare. De eo nos hæc

fu-

Digitized by Google

fuſiùs noſtra breuitate diximus, vt quod in omnibus ſeſſionibus, & contra pleroſquè Catholicos reos vſitatiſſimum eſt, cuiuſquè ſæpè mentionem facere neceſſe erit ſemel exactè explicatum ad vnguem percipiatur.

Iam de iuſtitiæ Miniſtris, qui ad Catholicos vexandos ſunt conſtituti, videamus. Præter Proregem, Regios Aſſeſſores, vel Conſiliarios Momoniarum, reliquarumquè Prouinciarum Præfectos: præter Ordinarios Iudices, qui in Oppidis principalioribus iudicijs præſunt, præter Regios Fiſcos Iudices, quos vocant Pacis, & alios non paucos in ſingulis Tribubus, vel Comitatibus ſunt duo Iudices, quorum alter Shiriffus, alter Subshiriffus nuncupatur: Ille maior, hic minor eſt, Shiriffi quoque Iudices alios, quos appellant Balìos in omnibus Tribuum populis delegatos habent, ac etiam Inſulam totam luſtrant quater in anno Iudices alij dicti Commiſſarij, quibus poteſtas cognoſcendi de rebus omnibus committitur. Quid memorem plures? hi, & alij omnes audacia furentes, ſcelus anhelantes peſtem Reipublicæ nefariè molientes, eo neruos omnes, & cogitationes intendunt, vt Sacerdotes fugent, capiant, occidant, & Catholicos omni vi, iniuria planè labefaciant; quod vt faciliùs conſequantur, longa ſemper in ſuo Comitatu, & amicitia ſceleratiſſimorum hominum ſentina nihil mali, vel ſceleris fingi, aut excogitari poteſt, quod non in Catholicos concipiat.

CAPVT VI.

Hiberniæ perturbationis relatio ex eodem.

MAriæ Catholicæ Reginæ citò fato functæ, ſucceſſit ſoror Eliſabetha Henrici Octaui, & Annæ Bolenæ filia Regina creata Redemptoris anno 1559. quæ vbi primum Sceptro potita eſt, Patrem imitata rapidiſſimis

ven-

ventis contra Chriſtianæ veritatis Cultores æquora fera concitauit. In Anglia Fidem, Religionemquè Catholicam penè deſtruxit, indè ad Hibernos fide deijciendos ſeſe conuertit.

Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, in quo Chriſtus Dominus verè, & realiter exiſtit, à Templis, vulgiquè conſpectu ejicitur; Imagines ſacræ ſcinduntur, Sacerdotes fugantur, omne genus Catholicorum iniurijs afficitur. Eccleſiæ, vel prophanis vſibus, vel execrandis Hæreticorum ſuperſtitionibus contaminantur Eccleſiaſtici Cenſus Hæreticis ſordidiſſimis attribuuntur omnes res Dei honori conſtitutæ inquinantur. Catholici Antiſtites, Religioſi, Sacerdotes vix vel abſconditi, vel ſęcularium hominum veſtibus diſſimulati incedere audent, in eorum locum Lutherani, Caluiniſtæ, & aliæ Hæreticorum Sectæ ſufficiuntur, Fidei, Religioni, pietati, virtuti nuncius remittitur, voluptas, libido, ſcelus hæreſis hoſpitio excipitur. Imperatur, vt Regina Eccleſiæ ſuorum Regnorum Caput, & Princeps eſſe ab omnibus concedatur, & iureiurando confirmetur; hæc iuſſa per Regios Miniſtros, & Præfectos cęperunt executioni mandari, primum in Regijs Oppidis, Oppidanorum ſumma colluctatione, & conſtantia, indè in Hibernorum Principum ditiones transferri, quibus quod Principes minimè ſubſcribere voluerunt, variæ artes excogitantur, quibus bonis ſpolientur, gradu deijciantur, morte plectantur, hinc capitur ferrum. Regnum bello, cæde, fame flagrat, vritur, perit. Dum aliqui Hiberni pro Religionis Catholicæ, ſuaquè libertate gerunt arma, interim cęteris Magnatibus, & Regijs Oppidis perſecutionis vacatio datur, dum libertatis aſſertores conficiuntur. Horum ſcelerum Princeps Eliſabetha Regina non immeritò excommunicationis mucrone percuſſa à Pio Quinto Pontifice Maximo. Digniores memoratu res, quæ per illos annos vigintinouem Eliſabetha regnante geſtæ ſunt, & ſi non omnes tamen maxima parte perſtringemus.

Digitized by Google

Paratis motibus Tyrannis ſemper creſcebat Franciſcus Coſpius Liſiæ Præfectus, & eius filius Alexander in omne genus Catholicorũ Immani furore bacchantur. Iudex Prouincialis ad Maiſum Caſtrum cauſa Conuentuum habendorum, dequè rerum adminiſtratione agendi conuocat: Conuocatos cohortibus armatis improuiſo circumuenit, & ex Omorræ Familia centum octoginta viros inopinantes, & nihil aduerſi timentes vno temporis momento iugulat. Sradbaliæ plerumque commorabatur. Vbi præ foribus domus eius arbor altitudine magna creuerat, patulis ramis diffuſa, ex ea non modo viros, ſed etiam fœminas, atque pueros ſolitus erat vlla ſine culpa ſuſpendere, cum ex arbore fęminæ laqueo ſtrangulatæ, dimittebantur, & ſimul ex fęminarum longo crine infantes liberi pendebant animo capiebat incredibilem voluptatem, arborem Catholicorum hominum ſuſpenſis cadaueribus vacuam, ita ſolitus alloqui fertur. Magna mihi videris, arbor mea, affecta triſtitia, nec mirum diù iam agis orba. Ego te cito mærore leuato tuos ramos breui corporibus ornabo.

CAPVT VII.

Perſecutio vehemens Hæreticorum contra Fidem mota deſcribitur.

ITa cùm Hibernia miſerè fuiſſet profligata Nobilium diſcordijs, & inter ſe, & cum Regia Corona, Eccleſiaſticorumquè cruore per Hæreticos diffuſo, nobileſquè quod erant diſſenſionibus defeſſi, & opibus iam inualidiores, multiquè obſides eſſent apud Hæreticos, pro Catholica Religione vnitis animis viderētur arma ſumpturi: incepit tamen contra Chriſti Fidem perſecutio, & Tyrannis Eliſabethæ Reginæ iuſſu, vt omnes omninò Ca-

Digitized by Google

tholicam Fidem deſererent, Sacerdotes reijcerent, à Miniſtris hæreticis præcepta, doctrinamquè caperent, Reginæ Sectam amplecterentur, atque ſermonibus audiendis diebus feſtis in Templis intereſſent, & ad id terrore, metu, pęna, vi cogerentur; Quæ dira Catholicæ Fidei oppugnatio, eo grauior, & periculoſior erat, quo iam tunc erant Hiberni magis, quàm vnquam poſt Fidem acceptam, rudes Theologiæ, Philoſophiæ, & Iuriſ-imperiti perinde ad diſputandum, Populumquè conſeruandum in vera Chriſti Ieſu Religione imparati, quia præteritis diſſidijs, rerum perturbatione, Hæreticorum barbaro furore Gymnaſia corruerunt, vixquè vllus munere docendi grauiores litteras publicè fungebatur; Religioſorum ſacri Conuentus erant partę maiore diſſipati,& ſubuerſi,Sacerdotes ad infantes aqua ſacra abluẽdos in multis locis non facile reperiebantur. In locis compluribus Iuniores id tantum Fidei callebant, quod à Matribus, Nutricibuſque didicerant, at aliqui certè tàm erant Fidei documentis deſtituti, vt nihil confirmare, proferrequè ſcirent, præterquamquod ipſi firmiter crederent quidquid Eccleſia Catholica Romana crederet, penès eam eſſe veram Catholicæ Fidei doctrinam, & Hæreticos malè de fide ſentire, horumquè præceptis ſe minimè Fidem habere, qua Fidei imperitia, & ruditate magis Oppida Regia, quàm Optimatum Sedes laborabant, quia Regia Oppida Hęretici magis frequentabant. Quod cauſæ eſt vt Paſtores, & Ruſtici, nedum Nobiles Hibernici veteres, & noui ſint in Catholicę Fidei ſinceritate magis puri, & candidi, quàm quidam politici, qui in Regijs Oppidis commorantur. In hac ſumma caligine, & ignoratione dubium non eſt, quin Hiberni diuinitus Hęreticorum Concionatores fugerint, luſerint, reſpuerint, & errores fuerint auerſati occulto quodam, & abſtruſo Fidei lumine, quod ex eo ſolùm multi mirè ducebant, quod penès Summum Pontificem erat vera Fidei ſcientia,& ab eo noui Hęretici defecerunt.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Aliquot caſus perſecutionis.

REferam hic nonnullos huius perſecutionis caſus, quibus & Hibernorum conſtantia probatur, quam vanę, & lubricę ipſis Hęreticis ſuę Sectę videantur, conſtabit. In primis Iuuenes Nobiles Hiberni, qui Dublinij ab Hęreticis obſides tenebantur in Templum ducti die, qui feſtus, & ſolemnis ab hæreticis agebatur Miniſtris cantu, muſicaquè perſonantibus, ingentem clamorem, & vociferationem extulerunt, vſum aurium intercipientes, & hæreticas ceremonias impedientes, nec incepto prius deſtiterunt, quàm Templo eiecti in priſtinam Cuſtodiam fuerunt relati, vnde poſtea numquam ad ſceleratos ritus fuerunt reuocati. Eo die quo in memoriam Dominicę Cœnę feſtus agitur, hęretici Miniſtri numeroſam Plebem Hibernorum Agricolarum, & Ruſticorum in Templum vi coactam in modum Coronę, vel turmæ genibus flexam collegerunt, & vnus Miniſter gerens magnum tritici panis globum, ſingulis ſingula fruſtra porrigebat, alter ex magna vini amphora potum dabat. Primus Ruſticorum cùm panem accepiſſet ſiniſtra manu ſeruauit. Mox viniphialam ſumens vinum totum per longam, & impexam barbam fudit, ſimulans id totum bibiſſe; cùm verò ſecundus Ruſticus vacuam phialam inueniſſet primum alloquens quid eſt inquit, Compater, quod nihil mihi vini reliquiſti, tum primus illum ſuo panis fruſtro in facie percutiens, ſi ego, inquit, hauſi totum vinum, deuora totum panem; Inde riſus, ſibilus, & clamor, & tumultus ortus totum illum hæreticę Communionis apparatum ſubuertit, fruſtra renitentibus Miniſtris: in quodam pago propè Oppidum Pontana Miniſter Anglus agebat, qui Catholicum Sa-

Pium inuentus tis Catholicæ ſtratagema.

Digitized by Google

cerdotem Pagi, cęteroſque Catholicos magnis moleſtijs afficiebat, nunc Sacerdotem conando capere, nunc de Vicinis quærelas effundendo, connubijſque, baptiſmo, funeribus, alijſquè rebus diuinis volens intereſſe. Cùm contigiſſet, vt quidam vicinus obijſſet diem, eius Corpus in humare cęteri cupiebant, Sacerdote præſente, & Miniſtro inſcio, ſumma quiete Corpus in Templum latum circumdatur à fœminis (nam viri non intererant ob Hęreticorum metum, ſepulchrum foſſum iam erat. Sacerdos Sacrificium Miſſæ celebrare cępit, vno Puero reſpondente; quòd hæreticus Miniſter, qui totam noctem vigilauit, cùm exploraſſet clam, & furtim Templum ingreſſus iuxtà fores tacitus ſtetit, donec fuerat ſacrum peractum. Tùm verò Sacerdotem collo deprehendens Calicem quoque ſacrum capiens, da, inquit, hunc Calicem, & veni tu quoque mecum captus authoritate, & iuſſu Reginæ. Tùm fœminæ ſurgentes, & in Miniſtrum manus impigrè inijcientes illum in excauatum, & apertum ſepulchrum proiectum terra, lapidibuſquè obruere cæperunt.

Catholicarum fæminarum lepidum factū.

Ille contraclamabat, veniam petens, atque pollicens ſe nunquam in poſterum, vel minima læſione Sacerdotem, aut vllum Catholicum laceſſiturum, quod cum iure iurando confirmaſſet, Sacerdote iubente, à fœminis dimiſſus eſt, & poſteà iuramentum impleuit, Paganis nihil moleſtus, ſed acceptior, & charior. Alius Miniſter Clericis Catholicis officiendo tandem defeſſus ſinit ſubiectos ſuæ iuriſdictioni ad contrahendas nuptias, infanteſquè ſacro flumine abluendos opera Catholicorum Sacerdotium vti, modo mercedem ſibi ſoluant, & matrimonia ſic contracta, pueroſq; ſacro fonte ablutos in album, vel librum ſuum refert, ne ab ijs, quibus viſitandi, negligentioreſquè Miniſtros puniendi poteſtas demandatur, coerceatur.

CA-

CAPVT IX.

Motus in Hibernia ob Fidei cauſam excitati quindecim annorum peperunt Bellum in quo tamen non armis, ſed artibus Catholici fuerunt ſuperati.

FVsè hæc narrat Suilliuanus, nos ſtrictiore referemus compendio, hęretica furia per totam Hiberniam debacchata horridam ſuſcitauit tempeſtatem, Catholicis reluctantibus miniſtellorum imperio, illorum doctrinam fugientibus, mortiferos ritus auerſantibus aliquando Miniſtros percutientibus, terrorem incutientibus, hinc querelæ, hinc Carceres, hinc mulctæ, hinc Conſilia inita, vt Catholici bonorum iactura, exilio, morte punirentur, opinantibus Regijs Miniſtris, non aliter Catholicam Religionem eſſe extinguendam, quam extinctis his in quorum pectoribus tàm altè inſidebat, nec nouos errores amplectendos illis ſaluis qui ſemper eos fuerant execrati, qui grauibus vexationibus afflicti ad magnas calamitates fuerunt redacti; Inde à complurimis Hibernis bellum ſuſceptum cum Hæreticis pro Catholicæ Religionis libertate, per annos ferè quindecim geſtum, quo & Hibernia fuit deuaſtata, Anglicæ Nobilitatis flos delectus, magniſquè viribus, ſed odijs maioribus dimicatum, atque ſæpiùs victi, qui vicerunt.

Quod autem minore Cauſæ Catholicæ ſucceſſu memoratum bellum fuerit confectum, inde natum eſt, quod licet omnes Hiberniæ Catholici veram Fidem ardenter colerent, in duas tamen fuerunt diuiſi partes, pars vna ſic voluit Orthodoxam Religionem ſartam, tectamquè eſſe, vt tamen etiam fidelitatem erga Principem volue- *Cur Catholici cauſa ceciderunt.*

rit

rit incolumem, pars altera exiſtimans cum hac fidelitate non poſſe ſubſiſtere Fidei integritatem apertè repugnauit, quod ſi pars vtraque hæreticam perfidiam, fallendi artes, doloſquè æquè haberet exploratos; coniunctioribus animis, & fælicioribus auſpicijs rem peragerent, & propterea noſtrates Catholici, dum hæc ſcribo, cauſam Dei, Regis, & Patriæ, tàm vnitis animis, & viribus tàm ſtrenuè, tàm fæliciter agunt, quod & res Fidei, & fidelitas Regia, Dei miſerentis beneficio ſeſe inuicem arctiſſimè complectantur, quo vtriuſque cauſæ durante vinculo difficillimum erit Hibernorum Catholicorum, vel expugnare pectora, vel conſtantiam, aut vires frangere, vti nec olim eodem vinculo perſiſtente potuere Oſtmanni per quatuor ferè annorum centurias Hiberniam ſuperare, nec illa hactenus vllis ceſſit externis, niſi vbi ipſa auxiliarem porrigebat dexteram.

Strata gemma hæreſis.

Catholica igitur Hibernorum Natio, non hoſtis virtute, non armis, vt in titulo dixi, ſed vario dolo animos in prædictis diuidente cauſis, & artificioſo ſtratagemmate ſuis Aduerſarijs ceſſit, quibus medijs non ſegniter vſa eſt hæreſis, cùm bellum incepit, nam illicò perſecutionem dimittens, nec Sacerdotes, nec Sæculares ſuæ ditionis laceſſebat, tametſi publicum vſum Religionis Orthodoxæ nunquam tulerit qua indulgentia, quamplures Catholicos Proceres, Sacerdotes aliquos, atque Ciuitates in amicitijs hæretici Magiſtratus continuerunt, Inter hæc diuiſionis pomum inter Nobiles inijcere, cura non vltima fuit.

Exardeſcente tandem bello ſtratagemmate Præfato ſuas exercente vires, Procerum pars magna in vera fide perſtitit, & Regiam fidelitatem religiosè obſeruauit pars altera, & fidem, vitamquè ac fortunæ bona tanquam in apertum vocata diſcrimen tutari certa cõtra hæreſim arma ſumpſit, varia committuntur prælia, inter quæ memoratu dignum eſt illud ad Vadum Biſcoctorum panum in Vltonia, vbi Regius Exercitus à D. Macguiere,

&

Digitized by Google

& Cormaco Onello funditur. Odonellus Iniskellinam Arcem in deditionem accipit, & Hæreticos in Conacia deuaſtat; ibidem Theobaldus de Burgo Odonelli partes ſecutus Billikiam Arcem expugnat cùm Aduerſarijs euentu proſpero dimicat, eadem fortunæ alea fæliciter ceſſit Onello, in prælio ad pratum fontis, in deditione Caſtri Municiani, in pugna ad Oppidum *Iurced* ad Mount-Noreis, ad Vadum pallidum, ſeù Sancti Buiani, cùm autem magnę, & promiſcuę huiuſmodi ederentur ſtrages, præualente tandem contra Onellum & Odonellum, eorumquè Sequaces aduerſa parte adiuta à quamplurimis Catholicis, qui vna cum Fide Catholica fidelitatem Regiam obſeruare omninò ſtatuerunt, præfati retrocedere coacti ſunt poſtquam moleſtiſſimum negocium ſpatio quindecim annorum Regiæ potentiæ faceſſerunt. Stant interim partis vtriuſque Sequaces Hiberni Catholici in Orthodoxa Religione inconcuſſi.

CAPVT X.

Continuatio Perſecutionis ſub Iacobo II.

DEfunctæ Eliſabethæ ſucceſſit Iacobus Primus, qui omnibus Principibus Catholicis Catholicus eſſe, & fore videbatur; vnde Hiberni in ſpem erecti Sacras Eccleſias concinnare, Religioſorum Cœnobia reædificare, Cultum diuinum ſtatui priſtino reſtituere non prætermittebant in Hibernia, terra coli rei ruſticæ operam dari, ædificia conſtrui, exules redire cæperunt; quando eccè Accito ad Regni gubernacula nouo Principe ad Hiberniæ fidem conterendam, & Catholicos extirpandos, omnem conatum hæretica perfidia adhibuit, prodit ergo nouum edictũ die 4. Iulij anno 1605. quo iubẽtur Miniſtri Eccleſiaſtici, Religioſi cuiuſuis Ordinis è Regno diſcedere. Edictum properant Hæretici executioni mandari tàm con-

contra Sacerdotes, quàm contra illos, qui Sacerdotibus victum ſuppeditabant debacchantes, detonat perſecutio furit in præcipuos quoſdam Regni Proceres, quo terrore cæteri Catholici à Religione Catholica profitenda nihil mouentur.

His tamen longè horribilior, & inhumanior Tyrannis ſuperuenit. Scotus quidam nomine Knocs quem Epiſcopum luci in Hibernia Iacobus Rex inauſpicato inaugurauit, ſuumquè ſupremum Epiſcopum vocat, nactus à Rege poteſtatem extinguendi in Hibernia, Orthodoxam Fidem, & inducendi in eius locum hæretica dogmata, nullum lapidem non mouit, vt omnia Sacroſanctæ Catholicæ Religionis veſtigia deleret, omnemquè memoriam funditus oblitteraret. Tanti ſceleris molitor ex Anglia profectus, cùm in Hiberniam appuliſſet anno poſt virgineum partum vndecimo ſupra millesimum ſexcenteſimum. Dublinniæ Conſilij ſui, legationiſquè rationem Proregi de more exponit. Cui Prorex (rem inquit arduam, atque difficilem; Knoce Reuerendiſſime ſuſcepiſti) noli exiſtimare Hibernos in ſua Papiſtica Lege, pari eſſe cum Scotis tuis, aut cum Anglis meis animi mobilitate, & inconſtantia mihi quidem minimè videris eos à Papæ partibus, amicitia, veneratione, & legibus ſubducturus, quos Angli ſeptuaginta, & amplius annos ab hac opinione fruſtra auertere conati ſunt. Quò magis vrgemus eò tenaciores, atque firmiores illi ſe gerunt, verùm quia Iuriſdictio tibi auctoritate Regia delegata eſt fæliciter officio fungere. Quid valeas experiamur. Ego tibi non deero: finem, Excellentiſſime Prorex, inquit Knocs forſitan laudabis. Ego ſciam obſtinationem eorum egregiè excipere, & afficere, dignis pœnis efficiam, vt nequiſſimi Papiſtæ mei ſemper meminerint, vnoquè ore Papam eiuſquè ſuperſtitiones diris imprecationibus proſequantur. Medicinam adhibebo longè acerbiorem ijs, quas hactenus experti ſunt, quas cùm videris cæteras fuiſſe blandiſſimas, atque

Catholicorum conſtãtia.

ſua-

Digitized by Google

ſuauiſſimas non inficiaberis,mox Truculentia, quam animo machinabatur, fretus per totum Regnum edicta in hæc verba promulgari fecit Anglo ſermone.

Omnes Papiſtæ Religioſi, Sacerdoteſquè illicò Regno exeunto, vel animæ amiſſione puniuntor.

Nemo filium, propinquumuè ſuum in traſmarina Seminaria nauatum litteris operam deinceps mittito, & ſuos quiſque intra annum reuocato, ſin minus fuerit bonorum publicatione Coercetor.

Nullus Papiſtarum in toto Regno Magiſtri, Præceptoriſquè munere fungi publicèuè legere, vel docere audeto.

Qui Eccleſiaſticum Papiſtam domum,vel in Villam ſuam receperit, aut quocumque modo fouerit, Fiſco bona eius addicuntor.

Omnes noſtris Sacrificijs, Ceremonijs, atque Concionibus Dominicis diebus,reliquiſq; feſtis interſunto.

Templa bello diruta Papiſtarum ſumptibus Religionis noſtræ cultui reędificantor.

Prætereà Cnocs Miniſtro-Archiepiſcopos, & Miniſtro Epiſcopos, quod in Regia Secta, & prauis dogmatibus propagandis adhuc viſi fuerint Segnes, & quo in poſterum vigilantiores ſint grauiter reprehendit,eiſdemquè pœnas pecuniarias irrogat Pſeudo-Archiepiſcopi quatuor damnis coerciti, conuitijſquè correpti, Dublinam conueniunt, vbi celebrato Concilio Decreta Anglico ſermone in ſequentem fere ſententiam faiunt, & ad ea exequenda, & ſeruanda, & Pſeudo-Epiſcopis Suffraganeis iniungenda ſe iure iurandi Religione adſtringunt.

Eccleſiaſtici Regij Præſules Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſua quiſque Diæceſi,reſidentes. Omnes ſuæ Iuriſdictionis Eccleſias ſemel ſaltem in anno per ſe viſunto, regulas, atque ſanctiones, quæ ad Sectarum propugnationem,Papiſtarumq; extirpationem conducerè videantur; conſtituentes.

Nullus in album Miniſtrorum, niſi qui Proregi, probetur, & ab eodem inſtrumentum publicum habeat Regio ſigno corroboratum, adſcribatur.

Præſules, atque Miniſtri iuramentum Regij Principatus in Eccleſia Parochianis, & Subiectis ſuis deferunto.

Cathalogus eorum, qui iuramentum hoc præſtarè recuſauerint, qui noſtris Ceremonijs, & Eccleſijs non interfuerint, qui Sacerdotes Papiſtas protexerint, qui per alios, quàm per Miniſtros Infantes ſuos baptizari, Mortuoſuè ſepeliri fecerint, aliauè quàm Miniſtrorum authoritate matrimonia contraxerint ad Proregem tertio quoque menſe mittantur.

In ſingulis Diœceſibus grauiorum litterarum ſtudia, in minoribus Oppidis rudimẽtorum ſcholæ à Proteſtantibus Magiſtris habeantur, Templa recuſantium ideſt Catholicorum expenſis concinnentur, & in illis Biblia in vulgarem ſermonem translata eſto. Ita Religionis Anglicæ ritus inducuntor.

Poſt hæc iuſſa quàm mœſtum, & luctuoſum ſpectaculum cerneres? Vbi fuerunt præſcripta, Hæretici ea exequi feſtinant, Lutherani, Caluiniani, Zungliani, Puritani, omniumquè Sectarum Sequaces, præterquam noſtræ Sacroſanctæ Chriſtianæ Catholicæ, Apoſtolicæ, Romanæ Religionis gerere Eccleſiaſticam Rempublicam, alij ſacrorum Antiſtitum nomine, & authoritate abuſi, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus adminiſtrare, alij, qui Miniſtri vocantur in inferiores Eccleſias miſſi, omnes Regni totius angulos implere, Biblia corrupta, mendoſaſquè verſiones in vulgarem ſermonem traductas, & Catholicorum expenſis emptas in omnibus Parochialibus Eccleſijs collocare loca inde deprompta, pro ſua quiſque libidine, & ingenti furore rapi, flectere, ad inſanam hanc expoſitionem audiendam, & nefaria ſacrilegia colenda, Catholicos vtriuſque ſexus, & cuiuſcumque dignitatis compellere, neque Prorex quidem

de-

Digitized by Google

defuit. Mareſcallos, Lictores, Milites, Sicarios nequiſſimos, atque lutulentiſſimos, qui Hibernos Miniſtro-Clericis obedire cogant per Oppida, Villas, Agros diſtribuit, in vijs, & ſemitis conſtituit. Hi Catholicos ad Regia Templa frequentanda, auſcultanda dogmata, Regiamquè Sectam amplectendam ſtudent adſtringere, hos fuſtibus, illos ferro in Hæreticorum Templa detrudere laborant: Catholici, quod hæc ſcelera nolint admittere ad incitas rediguntur, mulctis afflicti in Carcerem, & vincula conijciuntur, tot Reorum examinibus capiendis carceres minimè ſufficiunt, in Comitijs, aut Seſſionibus ſiſtuntur. Duodecim Virorum Iudicium ſubire coguntur, hi bonis ſpoliantur, illi in exilium mittuntur, alij capite plectuntur, de omnibus quàm acerbiſſimè, & crudeliſſimè decernitur. Leniſſimi, atque miſericordiſſimi Proteſtantes ſibi videntur, ſi Patresfamilias quantumuis pauperes duobus argenteis nummis, quos regales nominant ſingulis diebus Dominicis, reliquiſque feſtis, quibus hæreticis cęremonijs non interfuerint, puniant, ditiores verò, & nobiliores pænis maioribus damnent.

Imaginibus ſacris Impij minimè parcunt, ſacerdotalia veſtimenta, cæteraſque res ad Miſſarum ſolemnia, diuinumque Cultum dicatas rapiunt. Catholicorum domus diripientes, aureos, & argenteos ſciphos, aulea pretioſa eo colore quod ſint ſacri Calices, Patenæ, ſacrarum Eccleſiarum ornamenta, & id genus alia in Dei venerationem deſtinata ſibi adiudicant. Sacerdotes vt neci tradant, quàm diligentiſsimè diſquirunt; Hibernos Præceptores, & Doctores officio remouent, & fugant, litterarum ſtudioſos exitu ad tranſmarina Collegia, & Catholica Gymnaſia prohibere ſummo ſtudio conantur. Eo Veſaniæ proceditur, vt Authore R.P. Conueo, quidam Regius Conſiliarius iactauerit omnem ſuam ſupellectilem, quæ magnæ æſtimationis reputatur, eſſe Sacraria, Calices, Patenas, Reliquiaria, & Vaſa, quæ Catholico diuinarum rerum honori deuota erant. Eodem referente

Culrathniæ erat Virginis Matris Imago, quam Barbington Pſeudo Epiſcopus Anglus impie cupidus comburere, duobus Satellitibus ſuis, vt eam ad rogum portarent, imperauit. Sacrilegi morem hæreſiarcho gerentes vix in Sacram Imaginem ſceleſtiſſimas manus iniecerunt cum exanimes ſubito ceciderunt, per alios æque temerarios in Oppidi forum delata ſtructoque rogo impoſita manſit illæſa igne toto conſumpto, crebrius etiam perfoſſa, vt pice ſuffuſa nitratoque puluere in foraminibus poſito, & in nouum ignem coniecta nihil mali tulit. Quare miniſtro Epiſcopus territus, & morbo correptus animam exalaſſe, imago verò in priſtinum locum diuinitus reſtituta idque eueniſſe menſe Septembri anni Redemptoris 1611. fertur, vt idem etiam tradit, Epiſcopus hæreticus religionem noſtram, eiuſque ritus, & Sacerdotum ornamenta ludens, è Sacra caſula femoralia ſibi fecit, ſed in auſpicato, nam vix ea induit cum igne concepto flagrarunt, & ſacrilegus in multorum conſpectu comburitur, ſocijs eum veſte fruſtra exuentibus.

Heu miſerimos, qui tantam miſeriam patiuntur. Heu ignobiles obſcuros, abiectiſſimos animo, qui ferunt, ò felices Hibernicos, æternoque laudum præconio digniſſimos, qui maluerunt pro Religione Catholica, pro legibus, pro patria glorioſam, & ſanctam mortem oppetere quam in hoc ſitu ſquallore luctu degere in hac ſeruitute, in hac Eccleſiæ tyrannide, in hoc Dei Sanctorumque contemptu, in hoc cunctorum ſcelerum ſalo, & in hac lerna malorum omnium turpiſſimè viuere. O inſcios, ſtolidos, perditiſſimos hæreticæ factionis, Hibernos qui aut ſibi peſtem impendentem non præuiderunt, qui populares ſuos viros ſummos atque clariſſimos fidei defenſores oppugnando effecerunt, vt huc ruinæ calamitatis miſeriarum patria, Catholicaque Religio ſit deducta. Adeſtote mihi hic vos Hiberni Sacerdotes politicæ factionis de omnibus non loquor, ſed de vobis paucis, qui rem ſiniſtrè egiſtis, quando cauſa Catholicæ Religionis

gionis

Digitized by Google

gionis agebatur, quomodo præſens tam ingens,& immane ſcelus purgabitur? Fuiſtiſne hoc animo vt iſta mala euenirent Catholici Sapientis lectoris eſto iudicium. Ego quidem non ſum ſolitus vllis notam inurere, nec tamen digna animarum ſaluti, & fidei amplificationi pernicioſum, & exitiale poſſum habere ratum ſanctum,Catholicum, hoc eſt vt pro hæreticis contra Catholicos arma eorum ferantur ne diutius hic immorer, nihil hic opus fletibus noſtris.

CAPVT XI.

Leges in Parlamento contra Fidem Catholicam excogitata ex Suilliuano.

SEnatores Catholici, quod minime compertum habebant, quibus de rebus eſſet in Parlamento decernendum varie angebantur, qui intentiſſima cogitatione diſtracti poſt longam atque diligentiſſimam inueſtigationem inter futuri Parlamenti decreta hoc repererunt Anglice ſcriptum, vt in Parlamento relatum Senatorum authoritate reciperet legis vigorem, quod ita nobis latine traditum eſt.

* Cùm multi, qui ſe profitentur eſſe, vt appellant Archiepiſcopos, & Epiſcopos, Vicarios generales, Decanos, Diaconos, Fratres, Ieſuitas, Presbyteros, Seminariſtas, & alios Presbyteros,ac qui in tranſmarinis locis ſacris Ordinibus initiati fuerunt, initianturque ſecundum conſuetudinem, & ritus Romanæ Synagogæ, paucis ab hinc annis in Hiberniæ Regnum, aliaſque Regiæ Maieſtatis ditiones venerunt, miſſique fuerunt, & in dies plures veniant atque mittantur non alio conſilio (ſicut tum ipſorum examine, & confeſſione, tum alijs varijs, & manifeſtis vijs, atque probationibus comperitur) niſi vt non ſolum ſubditorum animos à Rege

auer-

auertant cum ingenti eius periculo, ſed etiam ruinam, & excidium, ac interitum vniuerſo Regno afferant, ſi hæc mala tempeſtiue non auertantur. Id circo in huius damni remedium à Rege dignitatibus Eccleſiaſticis, & laicis conuocatis in hoc Parlamentum, & ipſius Parlamenti authoritate cauetur, vt omnes, & ſinguli Archiepiſcopi, Epiſcopi, Vicarij generales, Decani, Diaconi, Fratres, Ieſuitæ, Clerici, Seminariſtæ, alijque Clerici quicunque in augurati alibi quam in Hibernia, vel alijs ditionibus Regiæ Maieſtatis, aut etiam in Regiæ Maieſtatis Regnis, & Iuriſdictionibus aliqua authoritate, & poteſtate deriuata deriuanda, vel à Sede Romana poſt annum vigeſimum ſeptimum principalis noſtræ ſupremæ Dominæ Elizabethæ Reginæ defunctæ ante diem quadrageſimum poſt hoc Parlamentum ab hoc Hiberniæ Regno, & cæteris omnibus Regnis, & ditionibus Regiæ Maieſtatis diſcedant, modo ventum, tempeſtatem, & nauigationem comodè nanciſcantur.

Item eadem authoritate dicta ſancitur ne alicui Archiepiſcopo, Epiſcopo, Vicario generali, Decano, Diacono, Fratri, Ieſuitæ, Clerico, Seminariſtæ, vel alij Clerico religioſo, vel alicui Eccleſiaſtico poſt dictum annum vigeſimum ſeptimum Regni noſtræ ſupremæ Dominæ Elizabethę Reginæ defunctæ, ſacris Ordinibus inſignito vel inſigniendo, religionemue profeſſuro authoritate, & poteſtate deriuata, vel deriuanda à Sede Romana, cuiuſcumque nominis, tituli, & gradus fuerit liceat venire in aliquem locum huius Regni, aut alterius cuiuſcumque Dominationis Regiæ Maieſtatis in illoue agere, vel morari poſt tempus dictorum quadraginta dierum præterquam in caſibus ſpecialibus peculiari cauſa, & per tempus in hoc decreto definitum, ſique aliquis Archiepiſcopus, Epiſcopus, Vicarius generalis, Decanus, Diaconus, Frater, Ieſuita, Clericus, Seminariſta, vel alius Clericus ex ſupradictis contrauenerit tum quoties in hoc incurrerit, toties læſæ Maieſtatis reus habeatur tam-

quam

quam perfidus iudicetur, punitaur, bonorumque publicatione carceretur, & quicumque poſt ſpatium horum quadraginta dierum, & profectioni definitum ſciens receperit fouerit, fuerit conſolatus, hoſpitatus fuerit aliquem Archiepiſcopum, Epiſcopum, Vicarium generalem, Decanum Diaconum, Fratrem, Ieſuitam, Seminariſtam, Clericum, vel alium Clericum Religioſum, aut aliquem Eccleſiaſticū, primùm mulctetur quadringentis nummis aureis fiſco adiudicandis. Si vero, ſecundo, de hoc crimine fuerit conuictus, puniatur pœnis legis. Præmunire in Anglia latæ anno *16.* regni Regis Richardi Secundi. Si denique tertio crimen hoc incurrerit tùm flagitioſus iudicatus, morte, bonorumque publicatione plectatur tamquam læſæ Maieſtatis reus beneficio doctrinę non opitulante.

Præterea eadem authoritate iubetur, vt ſi ex Regi, ſubiectis aliquis, qui non ſit Archiepiſcopus, Epiſcopus, Vicarius generalis, Decanus, Diaconus, Frater, Ieſuita Clericus, Seminariſta, vel alius Clericus religioſus, vel Eccleſiaſticus fuerit litteris eruditus, vel erudiendus in aliquo Ieſuitarum Collegio, vel Seminario condito, vel condendo in tranſmarinis locis, aut agat in externis Regionibus intra ſex menſes ab hoc Parlamento perfecto, & pragmatica de hac re promulganda in Vrbe Dublinnia ſub magno Hiberniæ ſigno redeat in hoc Regnum ſtatimque intra decem dies coram Epiſcopo Diœceſis, vel duobus Iudicibus pacis loci, in quem appulerit, ſe Regiæ Maieſtati, eiuſque legibus ſubmittat, iuretque iuramentum Regij principatus, in re tam ſpirituali, quam temporali iuxta edictum ſancitum in hoc Regno ſecundo anno Regni Elizabethæ Reginæ, qui verò veniens, vel rediens in hoc Regnum, vel in eo agens noluerit ſe ſubmittere, & iurare hoc iuramentum, perfidus iudicetur, patiatur, & eius bona fiſco addicantur. Reus ob crimen lęſæ Maieſtatis.

Eadem denique authoritate conſtituitur, vt quicum-

Digitized by Google

cumque ex Regijs ſubditis dictis quadraginta diebus præteritis commutatione, vel aliqua alia arte directè, vel indirectè ſciens aliquid portauerit, dederit, miſerit, portariue, dari, mitti fecerit ad aliquem litteris operam nauantem in aliquo Ieſuitarum Collegio, vel Seminario, perfidus iudicetur, patiatur, boniſque mulctetur tamquam leſæ Maieſtatis conuictus.

Innenti ſunt etiam aliqui articuli non plano ſermone, vt edictum ſuperius, explicati, ſed vti longorum ſermonum lemmata, ſcripti, quos nos latinè proferimus ſumma fide.

CAPVT XII.

Articuli in Parlamento proponendi conſcientia docta, Iudicioque Proregis, & Concilij.

1. CAueatur, vt Sacerdotes in exilium mittantur.
2. In arce aliquot loca, portaque nobilibus viris, qui cuſtodiæ mandantur, concinnentur.
3. Adimantur otioſis arma.
4. De agris occultatis inter Omurchuos conductores & alijs artibus iudicetur; iuxta ea quæ iam dicta ſunt, hocque ante feſtum S. Michaelis fiat.
5. De connubijs inter Hibernos, & Scotos.
6. Georgius Hamilton, & Robertus VVartus iuramentum principatus recuſantes iurare è Regno relegentur.
7. Dicti conductores agrorum, & Omurchos quorum negotia exigunt iudices delegatos, vel Commiſſarios in album referantur in Cancellaria.
8. Nouis penſionarijs quamuis iuramentum recuſent ſti-

ſtipendium ſoluatur iuſtis cauſis.

9. Pecunia qua mulctantur illi qui Eccleſias frequentare nolunt quomodo ſit diſtribuenda.

10. Nobilium filij in Angliam mittantur.

11. Immunitates male eligentibus Magiſtratus adimantur.

13. Omnes recuſantes ſoluant duos regios nummos diebus Dominicis.

12. Excommunicationes cautius, & rarius ferantur, & moderatius agatur in illis locis quibus nondum ſunt præpoſiti paſtores.

Articulus quintus eo (ni coniectura fallor) pertinet, vt inter Hibernos, & Scotos matrimonia prohibeantur ne duæ Collicolę gentes Anglis inimicæ affinitatis, & amicitiæ vinculis inter ſe coniungantur, ſed potius amicitiæ vetuſtiſſimæ, mutuique amoris memoria prorſus aboleatur.

In ſexto articulo duo Equites Angli, qui pietate ducti patriam ſuam deſeruerunt ex Hibernia relegati, quod ſi fieret, argumento fore videbatur, vt etiam Hiberni omnes in exilium mitterentur.

Circa decimum tertium ſciendum eſt eo vſque Hereticorum dementiam proceſſiſſe, vt quando in Catholicos ferunt ſententiam excommunicationis, quæ inter cæteros effectus atrociſſimos illum habet, vt quicumque impunè poſſit excommunicatum occidere. Reliqui articuli ex ijs qui in hoc opere tradita ſunt intelligi facile poſſunt.

Digitized by Google

CAPVT XIII.

Quemadmodum Hiberni Hereticis legibus in Parlamento obſtiterint, ex Suilliuano.

HIs decretis, & articulis, quod illis Catholica Religio fuiſſe pœnitus delenda videbatur, fortiter reſiſtere noſtri parlamentarij conſtituunt etiam ſi neceſſe foret in eo certamine oppetere mortem, id verò non aliter ſe præſtituros credebant, quam ſi duorum alterum, efficerent, vel Parlamentum omninò impedirent, quo minùs Religionis cauſa in controuerſiam ſæculariumque hominum iudicium, & etiam diſcrimen deduceretur, vel Hæreticos parlamentarios, contra ius, & maiorum exemplum, electos ſuffragia ferendi poteſtate priuatos in Parlamentum, non reciperent, quod factu facilius videbatur quippè ipſis Hæreticorum legibus conſentaneum erat, idque ſi poſſent aſſequi, quin ipſi fuiſſent antiquas leges retenturi, nouaque Hæreticorum dogmata repudiaturi minime dubitabant. Ad rem tantam, qua Religionis Catholicæ cauſa, omniumque Catholicorum præcipuè Eccleſiaſticorum ſalus verſabatur, Hiberni Antiſtites Religioſi Sacerdotes ex omnibus Regni locis Dublinnam ſe conferunt, & iie contendnnt multi, qui per Hiſpaniam, Galliam, Belgium in Religionibus, & Seminarijs, ſuiſque ſumptibus dabant operam litteris, qui noſtrorum Senatorum Conſilium laudant atque confirmant. Satis (arbitror) eſt explicatum vtrorumque, & Hæreticorum, & Hibernorum conſilium quid actum ſit videamus.

Die Martis Maij menſis decimo octauo ſeruatoris anno decimo tertio ſupra mulleſimum ſecenteſimum.

Pro-

Pro-Rax primam Regni ſeſſionem celebraturus, arce Dublinenſi mane egreditur, dignitatibus ſæcularibus, & hæreſiarchis, tribuum cunctarumque procuratoribus,& parlamentarijs omnibus etam illegittimis cum alia multa nobilitate comitatus. Illum præibat Barrius Magnus Bottauanti vice Comes regium enſem ferens. Parlamentum verò à numinis inuocatoine Maiorum, Cacholicorum hominum inſtituto initium ſumit. Quos Pro-Rex falſo inuitans ad templum curſum dirigit:quæ enim inuocatio poteſt eſſe numini grata in templo hæretico per hæreſiarchas,& cæcos diaboli miniſtros cæremonijs Caluinianis, Lutheraniſque celebrata. Cum ad ædem ventum fuiſſet Hiberni omnes ad fores reſtiterunt præter enſi ferum, qui cum enſem ſuper puluinum reliquiſſet regreſſus eſt priuſquam inchoata impura Caluiniana ſolemnia fuerunt, foriſque Pro-Regem, & hæreticos præſtolatur vna cum cœteris Catholicis. Hæreticis ritibus peractis in arcem rurſus iter accipere iubentur. Nolebat enim Pro-Rex in curia Parlamenti præſtituta Senatum habere. Ad arcis portam dum peruenissent,& Pro-Rex fuiſſet ingreſſus, Senatoreſque ſequerentur. Ianitor, alijque à Pro-Rege conſtituti Noſtrates Senatores arma, ideſt enſes deponere verbis Pro-Regis iubent. Alij obtemperabant imperio, alij reluctantes ingrediebantur armati, quique enſes deponere coacti ſunt pugiones ſub veſtibus latentes gerebant. De dignitatibus ſæcularibus, tribuumque procuratoribus loquor, nam Ciuitatum Procuratores togis induti inermes incedebant. In aulam conſtitutam cum Senatores ſoli veniſſent Hiberni, Cancellarius genere Anglus conditione Hæreticus præmeditatam orationem exorditur, quæ eo tota tendebat vt perſuaderet Senatum fuiſſe conuocatum non ob aliam cauſam, vt quam leges ferrentur, quæ Regi, honeſtati, quæ Reipublicæ ſaluberrimæ, & animarum ſaluti neceſſariæ fore videbantur. Ideo Parlamentarios oportere ijs rebus de quibus ad ipſos referretur aſſenſum præ-

bere id Regi gratiſſimum futurum, eumdemque gratias omnibus relaturum, orando finem facit Procuratores iubentur ex ea aula,quæ dignitatibus erat aſſignata in alteram, quam inferiorem dicunt ſecedere ibique ante omnia Magiſtratum, qui cæteris præſit creare.

In ſuperiore aula proteſtantes numero ſuperiores erant multas ob cauſas, quod Hiberni Magnates à Regibus Angliæ non in augurati illi inquam veteres atque noui maximè Catholici ſuffragiorum iure ſint reiecti, quod externis ſint titulis ornati,vt alij contra Chriſtū pro hæreſibus ferant ſuffragia, quod Hiberni Catholici Præſules admiſſi non ſint in Parlamentum, quod in horum locum hæreſiarchæ ſint ſuppoſiti. Ideo totum Chriſtianæ Religionis deffendendæ præſidium in noſtris Procuratoribus poſitum fuiſſe videbatur, ſed in hoc etiam hæretici Procuratotes illegitimi numero vincebant.

* In Aula inferiore Regij Iudices, Conſiliarij, Iuriſperiti, cauſarum Patroni, Miniſtro Clerici, & id genus Anglorum magna turba Senatorio, Procuratorumque more in ſcamnis ſedent veluti ſuffragia laturi,Equorum regione noſtri Procuratotes in alijs ſcamnis ſedent. Ita vtrique Hibernici, & Hæretici ſedilibus diſiuncti, & aduerſi, contrarias etiam & aduerſas factiones, & opiniones præſeferebant.

Vix Senatores conſederunt cum diſpoſitis in arce tormentis Angli milites in agmen inſtruuntur ad incutiendum terrorem ne noſtri Parlamentarij Hæreticis repugnarę auderent neue illis ſi periclitarentur Oppidani poſſent auxilio venire. In his anguſtijs noſtri Senatores verſati, nec putabant Religionem Catholicam deſerere, nec dubitabant quin eſſet ſibi mors ſubeunda. Oppidani Equites, qui de omnibus Regni partibus conuenerant, quid tunc cogitarent? Primi de Senatoribus morte vindicanda. Hic omnes Hiberni, qui factionis Anglicæ fuerant (ni me coniectura fallit) Hibernicos Principes plorabant, qui nunquam fuerant paſſi, vt ad tantas an-

guſtias Religio Catholica adduceretur. Hi ſe ipſos dirè execrabantur, quod fidei defenſores aſſertoreſque Ciuitatis inexplicabili odio fuerint proſecuti, Hæreticorum Præſules ſecuti falſa ſemper opinione decepti.

Hic erat rerum ſtatus, hicque facies, cum in aula inferiore vnus ex tribus Regijs Iudicibus orationem longitudine tædioſam incœpit laudans, & commendans in Magiſtratum inferioris aulæ Equitem Anglum, qui Iohannes Dauis vocabatur hæreticum obſtinatiſſimum atque etiam Catholicorũ, & totius Hiberniæ hoſtem acerrimum, orationi finem imponit illum aulæ Præſidem nominans. Idem quoque ſentit pars maior hæreticorum confuſum clamorem eff rens. Hiberni è Regione ſedentes primum ſubrident quaſi proteſtantium vanitatem deinde ſe nunquam Magiſtratum habituros tumultuata, & elata voce obteſtantur. Ingens vtrimque clamor eſt concitatus, qui cum fuiſſet ſedatus Eques Hibernus doctrina, & authoritate grauis, ſuperuacanea (inquit) & præpoſtera eſt hæc de eligendo Magiſtratu diſceptatio. Licet Iohannes Dauis dignus eſſet, qui his omnibus viris clariſſimis, præferatur, exemplo receptũ eſt, vt nullus hic tamen obtineat, niſi qui ritè ſit electus à Senatoribus, & Parlamentarijs non ab alijs. Cæterum hic non Senatores Iohanni ſuffragantur, tantum enim abeſt conſeſſum ex ordine Senatorio eſſe, vt omnino ſint externi, nulloque modo in Hibernia in Ciuitate adſcripti. Quid? in Hibernia, qui nati non ſunt, qui domicilium non habent pro Hibernis Ciuibus, atque Senatoribus ſe gerunt, cum non à Ciuitatibus quidem, vel tribubus mandatum Procuratorum acceperint. Quæ hæc eſt inſania duo tuguria Ciuitatis immunitatibus gaudebunt, deſerti agri, campique vaſtiſſimi ſunt Magiſtratuum legibus donandi. Vbinam in Hibernia ſunt Vrbes iſtæ, ex quibus tot incogniti Procuratores, totque Ciues hoſpites confluxerunt, hoſpites iſti & alienigeni ex noſtra curia diſceduntо, alio abeunto, in ſuis quiſque finibus

Par-

Digitized by Google

Parlamenta celebranto. Magiſtratus huic Curiæ creandi leges conſultiſſimæ rogandæ, Hiberniæ Senatoribus relinquunt. Alioquin nihil agetur. Fruſtra ſuum Magiſtratum Iohannem clamitant, in caſſum clamores diffundunt. Namque eos qui Parlamentarij non ſunt prius oportet eum aula eijcere quam Magiſtratum creare, ita eſt moribus proditum legibuſque conſtitutum. Ex altera parte Eques Anglus ſurgens foraſque exiens, omnes inquit, qui à Regis parte ſtant me ſequantur. Illum illegittimi Procuratores ſequuntur ad vnum. Legittimi in aula ſoli manſerunt quorum vnus ita cæteros alloquitur.

Ecce iſta colluuies abiuit, & in malam crucem abiuit. Hunc locum nobis quibus iure debetur reliquit, hoc omnes optabamus Deumque Immortalem rogabamus, hoc vnum, vt omnia præclare ageremus, deſiderabamus. Ergo quando quidem voti compotes ſumus, & tantum beneficium à Deo inopinantes accepimus, ſupereſt vt eidem fidem ſoluamus ideſt Fidem Catholicam in hoc loco tuamur pro qua ſanguinem ſi neceſſe ſit, diffundere debeamus, ad hoc maiorum exemplo inuitamur, qui hac in re gloriam nulla die interituram tum in cœlo tranquillum, & beatum vitæ ſtatum ſibi compararunt. Neque enim innumeri noſtri populares conſanguinei Fratres, & Patres pro hac Religione fortiter dimicantes in arce glorioſius, & ſanctius ceciderunt, quam nos eandem in iudicio profitẽtes, atque defendentes moriemur, ſi ſummo illi rerum conditori qui corporibus noſtris animas infudit, ita placet, vt eas pro lege ſua tuenda reddamus. Qua certè morte iam ex ancipiti, lubricaque rerum humanarum via ex tot miſerijs ex tantis calamitatum cumulis ad æternam illam quietem tranquillitatemquæ breui perueniemus. Sin ſimul nobis eſt, & viuendum, & Religio defendenda noſtris maioribus virtute quidem, & meritis pares, ſed felicitate, & gloria ſuperiores erimus; & quæ à nobis hactenus ſegniter, &

Fortitudo Catholicorum pro Fide.

inſcitè ſunt acta reſarciemus. Neque timendum eſt; vt hoc conatu Regis maieſtatem lędamus cum ipſe hoc potiſſimum magis curare debeat, nihilque ſit illi, aut neceſſarium ad animi ſalutem aſſequendam, vel Salubrius ad Principatum ſuorum Regnorum tuendum quique contrarium conantur, non regis vtilitate mouentur ſed inſana cupiditate ingenteque furore aguntur. Agite igitur eam Religionem deffendite pro qua ſpecioſum eſt pugnare, pro qua ſublimius eſt vinci, quam contra illam viuere, pro qua mori eſt viuere, quam propugnare ſumma eſt gloria, Magiſtratum nobis, atque Ducem primum omnium præficiamus.

Omnium calculo Iohannes Euerardus Eques auratur, Vir doctrina præſtans, Magiſtratus inferioris aulæ creatur. Interea ab hæreticis quoque qui ſeſſionem fecerant Ioannes Dauis Magiſtratus creatur qui Denuo in aulam reuerſi, videntesque Euerardum in ſella ſedentem, quid rei ſit quod in Præſidis loco ſedeat interrogant? adijcientes ſe præfatum creaſſe, & oportere Euerardum locum illi concedere. Quibus Euerardus reſpondit ſe eum eſſe qui Magiſtratus potuit creari, creatuſque fuit, ab ijs penes quos erat creandi poteſtas, & ibi vbi oportuit creari ideſt in aula parlamentaria, ab illis nec Magiſtratum in aula fuiſſe electum, nec vſquam eligi poſſe. Nihilominus hæretici Ioannem Dauiſem in eius ſinu, & græmio collocant, vnde à noſtris deturbatur. Euerardum quoque ſella detrahere proteſtantes moliuntur, ſed Catholici defendere conantur detrahentium, atque retinentium conatu Euerardi toga laceratur ipſeque humi proſternitur. Hic pugnos aliquot vtrinque impactos eſſe fama fert, vt gladij diſtringerentur, parum abfuiſſe, certum habetur, noſtri Iureſconſultorum ſuorum Conſilio impulſi ſellam, & aulam deſerunt ex vi, & iniuria occaſionem impediendi Parlamenti arripientes quibus rebus prima Seſſio primuſque dies conſumptus fuit.

Poſtero die dignitates, atque procuratores illegitimi

timi ad Parlamentum conueniunt, legitimos qui non venerunt Prorex ſuo nomine accerſitum miſit Militiæ Præfectum. Cui reſpondit Euerardus pridie in Parlamento fuiſſe rixam ab externis hominibus concitatam, ſe fuiſſe grauiter ictum, Parlamentarios in Caſtellum detruſos, militumque agmine circumuallatos, vt inuiti ſententiam dicere ab armatis cogerentur cum maiorum exterarumque gentium inſtituto debeant Senatores militibus imperare, non obedire, & armorum impetus legum moderamine Regi, non legum æquitas armorum furore turbari ob id ſe diu militum perfidiam vereri, præterea ſe fuiſſe inferiori aulæ præfectum ritè creatum nec aliter rediturum quam comitantibus ſuis Procuratoribus ſceptroque præeunte, indignis penitus excluſis. In eandem ſententiam cæteri noſtri Procuratores loquuntur. Tertio die neque Catholicæ dignitates, neque noſtri Procuratores ad Parlamentum conuenerunt, neque vero ſine illis aliquid decernendum hæretici exiſtimarunt, neque eos in Parlamentum vi cogere Prorex auſus eſt, namque Senatores ipſi, & eorum amici aſſeclæ, & in Oppido toto Viri Iuuenes, pueri, ſed & præcipuè nobiles qui ſpectatum venerant ſeſe armis inſtruxerant, proinde ac ſi manum fuiſſent conſerturi, & vt tumultus maior concitaretur non ſolum Oppidũ ſed & Regnum Vniuerſum turbatur ſi Prorex paulo magis vrgeret.

CAP. XIV.

Hibernorum obteſtatio non deſerendi Fidem Catholicam.

INſuper Catholici Parlamentarij iniurias Regno illatas memorant, Hibernoſque numquam Fidem Catholicam deſerturos obteſtantur, hac petitione Proregi tradita, quam nos ex Anglo ſermone fidiſſimè tranſtulimus.

Obte-

Digitized by Google

Obteſtatio in Parlamento edita.

Dubium nemini videtur eſſe qui Gentis Hibernæ mores, & educationem, vel mediocriter cognoſcit, quin hæc Gens fuerit ſemper, & animo conſtante firmoque venerata, & exterioribus documentis, quam apertiſſimis profeſſa ſolam illam Religionem quam, pulſis quondam gentilitatis tenebris in primæuo Chriſtianæ lucis exordio recepit. Ita quamuis varietate temporum fortunæque viciſſitudine tempeſtuoſi infeſtique fluctus inuaſores exterarum Gentium, vt Danorum, Normandorum, Noruegiorum, & aliorum hanc Inſulam infeſtauerint: non tamen noſtræ huius Sacræ Religionis cœleſtem ſplendorem extinguere diuinumque Imbrem exſiccare valuerunt. Eſt quippe (quod nos firmiter credimus) hæc Religio Patris æterni Imperio, Spirituſque Sancti conſilio conſtituta noſtriſque pectoribus inſita ſumma Chriſti ſeruatoris prouidentia. Quamobrem, nec perſuaſionibus vllis, nec vi vnquam potuimus deduci, vt ab illa, vel latum vnguem diſcederemus, vt vero vetuſtiſſimam hanc maiorum noſtrorum conſuetudinem prætereamus ad rem propius accedamus, etiamſi ob hæretici Henrici Octaui Regis diuortium (quod nulla, vel temporis diuturnitate, vel hominum obliuione poteſt ob litterari) ingens opinionum diſſenſio circa graues Fidei quæſtiones fuerit orta, nihilominus tunc in tanta nouorum dogmatum perturbatione, quanta ſententiarum repugnantia, nouitas caput cæpit tollere, monumentis Parlamenti tunc temporis habiti in hac Vrbe memoratur, quod quamuis non nihil auxilij patrocinijque nobis afferat ad tuendam noſtræ præſentis aſſeuerationis, æquitatem eo quoque ſuperſedebimus quod minus ad rem pertinere videatur.

Non tamen hoc loco inuoluemus ſilentio no nullas machinationes mira diligentia tentatas, nec minore indu-

ſtria diu confirmatas, quæ nos diuerſuræ à priſtina mente credebantur, Imprimis, vel aſpectus conſtitutionis ab vltima Regina latæ ſufficiens videbatur, vt pleroſque noſtrum Inquiſitionis mulctæ, carceris horrore perterreret, atque conſternaret. At nullo modo potuit animos noſtros quemadmodum ſperabatur à priſtino ſenſu ſubducere. Ac ita, quæ ſecundo principatus eiuſdem Reginæ anno edicta prodierunt ad incutiendum recuſantibus metum executioni minimè mandata in obliuionem abiuerunt. Denique vbi dulcedine pacatæ clementiæ, & humanitatis præſentis noſtri Regis frui ſperabamus cum illum omnibus Chriſtianis Principibus conciliatum videamus, atque lætemur, cum noſtra tamen Religione non fœdus, ſed bellum geri à proteſtantibus Eccleſiaſticis dolemus. Hi enim, & alij non infimi præfecti, iuſtitiæque miniſtri, ſtatuta iam dudum obliuione ſopita excitantes, ſubditos nouis imperatis, mulctis, coertionibus, magniſque grauaminibus incredibiliter vexant, rediguntque ad ingentem paupertatem, quibus tamen omnibus à noſtra Religione non diſiungimur Quo circa noui afflictionum cumuli, contra nos, liberos noſtros, noſtram libertatem exiſtimationem, atque fortunas accreſcunt. Filijs noſtris ſtudijs, & eruditione exterorum Gymnaſiorum interdicitur. Nationis noſtræ nobilitas, & claritudo exiſtimatione fædata, omnibus huius rei publicę honoribus abdicatur, quod vſq; adeo verum obtinet vt ne iudices pacis nobis liceat eſſe non aliam ob cauſam, quam propter fidem noſtram, quam nos quidem deſerere non poſſumus, Ciuitatum, & Oppidorum Præfecturæ ciuibus adimuntur, quod nouis dogmatibus aſſentiri nolint. Cauſidici iuriſque periti munere deijciuntur, quod ijs renuant aſſidere. Etiam opifices, & fabri ſunt experti crudelem vindictam, excommunicationem, pęnam, & alia ſexcenta mala. Cæterum hæc omnia minime nos deterruerunt à fide noſtra, quam, Deo duce, ſemper à nobis colendam deuouemus pręſtituri tamen omne obſequium

noſtro

noſtro Supremo Regi Iacobo debitum ſine adulatione fuco, inſidijs, & conſpiratione contra eius coronam.

* Itaque omnibus his pœnarum inopiæ, opprobrij, carceris, interitus cruciatibus nequaquam in rebus conſcientiæ inconſtantiores, aut infirmiores ſumus. Verum opes facultateſque noſtræ nimium diminuta ſunt. Propter coniugatos iſtos, atque Proletarios, Clericos Præfectos, & Miniſtros ingens in Republica eſt orta perturbatio, varia incommoda in rerum commercio ſequuntur, humanæ vitæ ſocietati magna moleſtia infertur, noſmetipſi preda abiectis, atque ſordidis hominibus qui ſuccum, & dulcedinem noſtrorum laborum hauſerunt, ſumus facti.

Quæ omnia obedienter proponimus Excellentiſſimo Proregi, conſilioque reputanda, ab eodem petimus vt de illis faciat Regem certiorem nomine noſtro, qui referimus huius rei perſonam corpus, atque rempublicam, quamque difficile ſit, ſeù potius quam fieri nequeat, vt nos ab opinione noſtra vetuſtiſſima dimoueamur: quam fixum, atque deliberatum nobis ſit retinere, & colere noſtram priſcam fidem, & Religionem, quam vero ſimile ſit, in poſterum fore inutile tam crudeliter nobiſcum agere, neque enim tantus rigor alio tendit niſi vt veteres incolæ extinguantur perdantur, deleantur, eorum facultates confiſcentur frangantur immunitates, odium prouocetur, pariatur ſeditio, & Regno denique excidium, & interitus afferatur.

Qui quidem effectus, ſeù potius defectus iuſtis legibus aduerſantur, namque ſi is verus, & proprius præclaræ adminiſtrationis fructus habetur (ſicuti reuera debet haberi) vt Reſpublica populuſque in pace, quiete, tranquillitate, & proſperitate ſuſtineatur, iuxta ſalubrium legum rectitudinem æqualem habita ratione ſeruandæ ſubiectorum ſalutis à qua Principis etiam ſalus, & gloria pendet, & in hunc finem Regia prouidentia roget, & abroget leges, rationi maxime conſentaneum videtur,

itaut populus non conſtituatur propter leges conſeruandas, ſed leges condantur propter ſalutem populi deffendendam iuxta ingenioſam illam Regiæ Maieſtatis Epigraphen inſcriptam in illo optimo numiſmate nuper excuſo poſtquam duo Regna in ſe conciliata gaudent Magnæ Britanniæ nomine. Salus populi ſuprema lex eſto ſignificatur pacis conſeruationem, & populi ſalutem bonorum Regum eſſe principium, & finem, ac nos quidem congregati ſumus in hoc Parlamento diuerſæ gentes. Alij ſumus Hiberni ortu ſimul, & genere, alij ortu tantum non genere, alij contra genere non ortu: alij denique neutro, nec genere, nec ortu, ſed habitatione. Duæ differentiæ generis ortus, habitationis, morum, ingenij ita ſaltem conueniunt, & conſentiunt omnes vt vni ſupremo Principi obediant, ſeque ſubmittant. Neque enim diffidendum eſt poſſe indubitatam obſeruantiam, & obedientiam conſiſtere cum diuerſitate Religionum quantum ad noſtram vetuſtiſſimam attinet. Quemadmodum enim naturale corpus compoſitum multis heterogeneis, & diſſimilibus partibus, carne, oſſibus, cartilagine, muſculis neruiſque vna duntaxat, perficitur, mouetur, & gubernatur forma naturali, animante ſcilicet ſpiritu partibus omnibus imperante. Ita ſimiliter politicum huius Reipublicæ corpus conſtans diuerſis nationibus in Religionis Idæa,& forma,tempeſtate hac diſcrepantibus, poteſt Regia vna ciuilis obedientiæ ciuilis forma minime fictæ ſub vno Regij diadematis Sceptro decoratum, & auctum, & quoad profeſſionem noſtram longe conſuetius eſſe videtur, ferre hanc Religionum varietatem ſine inobedientiæ periculo donec idoneum tempus fuerit oblatum, quo perturbatio ſedetur, & repugnantium ſectarum aſſertores ad aliam mentem reſtituantur, quam conſtantiam noſtram ſatis probatam duriſſime verberare. Quæ quo magis oppugnata fuerit, eo illuſtrior, & firmior erga Deum, & Principem apparebit. Quæ cum ita ſint, ſeu rerum adminiſtrandarum rationem ſpectes, ſeu

Regiæ

Digitized by Google

Regiæ prouidentiæ regulas contempſeris. Sanum (ni nos quidem fallimur) conſilium eſt, vt cum ſubiectis qui tamdiu tot temporalium afflictionum cumulis obruti nō potuerunt ad indebitam iſtam concordiam flecti, deinceps ſuauius, & moderatius agatur, nec ijdem diutius opprimantur edictis quotidianorum grauaminum odioſiſſimis qua tamen mitigatione minime obſtante, ſatis vexabuntur ſubſidio, & obſequio Regiæ Maieſtatis benignitati in omni occaſione ſatisfacere conantes, tum debitum reddendarum grati animi ſignificationum præbendo. Hunc animi noſtri ſenſum, hocque conſilium pandere ſubacti ſumus huius inclytæ curiæ priuilegio, libertate qua in ea de rebus ſentire debemus ingenteſque ſpes rurſus amice habendi Parlamentum cum cæteris noſtris Collegis, & Senatoribus concipimus.

C A P. XV.

Hiberni Procuratores Regem Angliæ adeunt, quos Pro-Rex fruſtra prohibere conatur.

QVia verò malis his Pro-Rex nullam admouit curationem, noſtri Senatores, qui neſcio Rege, vim hanc atque relatas iniurias inferri ſibi credebant, ad examen regium prouocant mittentes in Angliam, cum mandato cauſam agendi Baligormane Vice-Comitem, Dunbunniæ, Baronem, duos tribuum totidem Ciuitatum Procuratores plures, Rege accerſente mittuntur Ferramuye, Vice-Comes, Baro Killinnæ, duo tribuum, duo Ciuitatum, Procuratores, aliquot Iuriſconſulti, quos Deluiæ Baro, Patritius Barnaual eques auratus, & alij ſequuntur, in Procuratorum commeatum Hiberni animo libentiſſimo, & obuijs, vt aiunt mánibus magnam pecuniæ ſummam conferunt quæ per Sacerdotes collecta in Angliam ad Oratores noſtros tranſmittitur.

Rex mittit Principes in Hiberniam.

Digitized by Google

Qua de re Pro-Rex factus certior hunc Catholicorum conatum reprimere fruſtra conatus eſt, quare ad iniqua conſilia conuerſus, die 9. Iulij 1611. publicat edictum vetans ne vlla pecuniarum, vel expenſarum collectio fiat, vt hac arte Proceres, & alios Catholicorum Procuratores impediret quominus vel in Angliam ſe conferrent, vel ibidem ſubſiſterent cauſam fidei coram Rege acturi, varias in edicto immiſcet calumnias contra Eccleſiaſticos, & alios Orthodoxos, ſpreto Pro-Regis edicto perrexerunt Catholicorum Oratores Londinum quos Rex primum magna Comitatis, & amicitiæ ſpecie excepit, eorumque auditis querelis, quatuor hæreticos Iudices in Hiberniam miſit ad inquirendam rei veritatem, illi malo animo in Fidem Orthodoxam, eiuſque cultores pleni omnia contra Catholicos, cuncta Pro-Regi fauentia narrant, illum Rex innocentem declarat, & in Parlamento habito die prima Maij 1614. publice incuſat Hibernos Catholicos quod voluerint auitam Fidem tam tenaciter colere habito ſequente Sermone, ad Oratores Hibernos, quem illi ſubinde interrumpebant.

CAP. XVI.

Regis Oratio habita in Parlamento, contra Catholicos Hibernos.

Hibernorum in Fide conſtantia.

EQuidem neſcio qua audacia quouè pudore, Hiber-
» ni Oratores apparetis in meo conſpectu, cum vos
» atque veſtrates omnes ſitis non ſolum leuiſſimo animo
» in Religionem meam, meque ipſum, ſed etiam obſti-
» natiſſimi Papiſtæ, nec Papiſtæ tantum Religione Ro-
» mana eſtis, ſed inſuper vos Gentium omnium Papi-
» ſtas, atque Romanos longè maximè tenaces eſſe pro-
» fiteamini, & gloriemini, quod hominum genus mini-

» mè

„ mè vos latet, eſſe mihi inuiſum, & ingratiſſimum
„ magno mei odio teneri meique principatus excidium
„ cupere, & moliri. Ob quam, & alias cauſas vos eſſe
„ perfidos ipſi falſo inficiamini, & non veros nec inte-
„ gros Clientes aut ſubiectos ſed dimidios tantum, ne-
„ que dimidios quidem ego vere confirmabo, namque
„ cum homo animâ, & corpore conſtet, vel totam ani-
„ mam, nobiliorem partem Papæ conſecratis, mihi con-
„ ceditis corpus neque hoc integrum inter me, & Re-
„ gem Hiſpanię diuiditis illi armato corpore ſeruientes
„ mihi inerme nudum inualidum in vtile relinquentes.

„ Abſit inquit Daluię Baro Regemq; interpellat flexis
„ genibus ſic loquens. Abſit Potentiſſime Chariſſimeq;
„ Rex, vt Ego ſim Perfidus, qui nunquam neque fui nec
„ eſſe volui non obediens, atque fidiſſimus in omnem-
„ que occaſionem Regiæ dignitati defendendę paratus
„ nuncque malo poſſeſſionibus meis, & bonis omnibus
„ carere quam non haberi fidus, vel tibi chariſſime Rex-
„ vel Summo illi Deo Creatori, & Redemptori meo cu-
„ ius Sacroſanctis mandatis, atque Legibus quod ob-
„ ſequar non ideo moleſtior ſed longè gratior Maieſta-
„ ti tuæ eſſe debebo, quod ſi fieri nequit, vt eius diui-
„ no numini, tuæque regiæ celſitudini ſimul placeam,
„ & obtemperem Maieſtatem tuam etiam atque etiam
„ vehementer rogo, vt facias mihi facultatem demi-
„ grandi cum familia in alias Regiones in quibus Chri-
„ ſtiane, & Catholice ſecundum Dei Leges agere poſ-
„ ſim nec perfidiæ nota inurer quo ingente beneficio
„ donatus bonis omnibus libenter cedam ea Regio tuo
„ arbitrio permittens nam rebus omnibus humanis
„ te antefero, vnamque mihi dabis hanc veniam, vt
„ tibi Deum anteponam Rex, ſurge, inquit Baro finem-
„ que fac orandi. Ego non tam de te quam de alijs que-
„ ror, & ſi de te multi quoque quæſti ad me Præ-
„ lati ſunt, ſed quibus vt habeam fidem vix poſſum
„ adduci.

Baroni, Daluiæ pro fide fortitudo.

De-

Digitized by Google

Deinde inceptam Orationem proſequitur.

Inſipida Regis exprobratio.

„ Sed vt iam de perfidia taceam intolerabiles eſtis
„ Hiberni , qui in tanto honore Papam habetis ,
„ in eoque veſtræ ſalutis præſidium poſitum exiſtima-
„ tis , quæ poteſt excogitari Ratio quam obrem pute-
„ tis animarum imperium eſſe Papæ , vel Epiſcopo Ro-
„ mano à Deo permiſſum , Ego iuro, & Deum obteſtor,
„ ſi ſtudio meo ſummo ſi quotidiana librorum lectione
„ ſi frequente diſputatione , & colloquio cum Viris do-
„ ctiſſimis , ſi intentiſſima mentis cogitatione comperiſ-
„ ſem Papam eſſe Chriſti Vicarium in terris illi , &
„ eius anteceſſoribus promiſſam eſſe aurhoritatem illam
„ quam Chriſtus Petro delegauit, me non ſolum fuiſſe
„ eius Religionem atque dogmata ſecuturum, ſed etiam
„ regem (ſi alicuius cliens eſſem) Papiſticæ Religio-
„ ni aduerſum inter fecturum ſi à Papa iuberer. Cæte-
„ rum tantum abeſt, vt Papa valeat authoritate Petro
„ demandata , vt habeat ius imperandi, vel præcipien-
„ di Regibus , vt nulla ſit maior inſcitia , & ſtoliditas
„ quam veſtra Hiberni , qui hoc Imperium Papæ diui-
„ nitus conceſſum creditis. Quæ tanta tamque immanis
„ opinio certè nullo valido fundamento fulta ex ea ob-
„ ſtinatione proficiſcitur, quod nec concionatores meos
„ viros Doctrina , & ſanctitate claros, qui à vobis igno-
„ rantiæ tenebras excuterent audire , nec libros quibus
„ vera dogmata , prodita ſunt legere nec Capellam, &
„ Eccleſias meas ingredi vultis obtemperantes ei Tri-
„ dentini Concilij capiti, quod ijs qui legunt libros edi-
„ tos , vel auſcultant conciones hæreticas contra Eccle-
„ ſiam Romanam excommunicationem fruſtra minatur:
„ cum tamen Eccleſias meas frequentare, & Officijs Sa-
„ cris in eis intereſſe minime dedignantur Itali, Germa-
„ mani , Belgæ , alij externi . Quid vero rudius , & ab-
„ ſurdius quam ad ſanctos effundere preces quos noſtra
„ religio haud eſſe nominandos recte tradit ; Qui
„ enim

„ enim Deum alloqui poſſunt ad eius miniſtros, & ſer-
„ uos ſuperuacanee verba effutiunt. Quibus erroribus
„ Hiberni plus omnibus nationibus impliciti nullum
„ non mouetis lapidem, vt me offendatis meaque regna
„ perturbetis, habetis Romæ Petrum Lombardum,quem
„ vocatis Epiſcopum, & Doctorem, & in Hibernia Ho-
„ liuidum Ieſuitam, qui vobis perſuadent, vt filios ve-
„ ſtros in tranſmarina Collegia educandos, atque litte-
„ ris excolendos tranſmittatis, vt inde rurſus agmina-
„ tim redeuntes regnum vniuerſum ad motus concitent,
„ vos in priſtina obſtinatione confirment,ad nouas con-
„ ſpirationes atque rebelliones hortentur, ſumma, &
„ ima promiſceant Decretis Papæ paſſim circumdatis.
„ Quod nouum atque in auditum ſceleris exemplum, &
„ ſi vltore ferro poſſem optimo iure vindicare, quia ta-
„ men crudelitatem, & atrocitatem quam in alijs prin-
„ cipibus ſemper condemnaui,numquam in me poſſum
„ probare nec clientum ſanguinem ſitio ſed Pacem at-
„ que proſperitatem cupio duxi vos accerſendos,& mo-
„ nendos, veſtram culpam, veſtra delicta, Hibernorum-
„ que omnium, meumque deliberatum animum vobis
„ aperiendum quo impero vt omnes Iberni obſeruetis,
„ atque cuſtodiatis leges anno 2. Regni Eliſabethæ in
„ Anglia latas cæteraſq;quæ neceſſariȩ videantur ad Pa-
„ piſticam Religionem eneruandam , quam hactenus
„ eſtis pertinaciter profeſſi, me fruſtra renitente, & re-
„ cipiatis in Parlamento in quo meus bonus Pro-Rex,
„ qui adeſt, & de quo vos falſo eſtis queſti alij à me de-
„ ſignandi præſint.

Hic Chriſtophorus Nugentius Ibernus Eques aura-
„ tus. Nunquam (inquit) chariſſime ac potentiſſime
„ Rex anteceſſores tui ſubegerunt Ibernos ſimilibus le-
„ gibus, neq; Eliſabetha quidem Regina ſuis adſtrinxit,
„ & ſi in Anglia fuerint receptȩ quamobrem Maieſtatem
„ tuā ſupplex oro,ne nunc inuſta illis iura condas,quȩq;
„ antea ſæpe recuſarunt,& in poſterū non recipere cō-ſti-

Digitized by Google

„ tuerunt. Quod ſi feceris vti ſperamus, totius regni
„ tranquillitate florentiſſima gaudebis.

Tunc Cookus ſummus Angliæ Iudex inſania, & fu-
„ rore actus, ſi, inquit, ſumme Rex huius hominis au-
„ daciſſimæ petitioni annuis, vtrumque regnum, Ma-
„ gnam Britanniam, & Hiberniam amittimus. Perdat
„ potius Deus hanc nequiſſimam Hibernorum gentem
„ qui efficiunt, vt in regio tuo capite Corona tremat at-
„ que penè caſura. Sequitur Magnus Angliæ Cancel-
„ larius Regem rogans, vt Chriſtophorum perfidum, &
„ proditorem pronuntiet, & in Londini arcem detrudat
„ perpetuo carceri addictum. In eandem ſententiam lo-
„ quitur Cantuarienſis Pſeudo-Archiepiſcopus Angliæ
„ Miniſtro Primas, qui longiore oratione in Hibernos
„ inuectus, ſubdit multa ſeminaria, in Hiſpania, Gallia,
„ & Belgio conſtituta eſſe ſtudioſis Hibernis erudien-
„ dis, qui iuſſu, & auxilio parentum ſuorum, conſan-
„ guineorum, & propinquorum in illa miſſi, ibidemque
„ litteris imbuti, iam Sacerdotes, Fratres atque Ieſuitæ
„ facti in Hiberniam reuertebantur totamque crebris
„ concionibus, & Papiſticâ doctrinæ ad motus tumultus,
„ perfidiam concitabant, & in Belgio ſub ſignis Regis
„ Hiſpaniæ ſtipendium merere tria millia ampliuſue mi-
„ litum Hibernorum, & inter eos viros claro genere na-
„ tos amplius mille, & alios in Hiſpaniâ, & Romæ eſſe
„ qui eo omnem cogitationem intendebant, vt vires Re-
„ gis Hiſpaniæ augerent, ſui vero naturalis diminue-
„ rent. Arturus Chicheſter Hiberniæ Pro-Rex qui ſe-
„ cundum à Rege locum obtinebat, pro Chriſtophoro
„ verba fecit, illum eſſe Coronę fidum fidiſque, & nobili-
„ bus parentibus ortum, plus eius adoleſcentiæ quã alijs
„ cõdonandum. Cæteri quoque Hiberni Oratores Chri-
„ ſtophori reſponſum cõfirmarunt dicentes ſe ab vniuerſo
„ Hiberniæ Regno in mandatis habere ne vnquã à Ca-
„ tholica Fide, & Religione deſciſcant ſeque pro illa ſan-
„ guinem, ſi ſit opus effuſuros idemque facturos omnes
„ Hiberno genere natos. CAP.

Digitized by Google

CAP. XVII.

Obſeruatio, & Relatio Authoris Anonimi Coloniæ impreſſi 1617. de conſtantia Hibernorum in Fide Catholica, in Paragraphos diuiſa.

§. 1.

Hibernorum propenſio ad fidem retinendam.

PRædictus Author art. 3. in hoc, inquit, Hibernia nulli ſecunda eſt, & pleriſque etiam ante cellit, quod in Ortodoxa Fide, & Religione Catholica medullitus retinenda, & vniuerſe pro omni ſenſu, ætate ordine gradu conditione hominum amplectenda, & corde animoque, quod omnes admirari, & Dei miſericordiam exaltare poſſint omnia ſibi poſtponenda exiſtimet, omnes quippe Hiberni ſuo quaſi inſtinctu duci, & à bono genio ita trahi ad hanc ſolam credendi normam videas, vt ſi qui ex indigenis in aduerſum rapiantur, illi, & pauciſſimi ſint, & plerumque non alij quam politici ſimulatores, aut diſſimulatores Atheiſtæ, qui etiam ipſi ſub vitæ veſperam quando alterius ſæculi cogitatio remordet, & ſpes cæca huius mundi fatiſcit ſuam ſalutem non audent concredere alijs quam Romanæ Fidei Depoſitarijs.

§. 2.

Cauſa huius conſtantiæ.

* Prima cauſa huius conſtantiæ eſt ipſa effrænata libertas, & ſumma diſciplinæ laxitas morumq; diſſolutio, vel permittendo, vel etiam percipiendo prodiens enouatorum officina carnis indulgentia ſenſuum oblectatio, appetituum fluxus, & irritatio, falſa promiſſa conſcientiæ ſecuritas, & certitudo ſalutis dummodo ipſorum

Digitized by Google

ſcientiæ, & dogmati de ſola fide iuſtificante Simonis Magi inuento mordicus adhæreſcas, nulla ieiunia, vigiliæ nullæ, nulla bonorum operum neceſſitas, omnia libidinis fomenta. Alias nationes conſpicimus huic noſtræ Inſulæ circum Iectas, quæ hac ſola voluptatis illecebra deceptæ voluptatis eſca delinitæ ſeſe in reprobum ſenſum ſuo nutu tradiderunt: ſed iſta irritabula tentationum Deo melius prouidente, abhorrentes Catholici retundunt intuentes in ſpem alterius vitæ, & repromiſſionis ſupernæ.

Secunda cauſa conſtantiæ, conditio docentium, & vrgentium, pars aduerſaria hanc cauſam extinguere molita eſt, & quod de maſculis Hebræorum in Ægypto edixerat Pharao, vt ſtatim ac in lucem eſſent editi lucem, & vitam eis adimerent, ita Dæmon omni via, vi & dolo machinatur hanc maſculam virtutem Hibernorum ſubneruare, & elidere. Quid igitur non tentauit hæreſis, vt hanc conſtantiam labefactaret, edicta promulgauit, ſæpius ingeminauit contra Ortodoxæ Religionis aſſertores, & eorum receptatores, quos partim Regia voluntate partim ex authoritate Comitiorum proſcribi oportere, & veluti peſtes Reipublicæ exilio mulctari, facultatibus priuari, in exilium ablegari, vel in perpetuos carceres mancipari certo, & definito conſilio decretum fuerat, quod exemplis, & documentis cumpluri um qui grauia pro eadem cauſa paſſi ſunt luculenter comprobatur.

§. 3.

Ruinæ Catholicis Hibernis intentatæ, & pænæ inflictæ.

Sub Rege Iacobo Primo dum intenta erat tota natio in erogando illo ſubſidio, quod in oſtenſionem grati, & erga Regem bene affecti animi in dictum in Regni Comitijs quo ad primam penſitationem perſolutum eſt nulla exultationis materia, nulla lætitia; nullum gaudium conſecutum eſt quin potius luctus, & mœror vani muni.

Digitized by Google

municipatus, & vrbani Magiſtratus, quibus tam nouo quam veteri priuilegio mos erat de ſuæ communitatis corpore aſſumere, & ad Ciuicam adminiſtrationem, & Oppidanum regimen iam nonnulli longinque euocati eſſent, & quia detractarent iuramentum Regij Primatus reſtricti, prius, & à ſua libertate coerciti mox etiam officijs abdicati domum remeare iuſſi ſunt, cęteris autem nondum citatis, inſonuit grauis comminatio ſeuere omnes puniẽdos ſecutura animaduerſionẽ quantocius iuramento ſubſcriberent. Grauior ictus intonuit quęſitoribus iuratis in poſtremo conuentu iuridico, quod ſolet quolibet ſemeſtre per ſingulos Comitatus peragi, quod nollent reclamante conſcientia ſuos conciues de religionis conſortio accuſare, aut tamquam alicuius flagitij compertos prodere iudicibus caſtigandos pro Catholicę Religionis exercitio, alij grauibus mulctis onerati ſunt alij citationibus, & mandatis compulſi ſe ſiſtere Pro-Regis, & concilij ſanctioris conſpectui, moleſtias longi, & lutoſi itineris hyeme perpeſſi poſtquam comparuiſſent, & ſibi in ſententia conſtitiſſent de non prodendis in cauſa Religionis Catholicæ ſuis ciuibus in carcerem infimum detruſi fuere.

§. 4.

Renouantur minæ incarceratis ni Miniſtros Eccleſiaſticos reuelent.

Hic recluſis ſignificatum fuit miſſo ſæpius apparitore à ſupremo Senatu, niſi denunciaſſent Catholicorum nomina qui diebus Feſtis, & Dominicis abeſſe ſolerent ab Eccleſijs, & officijs ſchiſmaticis, vt ex præſcripto punirentur palam, & cum publica periurij infamia abducendi per plateas Regiæ Ciuitatis, cum inſcriptione frontibus affixa, quod quia, & præuaricatores eſſent iuramenti ſui, & legum ac ſtatutorum Regni iſta pœna plecterentur, ſed fruſtra hæc illis toties repetita cantilena, perſiſtere omnes inuicti, nec prius ergaſtulo dimiſſi, quam

Digitized by Google

quam de pœna pecuniaria fiſco regio pendenda in certum diem idoneos fideiuſſores interpoſuiſſent.

§. 5.

Ridicula Pſeudo-Præſulum cenſura ingens pecuniariæ mulctæ ſumma ab Hibernis in odium fidei extorta.

* Erat illis terminis autumnalibus anni 1617. tam numeroſum hoc agmen iuratorum ſiue iudicum Catholicorum, vt confertim in carcerem compingerentur, ... eo vſque increuerunt mulctæ cum expenſis incarceratis impoſitæ, vt ſummam ſexdecim millium ſcutorum ſuperauerint, ſed quid dicendum de ſexdecim millibus, cum in vno ſolo diſtrictu ſiue Comitatu quodam, qui nec ampliſſimus erat, nec opulentiſſimus, ſed è minutioribus totius Regni accenſeri potuit, in quo inquam cenſus ille mulctatitius, pro conſtantia in religione vno anno pertingebat ad octo aureorum millia præter alias exactiones aratrales, & ſtipendia collectorum quæ tamquam vſuræ vſurarum dependebantur, vt diſtrictus præfati portio pro ſola religionis cauſa perueniret, ad triginta millia ſcuta monetæ Romanæ, perpende quid reliqui Comitatus qui numero ſunt triginta circiter pro hac ipſa cauſa omnibus communi ſoluerit, vt tota ſumma, exceptis iuribus regijs potuerit facile peruenire ad octoginta millia ſcutorum monetæ Romanæ. Fuit, & alia non minus acerba quorumdam tribulatio de cenſura ridiculæ excommunicationis amimicis,& Pſeudo-Præſulibus euibrata contra nonnullos Catholicos, quos in magnas miſerias coegerat, procedendo contra eos tamquam contumaces, & in ſemper ſpernenda cenſura inſordeſcentes, vt nec liberum commercium habere, nec ſuam exercere negotiationem mercatoribus liceat, nec domo egredi tutum eſſet, quin ſtatim à publico apparitore deprehenſi in arctam cuſtodiam recluderentur, ſic amoti ab omni præſidio iuris, vt prouocari quidem, & in iudicio impeti poſſent, nullam vero de quacumque

Ingens ſumma Catholicis impoſita.

re,

re, fas ipſis eſſet litem cuipiam intentare, dum his nonobſtantibus illi in vera fide perſiſterent, laſſi crudelitatis Miniſtri declararunt, eiuſmodi excommunicatos indulto Regio fuiſſe abſolutos, tam breui ſpatio durauit indultum, vt liberatis rurſus irretitijs quibus antea vincti cōpedibus iterum illa hæreticum dictauit ingenium, ſeſe in hoc ſolati, in cauſâ iuſtâ ſe pœnam ſuſtinuiſſe in iuſtæ ſententiæ in ſuis conſcientijs ſecuri, iſtas ſectariorum fulminationes eſſe tamquam ignem fatuum, qui fulgore ſuo magis perſtringit oculos, quam valore perſtringat animas aut vllo vulnere feriret effulminatos, adeo Hibernorum pectoribus veræ fidei ſenſus inhærebat, vt ludicris eiuſmodi cenſuris nihil mouerentur, quin porrò ex diuino ſane beneficio ita noſtrates in hac ſunt fide ſtabiles, vt quos admittunt aduenas alienæ profeſſionis poſtquam ex incolarum cohabitatione incaleſcunt, vel ipſi vel quas germinarunt ſoboles in eandem Ortodoxæ Fidei vnionem coaleſcant, id quod ita perſuaſum fuit Regi tunc temporis imperanti, non de hominibus modo ſed de ipſis quodammodo iumentis, vt cum generoſiſſimum equum illi donaret *Ciceſtrius* Pro-Rex ſciſcitatus ille an ex Hiberniâ eſſet, vbi reſciuit protinus ſubiunxerit Papiſtam eſſe oportere.

§. 6.

Regis Miniſter fatetur omnem conatum in auertendis à fide Hibernis eſſe inanem.

Et quamuis ab hæreticis adhibitus fuerit fucus ad decipiendum, lenocinium ad alliciendum, irritamentum ad ſollicitandum ruinæ ad perterrendum omnia tamen in caſſum neque hilum profecerunt, & magis illos ad ſe Hiberni Catholici attrahebant quam attrahebantur ab ipſis, id quod ſummam admirationem peperit cuidam in Anglia Regio Miniſtro, qui ſtupore de fixus, & plane attonitus de conſtantia Hibernorum omnem operam, & oleum perdi dixit in Hibernia confœderanda Eccleſiæ

Bri-

Digitized by Google

Britannicę quãdo quidem illi ipſi qui in eum finem mittebantur ; operarij adeo nihil in iſto opere promouerent ipſi potius promouerentur ab Hibernis ad eandem cum ipſis colendam fidem , vt ita impleretur vaticinium illud *venerunt Vinitores tui*, *& deſtruentes te*, & capientes eos qui ſe ceperant , vt quod de Saule ſcriptum eſt in cuneo prophetarum prophetaſſe , & quos præmiſerat lictores , & nuntios idem feciſſe.

§. 7.

De Hibernis peruertendis deſperat Pro-Rex.

* Ad hanc dexteræ excelſi mutationem ſic obſtupuere ipſi aduerſarij, vt Pro-Rex Ciceſtrius palam dixerit ſe neſciſſe vnde iſta prouenerit Eccleſiæ Romanæ tenacitas in præcordijs Hibernorum niſi vel gleba, inquit, ſit infecta vel pollutus aer vel ipſum Clima conſtupratum immunditijs , & fecibus fidei Pontificiæ cui cætera omnia poſt habenda , & fidelitatem erga Regem , & obſeruantiam erga eius miniſtros , & curam poſteritatis totumque ſtatum ſuum ſummâ pertinaciâ (conſtantia melius dixiſſet) decreuerint ita homo hæreticus de eorum peruerſione deſperans.

§. 8.

Aliæ machinationes contra Hibernos fruſtra excogitatæ eorum erga Regem fides.

Perdurante Hibernorum in fide conſtantia in colloquio in Anglia habito inter alia cõſulta quibus interfuit Guillelmus Barlous Spermologus Doctor hæreticus ita refert. Quarto, inquit, loco deliberandum erat de ordinandis deſtinandiſque prædicatoribus in Hiberniam cuius non ſum, inquit Regia Maieſtas niſi dimidiatus Rex,qui corporibus eorum cumpotiar, tamen animæ ſeductæ ſunt per Papiſmũ inſtituũtur viſitatores in Hibernia nil faciũt.Inter alios Apoſtata vnus libidinis ęſtu,adulterio venerea lue infamis miſſus nihil efficit.Ad hæc indicuntur

cuntur à Ciceſtrio affligendis Catholicis comitia in horum apparatu quoſcumque inſidiarum tendiculos ordiebantur aduerſarij in exterminum noſtræ Religionis velut telas aranearum difflauerat Catholicæ nationis conſtantia.

* In his omnibus aduerſitatibus pro fide paſſis, & toleratis nunquam Catholici Hiberni ab obſequio Regio diſcedere voluerunt.

§. 9.

Hibernorum in Fide conſtantia immobilis.

* Quis crederet, inquit, author ſupradictus gentem, tam ſinceram, tam diſciſſam, tam exarmatam, & exanimatam, tam mente conſternatam potuiſſe huc vſque exercere viuum, & viuacem ſpiritum ſuæ fidei contra tela nequiſſimi ignea niſi cœleſti adiutorio erigeret Deus, & eligeret infirma mundi, vt fortia confunderet.

§. 10.

Nouus Pro-Rex inſultat, & minatur Orthodoxis Hibernis; quibus à Rege negatur audientia.

* Ciceſtrium officio defunctum, & in Angliam profectum ſecuti ſunt Catholici plures querelas Regi expoſitum, ſed irrito conatu negata audientia inficiato defenſionis loco inſtituitur nouus Pro-Rex Oliuerius Sin-Iohannes anno 1617. aduectus in Hiberniam, mox inuehitur in Catholicos immanem ſocordiam, & lenitatē illorum, qui cum imperio præerant, quod non vehementius in ſecuti fuerint Catholicos Sacerdotes eorumque receptores, quod non grauius oneraſſent Catholicos Magiſtratus eorumque electores, quod non ſeuerius caſtigaſſent iuratoſquæſitores, ſiue Iudices, vt aiunt Criminales, qui præſentare recuſarunt, circumtuli, inquit, oculorum aciem per omnem vſque quaque partem, nec vllam inuenio cauſam quare ſubditi, ita obnitantur ſuo principi, eiuſque imperata facere detre-

ctant, circum feram iam aciem meæ poteſtatis, quam in omnes diſtringam ſine diſcrimine à ſummo vſque ad infimum,& ſinguli ſentient Regis indignationem,& meam, iuſſi pareant mandatis,quidquid leges tulerint,quidquid prærogatiua Regia totum exeram in iſtos refractarios,vt confundantur vel contundantur. Hæc ille Blatero.

§. 11.

Pro-Rex deſtinat apparitores, & lictores contra Catholicos noua ſtratagemata, & pœnas excogitat, carceres implet.

* Dictum factum expediuntur armati lictores quęruntur eminentiores, & opulentiores ex Ciuibus Dublinienſibus ex quibus alij capti fuere, alij fugam arripuere, damnum ad nonnullos terror ad omnes peruenit. Miſſi fuerunt cum ampliſſimis mandatis præfecti, quos Mareſchallos vocant in diuerſas Prouincias, vt comprehenderent Sacerdotes, ſinguli inſtructi ſatis equitatu, & peditatu idoneo depaſcentes patriam per vicos, & pagos, huius infelicis miſeriæ infelix origo Henricus Octauus, nam ſicut Ieroboam, poſtquam in Bethel erexiſſet vitulos aureos ad Montem Thabor, & Iniſpha, & Maſphat (quæ loca ducebant via recta in Ieruſalem) armatos milites in inſidijs poſuit, vt Iſraelitas Ieroſolymam ituros diuerterent, vulnerarent vel caperent. Sic factum ab Henrico in erectione ſui primatus ſeu fantaſtici idoli, ex iſta Cloaca Henricianæ impuritatis emanarunt, hæc pęnarum fluenta publicatum fuit edictum Dublinij,facultas commiſſa cuidã Ioanni Boytono in omnes Ortodoxos Sacerdotes inquirendos,capti ſunt nonnulli, incarcerati nobiles receptatores, & quia quæſitores ſeu iudices criminales Catholicos corrumpere non potuerunt, aduerſarij pro maiori parte mulctis exhauſtos, & carceribus fatigatos moliti ſunt ex reſperſis inter Catholicos hæreticis iuratorum numerum ita explere vt cum illos iſti enormiter exceſſerint ſententiam criminalem ipſi conficiebant, & Catholicos ad tribunalia tam-

quam

quam reos deferebant, hoc artificio ſub id ipſum tempus ex ſolo Comitatu Midenſi delati fuerunt bis mille circiter Catholici in vno trimeſtri, in Dubliniensi Darenſi, & alibi paſſim etiam ſimili techna plurimi alij fuerunt denuntiati, initur conſultatio per aduerſarios, quomodo propagetur hæreſis, conuenitur de plantatione hęreticorum in Vltonia confinibus Conaciæ, & Lageniæ, in quibus ait conſultatio proteſtantes ſunt numero pauciſſimi inter omnes Hiberniæ partes.

§. 12.

Hæreſi conceſſa facultas in Anglia graſſandi.

* Citatur ab authore ſuplicatio ad Elizabetham, qua petitur iterum reuocentur leges ab Henrico Octauo poſt ſciſma latæ, & reuocetur decretum Philippi, & Mariæ de illis annullandis item reuocetur, & caſſetur eorumd em decretum quo iubebantur periuri Hæretici diſcede re quo declarat Parlamentum ſe velle fouere, & amplecti omnes hæreſes.

§. 13.

Nouum Idolum in Anglia erectum viz. Fœmina declarata Caput Eccleſiæ.

* Rurſus format iuramentum primatus quo in hunc modum iuratur ego A. B. teſtificor, & declaro penitus in mea conſcientia quod Reginæ Maieſtas eſt ſola ſuprema gubernatrix huius Regni, & omnium aliorum ſuorum Dominiorum, & ditionum in omnibus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis rebus, aut cauſis æque, ac in temporalibus. Sic conſtabilitur Primatus Eccleſiaſticus in capite Mytra diademati appenditur, tranſit ridicula metamorphoſi Virginis Saliaris procolo, cum Sceptro, & pede, Stola Paſtoralis iubet inſtitui nouos ritus nouam formam, nouas preces, noua Eccleſiaſtici ordinis primiceriaquæ quia non admittebantur à Catholicis, mulctis, & pœnis ſubiacuere obnoxij.

§. 14.

Debachantur Hæretici in Hibernos euertunt Statutum Henrici Secundi de Ordinibus, & Comitijs Regni, nouum Edictum.

* Currebant per Oppida vicos campos, Commiſſarij delegati inquirentes Hibernos in cauſa Religionis, minas, & terrores circumferebant, Ortodoxorum tamen numerus ſub omni grandine creuit. Henricus Secundus formam tradidit conuocandi Parlamenti Hibernici ex quibus membris conſiſtere debet in quorum Enumeratione poſt proceres Eccleſiaſticos conſtituit Procuratores Eccleſiarum, ſeu communes qui repreſentent corpus totius Cleri quemadmodum poſt proceres, ſæculares, in ordine laicali equites, Ciues Burgenſes repræſentant totum corpus, Comitatuum, Ciuitatum, Oppidorum hoc Statutum abolerunt Hæretici.

Anno 1614. Iacobus Rex publicat alterum edictum contra Prælatos Eccleſiaſticos, Catholicos, Religioſos, Seminariſtas, Sacerdotes iubetque vt ex Hibernia diſcedant.

EPILOGVS

Totius Sectionis de modo conſeruatæ, tum conſeruandæ Fidei in Hibernia.

HActenus retulimus acerbas Hibernorum pro Fide perſecutiones ſimulque inuictam eorum in ijs perferendis conſtantiam, quam etiam commemorat Cardinalis Bentiuolius in ſuis relationibus parte 2. cap. 5. aitque Fidem in Hibernia fuiſſe conſeruatam ope, & auxilio Eccleſiaſticorum tam Sæcularium, quam Regularium diuerſorum Ordinum Sanctorum Bernardi, Dominici, & præſertim Sancti Franciſci Regularis Obſeruantiæ, ac

etiam

etiam nonnullorum Ieſuitarum, & ſimiliter vt idem obſeruat Hibernia in his omnibus calamitatibus hoc egit vt Eccleſiaſticam conſeruaret Hierarchiam quam ſub tyrannide Oliueri Cronwelli labefactatam reſtituere,& demum renouare zelanti ſtudio ſategit Illuſtriſſimus,& Reuerendiſs. Dom. Petrus Barzelinus Patritius Bononienſis Apoſtolicæ Sedis apud Chriſtianiſſimum Regem Ludouicum XIV. Nuntius, qui prudentiſſime conſiderans quantum pereclitarentur Oues Chriſti ſine Paſtore palantes adeoque luporum morſibus expoſitæ egit omni qua potuit diligentia, & apud Summum Pontificem Clementem Nonum,& apud Sereniſſimam Reginam Angliæ Caroli II. & Iacobi II. nunc Regnantis Matrem vt Viduatis Eccleſijs præficerentur Antiſtites; hinc factum vt in Dublinienſi Eccleſia inſtitueretur D. Petrus Talbotus Richardi Comitis de Tirchonell, hodie cauſam Fidei Regis, & patriæ tam fortiter, tamque fœliciter Agentis Germanus Frater: in Eccleſia Armachana ſimiliter inſtitutus fuit D. Oliuerius Ploncket, in Eccleſia Caſſellenſi D. Ioannes Bourgath, in Eccleſia Tuamenſi D. Iacobus Linche fuitque ſimiliter non nullis alijs Eccleſijs prouiſum. Ita digniſſimus ille Prælatus non ſolum munus Apoſtolici Nuntij exercuit in Gallia,ſed etiam ſuam ſollicitudinem voluit pro Fide conſeruanda in Hiberniam extendere S. Eccleſiam ibi pereclitantem iterum reſtaurare, Monitum D. Gregorij Magni ad S. Auguſtinum de creandis in Anglia Epiſcopis animarum ſaluti inuigilaturis ſecutus, tum etiam ſequentem Antiſtitis Hiberni ad Sac. Congreg. Propag. Fidei admonitionem.

Dom. Petri Barzellini pro Hibernia Zelus.

Sanè, inquit Antiſtes ille, ſi quibus gignuntur, & conſeruantur res naturales, in hoc cœleſti opere ſalutis animarum, non inepte quiſpiam dixerit, eandem patrum, & paſtorum ſeriem qui filios parturierunt, in quibus formatus eſt Chriſtus, appoſitam eſſe rationem alendi, & fouendi prolem quam pepererunt; itaque cum Hibernia in multa Epiſcoporum, & Paſtorum Vigi-

gilantia, Chriſtum Dominum ſuſcepit, eiuſque Sanctum nomen in Sacra Hierarchia omnino venerata ſit, ſi Chriſti Fidem in hoc Regno Sartam tectam volumus, tutelarem Fidei Hierarchiam interrumpi non patiemur, magno enim Dei munere in illa gente plus valet ad conſeruandam antiquorum rituum reuerentiam, lateſcentis, & omni pompa ſpoliati Epiſcopi nudum nomen, quam in alijs locis moueant Antiſtitum phaleræ,& qui dignitatem decent, magnifici apparatus; maneat ergo perſuaſum, ad fidei conſeruationem, plurimum conferre, bonorum Antiſtitum perpetuam ſucceſſionem: cumque in Hibernia iam pauciores, ſint, quam vaſtiſſimæ Prouinciæ requirat neceſſitas plane pro locorum indigentia, de aliquibus prouideri debet. Hæc præſul ille pro zelo conſeruandæ Fidei, pro ſalute animarum procuranda, contra quoſdam hodie in Hibernia præſules qui de prædicta ſalute parum ſoliciti aſtutis artibus ſibi intus canentes tot Diœceſas vacuas, ac deſtitutas prouideri impediunt, quod impedimentum Illuſtriſſimus D. Barzelinus vt ſupra vidimus ſuo tempore ſuſtulit.

APPENDIX

Ad hanc Sectionem.

CAPVT PRIMVM.

Breue Chronicon, belli Hibernici contra perduelles Parlamentarios.

FIlum hiſtoriæ præfati belli à me fuſius deſcriptæ interrumpere coegit expenſarum penuria, vnde paucis eam hic complector.

Igitur anno 1641. dominante in inferiore Anglicano Parlamenti cõſeſſu Puritana colluuie ſtultam ſuam Oligarchiam, ſeu potius Anarchiam machinante, Re-

gio Caroli primi iugulo, & Catholicorum Britannicæ Monarchiæ ceruicibus inſidiante, noſtrates Hiberni ſibi ſuæque orthodoxæ fidei metuentes ad arma concurrerunt : his motibus nimia Hæreticorum crudelitas fomenta ſuppeditauit, non pueris, non fœminis, non ſenibus, nulli conditioni parcebat Hæreſis, quin ſæuitia infamis, & atrox fuit Carolus Cootius Hibernici ſanguinis ſitientiſſimus hoſtis, fœdus ineunt Catholici de priſtina recuperanda libertate, de publico Catholicæ religionis exercitio acquirendo, de immani hæreſis excutiendo iugo, de Regia prerogatiua Sarta tecta conſeruanda, Parlamentarij rebelles his omnibus contraria moliuntur; per quatuor annos res Catholicorum proſpere ſucceſſerunt, reſtitutus publicus fidei cultus, & ædes ſacræ recuperatæ, Viduis Eccleſijs præfecti Antiſtites, parrochijs prouiſi Paſtores, religioſi ordines iuxta ſua inſtituta viuere.

Suprema regni adminiſtratio penes concilium Supremum Kilkenniæ, ex Hibernis proceribus & fœderatis ordinibus congregatum, nutui Regis ſujectum, potiora loca mediterranea Regni in Catholicorum poteſtatem erant redacta, loca maritima pleraque Hæretici poſſidebant, motus Hibernicos componere volens Carolus primus pacis ineundæ conditiones cum Catholicis Hibernis Ormondio mittit, Dublinij Pro-Regis fungenti officio, erat is Iacobus Butler tunc Comes, poſt Marchio, & temporis ſucceſſu Dux ac Princeps Palatinus, homo hæreticus, aſtutus, Hiberniæ patriæ ſuæ uti rei probauit euentus Buſtum conditiones prædictæ omnino fauebant Catholicæ Religionis exercitio, refixis etiam ſiue abrogatis legibus pænalibus in Catholicos olim latis; Ormondius tempori ſeruire coactus cum fœderatis Catholicis inducias paciſcitur, illi viciſſim ſummam triginta millium octingentarum librarum ſterlinarum, ſeu centum viginti-trium millium ſcutorum Romanorum Ormondio numerarunt, ut copias & ſuppetias in An-
gliam

gliam ad Regis obſequium à perduellibus parlamentarijs infeſtati tranſmitteret ; pacem cum ſuis vaſſallis Catholicis Rex optabat, repetitis vicibus Ormondio ſcripſit nullam conditionem reputabat, duram ut illa concluderetur, & ea concluſa opportuniora ex Hibernia ſubſidia haberet, ſed verſipellis Ormondius Catholicæ cauſæ ſemper infeſtus moras moris nectere, tergiuerſationes interponere ne illi fauorabiles, & fidei, & patriæ aſſequerentur conditiones.

Quibus intellectis Rex Herberto Raglandiæ Baroni, Comiti Clanmorgiæ creato, Religione Catholico, fœderatis Hibernis gratiſſimo pleniſſimam facultatem conceſſit omnia Hibernis Catholicis indulgendi, quæ neceſſitas ſuaderet, & cogeret; iuit ille in Hiberniam verbo & authoritate regia fultus, pacem iniuit orthodoxæ fidei fauentem, res ea Ormondio bilem commouit, quare ad ſolitas artes conuerſus Regem induxit ut datam Clanmorgio facultatem negaret, pacem reſcinderet; dictum factum. Inter hæc Vrbanus VIII. Dom. Petrum Franciſcum Scarumpum pedemontanum, Congregationis Oratorij Virum nobiliſſimum in Hiberniam amandat Regno & Regni proceribus gratiſſimum, poſt hunc Innocentius decimus Archiepiſcopum Firmanum Rinucinum virum natalibus illuſtrem Nuncium Apoſtolicum cum pecuniario ſubſidio deſtinat: vnionem Fœderatorum Catholicorum non ferens Ormondius, ſerendarum diſſenſionum ſubtilis author, & malorum Hiberniæ artifex, alteram effinxit pacem, ſæcularibus fauentem, Eccleſiaſticis aduerſam, hanc Clerus abjecit, multi ſæculares, contempta cenſura contra eam edita complexi ſunt, hinc diſſidia, hinc contentiones, hinc exortæ diſcordiæ, & tandem ex diſcordiis Regni & rei Catholicæ præcipitium. Interim Fœderatorum Ordinum copiæ expugnarunt Arcem Duncanouæ, aliaque munimenta, à fidei & Regis hoſtibus poſſeſſa, tantæ proſperitati Ormondius invidens vrbem arcemque

Dubli-

Digitized by Google

Dublinienſem & alia loca inde dependentia pactis conditionibus Regis & Regni Hiberniæ hoſtibus parlamentarijs extradit, in Galliam profectus.

Eugenius Onellus è nobiliſſima familia Scotos, parlamentarios numero ſuperiores in vltonia ad locum dictum *Benborbum* fundit penitus & fugat; è contra Thomæ Bræſton è Comitibus de Gormanſton ſtrategi copiæ die ſeptima Auguſti 1647. ad lincies Knoche fuſæ & cæſæ, innata Hæreticis perfidia, qui datam fidem ſi arma ponerent, violantes, exarmatos milites ad quinque circiter millia perfide interfecerunt, cautiores Scoti Catholici ſub Hibernorum ſignis merentes, non prius occubuerunt quam ſingulari fortitudine hoſtilem ſanguinem ſuæ morti large, fuſeque litarunt; huius infauſti prælij memini, dum quinque tantum milliaribus à loco certaminis diſtans adoleſcentulus fugientes, palanteſque Equites obſeruaui, alteram in Momonia victoriam reportarunt de Catholicis perduelles Duce Mauritio Obrien Barone de Incequino, vbi glorioſè occubuit Alexander Macdonell Hibernus, in multis prælijs in Scotia victor cui cecinit quidam.

Orbis Alexandros tres magnos, magnus adorat,
Arte manuque Duces, Marte animiſque pares;
Primus erat Macedo, Parmenſis, & alter: Hibernus
Tertius hoc tegitur marmore, &c.

Parlamentarij rebelles victoriis de Rege, & fidelibus ſubditis reportatis ſuperbi Regiæ authoritati bellum indicunt, ſtatutis his Principijs Regem eſſe populo inferiorem, Reges non eſſe magis à Deo quam Tyranni, ſuam authoritatem à populo habere, à populo poſſe corripi, caſtigari, deponi, à populo leges debere Condi cui Rex obediat, regimen ciuile & Eccleſiaſticum debere eſſe paris authoritatis; ex his aphoriſmis Angliæ fluctus & motus emergunt, hoc veneno correpti

velut æſtro perciti Hæretici Angli omnia ſuſque deque vertunt, neſcis quid velint, ebrio furore & præcipiti inſania rapti vt hodiè in Auriaco videmus, cui tanquam viliſſima mancipia ſunt ſubſtrati.

Nuncius Apoſtolicus Rinucinus creſcentes Ormondij artibus diſſenſiones perſpiciens, & de meliore rerum ſucceſſu deſperans, clerumque & populum mutuo diſcordantes aduertens abijt in Galliam, Romam rediturus: Ormondius opibus, poſſeſſionibus, parentibus inter Hibernos Catholicos potens aſtu & arte iterum authoritate Pro-Regis obtenta, malis auibus in Hiberniam regreditur ſupremam rerum adminiſtrationem adeptus, vbi ſeminata olim diſſidia propagauit, Dublinij obſidionem turpiter ſoluit, Cromuello liberam Regni invadendi anſam præbuit, tandem perfida illius præualente fraude & proditione, graſſante peſte, exanimatis Catholicis exRegno in Hiſpaniam & alias partes invitatis, fido & Catholico Duce deſtitutis, à perfido hæretico gubernante Hibernia in rebellium parlamentariorum poteſtatem conceſſit.

Tantam prædam parlamentarij aſſecuti Eccleſiaſticos è Regno relegarunt, Catholicos proceres & nobiles bonis & poſſeſſionibus ſpoliarunt, ſtatutis execrandis quibuſdam articulis quibus Catholica Hibernorum natio penitus exſcinderetur, de quibus omnibns alias fuſius. Malorum author præcipuus in tribus Regnis Oliuerus Cromuuell Anglus, honeſto alioqui loco natus Farfaxij perduellis aſſecla, factionis parlamentariæ vile mancipium, fucatus & ingenioſus hypocrita Regiæ Majeſtatis hoſtis, ſupremæ tamen authoritatis ambitioſiſſimus, ſeditionum fax, gloriæ auidus, nouarum rerum machinator, Angliæ & Britannicarum ditionum peſtis, Buſtum, homo peritè mendax, ſubtiliter perfidus, datæ fidei tranſgreſſor perpetuus, Tyrannus, Regicida, Acheronta commouit, Monarchiamque totam Fædo vaſtauit incendio. His addendum ex authore fide

digno.

digno belli Hibernici oculari teſte ex parlamentarijs antequam ſubjugarunt Hiberniam in eodem bello ſupra centum octoginta millia militum cecidiſſe.

CAPVT II.

De mala Ormondij adminiſtratione extorſionibus, & male partis diuitijs.

ANonymus auctor Anglice compoſitus, & inſcriptus inhumanus fidelium Subditorum, & amicorum deſertor, impreſſus anno *1676.* Pariſijs approbatus eodem anno 12. Februarij, fuſe narrat, & deſcribit artes, dolos, & fraudes quibus Iacobus Butlerus Ormondiæ Dux Hiberniam prodidit,hoſtium poteſtati ſubiecit, Hibernos Catholicos præcipuè nobiles ad ſummas anguſtias, & bonorum iacturam redegit ingentem pecuniæ ſummam corraſit, amplas, & vaſtas poſſeſſiones acquiſiuit ius, faſque euertit, iuſtitiam venalem expoſuit,non Regi non patriæ, ſed ſuis proprijs commodis ſeruiuit, ego pauca delibaui, & quæſtiones hac de re ab authore propoſitas latinè verti.

Circa debitam Regni adminiſtrationem quærit, an annua vectigalia Regia bene adminiſtrata ſufficerent, communibus expenſis? Secundo ex defectu debitæ adminiſtrationis reddituum Regiorum Ormondus ex Anglia obtinuit ducenta millia librarum ſterlinarum, quæ conficiunt ſcuta octo centena millia. Tertio ex diſpoſitione Parlamenti Hibernici ordinata fuere ad ſatisfaciendum eidem Ormondio trecenta ſexaginta millia librarum, ſiue quatuordecim centena millia ſcutorum. Quarto ex ſtipendijs militaribus, & ſectorum redditibus, collegit quatuor centena millia ſcutorum vt tota ſumma aſcenderit ad vicies, & quinquies centena millia, quibus addi poſſunt duodecies alia centena millia ſcu-

Digitized by Google

torum ex officijs venalibus collecta tandem queritur author de aſtu quo Ormondius ſeminauit in orthodoxos zizania vt proinde iactauerit ſe optatum attigiſſe ſcopum, inquiens per ſcomma diuiſum eſt corCatholicorum, iam interibunt, habuit à Rege amplam anthoritatem concedendi ijſdem Catholicis fauorabiles conditiones illuſit Regi, fefellit Catholicos, Dubliniensem Ciuitatem, & arcem prodidit Parlamentarijs. Obtulit Rex indemnitatem omnibus Hibernis, hanc ne aſſequerentur Ormondius impediuit, voluit idem Rex ablata bona eiſdem reſtituere, oppoſuit ſe Ormondius, & decretum de bonorum Hibernicorum confiſcatione per tyrannum Cromuellum conditum, de quo quædam epiſtola late conqueritur Ormondius confirmari curauit, patriæ ſuæ buſtum, & malorum author, ſed quid expectandum à viro Hæretico, qui Deum, Fidem, Conſcientiam, & Pietatem in patriam abiecit.

CAPVT III.

Articuli per Parlamentarios fabricati ad exſcindendos penitus Orthodoxos Hibernos.

CVm Parlamentarij rerum in Hibernia potirentur conceptum iampridem in Hibernos liuoris, & odij Virus emouere certi, ſtatuunt vt ſequitur primo caueatur vt nullus Scolaris nationis Hibernicæ permittatur docere ſcribendi, loquendi, aut numerandi artem.

2. Vt nemo mittat ſuos filios trans mare ad vlla Seminaria, Studiorum, vel Scientiarum addiſcendarum cauſa, ſub pœna confiſcationis ſuorum bonorum, & inhabilitatis ad obtinendas libertates Vaſſallorum in eadem Hibernica natione.

3. Vt nullus cuius parentes fuerunt in Hibernia nati admittatur ad tyrocinium vllius artis, vel profeſſionis exer-

exercendum in vllo Oppido, vel loco mercatorio.

4. Vt nullus natione Hibernus admittatur, vel publicè, vel priuatim ad vllas functiones, vel officia.

5. Vt nulla officia conferantur vllis Hibernis vbi reperiri poterit Anglus ad eadem aptus, ſed permittatur vt ſint dumtaxat coloni, vel opifices, & eorum operibus imponatur certum pretium, quod naturæ ſuſtentandæ nude ſufficiat, & non ad cumulandas opes excreſcat, vel ad promouendos ſuos filios conducat, ſed quod eos contineat intra lineam, & conditionem colonorum, & Vaſſallorum noſtrorum, vt ita omnem ſpem, & animum deſpondeant nunquam amplius reſpirandi, vel altius reſurgendi.

6. Vt nobiles Hiberni, recludantur in aliquo munito diſtrictu, & præſidijs bene inſtructo certis limitibus circumdato extra quos ſi inueniantur, militibus liceat eoſdem bonis, & vita priuare tanquam rebelles, & ex leges.

7. Vt Hiberni villici & Coloni admittantur ad præſens viuere ſub noſtris locatoribus ad tres ſolummodo annos, grauiſſimo illis vectigali impoſito, vt non habeant niſi nudum victum & amictum, qui modus cum illis agendi magna Reipublicæ pariet emolumenta, & ipſos ad tantas rediget anguſtias & miſerias vt velut ſeruos locatorum obſequio ſe ſint mancipaturi.

8. Vt omnes filij maſculi Hiberni decimum quartum agentes annum terra marique noſtro mancipentur obſequio, vt ſuo ſanguine luant cruorem Anglicanum per eorum populares effuſum.

9. Vt qui alit, fouet, vel hoſpitio recipit quemquam, Romanæ ſedis authoritate ſuffultum, vel eius doctrinæ Adhærentem, habeatur reus læſæ maieſtatis.

10. Vt mulieres Hibernæ nunc numeroſiores, adeoque proſtitutioni obnoxiæ vendantur mercatoribus, & tranſportentur in Virginiam, nouam Angliam, Iamecam vel alias regiones ut ibidem pro victu laborent.

11. Vt milites Hiberni exarmentur & ſtrictè inhi-

beatur

beatur omnibus Ducibus & Strategis ut neminem ex Hibernica natione nequidem ut peditem militare ſinant.

12. Vt Hiberni nobiles quorum patres non fuerunt Angli iubeantur ſub pœna capitis in ſuis galeris gerere ſpiras flauas, & alij homines inferioris ordinis in genis dextris portent nigram & rotundam eſſeram ad inſtar nummi ſex aſſium, quàm ſi non portauerint pro prima vice inuratur eis in eodem loco ſtigma in forma litteræ O, æque magnum ac nummus duodecim aſſium, pro ſecunda vice tanquam exploratores interficiantur.

13. Vt in portubus maritimis valida collocentur præſidia in quibus nullus Hibernus ob periculum quod timeri poſſit, morari permittatur.

14. Vt Apothecis annonarijs Coloni ſuppeditent grana, & carnem bubulam idque infimo pretio.

15. Vt Hiberni emphyteutæ & Coloni quàm longè fieri poteſt remoueantur à præſidijs, meliora prædia collocentur Anglis conductoribus, infima Hibernis, ſed ſummo pretio.

16. Vt ſinguli Coloni ex decem iugeribus grani iugerum vnum arent, ſeminentque cannabe vel lino elaborandis pro claſſe nauali per Hibernos in erguſtulis conſtitutos.

17. Vt ubi eſt lignorum penuria ſinguli Coloni per decem annos præſeruent ſingulis annis. Sex arbores ex Malis, Pyris, Fraxinis.

18. Vt poſt tres annos nullus cuiuſcumque ſit conditionis permittatur in Hibernia viuere, niſi abiuret ſuam fidem, & renunciet omni dependentiæ ab vrbe Roma Romanæque doctrinæ, & omnes pueri educantur in Religione Proteſtantica, & ita compellantur frequentare Cœnam Domini ut ſic ob tam pium opus, Deus proſperet arma Reipublicæ, & eius thronum reddat inuictum.

19. Vt proceſſus non fiant in poſterum per Inquiſitionem duodenariam, ſed per Iudices, & cauſæ omnes criminales formentur per ſupremum iuſtitiæ tribunal in

qualibet

qualibet Prouincia erecto & ex viginti quatuor probis hominibus compoſito, ex quibus ſinguli quaterni habebunt abſolutam authoritatem ferendi ſententiam vitæ & mortis, quique quatuor vicibus per annum obibunt ſolitas viſitationes in Singulis Prouincijs, uti & Irenarchæ in ſuis quatuor anni ſeſſionibus.

20. Vt nomina omnium Hibernicarum familiarum in ſingulis Comitatibus per ſingulos annos deſcribantur in regeſto, & Domini & familiarum capita obligentur reſpondere pro ſuis famulis & inquilinis.

21. Vt pecora, iumenta, & bona alia quæcumque ablata ab Anglis redintegrentur ex bonis Hibernorum degentium in illa Baronia, ſeu diſtrictu.

22. Vt cædis vel mortis cuicumque Anglo inflictæ omnes Hiberni incolæ illius Comitatus, in quo cædes fuit commiſſa, caſu quo homicida euadat, ſint rei, prout Commiſſarij ſupremi iuſtitiæ tribunalis. Vel quatuor ex ipſis, aut ſeſſionum iudices in ſuis ciruitibus iudicauerint ac decreuerint.

Hactenùs Regicidæ & perduelles parlamentarij contra Oxthodoxos Hibernos vbi habes Chriſtiane Lector impijſſimi Pharaonis edicta in filios Iſrael olim ſtatuta, iterum per hos iniquitatis filios ex inferis reuocata, habes ea nefanda decreta, quæ rabidi furoris dictauit ingenium, habes hæreticæ perfidiæ, & ſæuitiæ partum, inauditam crudelitatem, Hiberniſque nocendi diram cupidinem, qui tamen quantò opprimebantur, tantò magis multiplicabantur & creſcebant, in Orthodoxa fide ſtabiles, in perſecutionibus inconcuſſi, nunc verò in filiorum Dei libertatem aſſerti videant, an non millies mori potius eligant, quam tam crudele hæreſis iugum iterum ſubire.

Cum iam exſcindendæ Hibernicæ nationi recenſita hactenùs pararent media eius etiam bonis inhiantes Hæretici illam ad incitas redigere per ſuos miniſtros Ormondium & Clarendonum Angliæ Cancellarium Hibernorum infenſiſſimos hoſtes moliuntur.

CAP.

CAP. IV.

Breue Chronicon rerum in Anglia geſtarum durante illius rebellione.

TErtio Nouembris anni 1640. incepit parlamentum illud vulgò nuncupatum *Longum* ex quo omnia mala, & incendia in tribus regnis excitata manarunt.

Menſe Majo anni 1641. Comes Strafordiæ, Hiberniæ Pro-Rex, Caroli Regis amicus Londini parlamento petente, capite plectitur.

Menſe Auguſto anni 1642. Rex ſuum Labarum explicuit.

Menſe Octobri anni 1642. feruente parlamentariorum rebellione contra Regem committitur prælium Edgehillenſe.

Menſe Iulio anni 1643. furente eadem rebellione committitur etiam prælium Neuberienſe in vtroque Rex victor euadit.

Menſe Iunio anni 1644. ardente adhuc rebellione committitur prælium *Marſton Moore* in his pugnis tam inteſtino furore rapiebatur hæreſis Anglicana ut nec patri filius, nec frater fratri, nec ciuis ciui parceret.

Menſe Decembri eiuſdem anni 1644. rebelles parlamentarij ſtrategum ſibi præficiunt *Thomam Fairfaxium* ſeditionis facem, malorum turbinem.

Menſe Ianuarij anni 1644. ſtilo veteri, Pſeudo Archiepiſcopus Cantuarienſis eo quod Regi eſſet fidus capite plectitur.

Menſe Iunio anni 1645. committitur prælium Nazebianum, in quo rebelles parlamentarij victores euadunt, Regia deinceps & poteſtas & authoritas deprimitur.

Menſe Maio anni 1646. Rex Oxonia egreſſus pergit ad Scotos.

Menſe

Digitized by Google

Menſe Iunio anni 1647. exercitus rebellis tranſit per Ciuitatem Londinenſem.

Menſe Auguſti anni 1648. Dux Hamilton funditur.

Menſe Ianuario anni 1648. ſtylo veteri, ſtylo vero nouo anno 1649. die nona Februarij, Parlamentarij rebelles barbaro & imani auſu, atroci facinore Carolo primo Regi caput obtruncant: & ſupremam authoritatem, iuxta Aphoriſmos ex Caluini ſentina hauſtos, in plebe conſtituunt.

Eodem menſe Februario, eiuſdem anni, iidem rebelles ſuperiorem Procerum Cameram authoritate vacuam declarant.

Menſe Iunio anni 1650. Oliuerus Cromuell, Angliæ buſtum, perduellium Strategus declaratur.

Menſe Septembri anni 1650. committitur prælium Dunbarrenſe.

Menſe Septembri anni 1651. à rebellibus Angliæ Parlamentarijs, funduntur Scoti apud Dorcheſtriam.

Menſe Septembri anni 1652. ab ijſdem rebellibus funduntur in prælio nauali Hollandi.

Menſe Aprili anni 1653. Cromuellus arrogata ſibi quam hactenùs impugnabat, ſuprema authoritate, longum & perfidum illud diſſoluit Parlamentum.

Menſe Iunio anni 1653. à rebellibus Parlamentarijs iam tertio funduntur Hollandi.

Menſe Iulio eiuſdem anni 1653. aliud Parlamentum breui duraturum Cromuellus perduellis ex rebellibus conuocat; funditque quartò Hollandos, & menſe Auguſto ſequente eoſdem quintò fundit.

Menſe Decembri anni 1653. rebellium caput Cromuellus, ſuprema ſibi iterum quam in Rege horrebat arrogata authoritate, Parlamentum diſſoluit; & elato ſupercilio Anglicanæ Reipublicæ Protectoris nomen aſſumit: vbi habes ſtolidæ illius Puritanæ Anarchiæ, ſiue velis Oligarchiæ inſanias.

Digitized by Google

SECTIO VLTIMA.

De præſenti Hiberniæ ſtatu

CAPVT PRIMVM.

Iacobi ſecundi virtutes, coniugium cum ſereniſſima Eſtenſi, VValliæ Princeps natus, legatus Romam miſſus, Miniſter ibidem relictus, Nuncius Apoſtolicus ad Regem deſtinatus, Regia cura de Hibernia, Richardo Talboto, Duci de Tyrconell Hibernia commiſſa.

IAcobus ſecundus Regum filius, frater, nepos, nunc Magnæ Britanniæ, Hiberniæ, &c. Monarcha, Auguſtiſſimæ memoriæ Princeps, antea Dux Eboracenſis, in iuuentutis flore eximia fortitudinis dedit ſpecimina, in diuerſis conflictibus ſemper impauidus; crebro auſus prouocare fortunam, conatus eius omnes ita parum timuit, ac ſi ijs ſe obnoxium neſciret agnoſcere, ſeipſo loricatus animus, vltrò ſæpè præiuit in diſcrimina, ibi potiſſimum primas volens, vbi priuilegium eſt eligere potuiſſe poſtremas; eo vſque ſubinde aſſuetus procedere, quo nec triarium vlla parendi neceſſitas, nec gregarium vlla mercedis auiditas impuliſſet; mortis metu minimè perculſum crederes adeò interritus in eius ſæpè diſcrimine luſit, Catholicam, Apoſtolicam, Romanam fidem Spiritu ſancto afflante profeſſus, variis Hæreticorum inſidiis appetitus, perpetuis vexationibus affectus, mirum quam arduas difficultates, quam crebras aduerſitates invicto animo, pectore pluſquam heroico, Chriſtiana fortitudine deuorauerit.

De

Digitized by Google

De prole hærede ſollicitus, coniugem duxi lectiſſimam Principem *Mariam Beatricem*, ſereniſſimi Mutinæ Regijque Ducis filiam, rariſſimis dotibus ornatam, inclytæ Eſtenſis familiæ digniſſimam ſobolem, illius inquam familiæ, quæ per Connubiorum communione. Contractas affinitates cum Cæſaribus Othone primo, Ferdinando Imperatore, cum Galliarum, cum vtriuſque Siciliæ Regibus, cum Italiæ Principibus, quæ per generoſos agnatorum germinum traduces ad nobiliſſimas etiam in Germania familias diffuſa, late in multis Italiæ regionibus, dominata altius eminuit, formoſius eluxit.

Carolo ſecundo germano fratre die decima ſexta Februarii ſtylo nouo, anni 1685. ineffabili diuinæ clementiæ beneficio, in Catholicæ, Romanæ Eccleſiæ communione & Sacramentorum ritè ſumptorum participatione, defuncto, fœliciſſimis auſpicijs in Magnæ Britanniæ cæterarumque ditionum Monarchia ſucceſſit Iacobus huius nominis ſecundus, eodem die feſtiuis, publiciſque ſolemnitatibus & procerum, & populi acclamationibus renunciatus velut verus, indubitatus, legitimus, ac hæreditarius trium Regnorum Rex & ſucceſſor; religioni tam addictus veræ, quàm *infenſus* fictioni, horrens quamcumque diſſimulationis laruam, iuxta monitum Chriſti, *quæ Dei ſunt*, *Deo reddenda*, decernens, contempta quauis vel regni, vel vitæ iactura palam Romano Catholicum illico ſe profitetur, die 23. Aprilis eiuſdem anni Regia Corona, vna cum sereniſſima coniuge publice redimitus, hic ille inter ſectarum mutuo diſſidentium capita velut inter tumentes fluctus & ſcabroſos ſcopulos ſubditorum tranquillitati, comodiſque incumbens ſollicitè vigilauit, ne cuiuſquam læderet auarus inopiam, periurus famam, proditor vitam, audire paratiſſimus, quidquid auderent ſupplices dicere, nullius theſauris inhians, eos ſolum optans habere, quos daret, populi ſui diuitias, continuatis commercijs ſtuduit augere, non ſuas, rixarum fomenta ob diſcordes opinio-

Digitized by Google

nes amputare conatus Vaſſallis ſuis Regiæ benignitatis ſenſum oſtendens, eorum animos continuis beneficijs devincire ſatagens, ſolam illis deeſſe voluit pereundi licentiam.

Dignum tanto Rege hæredem, Catholici trium Regnorum immò & aliarũ Europæ regionum aſſiduis ad Deum precibus poſtulabant, & quia tantum opus moliri ſola natura non poterat, fuit in ſubſidium aduocata Lauretana Virgo Maria: quare iuſſu Reginæ, elaborata fuit hic Romæ Angelica ex auro puriſſimo ſtatua, geſtans cor item ex auro pretioſis gemmis diſtinctum, cui inſidebat lucerna, votorum ſcilicet flammas emittens; Angelus ipſe flexis genibus efformatus ſiſtit ſupra ſtylobatem argenteum, cui, ut aliqui aiebant inſcribi & paucis mutatis aptari poſſet diſtichon illud, quod ſimili Donario à Galliarum Regina olim eidem Lauretanæ Virgini oblato fuit inciſum.

O quæ prole tua mundum Regina beaſti,
Reginam Anglorum prole beare velis.

Prædicta ſtatua, valoris & pretij ſeptuaginta millium Scutorum monetæ Romanæ, vt mihi fuit dictum, dum eam vidi, ab Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis Dominis Iacobo Emerix Leodienſi ſacræ Rotæ Romanæ Decano, & Alexandro Caprara Bononienſi eiuſdem Rotæ Auditore, delata Lauretum cantata per D. Emerix Miſſa votiua ſolemni de Beata Virgine, præſentibus duobus Cardinalibus tunc fortuito tranſeuntibus, & ingenti populi multitudine, fuit ſuper aram Virginis collocata.

Votis tandem aſſenſit clementiſſima Mater, quæ felicibus ſemper obſtetricata puerperijs, dedit Iacobo ſecundo filium, quæ dedit Deo: nam anno à præſentato pio illo dono nondum elapſo, nimirum 1688. nono poſt eandem oblationem menſe, die Dominica, Iunij vigeſima, ſtylo nouo, ſanctiſſimæ Trinitati eo anno ſacra, inter

Digitized by Google

inter nonam & decimam matutinam iuxta horologij Ciſmontani calculos, è fauoris diuini theſauris Sereniſſimus VValliæ Princeps emergens, Britanniæ procellis, Malaciam olim vt ſperamus, daturus, tot ſuſpirijs, precibus & votis prouocatus exilijt; Iacobus in ſacri baptiſmatis lauacro nominatus, optimus, vt confidimus, Princeps futurus, vt potè à *Maria* donatus Mariæ Britanniarum Reginæ, in qua ſuum nomen agnoſcit, vt qui Laureti in imagine Angelica viuit auratus, totus in ſeipſo aureus, tempore ſuo Britannicæ Monarchiæ pretioſus appareat, cui vt ſequitur auguror.

ELOGIVM PROGNOSTICVM

SERENISSIMO VVALLIÆ PRINCIPI IACOBO,

die 20. Iunij 1688.

LONDINI NATO.

Quieſcite iam tot religionum bella:
Quæ quamdiu non cohærent,
Te diuidunt Britannia.
Nouum igitur è Cœlo accipe fecialem
Sereniſſimum VValliæ Principem;
Qui in die ſolis in æſtiuo ſolſtitio natus,
Tàm diuerſa diſcordiarum capita conciliet,
Vt dici etiam debeat Pater pacis,
Qui exorta diſſidia adducta pace componet.

Sed ad alia pergo; profeſſionis Catholicæ tenaciſſimus. Iacobus ſecundus, vſurpatum à prædeceſſoribus *Defenſoris Fidei*, titulum, fecit proprijſſimum ſibi, ne hanc tamen laudem volens gratuitam, ſed potiùs ſuis meritis partam, ei fidei, bellum continuum patienti, ſuas illi curas, æque ac mores vtiles fecit; ſibimet eripiens, quam illi daret ſecuritatem regnandi, Chriſti

iura

iura, roborans ſuis; vt quam ſincere illam ex animo coleret, Catholico profiteretur orbi, vſque ad periculorum hæreſis inſidiantis negligentiam, vſque ad damnorum quæ ſupervenire poſſint, obliuionem, memor reuerentiæ, quam Apoſtolicæ ſedi præſtare cupiebat, Illuſtrem virum Ioanuem Carill, nunc Reginæ à ſecretis, primo, deinde Illuſtriſſimum Dominum Rogerium Palmer præcipuæ nobilitatis, & eximiæ prudentiæ virum pro Catholica fide multa paſſum, Legatum extraordinarium ad Innocentium vndecimum Pontificem Maximum deſtinauit, ſolemnis obedientiæ, Regio nomine exhibendę gratia amplis ſumptibus pro eo munere ſplendide obeundo ſuppeditatis, quam ſane legationem, ea pompa, eo ritu, ea magnificentia, vt ego vidi, quæ tanti Regis decuit, maieſtatem, perfecit, nunc ab impio Auriaco ob tam fidele & pium opus in Turris Londinenſis ergaſtulis vna cum Illuſtriſſimo Domino Comite de Salsburij ob ſuſceptam hic Romæ fidem Catholicam detentus. Summus Pontifex viciſſim ad Regem noſtrum ablegauit Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum Dominum Ferdinandum Comitem d'Adda Mediolanenſem, Archiepiſcopum Amaſienſem, Nuncij Apoſtolici dignitate præditum, ob ſingulares virtutes, & eximias qualitates Iacobo Regi gratiſſimum ab hæretica barbarie, in his ultimis Angliæ tumultibus multa vitæ diſcrimina paſſum. Romana ſua legatione functo & in Angliam reuerſo præfato Comite, vt continuam ſuam erga Apoſtolicam ſedem conſeruaret reuerentiam, Rex Iacobus Miniſtrum ſuum hic Romæ inſtituit Illuſtrem virum Ioannem Lytcott Equitem auratum rerum agendarum peritum, morum grauitate, moderatione prudentiæ, litteratura, mentis perſpicacia, indolis ſuauitate, eximia in Regem fidelitate, animi candore in primis ornatum, ſed communium vexationum, pro Dei cauſa per hæreticos inflictarum participem, eas tamen magna æquanimitate tolerantem, nec proſperis elatum, nec fractum aduerſis.

Pergo

Pergo vlterius, ad Hiberniæ noſtræ gemitus, duram tot annorum luſtris ſeruientis ſeruitutem, & ſub ſanguineo hæreticorum fatiſcentis iugo conuerſus clementiſſimus Iacobus, & conſpicatus Orthodoxos Hibernos, diuini, humanique iuris beneficio priuari, communibus cæterorum Vaſſallorum priuilegijs, & prærogatiuis ſpoliari, mulctari propter Catholicam Fidem pœnalibus legibus, à Reipublicæ munijs à Curiarum liminibus arceri, lugentium lacrymas ſiccare voluit, & ratus ſe à diuina Prouidentia, conſtitutum in nequiſſimi remedium gubernij, qui cuiuſcumque iniuſtitiæ peccata, ſua poſſet æquitate corrigere, omnem auctoritatis ſuæ fructum alienis calamitatibus debere ſe credidit: quare amoto ab Hiberniæ adminiſtratione Comite Clarendono Pro-Rege, poſtea vt rei probauit euentus, Regiæ Maieſtatis proditore circumſpectiſſima prouidentia, & indicibili rei Catholicæ, Hiberniæque bono, ſuadente inprimis, vt ex fide dignis accepi R. P. Odoardo Pieters Societatis Ieſu Viro prudentiſſimo, pro Catholica Fide multa paſſo, ob matura conſilia Regi chariſſimo, Regni adminiſtrationem fœliciſſimis auſpicijs committit *Ricardo Talboto* Comiti primum, nunc Duci de *Tyrconell*, ex vetuſtiſſima, & nobiliſſima Talbotorum familia, in Anglia, & Hibernia celebri, Viro inclyto de fide, Rege, & Patria optimè ſemper merito, quorum incrementa, vtilitates, comoda ſemper prætulit ſuis, in bello contra Parlamentarios ſtrenuus, in exteris partibus ob egregiam fortitudinem inſignis, cuius frater Robertus, Nepotes Gualterus Gulielmus, Limerici Comes, & Thomas Dungan, & Cognatus Scurlogus in vltimo bello Parlamentarijs rebellibus non ſemel fuere terrori.

Tyrconellus ergo publicis iam Regni curis admotus Puritanæ perfidiæ ſagax explorator, accuratè nouerat, quod arcano vbere rebellionis ſpiritum contra Regem lactaret, quare Regnum Deo, & Regi ſecurum reddere ſtatuit, & quia malam hæreſi voluntatem nequi-

uit

Digitized by Google

uit auferre, decreuit ſaltem adimere nocendi facultatem, malens in tanto molimine, generoſa tentare pericula, quàm periculoſam fouere ſecuritatem; armatam in Cromuelli poſteris perduellionem, ne ſemper cogeretur metuere, ſemel frænare cogitauit: ſeueritatem remedij, ſi Cromuelli ſequaces accuſant, priùs introſpiciant pertinaciam morbi, Puritana hydra olim ſub Cromuello, ſub Parlamentarijs latè dominata, in Regem, in Orthodoxos Hibernos, in Sacra omnia olim cæco furore debachans, æque ac herculea, niſi opportunè impedita, repullulat. His periculis Pro-Rex occurrens, & breui ſuſcitandæ per Puritanos rebellionis quaſi præſagus, ſolerti dexteritate hæreticos exarmat, præſidijs Catholicos Gubernatores præficit, eaque Catholicis militibus munit: in Ciuitatibus, Oppidis, municipijs, & ruri Catholicos Magiſtratus inſtituit, renaſcentia perduellionis capita, vbi poteſt, obtruncat, publicum Catholicæ Fidei cultum ex decreto Regio, per totum Regnum exerceri ordinat; in nullis Puritanis maiorem perfidiam expertus, quàm in illis, qui Regiæ clementiæ indultum aſſecuti, recalcitrarunt: hinc Derenſes, ſeu Londonderenſes rebelles, hinc aliqui alij tantæ indulgentiæ ingrati adhuc obſiſtunt, ſubiugandi vti ſperamus, & legitimo ſuo Regi ſubmittendi, ſed de his aliàs, nunc de Auriaco.

CAPVT II.

De perfida inuaſione Angliæ per Auriacum.

VIuebat Anglia in ſumma pace, vti & Hibernia, & Scotia, procurante Rege noſtro Iacobo media omnia: quibus motos ob tot Religionum diſſidia fluctus componeret. Pacem etiam colebat cum omnibus Europæ Principibus, nulli bellum indicere volens, vtpote qui ex tanta Sectarum diuerſitate in Anglia, & Scotia graſ-

ſante

ſante incendia domeſtica, & inteſtinos tumultus meritò timere poterat, cum ecce ſub finem anni 1688. proximĕ elapſi Gulielmus Henricus dictus Auriacus, homo hæreticus, omnibus fingendi, ſimulandi, mentiendi artibus inſtructus, quibus Sereniſſimum, Pientiſſimumq; Regem noſtrum Iacobum Secundum proprium ſuum Auunculum, & Socerum per ementitam, confictamque amicitiam fallere, & circumuenire nitebatur, ne impium eius de aggrediendo ipſo Rege penetraret conſilium inſtigantibus hæreticis Hollandis Angliam armata claſſe, & milite per ſummam iniuriam, & iniquam tyrannidem contra ius faſque ingreditur prope Exetoniam, vt exteros Principes ſpecioſius deciperet componendæ in Anglia pacis ſtudiū inter Regē, & Populū præſeferebat, proteſtatus ſe nullā Regiæ dignitati, vel perſonæ illaturū iniuriā.

Rex terra, marique ſcribit militem, armat, rebuſque neceſſarijs inſtruit naualem claſſem conflat ſatis numeroſum exercitum paratus cum inuaſore prælium committere ratus ſe fidos habuiſſe Strategos, Duces, Officiales, Archithalaſſos, Præfectos, & Ductores nauales, euocauit ex Hibernia noſtra quatuor millia peditum militari fortitudine inſignium, quibus vt ex viro graui, qui tunc fuit in Anglia audiui, ſi octo alia Orthodoxorum Hibernorum millia adiungerentur, & ſub Catholicis Ducibus liberè permitterentur Hoſtē aggredi, Auriacus cogeretur infami fuga receptui canere, & in Hollandiam ſuam redire, Rex de proditione nihil ſuſpicatus, certamen inire decreuit, cum ecce pro ſolita hæreſis perfidia inſidiatores occulti machinantur Regiam perſonam in manus inuaſoris tradere, deſtinatur tempus, dies, hora, qua execrandum faſcinus proditores exequi ſtatuunt, ſed ſingulari Numinis prouidentia ex naribus Regis tantæ impietatis ignari, & iam iam ſe viæ hoſtem verſus accingentis adeo copioſus ſanguis effluxit, vt ex fidelium Aulicorum, & Medicorum conſilio neceſſe fuerit Londinum reuerti.

Digitized by Google

Interea Hiberni milites alam vnam hoſtis adorſi ſtrenuè, & fortiter inita pugna obuios aduerſarios cœperunt ad internecionem vſque proſternere, quando perſeuerante hæretica perfidia à tergo à Regijs Officialibus, & militibns Regem iam ipſum prodentibus inuaſi punctim, cæſimque ante, & retrò feriuntur, iugulantur, proditoriè mactantur, qui ex nefarijs his inſidijs euaſerunt Hiberni capti, & diuerſis pollicitationibus inuitati varijs præmijs ſollicitati, vt ad inuaſoris tranſirent partes, mori ſe potius velle reſponderunt, quam deſerto proprij Regis obſequio, tam nefandæ perduellionis infamia fædari, hinc deinceps malè mulctati, mille iniurijs, calamitatibus, miſerijs affecti, ad exteros, quos dam Principes tranſmiſſi, militare niſi pro naturali ſuo Principe recuſantes carceribus mancipati pro eodem adhuc patiuntur anguſtias, fidelium ſubditorum laurea digni.

Dato per Hibernos hoc eximiæ fidelitatis in Principem exemplo, Hibernicæ nationi in bellis, tumultibus, alijſque rerum mutationibus ſemper innato, vt in bello cum rebellibus Parlamentarijs vidimus, in quo pro teſſera aſſumpſerunt Hiberni, PRO DEO, REGE, ET PATRIA, è contra ad perpetuã rei infamiam, Puritanorum virus, & inteſtinum odium in Carolum Primum olim oſtenſum adhuc poſterorum præcordijs inhærens, & legitimo Principi inſidians, calcata, & proſtituta in Regem fide, Sacramento fidelitatis olim præſtito perfidè violato, infami ſcelere hactenus inaudito officiales tam in nauali Claſſe, quam in exercitu, induxit vt ad inimica caſtra defecerint, vſq; adeo vt de ſe Conſtantini Magni de Meletianis ad Sanctum Athanaſium ſententiæ locum dederint, de illis autem, inquit enim execratione dignis „ Meletianis, immanibus inquam, & nefarijs hominibus, qui quaſi apploplexia icti ſtupent, & ſolummodo „ inuidia, & æmulatione, & tumultibus ad ſcelera motum habent, nefariam ſuam mentem declarantes, iſta

michi

Digitized by Google

„ michi dicenda puto. Et infra: quæ res ipſa luce luci-
„ dior eſt, ipſos tuę prudentiæ inſidias tetendiſſe. Deni-
„ que quis iam deinceps homines iſtos, tam multa
„ adnoxam fingentes ſequi velit? Maximè cum ipſi ſe
„ ipſos in barathrum ducant: vt iterum dicam, quis eos
„ ſequi velit, & iter exitij præceps inire, in quo illi ſoli
„ mortalium, ſpem ſalutis, auxiliiſque conſtituunt? Si
„ enim vellent pura conſcientia ingredi, & bonæ mentis
„ meminiſſe, & ſanum animum induere facile intellige-
„ rent, nullam ipſis opem, à Dei prouidentia expectan-
„ dam eſſe, cum ſe talium rerum æmulatores, in ſuam
„ perniciem præbeant. Hæc Conſtantinus, & ipſe Britannus rectè quadrantia in memoratos proditores, qui deſerto vero ſuo Rege Dauide nouum Abſalonem ſunt ſecuti ſceleſtiſſimum Cromuellum ſimiliter imitati in hac Apoſtaſia præcipui fuere Comes de Clarendon, Comes de Rocheſter, Dux Ormundiæ mali corui malus pullus, Comes de Burlington, Dux de Graffon Caroli Secundi Spurius, Comes de Dartmoht, Comes de Churfield, & quod aures horrent audire Anna Princeps Regis ipſius filia cum coniuge Georgio Principe Daniæ.

Sed ad Auriacum redeo, fœderati Hollandiæ ordines ac ſi eſſent orbis terrarum arbitri, qui vel ſupremos Principes in ordinem reducere, vel delinquentes caſtigare, vel ſubditorum quærelis aures præbere, vel lites in Regnis ortas, ac diſcordias componere pro ſuo imperio, & celſipotenti authoritate deberent, die 28. Octobris 1688. fuſam edunt declarationem cur Auriaco Angliam inuaſuro militem, nummum, commeatum, Claſſem illorum celſipotentia ſubminiſtrauerit, formatur noua precum norma contra profeſſionem Romanæ Eccleſiæ in jis petitur à Deo, vt faueat Auriaco inſectaturo Idololatriam, vt thronum Angliæ poſſit adipiſci, ita petunt Hollandi legitimo adhuc viuente, & imperante Rege, mortuo Henrico Octauo ſucceſſit Odoardus, huic Maria Catholica Regina tunc hæreſis non eſt auſa illius

Digitized by Google

ius inuadere,audet Auriacus,audent Hollandi opem,operamque conferre,quid tutum in Europa, ſi hæc licent.

Alteram edit Auriacus delarationem,qua fatetur ſe apertum bellum indicere Catholicæ Romanæ Fidei quã ĩpſe papiſmum ſcurriliter appellat, hanc dedit Sherburniæ 28. Nouembris anni 1688, in hac primo declarat ſe ſemper ſteriſſe pro religione proteſtantica. Secundo ait ſe velle liberare Angliam, Scotiam, Hiberniam à iugo Papiſmi. Sed Hibernia remittit perfido hæretico anathema maledictionis certa prius vltimam ſanguinis guttam effundere, quam infernali hæreſis monſtro colla ſubijcere. Tertio dicit ſe ſtabiliturum proteſtanticam religionem per libera,& legitima Regni Comitia, irreligionem, & impietatem hæreticam nomine religionis indigitat, & & vbi poſſunt eſſe vel libera, vel legitima Comitia, vbi legitimus abeſt Princeps, vbi Tyrannus hæret armatus? Quarto quod milites Regij receſſerint ab illius illegitimo obſequio, illegitimum obſequium vocat iniquus inuaſor, & quo hæc omnia, niſi quia Rex Iacobus eſt Catholicus. Quinto aſſerit ſe nullius effuſurum ſanguinem, niſi illorum execrabilium hominum, qui abiurarunt religionem proteſtanticam, execrabiles homines vocat homo perfidæ religionis eos, qui impias Caluini,Lutherique blaſphemias abiurarunt. Sexto proteſtatur ſe velle ſeuerè punire eos Magiſtratus, qui leges pœnales non mandabunt executioni contra Catholicos, igitur à primo ad vltimum Auriacus Angliam inuadit, vt Catholicam peſſundet Fidem, huc collimat,huc tendit.

Exitus acta probauit vbicumque per Angliam graſſabatur Auriacus Catholicos exarmari, malè mulctari, barbarè tractari fecit, deputatis à Rege illi miſſis arroganter reſpondit ſe velle,vt ijdem Catholici armis,dignitatibus, munijs, officijs quibuſcumque ſpolientur,quantas illi calamitates ab hoc vſurpatore, eiuſque emiſſarijs ſunt paſſi, hodieque patiuntur vix explicari poteſt, illo Londinum ingreſſo ſtatim in Sacra omnia, in Capel-

las,

Digitized by Google

las, in Aras, in Ædes Catholicorum barbaro furore ſæuitum, & debachatum, Eccleſiaſtici, & viri Catholici vbicumque obuij raptati, fuſtibus, pugnis, calcibus excepti ergaſtulis, carceribus mancipati, eorum facultates, ſuppellectiles, bona direpta in tam procelloſo, & furibundo Angliæ ſtatu per vſurpatorem cauſato cum Rex omnibus tentatis medijs oblata etiam Parlamenti conuocatione, graui ad ſubditos de præſtita fidelitate de periculoſa ex his hominibus imminenti ruina admonitione generali venia omnibus ſi ad officium redirent promiſſa nihil effectum fuiſſe, nec malaciam ſperari cernens.

De ſua, Reginæ, VValliæ Principis incolumitate ſollicitus ex tam infeſtis, & ſæuis fluctibus ſe, illoſq, eripere decreuit, eius rei curam ſuſcepere Illuſtriſſimus Dominus Comes de Lauſon Gallus vir magnæ prudentiæ dexteritatis eximiæ, & ſinceræ fidei, ac Dominus Riua Italus hi die decima nona Decembris 1688. noctu brumali rigore horrida ſecreto, & caute Reginam, & Principem ex Aula Regia ad Rhedam ad id deſtinatam, ſed tunc non præſentem, nec in loco deſignato paratam tandem poſt difficilis cuiuſdam viæ peractæ moleſtias inuentam conducunt, & ad flumen Tameſis appulſi, nauem ibidem promptam, in qua duo erant Catholici ductores, qui Capitanei perfidiam ſi vectores prodere tentaret, impedirent, conſcendunt Regina cum Principe, & Comite Lauſon, cui ex mandato Regio idem Capitaneus parare debebat, & nonnullis ex Reginæ familia, nimirum Marchioniſſa de Pouueijs Principis gubernatrice: Domina Victoria de Montecuculi, D. Riua, & D. de Four, aliaſque in oſtio fluminis duas tenebat naues perfidus, & ingratus Thalaſſus Darthmouth poſt tot Regia accepta beneficia proditor, exploraturus, vt creditur, & impediturus, ne VValliæ Princeps euaderet, euaſit tamen Dei beneficio ex Anglia, illa olim ſacra Paleſtina, tunc nouo Herodi tyrannidem exercenti propudioſiſſimè ſubſtrata.

Die

Digitized by Google

Die vigeſima prima Decembris eiuſdem anni moleſta nonnihil, fauſta tamen Nauigatione caletum non ſine periculo naufragij in ipſo Portu, tandem appulſa Regina; ſtatim actis Deo pro tam fœlici occaſione gratijs ſcripſit Chriſtianiſſimo Regi ſe cum ſuo filio VValliæ Principe in Gallias ad eius aſylum confugiſſe, hinc Bononiam, inde Pariſios verſus profecta per totum iter humaniſſimis procerum, & populorum obuiantium officijs, & acclamationibus, Pariſijs tandem ſolemniſſimo appartu Rhedarum, Equitumque occurſu, inſigni pompa, ab ipſo Chriſtianiſſimo Rege, & primarijs Sanguinis Regij perſonis excepta, & ad Sanctum Germanum conducta, ibidem ea magnificentiaquæ, & tantam Reginam, & Regiam Ludouici decimi quarti magnanimitatem decet tunc, & deinceps tractatur.

Rex noſter de ſaluo Reginæ, & Principis in Gallia appulſu certior factus decreuit, & ipſe inſidiantes, inhianteſq Regiæ illius vitæ ingratos perfidos, & Regni Regiæque Maieſtatis proditores, & præſtiti fidelitatis iuramenti violatores periuros viliſſimæ noui Cromuelli ſeruituti mancipatos ad tempus relinquere, quare ad fluminis ripam conſcendit Nauiculam vela in Galliam facturus, equa tamen quia minus apta ad propoſitum, deſcendens,& rerũ circumſtantia ita ferente die 26. Decembris 1688. Londinum reuerſus, & feſtiuis populi acclamationibus exceptus, poſtea Rocheſtriã inuaſore, impudentiſſimo auſu ita quodammodo mandante ſeceſſit, vnde per Palatij poſticum egreſſus die ſecunda Ianuarij ſtylo nouo huius anni 1689. & noctu conſcenſa Nauicula cum Duce Baruicenſi ſuo filio naturali oris Normanniæ in Portu de Amiletus appulit die quarta eiuſdem menſis, inde Bononiam, Amianum, Abbatis Villam, tandemque Pariſios ſe contulit; incredibile dictu eſt quantis acclamationibus, quam ſolemni ritu à populis,& Viris nobilibus, in toto itinere,& ſupra modum à Rege Chriſtianiſſimo ſimili pompa, qua Regina exceptus vtroque

Rege

Digitized by Google

Rege in mutuos irruente amplexos, Regio Apparatu deinceps tractatur ante ſuum diſceſſum ex Anglia reuocauit litteras conuocatorias Parlamenti interim inuaſor elatos, & tumidos arrogantiæ, & impudentiæ plenos ſpiritus ſpumabat in Anglia.

CAPVT III.

Felicis recordationis Innocentius XI. laudat Regiam Ludouici XIV. generoſitatem erga Iacobum Regem, Reginam, & VValliæ Principem quod tam benignum eis præbuerit aſylum, conſolatur item alijs litteris Regem ipſum Iacobum in hac turbulenta rerum circumſtantia.

VT hic Romæ auditum fuit Regem noſtrum, Reginam, & VValliæ Principem incolumes perueniſſe Pariſios ibique à Chriſtianiſſimo Rege tam magnifica liberalitate tanta amantis, & condólentis animi ſignificatione fuiſſe ibidem receptos, ſequentes ſtatim miſit litteras ad Ludouicum Regem.

Chariſſimo in Chriſto Filio Noſtro Ludouico Francorum Regi Chriſtianiſſimo Innocentius Papa XI.

Chariſsime in Chriſto Fili noſter Salutem.

„ CVm nos præcipuè afficiat ſplendidum, ac ab vni-
„ uerſis Chriſtifidelibus maiorem in modum com-
„ mendandum confugium quod magna Britania tumul-

„ tuan-

„ tuante eius Regi, Reginæ, ac infanti Principi effuſa „ nulliſq; concluſa finibus munificentia præbuit Maie- „ ſtas tua muneris eſſe noſtri duximus has ad te gratæ „ reſponſionis teſtes dare litteras, & ſi autem non dubi- „ tamus quin pro ſua pietate, ac parata ad magna quæ- „ que pro Catholica Religione aggredienda perficien- „ daque amplitudine animi ſui præſtantiſſima prædicti „ Regis cauſam cum quo eadem Religio coniuncta eſt „ conſtanter iuuare pergas tantoque nihilominus cordi „ eſt, & eſſe debet vtriuſque incolumitas, vt Maieſta- „ tem tuam pro explorato habere cupiamus in partem „ nos venturos inclitorum omnium operum quibus Re- „ gi ipſi necnon memoratæ Religioni ſtrenue adeſſe cu- „ raueris nec omiſſuros aſſiduis enixiſque votis diuinam „ bonitatem etiam rogare, vt meritam præpoſitæ tibi „ veræ gloriæ menſuram implendo comparueris inex- „ hauſtis beneficientię theſauris cumulate retribuat „ Maieſtati interim tuæ Apoſtolicam Benedictionem „ amantiſſimè impertimur. Datum Romæ die primo „ Februarij 1689.

Sequentes ad Regem noſtrum exarauit litteras Chariſs. in Chriſto Filio noſtro Iacobo Magnæ Brittanniæ Regi Illuſtri Innocentius Papa XI.

Chariſsime in Chriſto Fili noſter Salutem.

„ INfauſto accepto nuncio de ſæuiſſima procella „ quam aduerſus Maieſtatem Regiamque Domum „ tuam in Anglia excitauerat poteſtas tenebrarum præ „ intimi angoris acerbitate pene defecimus diſcrimen „ enim in quo cum Catholica Religione verſabaris à „ ſollicitudine quam de vtriuſque incolumitate impen- „ ſe gerebamus prorſus id repoſcebat, & quidem amari-

„ tu-

Digitized by Google

„ tudine animæ noſtræ ob afflictum rerum ſuarum ip-
„ ſiuſque Religionis ſtatum non eſt cur pluribus expli-
„ cemus, magnitudo ſiquidem iacturæ de qua agebatur
„ quæqu e nos præcipuè tangebat illam ſatis ſuperque
„ declarat, leniuimus tamen non parum eiuſdem amari-
„ tudinis acerbitatem intelligentes Maieſtatem tuam,
„ Regiam Coniugem Sereniſſimamque ſobolem incolu-
„ mes in Galliam transfretaſſe de ſuprema nimirum il-
„ lius prouidētia quæ imperat ventis, & mari plane con-
„ fidimus fore vt erectam tempeſtatem quamprimum
„ vertat in auram tranquillitatis; aſſidua nos feruefcen-
„ tiaque in hunc ſcopum vota nuncupare profecto non
„ omittemus, dum heroicam in prædicta Religione
„ ſtrenue aſſerenda Maieſtatis tuæ pietatem inclytamq;
„ in aduerſis ea de cauſa inconcuſſo animo perferendis
„ conſtantiam effuſis immortalium laudum titulis deco-
„ rantes tibi chariſſime in Chriſto Fili Apoſtolicam Be-
„ nedictionem impertimur. Datum Romæ die primo
„ Februarij 1689.

Hic vt vides Summus Pontifex agnoſcit bellum hoc, & hanc rebellionem fuiſſe ſuſcitatam à poteſtate tenebrarum vtique contra Fidem Catholicam, agnoſcit inuictam Regis Iacobi in eadem Fide conſtantiam.

Ad litteras Summi Pontificis reſpondit Rex Chriſtianiſſimus die 17. Februarij huius anni 1689. quibus ſignificauit ſummopere ſe gauiſum fuiſſe quod Sua Sanctitas fuerit plene perſuaſa, quantum præiudicium parere poſſet Catholicæ Religioni ſtatus ille in quo verſabatur Rex Magnæ Brittanniæ, & quantum elaborare deberet vt denuo redintegraretur, quod quamuis eius naturalis affectus propenderet ad ferendam opem, ad dandam conſolationem illi afflicto Monarchæ pro illius in eum amore, nihilominus ad conſeruandas Fidei Catholicæ in Anglia reliquias ad reſtituendum ſuo Throno prædictum Regem ſacrificaret omnes eas poli-

Digitized by Google

ticas rationes quæ forte alias illum inducerent ad negandam ei neceſſarium ſuccurſum, quod cum voluptate perceperit quam fuerint cordi Suæ Sanctitati hæ duæ tanti momenti, & tam iuſtæ cauſæ, quod non ſolum optaret Suam Sanctitatem eſſe participem ſucceſſus tanti operis, ſed etiam cuperet vt totus Chriſtianus Orbis agnoſceret ſe imprimis deuinctum Paterno Suæ Sanctitatis zelo in hac re, vtque hoſtes religionis Catholicæ ad eam deſtruendam coniuncti, animum deſponderent, ne vlterius progrederentur, quod deſideret ſemper concurrere cum Sua Sanctitate ad incrementa noſtræ Sanctæ Fidei, & ad teſtandum ſuam filialem reuerentiam in omni occaſione, & ſubſcriptum fuit deuotus Veſter Filius Rex Franciæ, & Nauarræ Ludouicus.

CAPVT IV.

Inuaſionis Auriacæ ſcopus, Fidei Catholicæ in Anglia, & alijs partibus extinctio.

AVriacus antequam ex Hollandia diſcederet ſuis artibus corrupit Secretarium Regium, qui Catholicum ſe ſimulans ea Regi conſilia fraudulenter ingerebat, quæ executioni data populum ad tumultus ex ſuo genio propenſum incitarent, inter alia ſuggeſſit, & ſpecioſis argumentis perſuaſit, diſſuadente tamen è contra, & pro virili obnitente P. Odoardo Peeters è Societate Ieſu vt incarcerarentur ſeptem Proteſtantes Epiſcopi, eo quod in ſuis Eccleſijs nollent Regium de publica libertate ſectis conceſſa publicare edictum, vt ita Regiam authoritatē odioſā redderet, & inteſtino tumultui fomēta præberet, vt exitus acta probauit, rebellio hæc per Auriacum ſuſcitata, conſpiratio in Sereniſſimum Regem per eundem cauſata, & iniqua illa Regni inuaſio hos ha-

habuit fines nempe extinguere penitus Catholicam Fidem, propagare, & propugnare hæreſim, è Solio amouere legitimum Principem, ad illud promouere ambitioſum, & iniquum inuaſorem, de quo ita diſcurrit recentior quidam author, quam miſerum eſt inquit, perſecutionem pati à proprijs Subditis, tam glorioſum illam tolerare pro Fide, Dauid paſſus à proprio filio, Rex Iacobus, patitur à proprio genero ſuoque Nepote, hoc diſcrimine, quod Rex Dauid paſſus ſit in pœnam adulterij, & homicidij commiſſi, Rex Iacobus patitur propter zelum veræ Fidei, *Magis eligens* vt ait Apoſtolus ad Heb. 11. *affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem, maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improperium Chriſti, aſpiciebat enim in remunerationem.* Hoſtes enim Regis Iacobi non alia de cauſa in eum conſpirarunt, quã quod fuerit in Catholica Religione tam firmiter conſtans, cum aliunde ſcirent eum eſſe digniſſimum Throno, alij forte Principes putarent ſibi licitam Religionis diſſimulationem, quoties ſpes eſſet aſſequendi tot Regna, ſed hæc impia politia longiſſimè abſuit à ſincero, & Catholico Regis Iacobi pectore.

Sed ne diuinari dicamur, & oſtendamus inuaſionis Auriacæ ſcopum fuiſſe deſtructionem Fidei Catholicæ, id palam fiet ex propria coniuratorum confeſſione liber nuper in Hollandia impreſſus, & inſcriptus felices ſequelæ ex vnione Principis Auriaci cumfœderatis Hollandiæ ordinibus, & porro inter has ſequelas poſuit hanc *ſi pax eſſet ſtabilita, ſi Hollandia, & Anglia ſtricte forent vnita, & Proteſtantes gauderent quiete, breui videretur ruina Papiſmi*, poſtea præſcribens coniuratis quomodo negotium hoc promoueant in eodem libro ait, *ante omnia in Galijs ſtabiliendum erit iterum edictum Nannetenſe, & remittendi ſunt reformati in eo ſtatu, in quo fuerunt ante mortem Henrici Quarti*: mox ſequitur, *redintegratio exulum proteſtantium eſt fauſtiſſima, & vrgentiſſima*

ſequela vnionis Confederatorum. Sed videamus quid inuaſor quid eius Confederati conſpiratores in Angliā contra Fidem Catholicam, & Catholicos egerint.

Londini igitur habitum fuit conuenticulum menſe Decembri, & Ianuario anni præſentis, Auriacus ex conuenticuli declaratione mandat, & præcipit in publico ſuo edicto die quarta eiuſdem menſis omnibus Catholicis vt ex omnibus Regni Angliæ Ciuitatibus ſub ſeueriſſimis pœnis ad decem milliaria deſcedant intra tres dies à die publicati edicti, horrendum eſt referrē quanto furore, quanta ſæuitia præfatum edictum fuerit vbique contra Catholicos executioni mandatum, conuenticulum ipſum vt implacabile ſuum odium in eoſdem Catholicos oſtenderet, formauit quandam ſcripturam, in qua agebat gratias Auriaco quod venerit in Angliam vt eum liberaret à Papiſmi tyrannide, & Proteſtā icam religionem Sartam tectam in Europa ſeruaret, Auriacus viciſſim hortatur conuenticulum vt inter alias leges decernat vnam qua Papiſtæ à publicis omnibus muneribus excludantur: hinc Auriacus, & conuenticulum execrabili auſu, & nefario ſcelere audent in Sereniſſimum Regem noſtrum iniquiſſimam pronunciare ſententiam priuationis Regni iuxta nefanda illa axiomata à Parlamentarijs olim ſub tyranno Cromuello edita, & Sectione præcedenti recenſita, inter primaria impiæ ſententiæ capita primo loco ponitur quod Rex fuerit aduerſus religioni Proteſtanticæ, quod diſpenſauerit in legibus pœnalibus ſcilicet, quod exarmati fuerint Proteſtantes quando Catholici fuerunt armati; Auriaco ipſi iam facto Latrunculario Regulo alijſque ſimilibus imaginarijs, & ſcenicis Regibus à barbara ſcilicet multitudine quoties illi inſanire libuerit, creandis imponit vt ſanguinis Regij Principibus nullo modo liceat Catholicam habere, vel ducere coniugem.

Conuenticulum ipſum crepitantibus buccis inclamat leges Anglicanas debere manere inuiolatas, & ſacro-

Digitized by Google

croſanctas, queritur fuiſſe fractas cum tamen nulli in Orbe minus velint legibus ſubeſſe quam ipſi Hæretici Angli, nec vlli vnquam crebrius, impudentius, & frequentius non ſolùm leges Anglicas, ſed diuina, & humana iura ex quo puritanica fex ibi debacchari cæpit toties, & nunc præſertim ſunt tranſgreſſi, vt in eos, & ſuum Auriacum quadret illa recentioris authoris cenſura, in quendam miniſtellum de proteſtantium perſecutione quærentem retorta, & inuaſori Angliæ aptata, inuaſio hæc, inquit, ea ipſa Antichriſtianiſmi ſigna habet quæ prætenſi reformati Catholicis affingunt, nimirum ſecta quæ ſe propagat per violentiam, cædes, perſecutiones aliorum, quæ ſuſcitat, & fouet rebelliones quę tyrannico, & ſuperbo inflata ſpiritu ſupremas dignitates inuadit eſt Antichriſtiana, ita proceſſit Auriaca inuaſio atque adeo Antichriſtianam exercet tyrannidem quare rectiſſimè ait, in ſuis ad Regem noſtrum Iacobum litteris Innocentius Vndecimus *Infauſto*, inquit, *accepto nuncio de ſæuiſſima procella, quam aduerſus Maieſtatem, Regiamque Domum tuam in Anglia excitauerat poteſtas tenebrarum, præintimi mæroris acerbitate pene defecimus, diſcrimen enim in quo cum Catholica Religione verſabaris à ſolicitudine quam de vtriuſque incolumitate impenſe gerebamus prorſus id repoſcebat.* Vt ſuperiore capite habes, ex quibus omnibus patet aperte Religioni Catholicæ bellum hoc fuiſſe indictum.

CAPVT V.

Hiberniæ ſtatus ante Regis aduentum.

PErduellibus in Anglia partim appopletico ſtupore correptis, partim frænetico furore inſanientibus, Sereniſſimus Rex noſter Iacobus poſt duos menſes Lutetiæ protractos, ibique toto illo tempore Regio apparatu,

ratu, Regiaque magnificentia à Chriſtianiſſimo Rege tractatus de ſua fideli Catholica, & amantiſſima Hibernia perfidi inuaſoris inimica implacabili viſitanda deliberat: inuaſor conatus eſt hic etiam ſuos habere coniuratos, habuitque non paucos nempe Comites Cootium, Incequinum, Corcagienſem, Montioijum, alioſque, quos nonnullis in locis velut ſtabulantes in ſyluis Pro-Rex ſagax Tyrconellus, non quaſi bellaturus, ſed quaſi venaturus aggreditur, qui latibula equibus nocerent inuenire deſperantes Londonderij confugerunt, inde breui vei ſperamus eijciendi; de Hibernia noſtra ita recentior author loquitur, hæc inquit, ob ſinceram in ſuum principem fidelitatem, primo ſane memorari loco meretur, eandem in generalibus Regni Comitijs tunc etiam teſtata, cum Carolus Primus tam barbarè fuit à proprijs ſubditis detruncatus, declaramus inquiunt proceres Regni, nos ſemper deteſtari, & horrere quod actum fuit contra noſtrum defunctum Regem, cupimus vt poſteri cognoſcant, quod condemnemus inauditam violentiam factam à Parlamento Angliæ anno 1648. ſtylo veteri, & funeſtam ſententiam, quam iniquiſſima illa Camera, iniuſtiſſimè vocata ſuprema iuſtitiæ curia tulit, pronunciauit, & inaudita barbarie executioni mandauit, ſacrificando noſtrum Monarcham noſtrorum tyrannorum ambitioni, hæc proceres.

Pergit Author zelus Hiberniȩ in hac declaratione oſtenſus meretur laudem, quam illi recens quidam author de rebus præſentibus ſcribens attribuit. Hibernia in primis, ſingulari encomio eſt digna, quæ infinitum Sanctorum numerum protulit, pluresque ſalutis animarum, ardenti ſtudio ſuccenſos in exteras Regiones amandauit, vbi fidem ſeminarunt, vel amiſſam reſtituerunt, quales fuere Sanctus Suitbertus, Sanctus willibrordus, & Socij, qui Euangelium prædicarunt etiam in ea Regione, ex qua prodiuit hoſtis tam Sanctæ Nationis ſemper præfatæ fidei addictæ, & per ſuos Sanctos illis ipſis

prȩ-

Digitized by Google

prædicatæ, qui illam eidem Nationi vellent auferre, vel exercitium impedire, vel certè penitùs abolere. Hoc intendebat inuaſor cum promittebat Hiberniam à Papiſmo liberare Hiberniam illam, quæ aliam Religionem, quam Catholicam non agnoſcit, quamque inuaſor ex contemptu Papiſmum indigitat, vt ignorantibus metum incutiat, cum in eadem Hibernia, inquit idem Author, nulli alij ſint Proteſtantes, quam exteri, & inuita ipſa Natione illuc ingreſſi, Hiberni enim, vt Hiberni ſunt ferè omnes Catholici, quare eo iniquior eſt perſecutio, tam Catholicæ Nationi intenta.

Quid enim iniquius, inquit idem quam velle, vt tota illa Natio, quæ nomen Chriſto dedit nullam aliam, quam Catholicam coluit fidem, eam nunc mutet, vel eius exercitium, & debitum cultum ſuſpendat, quia ſcilicet vicina Natio partim propter temporale commodum, & rationes politicas, partim quia ſe faſcinari permiſit, vt ait ad Galatas Apoſtolus, à nouatoribus, ſine miſſione, ſine miraculis, priorem ſuam fidem Orthodoxam, in Heterodoxam, & nouam mutauit. Vndè proſequitur meus Author, vſurpationem Auriaci manifeſtat iniqua eius tyrannis, qua vellet Hiberniæ Catholicæ dominari, in qua nullum ſuæ inuaſionis prętextum inueniet; & quamuis fuerit, vt ipſe cauſatur in Angliam vocatus, certè in Hiberniam nunquam fuit inuitatus, nec inuitabitur, niſi ad carceres, ad perfidiæ luendas pænas Hibernia inquit Autor eſt, ſola ferè Catholica, non vult mutare fidem, in hac etiam inuita vellet regnare inuaſor, inde vellet exturbare legitimum Principem, & per proditores, & rebelles proteſtantes eius coronam arripere, & fideliſſimos Hibernos perduelles, quod nunquam obtinebit, efficere.

Pergit idem Author narrare ſtatum Hiberniæ ante Regis aduentum, & laudat ducis Tyrconalliæ conſtantiam, dum itaque Auriacus, inquit, anhelat ad coronam, ſeducit, & dementat, populum Anglicanum Comes

mes de Tyrconell omnem impendit operam in conſeruanda ſuo Regi Hibernia, Comes hic eſt ex familia Talbotorum origine ex Normandia tracta, militauit aliquandiù in Gallia militarem artem ibidem edoctus, eius Atauus ſtetit pro Catholica Fide contra Reginam Elizabetham: Auriacus tantum virum ſperabat vel ſpe, vel metu terrere, vel aſtu ſeducere, vti ſeduxit Anglos, ſed irrito conatu, nam prædictus Comes auerſatus proditorum, & vilitatem, & perfidiam inuaſori renunciari iuſſit ſe velle in fidelitate erga ſuum Regem perſiſtere. Reſtitit in faciem ſeductoribus, eiſque exprobrauit illorum perfidiam, eiuſque horrorem incuſſit, exemplum dedit omnibus Hiberniæ gubernatoribus, & Magiſtratibus in populo eminuit, & arſit ingens erga Regem zelus, nec mirum inqnit author fuit, omnes Catholici horrebant inuaſoris tyrannidem, gnari ſi pedem fixiſſet in Hibernia eum ibidem pro Viribus conaturum fuiſſe, vt Orthodoxam Fidem extingueret.

Quare huic Pro-Regi debet Hibernia, quod ſui Regis fruatur præſentia, eique teſtetur ſuam fidelitatem poſterorum memoria, & faſtis celebrandam, & perennis gloriæ encomijs laudandam, eidem debet Catholica Religio, quod quiete hodie exerceatur in Hibernia tanti refert, fidelem ſubinde habere miniſtrum, qui fideli ſuo obſequio confundat infames proditores, proteſtantes Hiberniæ Regiæ cauſæ pro Viribus nocere adlaborarunt; ſed eam tardarunt dũtaxat nõ impedierunt, vt apparet ex obſidione Derenſi, putauit Auriacus eos plura facturos, ſed ſpes illum hactenus fefellit, nam quo vilius proteſtantes ſe ſubſternebant Auriaco, eo ardentius, & animoſius Comes de Tyrconell, & populus Hiberniæ agebant Regiam cauſam auſus eſt impudenter rogare Catholicos Hibernos, vt arma deponerent; Pro-Rex è contra iubet, vt proteſtantes Dublinenſes omnia ſua arma, ſub graui pœna ad Eccleſias Prrrochiales deferrent, id executus eſt ſtatim Catholicus Vrbis Dublinenſis

Præ-

Prætor, contra Auriaci edictum aliud Pro-Rex per totum Regnum publicauit edictum, quo efficaciter hortabatur omnes vt in fide erga Regem perſeuerarent pollicitus copias auxiliares in Scotiam & Angliam contra rebelles ad Regis obſequium deſtinare. Auriacus iterum tentauit per artes Domini Temple corrumpere Secretarium Proregis & per Secretarium, Proregem ipſum ſed ſurdis cecinit, ob id in rabiem actus.

CAPVT VI.

Rex Iacobus proficiſcitur in Hiberniam militibus, armis, pecuniario ſubſidio, diuite ſuppellectili à Chriſtianiſſimo Rege ſuppeditatis inſtructus, rerum Hibernicarum poſt Regis aduentum ſtatus.

REgem in Hiberniam invitabat Pro-Rex Tyrconell, populi ſummopere eius aduentum optabant, ne tamen iterum Regia perſona iiſdem exponeretur periculis ex quibus iam antea quaſi miraculosè euaſit, voluit Rex Chriſtianiſſimus miſſo in Hiberniam D. de Ponti Regni ſtatum explorare, & an tutum eſſet Regi illuc ſe conferre, reſcripſit D. de Ponti poſſe Regem ſecurè in Hiberniam venire, ibi militem fuiſſe in magno numero, defuiſſe ſolummodo bonos & peritos Officiales; concluſum tandem vt iter Hibernicum arriperetur, quare Rex Chriſtianiſſimus iubet parari Breſtæ claſſem ex vndecim maioribus nauibus & Myoparonibus aliquot, rerum omnium neceſſariarum commeatu inſtructam, ipſi Regi donauit proſtipendiis militaribus ſexcenta Scutorum millia ingentem armorum copiam, magnificam ſuppellectilem duodecim equos ornatiſſimè phaleratos, tandem

ſummis honoribus à Chriſtianiſſima Maieſtate affectus Rex Pariſijs diſceſſit, Breſtam die quinta Martij huius anni 1689. peruenit, in itinere ſplendidiſſime tractatus ab Epiſcopo Leonenſi & Clero honorifice exceptus: inter alios Officiales Gallos duxit ſecum ſtrategos Comitem de Roſe, D. de Puſignan, D. de Boiſſeleau, D. de Maumont, D. de *Ponu*, D. Comitem de Auaux oratorem, hic nauem D. Gabaret conſcendit; ſed vento perſiſtente contrario expectatum fuit ad diem decimum ſeptimum Martij D. Patricio Hiberniæ Apoſtolo ſacrum. Denique fauſtis auibus velis expanſis Kinſaliam die 22. Martij appulit incredibili populi concurſu, applauſu, acclamatione & lætitia ſalutatus.

Ad hæc Invaſor Londini audito Nuncio expectauit præſagiens hunc Regis appulſum, illius ambitionis fore præcipitium, iuxta commune Anglorum prouerbium, *qui vult Angliæ dominari habeat primò dominium Hiberniæ* Kinſalia Corcagiam profectus obvium habuit cum ingenti procerum & populorum numero fideliſſimum ſuum Miniſtrum Comitem de Tyrconell, quem illicò Ducem de Tyrconell creauit, inde Kilkenniam perrexit Epiſcopo, Clero ſæculari, & regulari, nobilibus ſplendidè veſtitis, militibus, ciuibus & ingenti multitudine illum excipientibus in itinere Dublinium verſus viæ omnes à conferta multitudine erant obſeptæ, tota hæc vrbs quaſi extra portus effuſa ſolemni, triumphali, & feſtiuâ pompa Regem tam diù deſideratum excepit. Quæ ſequuntur de regni ſtatu accepi ex litteris Dublinio & alijs locis ſub initium Septembris exaratis.

Rebelles Proteſtantes prementes altum corde dolorem, non valentes tamen conceptum iam perduellionis ſpiritum amplius ſimulare ad varias arces & munita oppida confugerunt ex quibus per Catholicos fuere exturbati, tandem ad vrbem Derenſem dictum Londonderij portum maritimum & Arcem Iniſkillinam confluxerunt. Hanc arcem decreuit Rex obſidione cingere

miſſis

Digitized by Google

miſſis illuc quatuor millibus militum cum tormentis bellicis & commeatu neceſſario quibus præerant, Dux Beruicenſis Regis filius Comes Iuſtinus Maccartij, Colonellus Sarchfield, præceſſit cum ſuis copiis & bellicis impedimentis Iuſtinus, cum ecce inſperato ex inſidijs eum invaduut rebelles cædunt non paucos ex noſtris capiunt impedimenta omnia, ipſum Iuſtinum iam captum ad præfatam arcem mittunt, quod audiens Colonellus Mathæi, & alij ſtatim accurrunt, tranſitum ad arcem intercipiunt rebelles redeuntes & triumphum ante victoriam canentes agrediuntur, ad nongentos vſque fere interficiunt tormenta, commeatum & impedimenta recuperant. Quinque alia millia rebellium hinc inde collecta voluerunt ad prædictam arcem ſe conferre, ſed dicuntur à noſtro exercitu ſupervenience partim cæſa partim diſperſa.

Hæretici tractus & Vrbis Dubliniensis ſtruxerunt inſidias Regi, mortem illi venatum eunti machinati, ſed vnus coniurationis nefariæ conſcius remordente ſynderesi: petita & impetrata venia dolum apperuit, complices capti fuere & debitis pœnis affecti; prædicti Dublinienſes Hæretici numero decem millia coniurarunt arcem & armamentarium Dublinienſe capere, ſed capta propè Derenſem Vrbem Cimba, quæ plures litterarum fasciculos ab Invaſore Auriaco ad rebelles Proteſtantes in Hibernia deferebat fuere cum plurimis alijs detecti, vt ijſdem carceres Regni ſint iam oppleti, & iuſſu Regio Poſtfof Regiæ eius clementiæ indulta prædictis Hæretiticis conceſſa & adhuc tamen perfidiam deponere nolentibus arma ſunt adempta, & eodem mandante nouus miles Catholicus quotidie ſcribitur, & feruntur per totum Regnum eſſe circiter centum quinquaginta millia armis gerendis apta & prompta. Centuriones & Duces cauſam tam iuſtam tanto ardore promouerunt, vt quilibet ſuos milites proprijs expenſis per quatuor menſes ſuſtentauerit.

CAPVT VII.

Nouæ ſuppetiæ a Rege Christianiſſimo in Hiberniam tranſmiſſæ, obſeſſio Vrbis Derenſis vulgo Londonderij.

POſt Regis in Hiberniam ingreſſum Rex Chriſtianiſſimus pro ſolita ſua generoſa liberalitate & incomparabilizelo erga tam iuſtam cauſam contra iniquiſſimum Invaſorem ſuſceptam alios officiales, arma & pecunias ſemel iterumque ad Regem & noſtrates miſit, inter quos numerantur dominus de *Maignoles Mont-Meian*, poſtea vnius legionis Hibernicæ Centurio factus, Comes de Grace Proſtrategus, Comes de *Hoquincourt*, Marchio de *Eſcaut*, & Dominus de *Armance* & de Saint *Pater*, Dominus de Lery.

De obſidione Deriæ ſiue Londonderij hæc accepimus ex Hibernia, ex litteris inde ſcriptis menſe Maio, Iulio & Septembri huius anni 1689. locus hic eſt munitiſſimus ſpiſſis muris circumdatus à Mare Oceano occidentali quindecim milliaribus, à lacu foile, quo naues ex eodem Oceano ingrediuntur; tribus milliaribus diſtans, inter flumen & collem editum ſitus, in oſtio fluminis eſt arx munita Culmore præſidio Catholico inſtructa, ad vtramque fluminis ripam hinc inde ſunt valla caſtrenſia tormentis bellicis armata per Catholicos cuſtodita, huc innumeri rebelles audito Regis aduentu confluxerunt, & copioſum commeatum invexerunt hunc locum expugnare aggreſſus Rex copias militares & neceſſaria parari mandauit, qua de re audi ſtrategum quendam Gallum qui ex campo Derenſi ſcripſit in Galliam 11. Maij 1689:

Exiſtimauit, inquit, Britannica ſua Maieſtas, quod eius præſentia rebelles huius Prouinciæ vltoniæ ſcilicet ad obedientiam reuocaret, quare ex Vrbe Dubliniensi

magnis

magnis itineribus ſe contulit ad oppidum de *Straban* decem milliaribus à Derenſi Ciuitate diſtans ad ripam eiuſdem fluminis ſitum, vbi intellexit hoſtem magno numero ad alterum fluminis ripam hæſiſſe; Proſtrategus Hamilton, Dux Beruicenſis & D. Puſignan, Mareſchallus campi, cum quatuor vel quinque cohortibus militari ordine ſecus flumen ad occupandum pontem *Clareu* profecti, cum invenere perfractum & hoſtem ordinatim diſpoſitum, ex quinque millibus peditum, & equitum aliquot turmis conflatum: noſtri partim equo partim pede partim ad equorum caudas alligati, partim natando flumen tranſierunt, quos cum hoſtis aduenire conſpexit ordine confuſo fugam arripuit in hac velitatione ex noſtris cecidere dumtaxat tres vel qnatuor Nobiles, gregarij milites totidem, & vnus Equitum Officialis, ex hoſte centum fuerunt interfecti.

Interim Proſtrategus de *Roſe*, D. *Maumont*, D. Girardinus, qui Strabaniæ ad ripam fluminis hærebant cum duobus Equitum cohortibus, & altero militari agmine videntes hoſtem celeri greſſu feſtinare, Deriam vt credebant, ſtatim pertrãſito flumine, intercepto ad Vrbem tranſitu, eundem ad turpem fugam compulerunt ita palantem & per agros errantem, vt ſimul iterum congregari nequiuerit. Scripſit P. VVarner Societatis Ieſu Regiâ confeſſionibus Officialium, & Hibernorum militum incredibilem, ibidem eminuiſſe ardorem & fortitudinem, Rex intelligens in conſpectu Kinſaliæ viſam fuiſſe Claſſem naualem in terram forte deſcenſuram, & opus fuiſſe Deriam ſtrictiore obſidione diutius fortaſſis duratura cingere & tempus convocandi Regni comitia appropinquare, adeoque rumpendam eſſe moram Dublinium regreditur, & Carlomontium duorum dierum itinere Strabania diſiunctum perveniens, à Duce Beruicenſi Nuncium accepit rebelles Derenſes Caduceatores emiſiſſe qui de pactis in eundis agerent, viſum proinde Concilio bellico Regiam præſentiam, multum ad hanc rem profuturam,

ram, quare iterum ad campum Derenſem reuertitur prope Vrbem in edito colle quo perfidi rebelles ingentem pyroboloruni quantitatem exploſerunt, vt facilè apparuerit eos verbis tantum luſiſſe, & technas ſtruere voluiſſe, quare Rex reſumpto itinere Dublinium perrexit.

Interim prope Caſtrum Culmore ad os fluminis peruenerunt naues aliquot ab Invaſore Auriaco miſſæ mille quingentis militibus oneratæ, petierunt vt ciues eis vrbis gubernium ſtatim traderent, quibus id recuſantibus, iterum ſunt in Angliam reuerſæ. Dum Dominus de *Maumont* copias circa vrbem diſponeret, expectaretque commeatum & alia ad obſidionem neceſſaria, hoſtis numero mille quingentorum peditum, Equitum centum erumpit agmina ſecus flumen collocata invaſurus: noſtri vnitis viribus & animis erumptes agreſſi in vrbem iterum illos repulerunt, in qua velitatione multi ex noſtris centurionibus, Strategis, Ducibus, Nobilibus, Equitibus ceciderunt interfecto ibidem Stratego *Maumont* æterna memoria ob tam nobilem pugnam digniſſimo, duo equi ſub Duce Beruicenſi fuere cæſi, vnus ſub D. *Puſignam*, Sheldon vulneratus, vti & nonnulli Officiales minores in hoc certamine generoſiſſimè ſe geſſerunt Strategi centuriones & Chiliarchæ.

Tertia die menſis Maij hic inquit vrbem vidi tormenta bellica ex aduerſo vrbis, & altera fluminis parte collocata, aliaque expectabantur, ne tam cito adueherentur; impedita à viarum difficultate, & incomoda aura; fecit hoſtis alteram eruptionem, iterum à noſtris repulſus, denuo erupit, denuo repulſus vulnerato Duce Baruicenſi. Tandem vltimo anteſcriptam hanc relationem hoſtis ad bis mille quingentos maiori impetu & furore erumpit, ſed iterum noſtri coniunctis & ordinatis agminibus in perfidos irruunt, & ad receptum fugamque compellunt, in hoc certamine ex noſtris cecidere dumtaxat Equitum Dux vnus, peditum alter, ſex milites vulne-

vulnerati. Duces Equitum duo, quinque Nobiles vel interfecti, vel vulnerati & ipſe qui hanc ſcripſit dicit ſe vulnus accepiſſe, pro Comitis de Albercornia equus occiſus. Subiungit denique ſi aura comodior duret, commeatus breui aduenturos cum tormentis alijſque rebus, Vrbemque facilè expugnandam eſſe eo quod nimia oppleatur multitudine, qua capta ait facilè Rex pacificum totius Hiberniæ dominium habebit, hæc ille.

Pergit recentior ille author referre obſidionem Derenſem, quod vrbs hæc tam obſtinate reſiſtat non ſolum provenit ex ingenti rebellium armatorum numero ibidem morantium, ſed etiam ex ſpe quotidiana ſuppetiarum qua iactantur obſeſſi. Intrarunt Cymbæ aliquot commeatu onuſtæ, noſtri Polemarchi qui obſidioni præſunt, facilè Vrbem expugnare poſſent, adeo ſunt ad illam expugnandam Feruidi, adeo animoſi milites, quia tamen neceſſe foret irruptionem facere in exercitum tam Munito loco circumſeptum, expedire viſum obſidentium ſanguini parcere, nec eam victoriam tot inſignium hominum quibus Britannica Monarchia fideliores non habet ſubditos, nec emere, ſed obſeſſos ad deditionem fame compellere; quibuſvis ſuppetijs terra, marique impeditis quare noſtri vt ſuperius dictum ab vtraque fluminis parte præſertim vbi eſt anguſta, Valla & munitiones tormentis & ſclopetis ad ripas vſque ferè inſtructa erexerunt, nec invadi vel expugnari ſine hoſtium periculo poſſunt non niſi ſecundo afflante vento, qui redituris nauibus & Cymbis foret aduerſus. Vnde factum vt ſubſidium inferre difficillimum vti litteris ex oris Vrbis Derenſis Londinum ſcriptis teſtatur Thalaſſus Kirk vnus ex rebellium Anteſignanis.

Noſtra transfretatio inquit vſque ad Altū lacū, vulgo *Highlake* ob incomodum tempus fuit turbida: Hæſimus in anchoris per quindecim dies adiactum tormenti bellici ab arce de *Culmore*, & hoſtes ſunt bene circumvallati

in

in ſeptis Caſtrenſibus in vtraque ripa conſtructis habent-que tormenta bellica quæ Pyrobolos viginti quatuor librarum exploduut, his tamen non obſtantibus valide ſecundante vento poſſemus intrare niſi quod in ipſum fluuium à ripa ad ripam iugens obſtaculum iniecerint ex catenis, funibus anchorarijs rudentibus palis, magnis Cymbis, ſaxis refertis in medio fluminis immerſis confectum, ita vt bellicum Concilium vanum eſſe iudicauerit velle obſeſſis per aquam ſuccurrere, quare plures alias copias auxiliares expectamus vt opem, quam mari non poſſumus, terra feramus, &c. hæc illæ litteræ, fertur Thalaſſum hunc prope Culmore fuiſſe occiſum.

Ex litteris Dublinienſibus menſe Septembri exaratis ita narratur, duæ naues rebelles Derenſibus opem laturæ oſtium fluminis invita Culmorenſi arce, intrare conantes, fuere ſubmerſæ, vna in ipſo oſtio, à tormentis arcis, altera paulò altius verſum Vrbem à vallis Caſtrenſibus hinc inde diſpoſitis, addunt eædem litteræ quindecim millia rebellium in præfata Vrbe degentium eſſe redacta ad quinque millia, quia partim ex continuis eruptionibus cæſa, partim ex penuria, & morbo quodam contagioſo conſumpta, partim per fugam elapſa, vt ſperetur breui eam eſſe dedendam, & obſidentes ſæpius rogaſſe vt eis liceret irruptionem facere, noluiſſe Poiemarchos ſanguinis effuſioni parcere volentes: ſubiungunt nec Vrbem Derenſem, nec Iniskillinam arcem tantas fuiſſe Regiæ cauſæ faceſſuram moleſtias, niſi Rex ipſe perfidos rebellium animos clementia potius deuincire quam ſeueritate terrere deſiderans, indemnitate omnibus parere volentibus promiſſa, arma eiſdem per Pro-Regem ablata, illis iterum reſtitui mandaret, & ſe mihaſtas ac ſicas Ruſticis pro agrorum & ædium tutela, pro impediendis rebellium conventiculis per eundem Pro-Regem conceſſas iuberet auferri; quo factum vt præfati rebelles excuſſo ruſticorum timore, habita iam ſecuri-

Digitized by Google

ſecuritate, Regiaque indulgentia abuſi ad prædicta loca convolantes ſeſe communierant, & dicuntur Deriæ tanta laborare penuria vt carnibus equinis caro emptis veſcantur.

Pergunt vlterius relationes ex Hibernia ſcriptæ ſeptem prioribus diebus antequam munitiones eſſent exſtructæ, noſtri proceſſerunt vſque ad mænium Anterides, cæſis tantummodo ſeptem ex ijſdem, Sparſo rumore in caſtris de ingenti ad obſeſſos aduenienre ſubſidio à Concilio bellico deliberatum ac denique concluſum obſidionem ſoluere, cui Conſilio ſeſe oppoſuit D. de Pointi Polemarchus Gallus ſolidis argumentis oſtendens auxiliarem illām claſſem non poſſe cum nocturno Maris fluxu ad Vrbem nauigare atque adeò ſi introire vellet expectandum ei matutinum fluxum, quo facilius ab arce & Vallis impediri vel retardari poſſet, rei veritatem oſtendit euentus, hinc munimenta flumini adiacentia perluſtrans duplicauit excubias, & niſi noſter exercitus fuiſſet diminutus ipſo tunc tempore facilè expugnaretur Deria, ſed cum percrebuiſſet fama Mareſchallum Shiomberg Caluiniſtam Auriacæ coniurationis participem triginta hominum millia voluiſſe in terram exponere, neceſſariò diuidendus erat exercitus, pars non exigua iuit obviam nouo huic rebellium Anteſignano in oris maritimis, quibus volebat appellere hinc inde diſpoſita, pars contra improuiſos forte inſultus parebat Domino de Boiſſelot Stratego Gallo, pars altera, rebelles ad quinque millia diuerſis in locis patriam infeſtantes inſectabatur: vnde factum vt copiæ noſtræ in Caſtris Derenſibus non fuerint adeo numeroſæ, vel auctæ niſi quando præcipua vrgebat neceſſitas; Polemarchus Hamilton præeſt obſidioni, & comperto quod obſeſſi panis penuria laborent bellicum Concilium ſtatuit illos fame ad deditionem compellere cum ſubſidio non detur acceſſus eo quod ad oſtium fluminis plura tormenta bellica de nouo ſint diſpoſita.

Dublinij fuit nunciatum obſeſſos maximas pati moleſtias à pyrobolis & bombis continuò in Ciuitatem iniectis militibus deeſſe calceos, eos deſideraſſe de deditione paciſci, ex petitis conditionibus vnam fuiſſe vt eis liceret in Angliam transfretare, id à noſtris fuiſſe pro tunc recuſatum: in eadem illa Aquilonali Prouincia, in qua iacet. Deria relationes ſæpius citatæ narrant mille rebelles fuiſſe à Duce Beruicenſi cæſos, & eorum pecora magno numero capta. Et hæc de Derenſi obſidione ex relationibus in Galliam ex Hibernia per viros fide dignos tranſmiſſis.

CAPVT VIII.

Regni Hiberniæ comitia à Rege indicta, Dublinij celebrantur menſe Maio huius anni 1689. *Regis præfatio comitiorum decreta Ludouici decimi quarti laudata generoſitas*

Iacobus Rex.

PRoceres & Viri nobiles ſingulare fidelitatis exemplar ab hac natione exhibitum præſtitumque eo ipſo tempore quo alij mei ſubditi perfide ſe erga me geſſerunt vel me viliſſime prodiderunt, generoſi veſtri conatus quibus ſecundaſtis intrepidum animum mei Proregis in ſuſtinendis meis iuribus in conſeruando & communiendo hoc Regno me induxerunt vt huc ad vos venirem, vitamque vobiſcum pro veſtra libertate, & meis Dominijs exponerem, & ſane vt ad meam ſummam ſatisfactionem dicam, quod compererim vos non ſolum promptos ad meum obſequium, ſed etiam veſtro zelo veſtram parem eſſe conſtantiam.

Semper

Semper vbi potui, faui libertati conſcientiæ, & aduerſatus ſum ijs qui aliena bona vſurpant iuxta illum ſacræ ſcripturæ textum, *Omnia quæ vultis vt vobis faciant homines & vos facite illis*. In quo conſiſtunt Lex & Prophetæ, hæc conſcientiæ libertas à me conceſſa, hoſtes meos in meis Dominijs & exteris partibus perterruit, præſertim cum intellexerunt me illam voluiſſe legibus ſtabilire in omnibus meis ditionibus, quæ fuit cauſa cur in me arma mouerint, ex diuerſis tamen motiuis, aliqui timebant ne, ſi ita ſanciretur, populus meus nimis fœlix euaderet: alij ne magnam potentiam acquireret; duabus his cauſis vſi ſunt ad inducencum ſuum populũ ad vnionem ineundã cum prædictis meis ſub ditis, illoſq, pelliciendos vt eo modo, qui terrarum orbi eſt manifeſtus, me tractarent: nihil tamen me à cõcepto Cõſilio remouebit, & vbicumque poteſtatem habuero, mihi fixum eſt Deo iuuante, præfatam libertatem publicis ſtabilire legibus nec perſonas niſi ex ſola fidelitate diſtinguere: à vobis expecto vt mecum ad chriſtianum hoc opus concurratis, & ad eas ferendas leges quæ vanitates & morum corruptelas exſtirpent: meum ex animo præbebo conſenſum, vt illas condatis leges quæ conducant ad nationis commoda, ad augmentum commercij, ad reparandas iniuſtitias, quæ fuerunt illatæ iis, qui ex vltimis confiſcationis bonorun ſanctionibus detrimenta ſunt paſſi quantum ſubſiſtere poſſunt cum recta ratione, æquitate, & populi mei bono communi; & quemadmodum ego omnem meam operam impendam, vt reddam vos locupletes & fœlices ita non dubito quin ſitis mecum cooperaturi ad me opponendum iniquis hoſtium meorum Conſilijs; & ad efficiendum hanc nationem florentem.

Vt autem maiores ad hanc rem vobis Animos addam rogo perpendite quanta generoſitate, quantoque affectu Chriſtianiſſima Maieſtas auxiliaria porrexerit brachia Reginæ meæ conſorti, meo filio, & mihi. Per-

Digitized by Google

pendite quod ex Anglia nos cónfugere coactos, in ſuo Regno nos exceperit & protexerit, quam ſtrenue ac etiam generoſe meam cauſam ſit amplexus, & omne mihi ſubſidij genus ſuppeditauerit vt huc venire poſſem; ſine hac ope nihil efficere potuiſſem, & eo magis ſum ipſi deuinctus, quod eaſdem ſuppetias miniſtrauerit & miniſtrare adhuc pergat, eo ipſo tempore quo tot & tam potentes habet aduerſarios.

Concludam ibi vnde incepi, ſincerè vobis affirmans quod quam plnrimi æſtimem, præclariſſimæ veſtræ erga me fidelitatis argumenta, & vobis proteſtor me pro viribus effectarum, vt vos & alij mei ſubditi, quantum fieri poterit euadatis fœlices hactenus Rex.

Hic diſcurſus tanta voluptate & lætitia affecit proceres & alia membra vt viciſſim reciprocum erga Regiam Maieſtatem ſtudium, affectum, obſequium ſpoponderint, proteſtati ſe cum vitæ & bonorum iactura conaturos vt Regia eius Maieſtas Imperiali Britannicorum Regnorum Coronæ ſuiſque iuribus reſtituatur.

Acta & Decreta Parlamenti præfati.

1. Regnum Hiberniæ declaratur independens à Regnis Angliæ, & Scotiæ.

2. Declarata ſunt irrita & nulla, decreta in Anglia facta, quibus tempore Caroli ſecundi confirmabantur iniquiſſimæ confiſcationes & donationes de bonis Hibernorum per *Cromuellum* factæ, & ita hæreditarij & legitimi Domini ſuas poſſeſſiones à quadraginta iam annis eis ablatas adire poterunt.

3. Rex eas poſſeſſiones quas dum eſſet Dux Eboracenſis in Hibrnia habuit reſtituet, & viciſſim in recompenſationem ad dominium ſuum habebit ea fugitiuorum rebellium bona, quæ Regio iam ſunt confiſcata emolumento.

4. Durante tredecim menſium ſpatio, ſingulis menſibus

ſibus ſoluentur & numerabuntur, Regi viginti millia librarum ſterlinarum quæ ſunt octoginta millia ſcutorum.

5. A ſententiis per iuſtitiæ curias in Hibernia latis non dabitur appellatio ad curias Angliæ.

6. Leges in Parlamento Angliæ latæ non habebunt vim in Hibernia.

7. Publica conſcientiæ conceditur libertas.

8. Tolluntur & abolentur omnes inhabilitates ciuiles, Hibernis ne ciuilibus vel militaribus Officijs fungerentur, inflictæ.

9. Supprimuntur dilationes iuſtitiæ, litteræ dictæ error vel lapſus priuilegium libri ſeu peritiæ legendi reſpectu illorum omnium qui læſæ Maieſtatis erunt Rei.

10. Statuitur temperamentum pro exteris aromatibus vndecimo factæ ſunt ſanctiones contra eos qui pænis obnoxij, rebellarunt contra Regem, & ſine eius facultate ex Hibernia fugerunt. Hæc & multa alia in nupero illo Parlamento ſtatuta.

Et ſi quis de his æquiſſimis decretis obmurmuret, ego illud in Machabæorum 15. verſu 35. repono.

Neque alienam terram ſumpſimus, neque aliena detinemus; ſed hæreditatem patrum noſtrorum quæ iniuſte ab inimicis noſtris aliquo tempore poſſeſſa eſt; nos vere tempus habentes vindicamus hæreditatem patrum noſtrorum.

Et quam vere ſereniſſimus Rex noſter in ſua præfatione dixit Maieſtatem Chriſtianiſſimam, ſuas adhuc erga Hiberniam continuare ſuppetias, vel inde apparet quod eas quoties opus eſſe intelligit mittat, ut nuper ducentos bellicos Officiales deſtinarit, beneficium ab Hibernia perenni recolendum memoria, ingratitudinis enim vitio iuxta Senecam ob eius enormitatem: nullam dignam pœnam leges humanæ adhuc excogitare potuerunt, præſcindit Hibernia à Principum diſſidijs & rationibus ſtatus, in præſentiarum accepta auxilia non poteſt non grate agnoſcere, & tam benevolo Principi ſequens grati animi monumentum ad poſteros tranſmittere.

LVDO-

LVDOVICO XIV.

Chriſtianiſſimo Galliarum & Nauarræ Regi

PRO HIBERNIA

Contra Dei, ſuique Regis hoſtes certante eius Chriſtianiſſima prouidentia bellici apparatus adiuta ſuppetijs.

EVCHARISTICON.

Cluiniana Hydra
Per Ludouicum Magnum *ex Gallijs eiecta*,
Ibidem deinceps ſtabulare prohibita
Auernali ſtratagemate Invaſoris iniqui,
Ollam in Aquilone ſuccendit,
Ignem furoris efflantem,
Vt reſurgentem in Britannia *fidem*;
Irreparabili deuoraret incendio;
In Anglicano ſtabulata cubili
Veſana beſtia,
Angliam ſerpentinis depaſta morſibus
Reliquas Septemotrionis oras
Suis correptura flammis
Vicinæ iam iam inhiabat Hiberniæ;
Sed ne extremum quod moliebatur,
Excidium inferret
*Pientiſſima ſollicitudine L*udo*vicus occurrit*
Et hydræ ſeptemplicis renacentia capita
Truncare agreſſis Hibernis arma ſuppeditat;
Vt herculea claua, qua olim in Gallijs percuſſa
Iterum Sanctorum *perceuteretur in* Inſula.

His

His Ludouici *inſtructa ſubſidÿs*,
Hibernia cruenti Draconis caput eliſit
Tumentes invaſuri Tyranni fluctus
Suos confregit ad ſcopulos
Et quæ domeſticos non alit ſerpentes
Armata falce detruncauit aduectos:
Vnde Dei cauſam in hac ope ferenda
Ita ſuam Ludovicus *effecit*
Vt pro fide pugnantium labores
Vtiles voluerit eſſe de ſuis
Vt quam ab hæreſi liberauit in Gallia,
Sartam tectamque conſeruaret Hibernia
Vel hinc vſque adeo deuincta
Vt tantam pietatem
Quam Summus Pontifex
INNOCENTIVS XI.
Apoſtolico commendauit oraculo,
Iacobus ſecundus in Regni comitÿs
Regio celebrauit encomio
Et ipſa perpetuo grati animi veneretur obſequio.

CAPVT IX.

Regni Hiberniæ: Ciuilis & Militaris ſtatus, Officiales bellici loca munita, membra Parlamenti, Regni proceres fora & tribunalia.

SVmmum Regni Hiberniæ forum eſt *Parlamentum* quod Pro-Regis Angliæ arbitrio à Pro-Rege indicitur, & diſſoluitur; Iuridica etiam comitia, quatuor, vt in Anglia, quot annis habentur, & quinque ſunt tribunalia, nimirum *Camera ſtellata Cancellaria*, *Bancus*

Reginis,

Digitized by Google

Regius, *Bancus communium Placitorum*, *Scaccarium*, ſiue *Fiſcus Regius*: ſunt etiam Iuſtitiarij Aſiſarum, *niſi prius ad audiendum & determinandum*: *Irenarchæ* vulgò dicti *Iudices pacis*, in ſingulis comitatibus ad pacem conſeruandam. Rex etiam habet ſuum ad legem ſeruientem, procuratorem, vulgò *Attornatum* & *Sollicitatorem*.

Sunt etiam in Prouincijs ad ius dicendum Gubernatores, qui ſuos habent Aſſeſſores è nobilibus & iuris peritis, à nutu tamen Pro-Regis dependentes, ijſdem autem quibus Anglia, Hibernia adminiſtratur legibus olim factis & ibidem acceptatis.

Ex quo Hibernia, Anglici iurisfacta eſt, Reges Angliæ, eo Pro-Reges ad rempublicam gerendam rranſmittere, vel ex ipſis Hiberniæ nobilibus inſtituere conſueuerunt: quos primum *Cuſtodes* Hiberniæ, deinde pro arbitrio, Hiberniæ *Iuſtitiarios*, *locum tenentes*, & deputatos vocarunt, in litteris patentibus, quibus mandatur authoritas ampla ſane datur, & Regia videlicet bella gerendi,pacem componendi,Magiſtratus & munia omnia præter paucula conferendi, crimina præter quædam læſæ Maieſtatis, remittendi, Equites Auratos creandi. Hæ litteræ cum Magiſtratum quis init, publicè prælegunturs & iuramento coram Regni Cancellario, concepta verborum forma præſtito, gladius, qui præferatur, extraditur, in ſolio locatur, aſtantibus Regni Cancellario, qui ſunt à ſanctiori Conſilio, Regnique proceribus, cum *Rege Armorum ſeruiente ad arma*, & alijs honorarijs adminiſtris. Nec alius ſane eſt in orbe Chriſtiano, vt *Camdenus* obſeruat, Pro-Rex, qui propius ad Regiam Maieſtatem, ſiue iuriſdictionem, ſiue authoritatem, comitatum apparatum ſpectes, accedit. Ili in Conſilio adſunt Regni Cancellarius, Regni Theraurarius, & alij ex Comitibus, Vobilibus, Baronibus, & Iudicibus, qui ſunt à ſanctiore ſeu ſecretiore Conſilio ſtatus; eoſdem item habet ordines Hibernia, quos Anglia, Marchiones, Comites, Pro-Comites, Barones, Equites auratos, Armigeros, &c.

Præter

Prætcr ciuiles hos Magiſtratus, militarem etiam Magiſtratum habet vnum, ſcilicet *Mareſchallum*, tum ad militum, tum ad ſeditioſorum compeſcendam inſolentiam *Mareſchallus* habet ſub ſe *ſub Mareſchallum*, & aliquando plures pro rerum exigentia. In bello verò plures, & eoſdem, quos alia Regna, nempè Polemarchos, Strategos, Centuriones, Duces, Tribunos militares peruenit in meas manus ſequens officialium Cathalogus, qui in præſenti bello merentur.

Legiones, & Officiales Equitum.

Ducis Tyrconelliȩ equitũ legio, alijs legionibus prȩſunt Tribuni Comes Galuiæ, Tribunus Sarchfield, Trinus Suterland, Comes de Abercorne Hamilton, Tribunus Luttherell, Tribunus Butler, Gulielmus Dungan Comes Limiricenſis, Niellus Oneill, N. Daniel Bryan, Nicolaus Purſell, Tribunus Clifford, Eques Auratus Cotterell. Vnde ſunt tredecim Legiones Equitum.

Peditum Legiones.

Legio Regia, alijs peditum legionibus præſunt ſequentes Ioannes Hamilton, Ramſeij, Comes Clancarti, Antonius Hamilton, Comes de Clanrichard, Comes de Antrim Macdonell, pro Comes de Gormanſton Preſton, pro Comes Clare, pro Comes de Louth Plunkett, pro Comes de *Duleike Bedloe*, pro Comes Galuiæ, Baro Slaniȩ Chriſtophorus Flemming, Eques Auratus Brouune, Eques Auratus Euſtace, Nugent Vveſtmediȩ, Henricus Dilon, Eques Grace, Richardus Butler, Gualterus Butler, Ioannes de Burgo, Carolus Mocre, Conſtantius Oneill, Carolus Creagh, Gordonus Oneill, Richardus Brooune, Eques Michael Creagh, Bernardus Macmahon, Cormacus Toole, Hovvardus, Oſborne, Maccarti, Tribunus Barret Farrell, Bagnett, Comes de *Tireoen*, Daniel Bryan pro Comes Vvagh, Maccarti Ryach, pro Comes de Killmallocke. Donatus Brouune, Daniell Donauan, pro Comes de Mount Caſtle.

Peditum legiones huc vſque recenſitȩ ſunt numero quadraginta duȩ.

Officiales in Derenſi Obſidione caſi.

Propolemarchus Maumout Gallus, Propolemarchus Puſignan Gallus, Maior Toole, Maior Nangle ſubmerſus, Tribnnus Ramſeij, Maior Riegan, pro Tribunus Carill, Dux ſiue Capitaneus Geraldinus, Capitaneus Flemming, & ſequentes alij Capitanei, Barneuallus, Grohan, Kellij, Vvadſon, Plunkett, Maccheane, Farell, Smith, Checuers, Penn, Maior Taffe, omnes viginti, & vnus.

Vulnerati.

Sequentes Officiales Capitaneus Arthur, pro Tribunus Puſignan Gallus, & inde mortuus, Tribuni, Darington, Vvagan, Nugentius, pro Tribunus Euſtace, pro Tribunus Farell, Capitaneus Plunkett, Capitaneus Foij, Capitaneus Burke, Capitaneus Exborrou, duo Tenentes Galli, Tenentes, Talbot, Barneuall, Geraldinus, Signiferi, Enghlish, Vvalsh, Purſell, Darcij, numero viginti & vnus.

Capti ab hoſtilus.

Pro Comes Lutterell, pro Tribunus Talbot, Gerardus Aylmer eques Auratus, Capitaneus Mani Buffe, Tenentes, Necome, Muc Daniel, Euſtace, Thomas Nugent, duo Tenentes Galli, Tenentes Deuereux, Vvalsh, Connell, Ricardus Euſtace, Sandey, Euſtace, Signiferi Kelly, Arsbold, Mauritius Euſtace omnes numero ſeptemdecim.

Arces, & munimenta Hiberniæ

Munimenta Lageniæ.

Vadipontanum in eminenti ſitu Vrbi dominans, Arx dublinenſis ex valido muro ſpiſſo, & apparatu, ac tormentis bellicis benè munita, Caſtrum Vviklòe portui maritimo imminens, Caſtrum de Arckloe mari imminens, Oppidum, de Catarlo munitum, & validum portus Vvexfordienſis arcibus mari, & portui imminentibus munitus.

Caſtrum ſiue Arx Duncanone in edita rupe ſita,

por-

Digitized by Google

portui, & flumini Barrou nauigabili Vvaterfordiam, & Roſſam vſque imminens.

Arx Kilkennienſis munita, & valida à mari intra Regnum triginta mill. diſtans.

Arx Mariamburgica in Leiſa à Maria Regina extructa, & valida.

Philipopolis Arx à Rege Philippo Secundo Mariæ Coniuge extrui iuſſa.

Caſtrum Athloniæ validum, & flumini Sanuon imminens.

Arx Finha fortis, & valida iuxta lacum.

Arx Molingaræ in Vveſtmedia.

In ComitatuLongfordiæ ſunt etiam non paucæ Arces munitę.

In Midia Orientali Arx Atrumenſis.

In Vltonia.

Caſtrum Carlingfordiæ in edita Rupe mari,& portui imminente fundatum.

Caſtrum de Neurij flumini imminens, & benè validum, Caſtrum da Carlomonte validiſſimum, & munitiſſimum,acceſſu difficillimum ob flumen,cui imminet,& vicinas paludes.

Caſtrum Ferguſianum ſiue Rupes Freguſij vulgo Caricke o Knocke Fergus in edita Rupe mari à tellure diſiuncta conſtructum, validiſſimum, & munitiſſimum, & non niſi ponte verſatili, ſub quo naues tranſire poſſe fertur, acceſſibilis, cui in humiliore loco ſubiacet Oppidum, cui Caſtrum præfatum dominatur.

Arx Iniskillina in Inſula lacus ſita, & verſatili ponte acceſſibilis.

Arx de Dunluſe Comitum de Antrim ſedes mari imminens valida.

Vrbs Derenſis, ſiue Londonderij validiſſimo, ſpiſſoque muro cincta ad radicē vnius collis ad ripam fluminis ſita rebellium ad huc ſedes, & latibulum, ſed breui vti ſpero expugnandi ſunt, & aliæ arces hin inde per Vltoniam diſperſæ.

 Loca

Digitized by Google

Loca munita Momoniæ.

Yoghelia portus maritimus arcibus portui imminentibus munita.

Corcagia portus, cui munitę arces imminent, ſuntq; validæ, & benè ſtructæ.

Kinſalia portus, ad quam menſe Martio huius anni 1689. appulit Sereniſſimus Rex noſter Iacobus Vrbs munitiſſima.

Sunt & alię quamplures arces maritimę ad pelagi littus.

BandonBridge munitum Oppidum.

Limericum portus, & Vrbs munitiſſima Caſtro valido inſtructa.

VVaterfordia portus, & Vrbs valida, & quæ nouem menſium obſidionem ſuſtinuit tempore perduellis Cromuelli.

Clonmelia Oppidum muratum, & munitum à cuius obſidione Cromuell deſpondens animum in Angliam eſt reuerſus.

Munita loca Conaciæ.

Galuia portus, cui validæ arces in rupibus fundatę imminent.

Sligo portus, & locus munitus, habet Conacia quatuordecem loca munita.

Denique Author Anglus Londini anno 1673. impreſſus caſtra arces, & loca munita numerat, in Lagenia centum & duo, in Momonia ſexaginta ſex, in Vltonia triginta, in Conacia quatuordecim, quæ ſimul conſtant ducenta, & decem loca magna, & parua præſidijs vel apta, vel inſtructa.

Preceres Regni.

Idem liber numerat in Hibernia Comites viginti ſeptem, Pro-Comites modo numerantur quadraginta duo, Barones viginti ſeptem, Antiſtites Eccleſiaſtici, quando Sedes ſunt plene triginta & vnus, Abbates Parlamentarij decem, Priores Parlamentarij decem,

præ-

præter alium magnum Abbatum, & Priorum numerum ante Schiſma; idem numerat in Regno Hiberniæ Tribuli ſexaginta ſeptem miniſtros, in militari magiſtratu per diſtrictus, Prouincias, & Vrbes quinquaginta diuerſi miniſterij v. g. Mareſchallos, Commiſſarios, Comites ſtabiles, apparatus bellici Præfectos. Membra inferioris Parlamenti Cameræ ex diuerſis Hiberniæ Prouincijs, & Comitatibus, Vrbibus, Oppidis ad Comitia Regni conuocari ſolita, ducentos ſeptuaginta quinque viros.

Dum hæc ad Typos pararem peruenit fama ex diuerſis partibus Mareſchallũ Sciomberg Caluiniſtã Brandeburgicũ Auriacæ coniurationis complicem, conſortem, & aſſeclam, contra promiſſionem Chriſtianiſſimo Regi datam, contra gratitudinem Regi noſtro debitam ob ſingularia ab eo accepta beneficia octo hominum millia in Sinuferguſſiano expoſuiſſe in terram, cui ſe iunxere quatuor alia rebellium millia, & in quandam peninſulam fugam arripuit.

Quid actum de ipſo & ſuis mihi adhuc incertum.

CAPVT X.

De ſtatu Eccleſiaſtico.

QVod attinet ad præſentem Eccleſiæ in Hibernia ſtatum, ordines religioſi pro virjbus conantur vetera cœnobiorum rudera; vbi ea recuperant, inſtaurare, vel iterum à fundamentis exſtruere, vti Fratres noſtri Dublinij iam à duobus annis fecerunt, P. Patricio Barneuallo loci Guardiano, Prouinciæ Diffinitore, huius olim Collegij alumno, deinde hic in Italia Lectore, opus piorum eleemoſynis promouente, vt elegantem iam Eccleſiam, diuinis frequentatam officijs, ac dormitoria fabricauerit, ita eius exemplo in alijs partibus alij factitant; diuinus Cultus liberè nunc exercetur, frequen-

tan-

cantur Sacramenta, habentur conciones; pax mutua fouetur, quæ fuit non nihil turbata per Synodalia quædam ſtatuta in Diœceſi Midenſi, ſine Synodo tamen ex capite vnius hominis regularibus non parum infenſi, edita quibus illorum exemptiones, & priuilegia ſpreta Apoſtolicæ Sedis, quæ illa conceſſit authorinate conculcare, & omnino auferre conabatur renouatis in ijſdem Gulielmi à Sancto amore, Ioannis de Poliaco, Philippi de Norreijs erroribus.

Huic autem diſcordiarum incendio, ne latius vel diutius graſſaretur, occurrit Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus Antonius Altouitus Sacræ Congregationis Concilij Tridentini Secretarius, qui apud eandem Congregationem effecit, vt præfata reformarentur ſtatuta, & iuſtæ moderationis lima caſtigarentur, vnde pacem, qua hodie in Hibernia potiuntur regulares, & tranquillam cum Clero concordiam ſtudioſæ huius Prælati acceptam referre debent induſtrię, & perenni memoria recolere.

Quod ſpectat ad Cathedrales Eccleſias ea ſunt numero triginta duæ, è quibus vocant nouemdecim, imò viginti, & vna ſi tollerentur commendæ, atque ita tot animarum millia Paſtore carent, & ne vllibi carerent ſollicitè olim in Lateranenſi quarto, & quinto Concilio prouidit Eccleſia, ne pro defectu paſtoris inquit primum cap. 23. gregem Dominicum Lupus rapax inuadat . . . . . Volentes in hoc occurrere periculis animarum, & Eccleſiarum indemnitatibus prouidere, ſtatuimus, vt vltra tres menſes Cathedralis, vel Regularis Eccleſia Prælato non vacet: infra quod ſi iuſto impedimẽto ceſſante, electio non fuerit facta, qui eligere debuerant eligendi poteſtate careant ea vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum, qui proximo præeſſe dignoſcitur, deuoluatur, is verò ad quem deuoluta fuerit poteſtas dominum habens præ occulis non differat vltra tres menſes &c. Tenor huius Canonis frequenter pro Hibernia re-

repetitur in Bullis Bonifacij Noni, Martini Quinti, Eugenij Quarti his verbis. *Ne Eccleſia illa Paſtoris viduata ſolatio diuturnæ vacatiunis exponatur incommodis hinc &c.*

Turbulentiſſimis Reginæ Eliſabethæ temporibus Apoſtolica Sedes viduatis Hiberniæ Eccleſijs ſemper prouidit, & ita Fides ibidem ſeruabatur illæſa, & res eſt notatudigna in ijs Hiberniæ locis, quæ carent Paſtoribus hæreſim altiores fixiſſe radices, & cruentiores edidiſſe ſtrages, & obſtinatiſſimas in Regem vſque hodie fouiſſe coniurationes, vt conſtat vel maximè in Vltonienſi Prouincia, quæ à triginta annis excepta vna, alteraue Diœceſi Paſtoribus caruit, vbi verò adfuerunt Epiſcopi non adeo graſſata eſt hæreſis, ſtatim ab inauguratione Regis habitus eſt Dublinij, Cleri conuentus, in quo depalantibus prouidendo gregibus nulla fuit facta conſultatio, ſed tantummodo de ſubleuandis à ſuis miſerijs Epiſcopis, inde Londinum deſtinati Legati, è quibus vnus erat Clocherenſis Antiſtes & adminiſtrator Kilmorenſis, nunc verò obtenta à Priore ſponſa ſeparatione Midenſis Epiſcopus, huius legationis effectus præter certam pecuniæ annuæ ſummam à Regia liberalitate conceſſam Epiſcopis alius non apparuit, niſi vt viduatæ Eccleſiæ adhuc Paſtoris ſolatio deſtitutæ remaneant, ac ſi illæ non æque indigerent Paſtore, ac egent Sedes impletæ, & Epiſcopi qui tempore Eliſabethæ victu, & amictu Apoſtolico more erant contenti, nunc non niſi opulentiores gregem Dominicum Paſcere valeant; ea certe in re culpa caret Apoſtolica Sedes, quæ ſemper anteà prouidit, caret Sereniſſimus Rex minus in huiuſmodi informatus, an autem careant ij qui ſubtili ſtratagemate illas vacationes continuare procurant, quo fine neſcitur viderint, ac propterea non ſint Deo reddituri rationem.

FINIS.

Digitized by Google

EGO infraſcriptus Ord. Min. Obſ. Sacra Theol. Lector Iubilatus, & Sac. Congr. Indicis Conſultor ex commiſſione Superiorum legi Compendium Annalium Eccleſiaſticorum Regni Hiberniæ &c. & iudico luce publica dignum. Romæ ex Aracæli die 1. Decembris anno 1689.

Fr. Ioannes Antonius de Palermo.

FR. MARCVS ZARZOSA LECTOR IVBILATVS; totius Ordinis Fratrum Minorum Seraphici P. N. Franciſci Miniſter Generalis, ac ſeruus, &c.

Dilecto nobis in Chriſto P. Fratri Franciſco Portero Lectori Iubilato, noſtri Ordinis Scriptori, ac Prouinciæ noſtræ Hiberniæ alumno; ſalutem in Domino ſempiternam.

CVM præclarum, arduumque opus aggreſſus ſis & componas Annales, videlicet, Eccleſiaſticos Regni Hiberniæ, & cupias ad tam grandem exantlandum laborem noſtra facultate, & benedictione muniri; Nos, qui huiuſmodi publicis, vtilibuſque ſtudijs plurimum delectamur, tenore præſentium noſtram benedictionem meritum ſalutaris obedientiæ, licentiamque impertimur, vt prædictum opus ſtrenuè proſequaris; cumque illud compleueris, & Theologi, quibus eius committetur examen idem approbauerint, ad Dei, & Patriæ tuæ honorem, publicumque bonum in lucem edere poſsis: obſeruatis Sacri Concilij Tridentini, Apoſtolicarum, & Generalium noſtri Ordinis Conſtitutionum præſcriptis. Datis Romæ in noſtro Aracælitano Conuentu die vltima Menſis Auguſti 1688.

EX commiſsione Reuerendiſsimi Patris Fr. *Thomæ Mariæ Ferrari*, Sac. Pal. Apoſtolici Magiſtri, legi Librum, qui inſcribitur: *Compendium Annalium Eccleſiaſticorum Regni Hiberniæ, Authore Fr. Franciſco Portero Hiber. Miden. Ordinis Minorum Sacræ Theologiæ Lectore Iubilato*: Et comperi non ſolùm eſſe expertem eorum, quæ, vel Catholicæ Fidei, vel bonis moribus aduerſari poſſent; Verùm etiam plurimâ rerum varietate amœnum, ac locupletem. Datum Romæ, in Diui Auguſtini die 18. Aprilis 1690.

Fr. Petrus Lambertus Ledrou, Ordinis Erem. S. Auguſtini Sac. Th. Doctor, Studiorum Collegij de Propaganda Fide Præfectus, & SS. Litterarum in Romana Sapientia Interpres.

Digitized by Google

Index Rerum Notabilium.

A.

Abbates Parlamentarij Hiberniæ. pag. 221
Academiæ Hiberniæ. 151
Altitudo Poli Hiberniæ. 4.5
Anna Bolena. 228.229
Aqua nigra flum. 50
Ambra in Hibernia. 54
Antrim Comitatus. 47
Aranæ Inſulæ. 52
Ardmach Comitatus. 49
Armaca. 50
Artic. per Parlamentarios editi contra Hibernos. 256.292
Atlonia. 29
Atrumia. 28
Auriaci Principis perfidia à pag. 304.308
Auriacæ inuaſionis ſcopus extinctio fidei. 314

B.

Bancor. 49
Bella inſignia Hibernorum. 78
Bella cum Danis à pag. 92. & deinceps.
Bellum quindecim annorum cum Regina Elizabetha. 245
Bellum cum Parlamentarijs. 286
Belli eiuſdem cauſa. ibidem.
In eo Bello quot millia hæreticorum cæſſa. 291
Belfaſt. 49
Birgus flum, 27
S. Brigida. 210

C

Calumniæ in Hiberniam reiectæ. 58

Cambrenſis caute legendus. 58
Caroli primi cædes. 297
Caroli Secundi mors Catholica. 299
Caſula ſacra abutens punitus. 252
Catholicæ iuuentutis pium ſtratagema. 243
Catholicarum mulierum lepidum factum. 244
Cænobia ſacra. 211
Chrontaxis Vitæ Sancti Patricij. 122
Chronicon Belli Hibernici. 289
Chronicon rerum in Anglia geſtarum. 296
Clades variæ. 114
Clogher. 48
Comitia Hiberniæ. 330
Conuenticulum Coniuratorum Londini. 36
Coplandia. 51

D

Danorum in Hiberniam irruptio. 92
Dani profligantur 100
Diſciplinæ reformatio in Hibernia. 65
Dermitius Rex. 117
Deſmonia. 38
Dublinienſis Ciuitas. 25
Dublinienſis Comitatus. 26
Duncanon arx. 32
Dunegal. 45
Dunun. 49
Duni Comitatus. 48

E

Eccleſiæ Cathedrales Hiberniæ. 168
Eniſcorſi. 32
Epiſcopatuum Hiberniæ deſcriptio. 190

Eſten-

Digitized by Google

Eſtenſis Familiæ claritas. 306
Eugenius Onellus. 289

F

Fermanagh Comitatus. 45
Fidei conſeruandæ modus. 284
Figmenta de Hibernia ſparſa. 62
Forma imperij apud Hibernos.

G

Gallorum Officialium ſtrenuitas in Hibernia. 324
Galuiæ Ciuitas, & Comitatus. 42
Gradus latitudinis in Hibernia. 2. 3
Gullielmus Henricus vide Auriacus.

H

Henrici Octaui Sciſma. 228
Hæreticorum ſæuitia. 50
Hiberniæ quantitas. 3
Hibernia vnde dicta & quot nominibus vocetur. 9. 10
Hibernia vt Scotia vocata, & quamdiu. 10
Hiberniæ temperies. 15
Hiberniæ fertilitas. 17. *item* 44. 46. 47.
Hibernia caret venenatis. 15
Hiberniæ ornamenta. 56
Hibernia Paleſtinæ comparata. 17
Hibernia Romanis armis intacta. 120
Hiberniæ ſtatus. 317
Hiberni inuadunt Britannos. 76
Hibernorum indoles, & compoſitio. 16. 27
Hibernorum in Fide conſtantia. 230. & *deinceps item.* 258
Hibernorum obteſtatio pro Fide. 264. 274. 275.
Hiberni Procuratores in Anglia. 269
Hiberni Romam accurrere ſoliti. 223

Digitized by Google

Hibernorum zelus. 317
Hibernorum Fidelitas. 330
Hollandorum auſus. 307

I

Iacobi Primi oratio contra Catholicos Hibernos. 270
Iacobi Secundi egregiæ virtutes. 298
Iacobus Secundus in Galliam ſe confert, ibidem ſolemniter exceptus. 310
Illius in Hiberniam iter. 321
Eius oratio ad Hiberniæ Proceres. 330
Idolum nouum in Anglia. 283
Imago B. Virginis miraculoſe ab igne illeſa. 252
Innocentij XI. litteræ ad Ludouicum XIIII. & Iacobum Secundum. 311
D. Ioannes Ciampinus Laudatus. 76

K

Kerry. 37
Kildaria, & eius Comitatus. 35
Kinſalia. 36
Knocfergus. 47
Knocs Hæreticus, & eius machinationes. 248.

L

Lacus Neagh. 42
Lacus Earnæ. 45
Lagenia. 24
D. Lauſon Gallus. 309
Legati à latere in Hibernia. 225.
Leges contra Fidem. 249. 253
Leghlinia. 33
Letrim Comitatus. 43
Liffer flu. 46

Liſ-

Liffius flu. 25
Limericum, & eius Comitatus. 39
Ludouici XIIII. laudes. 310
Londonderrij. 46
Eius obſidio. 324
Longfordia. 30
Louthia. 29

M

Magiſtratus Hiberniæ. 335
Mappæ erroneæ. 2
Maria Beatrix magnæ Britanniæ, &c. Regina eius dotes. 209
Illius in Galliam fuga. 309
Eius votum Lauretanum. 300
S. Martini Regula. 208
Mayo Comitatus. 42
Midia orientalis. 27
Midia occidentalis. 28
Momoniæ Prouincia. 35
Monachanc. 50
Monaſticum inſtitutum Hiberniæ. 206
Munimenta Hiberniæ. 336

N

Neorus flum. 57
Neurij. 48

O

Obſidio Derenſis. 295
Officiales bellici. 335
Oliuerius Cromuell qualis. 290
Oppidanorum quorundam conſilium. 231
Ormondia. 41

Or-

Ormondus qualis. 287. 287
Ormondi adminiſtratio. 291

P

Parlamentarij, & eorum Caput. 29
S. Patricij vitæ Chrontaxis. 122
Eius Apoſtolatus. 129
Perſecutionis in Hibernia origo. 226
Perſecutio prima. 230
Perſecutiones ſub Eliſabetha, 233 *ac deinceps.*
Perſecutio ſub Iacobo I. 247
D. Petrus Bargellinus. 285
Prælia cum Danis. 92
Præſentatio Cleri Dublinienſis. 110
Principes Hiberni pietate inſignes. 80
Proceres Hiberniæ. 340
Promontoria, & portus Hiberniæ. 66
Proteſtantium vilitas. 320
Purgatorium S. Patricij. 46

R

Reformationis Anglicanæ quis pater, quis auus 226. 227
Regis & Reginæ Comitatus. 30
Reges Hiberniæ. 71
Regulæ Monaſticæ Hiberniæ. 209
Roſcoman. 43
Roſſa. 32

S

Sacri homines. 129
Sineus Flum. 30
Slane Flum. 32
Sligo. 43
Statua aurea votum Reginæ Angliæ. 303

Status Eccleſiaſticus Hiberniæ. 341
Suirius Flum. 43
SuppetitiæRegis Chriſtianiſſimi in Hiberniam miſsæ. 324

T

Tireon Comitatus. 48
Tireconalliæ Dux Ricardus Talbottus. 303. 320
Typerarij Comitatus. 40

V

Vvalliæ Principis natales. 300.301
Vvaterfordia. 35
Vvexfordia. 32
Vvicklo. 33
Vindicta diuina in ſacrilegos. 251.252
Vltoniæ Prouincia. 44
Vrbani Octaui de Hibernia cura. 285

Erre-

Errata Corrige.

Pag.7.mappæ, lege mappa.

Pag. 21. quinqaginta quingenta.

Pag. 46. circumferrẽ circumferri.

Pag.58. ſuperuaucum, ſuperuacaneum.

Pag.61.milliarium, milliaria.

Pag.62.ſigmenta,figmenta.

Pag.64.caſtores, caſtiores.

Pag.247. Iacobo II. Iacobo.I.

Pag.288.ſcarumpũ,ſcarampũ.

Pag.288.Duncanouæ,Dancanonæ.

Pag.281.cutholicæ,catholicæ.

Pag.70.monarcharum.

Pag.75.monarcharum.

Pag.299.duxi, duxit.

Pag.313.amaritudine,amaritudinem.

Pag.334.cluniana,caluiniana.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google